

Casa

Gab.

Est.

Tab.

N.°

B

3

26

PACIECIDOS
LIBRI DVODECIM.

DECANTATUR CLARISSIMUS P. FRANCISCUS PACIENS, Lusitanus, Põrtulimensis, è Societate Iesu, Iapponia Prouincialis, eiusdẽ Ecclesiæ Gubernator, ibique viuis pro Christi fide lento igne concrematus.

Anno. 1626.

PARENTEM ASSOCIANT QVOT-
quot ex eadem Societate in Iapponia pro
Christo gloriose occubuerunt.

mo

S. PATRI VRBANO OCTAVO
Iapponia. D. & C.

AUTHORE P. BARTHOLO-
mao Pereira Societatis Iesu, Lusitano,
Monsonensi, olim in Conimbriciensi
Academia Primario
Rhetorices Professore.

CONIMBRICAE
Superiorũ permissu. Expenfis Emmanuelis
de Carvalho Vniuersitatis Typographi

Anno. 1640.

Biblioteca da Universidade
S. PAULO

Biblioteca da Universidade
COIMBRA

IVDICIVM MAGISTRO-
rum Societatis Iesu.

*P. M. ANDREÆ M A-
deira in Eborensi Academia Rhe-
torices Primarij, & in Conim-
bricensi Philosophiæ Pro-
fessoris.*

PACIECVM legi per otium: Laudo primum
omnium argumentum, graue, idoneum, il-
lustre, & in quo antiquos longe superat, pi-
um: Quod in summa laude pono, nullum omni-
no in carmen incidet, quod bene tornatum non
sit, nihil inane, nihil exangue: habent omnia
neruos, ossa, sanguinem. Itaque Musæ si latine
loquerentur, non alio vtèrentur sermone, quas ab
Aonio deductas vertice ad Limam videmus, & ita
totas in hoc opere fuisse, vt nihil censoria, sed di-
uina, quod aiunt, virgula dignum sit. Neque, sic
opinor, aureo planè libello tam a critico, quam a
prædatorio vngue timendam est: non sic illi ti-
menda nota, quam rapina. Tandem illi Maro eri-
puit ne esset primus, Maroni, ille eripuit ne esset
solus: Typis mandetur, venturis olim vatibus ar-
chetypus. Conimbricæ, Idibus Martijs. Anno Domi-
ni. 1639.

Andreas M adeyra.

P. M. PETRI PEIXOTO
in Conimbricensi Academia
Rhetorices Primarij, & Phi
losophiæ Professoris.

EPICVM est, cuius tibi gustum præbeo, Lec-
tor, Poema: ni mauiis præiudicium. Re, argu-
mento, opere Heroicum: dispositum rectè,
variatur gratè. Omnia ex lege: nihil contra legè,
supra legè multa. Stat cū historia iusta fictio: hac illa
animata poetica viuit in tabula, parergon nec di-
sides episodia. Fluunt numeri vena diuite, sty-
lo facili, eo tenore versuum, vt si ij Thessala reci-
tentur voce excantare sydera, ac deducere lunam
possint. Quos quiuis legat, speret idem. sudet mul-
tum, ausus idem. Dicam quo Author digito cælū
atingat: Imitator Maronis videri voluit, obtinuit.
Prodeat, neque aut Momi san nam, aut Cruzcæ
Crisim me iudice formidet. Busti ignes sensit ille,
qui passus: lucem in Poemate nos videmus: nec
ille, optior, non videt, & triumphat. Non sibi ca-
nit A spendius: sed deuicto Appollini & Musis:
Frudere illo amice, quisquis es, lector, ac scias
fore vt, sic legas vt eruditos in Aristotele oculos ha-
beas. Illud recipio, futurū studiosis vtilitati, curiosis
oblectamēto, doctis admirationi, Aristarchis cru-
ci, Zoilis tormento. Conimbricæ. 10. Augusti An-
no. 1634.

Petrus Peixoto

P. M. ANTONII LEITE
in Academia Ulyssiponenſi Rhe-
torices Primarij, & in Ebo-
renſi Philoſophia, ac Theo-
logia Profeſſoris.

MONUMENTVM hoc ære perennius ſerio
inſpexi. Neſcio quid humano manu in Pa-
cieide adoravi. Omnia plane egregij Poe-
tæ commendant immortalitate dignum ingeni-
um, ſingularum artium, quaſi vnus tantum, fa-
cundum: ſic enim ille Humanitatem, ſic Rhet-
oricam, ſic Philoſophiam, ſic Theologiam docuit,
ſic modo diuinam ſcripturâ ſacer interpres proſi-
tetur, vt quælibet ſibi omnes curas ſurripuiſſe, alijs
nullam reliquiſſe videatur. Triumphat Paciecus
cognata hedera ſerpente inter viſtrices fortitudi-
nis lauros. Triumphat Societas Ieſu, dum res à ſu-
is ad Europam, ad Africam, ad Aſiam præclare
geſtas æternari videt. Quare monumentum hoc, non
prælo tantum, ſed cedro, imo & cælo digniſi-
mum iudico. Conimbricæ, in Collegio Societa-
tis Ieſu, Kalendis Martijs. Anno Domini. 1636.

Antonius Leite.

FACULTAS. R. P. PRO
uincialis Societatis Iesu.

EGO Simon Aluares Societatis Iesu, in Pro-
uincia Lusitana Prouincialis potestate ad
hoc mihi facta, a Reuerendo admodum. P.
Mutio Vitellesco Præposito nostro Generali, facul-
tatem concedo, vt Paciecidos libri duodecim a P.
Bartholomæo Pereira nostræ Societatis, & in Co-
nimbricensi Academia Rhetorices Professore cõ-
positi; eiusdemque Societatis Patrum iudicio ap-
probati, typis mandentur. Vlyssipone. kalendis A-
gust. 1640.

Simon Aluerz.

CENSURA EORVM A
quibus supremæ Inquisitionis
iussu hoc opus explo-
ratum est.

R. P. D.

R. P. D. Fr. PHILIPPI MOREIRA
in Conimbricensi Academia scriptura Sacra
Professoris dignissimi, & in causis fidei
Censoris integerrimi.

DE MANDATO Supremi Concilij Sãctæ Inquisitionis legi librum hunc, cui præfigitur titulus Paciecidos, authore R. P. Bartholomæo Pereira Societatis Iesu. Et plane dũ iudicium profero malle panegeristẽ, quam censorem agere. Adeo me cepit dulcedo, & pulchritudo poematis, quod Gratia ipsa inhabitant, pariter cum Musis. At quem non capiet pulcherrima pangendi, seu pingendi venustas: tot figuræ, tot lumina, & ornãmẽta, atq. perpetua illa structura & sãper variõ, & sãper sui similis? Certe de Authore proferre lubet, quod de Latina Sirene prodidit Scaliger. lib. 5. Poet. *Splendent gemma in eius carmine, componit mellisa, & nectarea, addit tot venustates, quot verba, coniungit verborum splendorem cum amantissima varietate:* addo (quod raram, & difficile est) severam fidei veritatem cum libera potestate fingendi, idque amico fãdere pietatis. Hinc in toto opere nulla apparet nebula, quæ aut puritati fidei, aut integritati morum tenebras offundat: Imõ plures sunt ignes, qui ad vtramque inflãmẽnt. S. C. In collegio Conimbricẽsi Deiparæ de Gratia. 26. Februarij. 1639

Fr. Philippus Moreira.

R. P. FRATRIS ANTONII
a Plagis, Magistri Emeriti,
& in causis fidei Censoris
integerrimi.

SVPREMI Sanctæ Inquisitionis senatus ius
sui obtemperans, poësim istam, Paciecidos
nuncupatam, liorantæ mentis trutina, pon-
deravi. Author est. P. Bartholomæus Pereira Societate Iesu, vir quidem eruditionis notæ, opus
perpolitum, armonicum, castigatum, cultissimi
denique ingenij, factus egregius, ita vt lydio, vt
aiunt, lapide examinatum, nihil non compositū,
non illustre, non æternæ posteritati retineat cõ-
mendandum. Inclyti Pacici nomen, non fabu-
losi Pindi, vel Aganippes aqua, non ficti Castalij
læca, aut somniantis Parnassi nemore, sed Catho-
lici poetæ, & celeberrimi Rhetorici, sublimis styli
Musæo, ad sublimioris Palladis aras, decantatur,
tãtum abest, vt orthodoxæ fidei, bonisue moribus
disonum, pertractet aliquid. Prodeat igitur inlu-
cem insignis poeta, haud Ethnicis aliorū licen-
tijs, sed Christiano penicillo, suorum facinora,
mitissime depingens; dum enim ita compta simul,
ac Catholice concinit, (vt Ouidianis versibus v-
tar libro. 4. de ponto)

*Carmine sive vinax virgus, expresq. sepulchri
Net itiam sera posteritatis habet.*

Sic censeo, sic consulo in hoc Vlystiponensi se-
aphici. P. Francisci Conuentu. 21. Martij. 1639.

Fr. Antonius a Plagis

FACULTAS SUPREMI CONCI-

lij Sanctæ Inquisitionis.

VISIS informationibus typis mandari potest
Paciçidos liber. Vlyssipone. 29. Martij.
Anno. 1639.

Petrus da Sylua. Franciscus Cardo-

so do Torneo. Iacobus Osorio de Castro.

Sebastianus Cesar de Meneses. D. Lu-

donicus de Mello, Decanus Bracharensis,

Primas.

FACULTAS ORDINARII.

IN lucem exire potest Liber Paciçidos Conim-
bricæ. 21. Iunij, 1640.

Benedictus de Almeida.

Mens clarissimi yatis Didaci de Paima de Andrade,
qui regis mandato opus recognouit.

Nihil inueni, quod Maiestatis vestræ obse-
quio inficietur. Vlyssipone. 28. Iunij 1638.

Didacus de Paima de Andrade.

FACULTAS REGII SENATVS.

PRAELO dari potest hic Paciçidos Liber. Vlyf-
sipone. 7. Iulij 1639.

Ioannes Saches de Baena, Balthasar Fialho.

Taxado namefa do Paço a

reis empapel.

VATES LECTORI SVO
S. P. D.

CVM alias sciētias, quò minus scimus, eò plus
veneremur, nescio quo fato hoc vni poeti-
cæ non contingit; sunt enim, amice lector,
non pauci de imperito grege, qui principem artē,
cum assequi nequeant, iuvenilem dicunt, & mi-
nus grauem; in hoc tamen illi palma; cum vel sic
inuiti fateantur, diuinam adeo esse, vt cum nes-
cire illam erubescant, id, quod ingenij culpa non
possunt, prætextu dissimulent despicientiæ. Hoc
amuisi asylum vt intercludam, non prouoco ad pro-
fanos vates, quos Tullius cum Ennio appellat sã-
ctos; non sacrorum poetarum cum Bellarmino Car-
dinale recludo fontes; satis enim duco centum, &
vltia fuisse Patres, eosque inter, cum Damaso, cū
Paulino, & Nazianeno Gregorio, iustis quidem poe-
tis, Tertullianum, Ambrosiumque, & Augustinum,
qui ad vnũ õnes diuinæ scripturæ altiora rimãtes,
in sacrã poesim suos nõ deprimi, sed extolli cala-
mos iudicãrunt. Ime & si õnes deesset, satis profecto
*vnus Vrbanus Pontificis termaximi, Va-
risque clarissimi vel ipsa umbra nominis
sacra poemata regerentur.* Abi nunc longæue
Nestor, & hos ride iuuenes, abi Cato grauissime, &
leuibus his fastum vende, & supercilium. Vnde tam
procul absura ab erubescencia, vt potius ab auda-
cia, & superbia iure mihi esset timendum, si me
sacris vatibus insererem, ea non impellente cau-
sas

*Tullius
pro Ar-
chia.*

*Bellar-
minus
de scrip-
toribus
Ecclesi-
asticis.*

LECTORI

sa, quæ Societati vniuersæ cum sit communis, cō
sobrini mei Pacieci necessitudine propior mihi sit,
& singularis. Hanc Cerbero, si quis erit, damus
offam; nunc ad poesim.

Marone cantamus Chorididascolo, & adhuc
amice lector poesie mea aures non solum tuas, sed
vngues timet; dabis tamen veniam, serius si attē
das, voces non paucas egregie barbaras carminā
esse inferendas, tussim quod affert Musis, & rau-
cas facit; si tandem consideres, opus fuisse mihi
Iapponum res, vt pote remotissimas, explicare a-
deo, vt carmen aliquando reperere videatur ijs, quī
versum cum ad digitos vix sciant reducere, fumos
tamen venditant Statianos, Lucanique sternu-
tiones sibi putant esse stipendiarias. In reliquis
historiæ dispositionem, varietatem fictionum, sty-
li æquitatem, eruditionem cum perspicuitate mis-
tam, sunt, qui promittant, vel Zoilus ipse com-
mendet. Meum habes de libello iudicium; tuum e-
go ausculto latens post tabulam: legendum tamē
ea lege moneo, Bibliopolis veniam vt des plutimā
poeticque sis memor priuilegij, & immunitatum,
quas Parnassi cultoribus Apollo dedit, ne malo ti-
bi cēsori iratus dicā, quod Alexandro in officinā re-
quēter vētitāti, & imperitē arguēti Apelles dixit.
Tace mi rex, ridens; pueri, qui colores ferunt.

Plini-
us. lib.
35. c.
10.

Vale

PRÆPONITUR PACIECI

vita vniuersa poesi

facularia.

ON solet in narratione epica rerum series more historico decantari, sed ita interrupta, vt sibi per mille à fractus occurrat, & sæpius venustate quadam obuiam exeat; quod per se magnum, ac pulchrum cum sit, in causa tamen est, vt historicus ordo legenti non pateat, multa que iudicentur obscura, quæ si narrationis ordo teneretur, luce meridiana essent clariora. Solet deinde in poesi nuda historix veritas lacinosissis fictionibus ita circumnectiri, vt quæ sint vera, & quæ fabulosa vix possint discerni. Hinc ego operi vt nestro consulere, Pacieci vitam præmittendam censei, quæ tum rerum, ac temporum ordinem seruando, poesi lucem daret, tum etiam cum in re sacra non liceat ementiri, legentem doceret, quidquid hic non inueniret, poese ornamentum esse, & chlamydis lacinias commentariæ.

Lucem hausit Paciecus in foro Limicorum, quod modo Pôtém Limium nostrates vocant. Patreres habuit Graciam Lopesium Paciecam, & Mariam Borgeam a Meiquitta, proauorum nobilitate satis commendatos. Inter puerilia crepundia pietatem
ita

V I T A

ita soluit, vt decimo ætatis anno se Martyrem futurum Deo vouerit; decimum secundum vix excefferat, cum ipsum eius auunculus Ioannes Pererius a Mesquitta matris e gremio abstractum Vlyssiponem abduxit; ibi in Diui Antonij Collegio humaniores litteras addiscenti de Societate Iesu ingredienda animum incessit cogitatio. Communi igitur suffragio admissus, & Conimbricam profectus, pridie calendas Ianuarij anni. 1585. Societati nomen dedit. Egregium sub Vasco Piresio, celeberrimo ea tempestate Magistro, tyrocinium posuit, exactoque biennio, ac votis rite nuncupatis, rhetorisæ, & philosophiæ non vulgari studio insudauit.

Interea inter Graciam patrem, & Paulum Pererium a Mesquitta eiusdem Francisci auunculum lites intercedunt inimicitie, quæ tamen Paulo, ac si grauissimæ forent, magnosteterunt; Cùm enim Pænus, eius mancipium, Graciam per summam fraudem interfecisset, suspicio, quamuis falsa, coniecturam fecit, hoc scelus a Paulo fabricatum esse, eiusdemque imperio perpetratum. Hinc graues Mariæ exorti questus, fratrem suam de eade coniugis accusantis apud regem, atque urbem Portum, & iudices in ea comorantes in lecta, & veste lugubri ad vindictam cum pupillorum grege concitantis; Hos motus, ac germanam iniuria incensam aduentu suo Ioannes Pererius a Mesquitta sedauit, sedataque tempestate facile patuit, illius cordis Paulum in fontem esse, & tam infandi sceleris solum Pænum fuisse authorem. Orphanum

PACIECI

orphani deinde auunculi Ioannis excepti in tutelam, mares in Indiam profecti sūt, famingē apud nobiles viros in matrimonium collocatę.

Hęc cum ad Conimbricam peruenissent, Pacie cum nequaquam interturbarent, cum enim per id tempus, schola feriente, ad Diui Iacobi peregrinaretur, Pontem Limium ingressus, & stipem ostentim emēdicans ad viduę matris ostium peruenit, Cumque illa antiqua Francisci sui specie animo perstricta, suus ne esset filius rogasset? Franciscus sermonem aliō diuertens, eique bene precatus ab ostio continuō discessit; eodem prorsus modo alias percurrit propinquorum domos, ac tandem ignotus oppido est egressus, vt in Francisco suo Lusitania videret, quod in Alexio Italia demiratur.

E Compostella Conimbricam reuersus proclinare in Indiam cępit, illamque expeditionem et precibus, & lachrymis postulare. Bona igitur cum maiorum venia anno. 1592. ab Vlyssipone in Indiam velificans, non sine belli, & maris tempestate maxima, Goam tenuit. Ibi audita primū Theologia, literas humaniores docet, concione populos adhortatur, profuitque non parum Lusitanis militibus, quorum se contubernijs commiscebat, a fratribus suis arrepta occasione, qui apud regiones illas primos militię gradus obtinebāt.

Ab India in Iapponiam, cuius cupiditate aestuabat, nauigationem instituit; aduersa tamen ventorum vi delatus in Sinas, in vrbe Machao per annos aliquot in concionibus fuit, & Theologia e docenda

edocenda summa cum laude versatus. Inde Iaponiam ingressus, cum in regione illa amplissima sibi spatium animo videretur, pedes ociari nequaquam passus est, per illa enim sexaginta sex regna, quæ Iapponico imperio continentur, indefessæ excursionem Evangelicam præco brevissime intenuit. Interim ad regna Cami ultimis Iaponiæ finibus adiacentia nauigabat, cum repente exorta tempestate, nauis naufragio submersa, parum absuit, quin periret, seruatū tamen a Deo est, ereptumque vndis grande illud caput, quod flammis iam antea destinatum erat. A Cami populis ad Machaum mittitur, collegij acturus Rectorem; quo munere egregie perfunctus, in Iaponiam reuertitur, & Cerquerio Antistiti comes additur; secessus enim senio Episcopus Societatis Superiores enixè rogauit, vt sibi Paciecum, cuius ille virtuti, ac sapientie plurimum fidebat, contubernalem daret, vt Ecclesiæ gubernandæ cum eo partiret curas, & domesticæ familiæ sollicitudinem releuaret.

Admisso in partem curarum Pacieco, non solum Episcopus respirauit, sed etiam Iapponensis Ecclesiæ per duos ferme annos plurimum conualuit. Inuidit malus Dæmon, nec Christianorū felicitatem diū durare passus est; cum enim miserum quendam diuexaret, se iam satis ruinæ, stragisque abunde apud Angliam edidisse affirmabat, nunc sibi vires omnes, & machinationes in Iaponiam esse conuertendas, vt fidem Christianam ab ea funditus extirparet. Eodem sermè tempore

PACIECI.

tempore iuxta Nangasacum, nec non Obama
 & in Ceri finibus cum rustici ad pyram constru-
 dam arborum truncos diffunderent, intra ligna cru-
 ces plurimæ adiuuim expressæ apparuerunt: Hæc
 prodigia subsequuta est imperatoris Cubosamæ
 in Christianos inopinata sanities, eoque in-
 dies tyranni tempestas incieuit, ut eueris, incē-
 sisque religiosorum cænobis, ac Christianorum
 templis, & ferro, & igne in Christianos a fide ut
 deciderent, sauum sit. Edicto deinde iussum, ut
 religiosi omnes, & quotquot in Iapponia Sacer-
 dotes essent, omni cum Lyso, & Hispano aduena
 exulatum irent: quod si in Iapponiam ad Christi
 legem suscitandam iterum redirent, certo scirent,
 viuos se fore comburendos, eumque, qui eos do-
 mi exciperet, eadem pœna cum coniuge, liberis,
 ac principijs afficiendum esse.

De his Episcopus Cerquerius certior factus, ve-
 cato in cōsiliū Pacieco, legatos mittit, qui Im-
 peratorem tūm donis, tūm precibus, & lachrymis
 emollirent. Illo tamen in sententia persistente,
 sexto calendas Nouembris anni. 1614. omnes v-
 niuersa ex Iapponia Nangasacum urbem exulescō-
 uenerunt, quamprimū in exilia nauigaturi; E-
 moritur interea antistes, patresq; Societatis e Nā-
 gasacuo ad Facundæ oppidum, ut ab eo portam
 Sinas velificent, iter faciunt. Non tamen Facun-
 dam integri peruenerunt. medio namque in iti-
 nere tanto mærori impar egit animam Pater Is-
 gobus a Mesquiteta, dolorem enim ultra ferre nō
 potuit

potuit senex ille pijsſimus, ſatiusque ſibi mori duxit, quam ſuperſſe ea Eccleſia pereunte, cuius ille ab incunabilis fuerat nutricius. Cum præſertim expeditionē celeberrimam meminifſet, qua principes iuuenes, lapponenſis fidei primitias cum muneribus, & legatione regia Romam duxit. Acerbum præter alios mærorem ex hoc ſunere Paciecus accepit, cum Meſquittam auunculum ſuum, quem vnice diligebat, piſcatorio in tugurio, omnique humana ope deſtitutum emori videret; ei tamen cum, pro tempore, ritè parentaſſet, cum reliquis nauigauit ad Sinas, tandēque in Machalum delati in ſocietatis Collegio perhumaniter excepti ſunt. Nullæ ibi cum dolore induciæ, non datum afflicte Lapponiæ obliuiſci, donec mutato habitu, alij militari ſago, alij mercatorio more, multi nautico in eandem lapponiam reuertuntur. Alios inter nobilis mercator redijt Paciecus, ac per annos aliquot rem Chriſtianam in tranſuerſu actam plurimum iuuit, quod quidem tanto labore ſuo effecit, vt non ſolum veſtes, ac locos, ne agnoſceretur, identidem mutaret, atque in vrbe Sacai inter domorum tabulata anguſtiſſimo in angulo annum integrum deliteſceret, verum mutato etiam nomine Ignatius à Cruce appellaretur.

Non multis ab hinc annis cum illorum, qui tunc de Societate in lapponia latitabant, Prouincialis crearetur, Epifcopi etiam vicibus fungi coactus eſt; quippe cum Iacobus Valentius Epifcopi Ceterij ſucceſſor ad Epifcopatum ſuum reſtatata ſe-

pius

PACIECI

pius via penetrare non posset. Ecclesie cum omni potestate administrationem in Paciecum transserre diligentissime curauit.

Vtrumque manus obeunti Pacieco certa sedes eligenda fuit, quo ad eum consulendum & religiosi, & Christiani conuenirent, causasque ipse audiret, ac praeceperet quid in dubijs esset faciendum. Ad haec aptius praeter omnibus visum est oppidum Cusinocæum in regno Tacaci, cuius Tonus eam suam erga Christianos pietatem in ipsis inuestigandis, ac puniendis aliquantulum continebat. Quatuor hic ultra annos latebat Provincialis, seque diutius occultare posset, nisi a Chusamono apostata ea hostibus per fraudem proderetur.

A regno Tacaci apud Imperatorem de suis acturus rebus discesserat Tonus, sui que loco tres regno gubernatores substituerat; quorum maximus, Mondus nomine, Christianis erat infestissimus; magni duxit oblatam occasionem apostata Chusamonus, ut sibi Mondum gratiam venaretur. Ad illum ergo Ximabaræ commorantem contendit, seque illi spondet Paciecum traditurum, si velit secum, & armato milite Cusinocæum usque navigare. Mondus delatorem lætus excepit, duosque alios gubernatores quam primum adiit, cumque eis, ac trecentis armatis triplici in nauis ad comprehendendum Paciecum Cusinocæum oppidum inuestus est. Eo igitur ibi capto, tanta erat Mondum rabies, ut ni alij ictus auerterent, ipsum gladio percuteret. Non latuit gubernatores paucissimos eo in oppido

oppido réperiri, qui Christi non boni, ac fidei eli-
 entes essent, vt alios ergo a fide detererent, tres,
 qui religione cæteros præstabant, decollari iubêt,
 & truncos in mare ægi præcipites: Paciecum vero
 cum socio, Gaspare Sadamathæo eiusdem Societa-
 tis fratre, Petro Rinæo Doiuco, & Christianis nõ
 paucis Ximabaram perducunt. Ibi reliquis publi-
 co carceri deditis, Paciecus in vrbis arce maxima
 cum Gaspare, & Rinæo asseruatur. Eadem nocte
 comprehenditur Ximabaræ, atque in eandem ar-
 cem coniectus est Pater Ioannes Baptista eorum
 rector, qui de Societate in regni Tacaci latebris
 versabantur.

Longissimi operis esset, si narratione vellem
 comprehendere, quos ibi labores, & quanta eos
 animi tolerantia sint perpeffi; quas deinde artes
 se ipsos excrucianti inuenerunt, quo denique
 exemplo Rinæum ad Societatem ingrediendâ,
 & ferinos eustodum animos ad Christi fidem am-
 plectendam conuerterunt. Neque hoc absque nu-
 minis beneficio, & delicijs, ex nigra enim & vili
 oryza quæ a custodibus Pacieco ponebatur, si quid
 superera telectum quidem, & apprime candidû ap-
 parebat. Perfregit eorum fama arcis parietes, nec
 se intra potuit continere; eumque ad publicû car-
 cerem peruassisset, trium Christianorum pectora
 animium commouit; comperio enim Vincentiû
 Cadnum, Quisacum Ioannem, & Paulum Xin-
 squium non tormentis contentos, ac pænis, quas
 subierant, & vinculis, quibus pro Christi nomine
 astricti

PACIECI

astricti erant, enixè a Pacieco postulasse in Societatem Iesu admitti, vt vnâ cum eo gloriose pro Christo obeuntès triũpharent. admisit ille, nimirum gaudens Societatem suam, amputatæ arboris instar in medijs virescere calamitatibus.

Hæc inter Midsunus Cauachius Nãgasaqui præfectus Tacaci Gubernatores moner, vt si quos in vinculis haberent religiosos viros, aut euangelij prædicatores, eos ad se quã primum mitteret, sibi enim ad eos morte afficiendos a Xagano factam esse potestatem. Obtemperant Gubernatores, & Paciecum, ac Baptistam Iesticeis inclusos, Sadamathæum vero & Rinxæum cum tribus alijs e carcere publico euocatis, clitelis impositos multo cum milite, & armis ad Nangasaquum deferri iubent. Medio in itinere apud Phimum a pauperculo agricola qui forte Christianus erat, domo excepti, ab eodemque, quin barbari satellites animaduertent, tum verbis, tum dapibus agrestibus recreantur; Hinc viam instaurant, iter facientibus Christianus arator venit obuiam, canistrum afferens rusticis opibus satis, vt in pauperie, opulentum. Appropinquabant vrbi, cum P. Balthasarem de Torresse expectantem vident, quem e carcere Omuræ ob eandem causam cum socio Michael e eiusdem Societatis fratre ad capitale supplicium Midsunus accierat. Hic mutuis vltro, citroque sermonibus recreati, urbem ingrediuntur, eosque Præfectus cum magistratibus, omnique satellitio ad supplicij locum perducit.

Deucne.

Deuenere tandem ad montem, quem gentes
 illæ sanctum, appellant, utpote tot martyrum
 rogis, & Sanguine consecratum hic tredecim co-
 lumnæ intra metuendâ sepem visebantur, è quibus
 extantes inter alias, quattuor iacebant; toti-
 dem enim Europæi, qui eis alligati mortem pro
 Christo erant subituri, eod die turpiter abiecta fide,
 ad paganorum dogmata, vitæ ut consulerent, trā-
 sierunt; horum vecordiam nostrorum compensa-
 uit constantia; In theatrum enim illud Romanor
 æmulum Amphitheatro, priusquam descenderet,
 Provinciali suo, officijs urbanissime certantes,
 obtulerunt aditum primum, quem ille honorem
 lætus excepit, egregius, scilicet ductor, qui mili-
 tibus suis ad bellum non ite, sed venite dicere cō-
 sueuerat; sequuntur omnes, & Circum, verè Maxi-
 mum, ingressi, in genua prouolati, orationi va-
 cant, alligantur columnis, incensa que circumqua-
 que lignorum strue, & corporibus lente cōcrema-
 tis, dulcia inter colloquia illustres ad cælū animæ
 cōcularūt. His nō exfaturata est tyrāni rabies, cū
 que in Christi milites desuare ultra non posset,
 in nos etiam voluit esse crudelis; Cineres enim in
 mare iussit dispergi, ne vllis eorum Exuvijs dita-
 remur.

Hac via ad superos com parente Pacieco iere
 patres Balthasar de Torres, & Ioannes Baptista;
 hac fratres Gaspar Sadamathæus, Vincentius Cau-
 nus, Petrus Rinæus, Paulus Xinsuquius, Michael

PACIECI

Toijus, & Quisacus Ioannes conscendere. Hæc de Pacieco meo prælibasse satis ad integram poeseos cognitionem. Pro fide gloriose obiit. anno Domini. 1626. Vndecimo kalendas Iulij. ætatis suæ anno Sexagesimo.

De Pacieco honorifice scribitur in compendio Clarissimi. P. Balthasaris de Torres, nec non in vita inuictissimi Marcelli, quam piam æque, peritum, ac fecundum. P. Eusebij ingenium nuper excudit. De eodem meminit maius huius temporis luminare, D. Rodericus a Cunha, Hispaniarum Primas, parte secunda Bracharensis historię, capite quinto supra centessimum.

PACIECIDOS.

LIBRI DVODECIM.

LIBRI PRIMI ARGVMENTVM

E Iapponum finibus eiectus, in Sinas reliquis cum socijs navigat Paciecus: Appellit Machaum, ubi à societatis suæ patribus begnine exceptus, deq; inopinato illo aduentu interrogatus, Iapponensis Ecclesiæ calamitatem exponit: audiunt Sinenses, solanturq; exules & conuiuio reficiunt.

LIBER PRIMVS.

LIMIADEM inuictum flammis, lætèq; per undas
 Regnâtem oceani, & palmam super astra ferentem
 Nō vatum vox vlla sequi, non spiritus audet

*Propo-
 sitione
 tercia:*

Mortalis, Musæq; sacro de vertice lauros
 Deripiunt, odere artem, Phæbumque minorem
 Huic operi, Delphosq; inopes in pleetra fatetur.
 Ipsa sibi officium ingentia facta: Pæceus
 Ipse animos, vatumq; ausus, & carmina frænat.
 Sed mihi tantarum metuenti exordia rerum,
 Vt famæ, vtiq; omnem desueto in puluere credâ

Iacturam

PACIECIDOS

Iacturam calami facilem, rapit alta morantem
 Causa animū, refugāq. manū: nos sāguinis idem
 Signat auus; iubet ille decus memorate suorum,
 Magnum opus immodico quāuis temerarius ausu

*innoca
 tio.*

Attenuem, atque oneri fessus succumbat Apollo,
 Ergo iterū hos animos, & iā despecta Camænis
 Pectora Diue Amor in cantus accende, canorā
 Sirenem in spira citharæ, daq; Orphea nostris
 Vocalem fidibus: tua sunt incendia, & vndæ,
 Quas celebros, tua crudelis sunt crimina, Eos
 Nunquam Indos, Sinasq. vltra, totq; alta volaret
 AEquora Franciscus, melior ni Dædalus alas
 Sufficeret, auramq; dares, pennasq; moueres;
 Teq; etiam mortis causamq; reumq; fuisse
 Quis nescit? prius ille tuam ni pectore flāmam
 Conciperet, non igne rogos cōscēderet, altos,
 Non busto arderet, nunquam Iapponicus illum
 In flāmas, cineresq; actum Vulcanus haberet.

*Ponti
 fici ma
 ximo
 Dica
 tio.*

At tu, quo primū iactat se terra parente,
 Romāq; Olympiæ iā nūc minus inuadet arci,
 Huc ades o Vibane? tuas reuolutus ad aras,
 Amplexusq; pedes, & res, & fata suorum,
 Atq; rogos, Vatemq; sacrat, nec munera magnis
 Sufficiūt votis, totus cadit hostia Iappon.
 Et tibi quos superum signasti Rector honore
 Gratatur, Lysioq; duci, Socijsq; beatum
 Puluinar, meritasq; aras, & thura repolcit.
 Tu quoq; ab Aonio faciles qui vertice Musas
 Ducis in Hetruscos, pauitanti, & adire timenti
 Da veniam, dubiumq; libens opus excipe vultu,
 Vultu, quo cælum, quoq; indignantia placas

Numina

Numina, & iratos reuocās in fœdera regēs.

Iapponum eiecti regnis, & litore pulsi

lesuada, bello effractâ, lôgoq; vœterno,

Atq; maris consumptam vndis subiere carinam,

Vos sinæ, vestra sq; domos, certumq; potentes

Exilij columen, fideiq; ræntis asylum.

Iamq; dies, noctesq; feris typhonibus actas,

Atq; hyemem ingentem passi, super æquora pinû

Errabant, fessis tandem tær septima primos

Cum montes, terrasq; alta de puppe iacentes

Lux aperit; sinæ in clamant, sinæ arua tenemus;

En turres cælo clatæ, præcul ecce Machaû

Tectâ micant, angusta præcul delubra patefêunt;

Inde nouo terræ aspectu meminere relictos

Tot populos, subijtq; animos Iapponia, mæstis

Tâtû oculis distâs, quâtû est iam proxima flâmîs.

Ergo omnes luctum ingeminât, fractiq; dolore

Præscidût funes, atq; vultis lintea malis

Disturbant, nudantq; ræm, nec mirice tincta

Signa, volant suspensa notis, non cornua cantus

A Erca, nou solitos tormenta explosa fragores

Vulcano instigante dabânt: non deniq; plausus

Ille hominum, pelagiq; sonat, quo nautica portû

Turbâ salutato festiua ascendit in vrbes;

Cuncta silent, luctuq; iacent demersa profundo.

Vix nauem aspectu miseram de litore cernût,

Cû nquæ res animos, totumq; ab sede Machaû

Excipit, pueri accurrunt, iuuenesq; senesq;

Affixi baculo veniunt, huc vulgus, & omnes

Huc proceres, properatq; frequens è sedibus altis

Gens Ignatiadum, aduentus vbi prima suorum

*Narra
tio.*

Fama tulit, tristisq; inuasit pectora rumor.
 Ut venere, cauo puppis de robore mæstos
 Exponunt socios, ternoq; hinc, inde morantur
 Amplexu, quæ causa viæ? tantæq; rogabât
 Cur lachrymæ? quæ sæua omnes Iapponæ sodales
 Ex toto fortuna trahit? quæ fata per vndas
 Impellunt, cultisq; iubent discedere regnis?
 Illi equidem taciti postquam intrauere pênates,
 Confidunt: vocêq; trahens, gemitumq; profûdo
 Pectore, sic tandem Paciecus flebilis, inquit:
 Iapponum cladem ingentem, fideiq; supremum
 Quis narrare diem, verdisq; æquare labores
 Christiadam queat, ó socij? prius æquore Titan
 Merget equos, cælumq; dabit surgentibus astris,
 Quam vacet infâdos casus, gentisq; referre
 Exitium immeritæ, vestrum sed iussa sequutus
 Incipiam, atq; harum reuocabo exordia rerum.

Rex vbi Iappones cæpit frænare superbos
 Imperio Cubosama suo, dat laxa furoris
 Fræna animo, fufasq; irarum immitit habenas:
 Et quantum assimilat factis vitiosa suorum
 Monstra Deum, tantum ille ædes reparare labâtes
 Diuorum, ritusq; suos, arasq; iacentes
 Instaurare iubet, cultumq; reponere templis.
 Interea regnare fidem, Christi q; per omnes
 Imperium videt ire animos, tot regna, tot vrbes
 Totq; illum populos factis, & voce fateri
 Esse Deum, & latê splendescere nomen Iesu.
 E contra euulsas euerti ab sede Varellas
 Conqueritur, Camiosq; trahi superosq; Fotoques
 Sub pedibus, sædari Anuqâ, Xaquâq; tremédum
Queu,

Quem toties auro grauidum, gemmisq; nitentē
 Vix aræ tenuere, sacris modo sedibus ire
 Præcipitem: nulloq; metu, non lege, neq; vlla
 Relligione coli ritus, non multa gementes
 Audiri Bonzos, regum nec iussa vereri
 Iappones, stigiq; Iouis contemnere panas.

His super accensum pectus crudele tyranni
 Infrendet: ceu cūcta Notus cū turbine vasto
 Rapturus, per prata rosas, segetesq; per agros
 Disturbat, volat inde nemus, furor alta domorum
 Tecta rapit, pelagiq; imas euoluit arenas,
 Inq; vadum allidit nauēs, inq; arua volantes
 Præcipitat volucres, cæloq; immurmurat alto;
 Non aliter defæuit hycems, regisq; superbi
 Tempestas, iubet indicî bella horrida genti
 Chritiadum; linquant ritus, quos aduena classe
 Extremo veniens quondam Xauerius orbe
 Inuexit, sua sacra colant, iterumq; priores
 Obseruent diuos, primæuaq; iura parentum.

Ni faciant, ferro pereant, vel corpora dentur
 In cinerem, inq; atras abeant cōsumpta fauillas.
 Tūc quoq; magnanimos pelagi iubet ire per ūdas
 Lusitadas: iubet Ignati discedere prolem,
 Gusmanasq; acies, sacrosq; excedere regnis
 Aurelios, inopesq; tuos Seraphine sodales.
 Atq; alios quoscunq; ferox maris imperat vndis
 Ire sacerdotes, remeent, ait ille, beatam
 In patriā, exiliūq; graue, & peregrina relinquant
 Regna, suumq; Tagum Lusus, solisq; sepulchrum
 Occidui inuisat, vitreum contendat Iberus
 Ad Betim, vel Sinæ habitent, vel regna Manillæ,

*Cōpa-
ratio.*

*Mittū
tur in
exiliū
adue-
na, re-
ligiosi.
societa
tis, do
mini-
cari,*

*Augus-
tina
ni &
Frācis-
cāni,*

Sive alio quocunque velint transferre penates,
Ipponem exonerent, & quot mala damna tulere,
Tot referant secum, ventis dent vela sinistro
Altre, dent pœnas medio sub gurgite, quales
Ipse luit Ippon, fecit commercia postquam
Talibus hospitibus, profugosque in tecta vocavit.
Discedant animæ viles, Ipponis ad oras,
Quos olim exhaustos indignans expuit æquor,
Atq; vnda vomuere: maris fastidia, turpis
Nausea terrarum, rapidis ludibria ventis.
Si vero instabiles iterum male sana cupido
Huc vehat, inq; meos transmittat nauita portus,
Tunc miseris superesse enses, superesse caminos
Agnoscant, sic esse ratum, sic lege futurum
Aeterna, inq; meos mansura hæc iussa nepotos:
Hæc iubet, hæc animo noctesq; diesq; fatigat.

*Ludo-
uicus
Cerque-
rius E-
piscop-
us Iap-
ponensis.*

Hanc ubi longæuus famam Cerquerius hausit,
Multa Deum, diuosque pia cum voce precatus,
Ecquid, ait, vobis me tot seruare per annos,
Quid placitū est superi: nostram si tāta senectam
Exilia, & glādj, flammæque, & vincla manebāt?
Ecquid agam? o Cælū? qua me ratione? quibus ve
Opponam auxilijs: qua factum immane labantis
Imperij, regisq; iras, & iussa morabor?
Quid ves Christicolæ meruistis? quod scelus? ah me
Me, me, inquā, atq; meū, superū rex maxime, solū
Obiectisse caput liceat, proq; omnibus istam
Effudisse animam, & pacem cum morte pacisci;
Ipse prior cultros, flammantesq; imbuat aras
Pastor, oues redimat, noltraq; hac cæde luantur,
Si quas Christiadæ meruerunt soluere pœnas.

Me

LIBER PRIMVS.

72

Me quoq; inūdantē lachrymis, iuxtaq; sedētem
 Pro bello instanti, tanto pro vulnere poscit
 Auxiliū, medicamq; manū, lachrymisq; profusus,
 Immerita me laude ferens, sic vocibus inquit.
 Huc ades o rerum columen Paciece ? penates
 Qui nostros, animumq; regis, quiq; arbiter vnus
 Es curis, fidoq; soles in rebus egenis
 Consilio referare viam, portumq; saluti :
 An ne audis vocem horrēdā, tonitrūq; per vrbes
 Quo tonuit Cubosama ? ferum placare leonem
 Quis poterit prædæ intentum ? nō dona, precesq;
 Sufficiēt, vox nula hominū, lachrymæve monebit;
 Dic precor, & si qua via sit, mihi pāde, sequemur.

Ipse hæres, dubiusq; animi vix prodere quidquā
 Audebam: reuocō mentem, & sic ora resoluo.

Quis ne, adeo euētu in misero dabit optime præsul
 Digna satis responsa tibi ? quis flebile cladis
 Exitium, pænāsque huius satis explicet ? Eheu ?
 Exigua in nostros pelagi sunt æquora fletus ;
 Si tamen in dubijs vlla est sententia rebus,
 Consilioq; locus, superis ē sedibus omne
 Auxilium, è cælo tantis optata periclis
 Est quærenda salus; tempus nunc ire per aras,
 Auersamq; dei mentem, magnæq; Parentis
 Implorare oculos, superiorumq; agmina votis,
 Flectere, & oblatis cumulare altaria donis.
 Tempora fores referent, passim fumantia dentur
 Thura focis, pateantq; adytis sacraria, & omnes
 Longa sacerdotum pedibus nudata per vrbes
 Pompa fleat, mistoq; sonent suspiria cantu.
 Dēt homines squallētē humeris pro murice saccū

8 PACIECIDOS.

Pro gemmis cinerem capiti det femina; collō
 Dent funes pueri insontes, materq. tenellum
 Infantem abstineat mammis, vagitus in auras
 Conscendat, gens nulla dapes, non flumina libēt
 Quadrupedes, tristetq. hominū pia sydera luctus.
 Namq. licent magnopretiosa piacula: testor
 Diue tuos oculos Dauid, tua flumina: testor
 Te cinere aspersum numerosæ Niniuis alte
 Regnator, ciuesq. tuos, his artibus iras,
 Emissamq. polo cladem, monitusq. tremendos
 Vicistis, Ionamq. vrbi serale minantem.
 Nec tibi chare pater solum expugnanda supersit
 Numina, majus opus: lachrymis lētādus acerbis
 Est nobis Cubosama: caput decoratus oliua
 Legatus contendat iter, pacemq. tyrannum
 Exposcat, veniamq. auro, gemmisq. reportet;
 Inuia fulgenti patuerunt Tartara ramo.

Audijt hæc senior, fieriq. ex ordine cuncta

Imperat, atq. viæ largo cum munere legit

Septem oratores, quorum pulcherrima fandi
 Copia, consiliumq. ingens, nec plurima fronti
 Canities, vultusq. graues, moresq. seueri
 Desuerant, quales posset suprema vereri
 Barbaries, precibusq. daret quæcunq. reposcent,
 It Linus, clarusq. Arbes, iudexq. Trifemus
 Et Pauli genus inuictam Velocius heros,
 Atque Hanno, atq. Lices, atq. alto sanguine Alexis.
 Hi picturatum chlamydem, sceptrumq. superbū
 Et magnam solido ex auro, gemmisq. coronam,
 Dona ferūt, munusq. addūt, quod Persia quōdā
 Formarat, regum sublimē in sine suorum;

*Septē
 legati.*

Scilicet

Scilicet elata regnantem e rupe Leonem;
 Cui dentes, vnciq; vngues adamante rigescunt,
 Chrysolithus linguam incendit, geminiq; pyropis
 Scintillant oculi, fufis crispantur in aurum
 Colla iubis, regale caput diadema coronat;
 Iuxta humiles, mitesq; agni, ceruice reflexa,
 Securi victoris heri pietate recumbunt;
 At tauri, & tigres, vrsiq; lupiq; rebelles
 Sternuntur, fremituq; iacent, atq; vngue crueto;
 His donis elati, animis constantibus ibant
 Sublimes in equis, circum de more ministri
 Multi adeunt, tristesq; horrēt nigro ære cateruæ.
 Dum pergunt, instantq; vijs, penetralibus altis
 Aurum inter, lectiq; ostrum Cubosama quiete
 Accipiens, dulcem captabat pectore noctem;
 Cum fera Durities, regum o Constantior? omne
 Præfidiū, magnūq; decus Cubosama Fotoquum
 Salve, ait, & nostris faciles da vocibus aures;
 Ad tua septeni veniam, pacemq; precantes
 Legati tecta accedunt, quos Præful, & omnes
 Cum Lachrymis lysij mittunt, & munere largo;
 Heulyfij? timeo lysios, & dona ferentes;
 Quis homines, magniq; Dei placantur, alienæ
 Quis portæ, inuictæq; arces, atq; alta patefcunt
 Mænia; cælestes, ipsumq; Acheronta refringit
 Hic aries, non ille sono, non viribus vrget:
 Spontelabant, faciemq; auri fulgentis adorant.
 At tu, cui pelagi cunctæ, terræq; parantur
 Diuitiæ, radiantq; auro tabulata, pyropos
 Cui plantæ, Gangisq; terunt, Indiq; nitores;
 Tēnere opes, rex magne aude; Clemētia pectus

Nulla

Nulla tuum flectat, mens non tibi fluctuet, vna
 Esto animo, regi satis est dixisse, nec vltra
 Cónsilium mutare licet: sic magnus ab alto
 Xaqua petit, Camiijq; rogât, lachrymisq; precâtur.
 Dixerat, & saxum Rhodopæa ab rupe recisum
 Immittit cordi, pectusq; euincit ahenis
 Tercentum vinculis, nodisq; rigentibus vrget,
 Nec mora, discessit, Bârathriq; aufugit in vmbra.
 Durior at saxis, ferroq; immanior ille.
 Deseruit lectum, & solita magis æstuat ira
 Improbis, iniectumq; rotat sub pectore saxum.
 Iamq; oratorum se se cõmitatus agebat,
 Cumq; propinquassent muris, arcemq; Fucuni,
 Regalesq; aditus, & regia tecta subissent,
 Ante pedes, regisq; thorum tot sæua iubentis
 Procumbunt, largoq; irrórant pectora fletu;
 Tunc grauior, seniorq; alijs cum supplice questu,
 Lugubri in veste, & ramo præcinctus oliuæ,
 Dona offert, regi q; humilis sic fatur Alexis.
 O Rex, qui gētē hâc magnâ, imperiûq; gubernas
 Sexaginta vltra regnis, totidemq; coronis
 Magnificum, & sceptris superas regalibus annos;
 Vt noiti, sedem stapilem Clementia regum
 Pectoribus figit, petit hæc altaria, tẽplum
 Hoc colit, hîc agnos, & thura benigna reposcit.
 Hæc olio incendi, fusos potare cruores,
 Et pœnis hominum pasci, regnantibus esse
 Turpe, ferumq; docet: placidum, & regale, iacēti
 Ignouisse, precesq; pijs audisse precantum;
 Sed tibi præ cunctis, regum mitissime, pectus
 Molle dedit, tenerosq; animos Clementia, nulli
 Irasci,

Irasci, cunctis nimium prodesse volebas.

Quæ modo Circe animû, & cælû mutare serenum

Intendit? depone iras Pater optime, genti

Christiadum pacem antiquam, veniamq; rogamus,

Nam Deus iratus cælum, terrasq; sonoro

Sæpe ferit tonitru, magnos sed fulminis ictus,

Dum miseret, nostriq; piget, placatus in Ossam

Euibrat, in Rhodopen, inq; alta Ceraunia mittit:

Ecce tuis, Cubosama, leo, quem supplice dono

Apposui plantis, regnantum infigne, iacenti

Dat veniam, atq; agnis ignoscere mitibus vltro

Gaudet, at exertas obstantum in pectora falces

Fert détû, atq; vngues taurorû ostentat in armos.

Tu melior, rex magne, tuis da fædera pacis,

Hanc Præsul, lysijq; omnes, hanc oppida, & vrbes

Iapponum, hanc cæli deprecant Numina pacem.

Hæc inter tacitus perstat Cubosama, cateruis

Bonzorû accinctus: tigres ceu Caucasus horrês

Mille inter, pardosq; atq; agminâ sæua luporum

Stat surdus, temnitq; imbres, aurasq; sonantes

Incastum, & tota saxorum mole resistit.

Non lachrymis aditus in saxea corda profusis,

Non precibus patuere: aures obturat, & vnâ

Hanc vocem tandem euomuit: firmata manebût

Quæ iussi: faciles motus mens regia, & iras

Nõ capit: abscedât lachrymæ, nõ munere flectôr.

Dicenti acclamant Bonzi, plauditq; nocentum

Concilium, applaudit Brenes, turpisq; Sonilus,

Atq; Atus, Fenusq; loquax, regemq; ducemq;

Sæpe vocât, magnoq; ipsû pro munere adorânt,

Decliuës caput in terram, pectusq; voluti;

Et neq;

*Compa
ratio.*

*Compa
ratio.*

Et neq' ius mundi, nec fæderis vlla verentes
 Sacra, oratores regali ab sedè tumultu
 Eijciunt, totaq' iubent ex ire fucuno.

*mori-
 tur E.
 pisci
 pus Ce
 rqueri
 us.*

Vix Nangasaqui fama hæc peruenit ad urbem
 Cum bonus antistes producere longius annos
 Abnegat, atque oculos, fessumq' à clade futura
 Auertens animum, renuit superesse dolori:
 Nec tardum expectare ensom, flâmasq' morâtes
 Sustinuit, magnumq. nefas, Iapponia, duxit,
 Te pereunte, mori solo non posse dolore.
 Scilicet ille tuus Cerquerius occidit, ille,
 Quem tibi tam licuit multos habuisse per annos.
 Pastorem baculo insignem, pariterq; tiara
 Pontificem, virtute ducem, pietate parentem.
 Occubuit, cælumq. aliquas pacturus adiuit
 Inducias, veniamq. luis cum fædere certo;
 Sed fæcunda nimis cum sint hæc prælia cælo,
 Et palmas auctura poli, componere fædus
 Astra negât, bellumq. iubent differre per annos.

Interea sacras diuûm pulsata per ædes
 Funereos dant æra sonos, circumq. iacentem
 Stant famuli, viduamq; replent plâgoribus aulâ.
 At nos egregium vittis, claraq; tiara
 Induimus corpus, membrisq; nitentia circum
 Ornamenta damus, stratisq; thoroq. superbo
 AEdæ super media, tectisq; exponimus altis:
 Irrumpunt aditus, vi fit concursus, & omnes
 Procumbunt, sacrosq; pedes, dextramq. benignâ
 Perfūdât lachrymis, perq; oscula mille fatigant.
 Nec minus ad iustos celebrandæ mortis honores,
 Cuncta viri properant, funusq. educere certant.

Hinc

Hinc, atq; inde acies procedit cerëa longis
 Flāmarū ordinibus, sequitur quos magna canētū
 Pōmpa sacerdotum, cantus vox turbat egenum,
 Quam tristes comitantur anus, pueriq; gementēs,
 Nostrorum proceres humeris subiere feretrum,
 Pone vr̄bis primi incedunt, cunctiq; coronant
 In luctu cum plebe patres, & templa frequentes
 Ingressi, tabulata super pōsuere parentem;
 Hic cantus, & thura focis, hīc sacra per aras
 Plurima, queis magnas placamus præfulis v̄brās;
 Mandamusq; pio tumulto, veniamq; precamur;
 Et mitram, baculumq; super, clarumq; notamus
 Longæuo nomen: titulumq; Inscribimus vr̄næ:

*Iapponum antistes iacet hic Cerquerius, orbis
 Seruat facta, animum celū, Iapponia corpus.*

Vix sua pontifici celebrarat iusta sacerdos,

Atq; ossa in tumulto, delletaq; membra quierāt,
 Cum fera sacrilegi properantur iussa tyranni,
 Implentur clamore viæ, puppesq; paratæ
 Exulibus, volat ignis edax per templa, per aras,
 Perq; sacras diuūm, perq; ipsas Virginis almæ
 Effigies, Christi; rogis temeratur imago,
 Vt socios tolerare suo discrimine p̄nas
 Excitet, & saeuas doceat frigescere flammās.

Has superum clades, euerisq; templa sequuntur
 Mille hominum cædes, quas inuidiosa vetustas
 Suspicit, atq; alia recolent ætate minores.
 Namq; animis Christi lex sacra in gentibus hæret,
 Pectoribusq; immota manet, constantibus ausis
 Vna omnes spondent superi seruare Tonantis
 Iura, petuntq; animam tenues efflare per auras,

Ante

Ante fides quam te violent, in prælia fortès
 Incendit Deus ipse viros, dat robora, & iras
 Inspirat, vigor inde animis, & mortis honoræ
 Dulce sacrum, blandiq; ignes, mitesq; catanæ.
 Coniuge pro rapta nescit deflere maritus,
 Proq; sorore soror, generoso in funere patres
 Natorum exultant, paruiq; in cæde parentum
 Non trepidant nati, faciles discrimine nullo
 Hinc puer, ide senex, iuuenisq; hinc fæmina collū
 Dat gladijs, perimunt flammæ, qua deficit ensis.

Nos varia exilia, & diuersas quærere terras

Mittimur: ex toto socij Iappone requirunt

Nangasaqui urbem, namq; hinc cõscẽdere naues
 Iussa monent, pelagoq; nonas exquirere sedes:
 Sed cum forte rates magno hoc in littore nullæ,
 Non mali, non vela forent, Sasiogius illinc
 Immanis nos ire iubet, portusq; Facundæ
 Quærere, non paucas illic superesse carinas.

Ergo iter aggredimur, fessusq; ætate Iacobus,
 Atq; viæ, & magnis tot iam mæroribus impar,
 Occidit, inq; antro, quo se piscator ab vndis
 Ferre solet, superis se se expectantibus addit:
 O nimium felix? hominum cui prendere quondã,
 Piscariq; greges licuit? non retia tandem
 vitasti? atq; hamos inter pater optime cælo
 Præda iaces? sterileq; beas extinctus arenas?
 Te mare vicinum, te flumine laga remotus,
 Fleuerunt venerande senex, Frenosima mouit
 Magna apicem, & sũmis gemuerũt collibus orni:
 Te quoq; deiectis mærentia floribus arua,
 Vrbs Omuræ, fontesq; pij doluere Firandi:

*P. Ia-
cobusa
Mesq-
uitta.*

I bone

I bone Mesquitide, cui cum Iappone cadente
 Coniigit oppetere, & fidei superesse negatū est.
 At nos hunc iussas Facundi littoris oras
 Venimus, amplexiq; solum, terrasq; supremūm
 Effati, pelago nauem, turgentia ventis
 Vela damus, lachrymisq; oculos, atq; ora querelis.
 Sed quantum fluctusq; pij, remorataq; vela
 Concessere oculis, ventasq; indulsit, ad vrbes,
 Templaq; respicimus, quæ iam fumantibus altē
 Lucebant flammis, quæ tanta incendia voluat
 Causa patet, maduere genæ, vox gutture clausa
 Deficit, & magno quatiuntur pectora motu,
 Sed cum pressa dolor soluit suspiria, ad altra
 It gemitus, multoq; augemus Nerea fletu.
 Intonsi montes, rupesq; & saxa querelis
 Respondent, gemituq; altē fracta vnda resultat,
 Hos questus, vocesq; inter, lachrymasq; cadētes,
 Plorantum ex oculis crudelia carbasa sensim
 Iappone eripiant, vrbesq; ignesq; recedunt
 At nunquam nostris, dum vita afflictā manebit,
 Ex oculis lachrymæ abscedent, ex corde dolores.
 Illinc digressi, ventis iactamur, & altis
 Vndarum cumulis, subeunt pallorq; pauorq;
 Atq; necē instantem pelago dum cernimus, ignes
 Cur nobis, blandosq; rogos Cubosama negaric
 Conquerimur, nautæq; enses Iappone sub ipso
 Exoptant, bustumq; pati, puëriq; catanas
 Exposcunt; præsens semper crudelius vrget
 Corda labor; mortis minuit distantia vires
 Attamen has superis tandem aspirantibus vndas,
 Ventorumq; poliq; iras, animosq; profundi
 Vicimus

Vicinus, & vestros tenuit ratis anchora portus.
 Talibus attoniti dictis, fixiq; dolore
Sinen Cuncti oculos, atq; ora Patres suspensa tenebāt;
ses Pa Et quanuis trcito frænare in pectore questus
eres ex Vix possint, ne queantq; oculos cohibere fluētes;
ules so Dissimulant, altoq; premunt sub corde dolorem.
latur. Horum inter primos facundior ore Gyronus
 Exilio ciectos socios, fideiq; labores
 Solatur, meliusq; iubet confidere rebus.
 Posse deum mutare animos, vel colla superba
 Perdere regnantum, consternere fluctibus æquor
 Vndosum, & tantas nutu placare procellas;
 Sæpe etiam aduersis succedere prospera, vernum
 Post hyemem tempus, solem post nubila, pulsa
 Nocte diem radiare, sequi post bella triumphum.
 De spinis prodire rosas, frondere sub ipsa
 Falce nemus, cæloq. novos protendere ramos;
 Quin etiam steriles prodesse incendere campos,
 Ut votum superent messes cultoris auari,
 Ditiior & flauos Cereris terat area colmos.
 Sic Graios seruasse fidem, constare cruore
 Romulidæ cæmenta vrbis, Petriq. penates
 Ossa super, cæsosq; artus consurgere diuum;
 Non aliter tantum ditari altaria sacris
 Reliquijs, Stephanum saxi crepitantibus, igni
 Laurentum, gladio Saulum, pharetraq; Sebastum
 Deberi, superesse suas Iapponibus aras.
 Hac vice sermonum tristes depellere curas,
 Deiectosq. animos, & spem firmare cadentem
 Intentant socij hospitibus, nec plura loquuti,
 Consurgunt, epulisq; parant componere mēsas,
 Para

Pars curare dapes, pars fiammā inducere ahenis
 Decertant, tenebrasq. alij, noctemq. ruentem
 Vincere, & incensis oleum diffundere lychnis.
 Hi violas miscent, alijsq. fragrantibus herbis
 Accelerant pedibus latices, pars maxima lectos
 Consternit, centumq; thoris accommodat ædes.
 Tunc equidē angustos nimium creuisse penates,
 Crediderim, laxavit Amor, sub pectore gratum
 Hospitium, sub corde darent, si tecta decissent.
 Accubere omnes, primæq. ad fercula mensæ
 Assurgit Vates, cæliq. è vocibus vnam,
 Exposcēs te Virgo Parēs, Musa inclyta, chordasq;
 Et pleclrum variatum astris, dat carmina sacris
 Hospitibus, similiq; beat conuiuia cantu.

Phæbe Thyestesos hinc iam obliuiscere casus, *Cærus*

Atq; olim auersos stellata adfræna iugales *conui-*
 Iunge iterum, mensasq; animo depone cruentas; *ualis.*
 Te vocat hæc: placida hic inter conuiuia fratres
 Tercentum aspicies, queis vnū est pectus, & vnus
 Corde amor, atq; animis late pax aurea regnat.
 Tuq. etiam flammis, vastoq. crepta profundo
 Gens superum mensis, epulisq; accumbere digna,
 Has ne temæ dapes, non hic tibi pocula Circes
 Effera, non Progenes timeas hinc fata, Lyæas
 Non Lapithum rixas, Peleptæq. damna, nec ensē
 Distriētum, & Siculi minitantem in colla tyranni.
 Nullæ hinc insidiæ, nostrum lux vnica, nulla
 Fraus, vbi regnat amor; ille hæc dat fercula, cōdit
 Ille dapes, spargitq. sales, miscetq. sapes.
 Regifici cedāt luxus, quibus inclyta Dido,
 Post patræ cineres, incensaq. pergama, & vndas

Troianum dapibus regem, sociosq; fugatos
 Excepit, diuesq; ostro regina locauit.
 vosq. etiam patere insignes, vos cedite mensæ,
 Quis olim Alcinoüs deiectos æquore Graios,
 Ductoremq. Ithacum, magna inter testæ vocatos
 Expleuit, cunctosq. dapum monstrauit honores.
 Maior in hac mensa decor est, nam fuluus iaspis
 Si desit, nulloq. abacus ditescit in auro,
 Si niueum non iactat ebur, nec gemmea lucent
 Fulchra thoris, si Bacchus abest, victusq; laborat
 Exigui, pelagusq. negat, montesq. polusq.
 Has ornare dapes, inopemq. inuisere mensam,
 Vos illam o socij, vestra hæc præsentia ditem,
 Cæfareamq. sacramq. facit, dapibusq. beatos
 Ambrosiæ inspirat succos, & nectaris haustus.
 Ergo agite, & mæstas animo depellite cæras,
 Namq. deus meliora dabit, facilesq. per æquor
 Iaponum ad populos, placatiq. ocia regni
 Concedet reditus: quod si se se ostia claudant
 Cuncta maris, duretq. ferox in cæde tyrannus,
 Sedem quam incolitis, vestra est, nolite grauari.
 Dixerat: assurgunt mensis, gratesq. Tonanti
 Persoluunt, cunctiq. vno simul ore frementes,
 Excipiunt vatem plausu, & amore secundo.

F I N I S

LIBRI PRIMI.

LIBRI SECVNDI
ARGVMENTVM.

ANGELVS Iapponia custos apud Deum a-
git de instaurāda fide, illū Deus solatur: pro-
mittit in Iapponiā reuersurum Paciecum, ut
fidem tueatur: a Sina multis cum socijs muta-
to habitu in Iapponiam nauigat Paciecus:
Nangasaguum appellit, & ab eo portu in Iap-
ponia regna deriuantur.

LIBER SECVNDVS.

Nterea magnum vitrei super au- *Dei cū*
rea regni *Ange-*
Sydera concilium superum regna- *lis con-*
tor habebat: *cilium.*
Aligerumq; acies sublimi ab sede *cilium.*
futuros

Euentus, rerumq; vices, & fata docebat,
Quæ neq; fas homini, non vlli agnoscere diuū
Ante licet: tanta deus hæc caliginē mersit.
Hic aderant queis terra subest, quiq; ætheris alti
Tecta regunt, pelagiq; vndas, qui corpora frænāt
Ignea, & astriferos contorquent viribus axes:
Hic roseo qui sole dies, qui sydere noctes
Ire iubent, iustosq; orbi dāt mensibus annos;
Hic quibus humanæ seruandæ est gloria gentis,

Europæq; , Asiæq; manus, quiq; Afra tuentur
Regna, ducesq; tui felix America, pulchro
Ore pares, æuo similes, fertisq; decori
Adstabant roseis, & versicoloribus alis.

Cumq; humiles iam multa deû cõsulta rogassêt,
Clarius & Phæbi radijs, & flore rosarum

*An-
gelus
Custos
Iappo-
nia*

Gratior, in medios se se pulcherrimus infert
Iaponiel, regna illa datum populosq; potentes
Cui regere, atq; animos seruare, & reddere cælo;
Is flammæ effusus cinem, pectusq; decorum
Inuoluens lachrymis, alis tegit ora, Deumq;
Ter capite inflexo, ter curuo poplite adorans,
Sic ait è folio facta est vbi copia fandi.

Magne Parens, scis ipse, tibi celare potestas
Nec quidquæ est Iaponiû; res cõsiderè inignes,
Iesuadas ire exilio, scuire catanas,

Et tua sacratis turbari altaria templis;

Quo tandem patiere? ruet quorsum iste tyranni
Impetus, & tantum iuris Vulcanus habebit?

Tanta ne Xaueri subeunt te obliuia? totq;

Villelæ perijisse vias, perijisse labores

Credendum? Sic illa mei facta inclyta Cõsmi?

Sic lachrymæq; , precesq; Frois, sicq; alta Ioannis
Fama? Valignaniq; decus? vix orta, repente

Cuncta cadunt? tenues heu sic resoluta per auras
Conspiciã? primosq; rosas marcescere ad austos?

Parce precor, gentesq; audi non digna ferentes;

Quin potius regem, & Bonzos extingue, Varelas
Verte solo; pudor est Amidæ quod sanguine festo

Aræ adeo exudent, multoq; in thure vaporent

Limina, quæ melius flammis absumpta perirent.

O numen.

O numen terris æquum? Rex omnibus idem,
 Da pacem, regnumque tuis, dirumque scelestis
 Supplicium, & meritas soluant cū sanguine pœnas.
 Ne dubitet mēs cæca hominū, terras ne gubernet
 Cura dei, mundique artus diffusus in omnes
 Rector eat, factis hominum qui consulat æquus:
 An potius superū mensis, cœloque potitus,
 Nil terras meminisse velit, mortalia casu
 Ire sinat, tot damna pio, tot lata nocent i
 Permittat, cœlique piger terat ocia regnis.

Nec plura his: numē cum sic: fidissime custos

Ne pete lapponum me pacē accersere regnis:
 Cædibus his, flammisque fides decoratur, & aræ
 Impletur numerus, vacuique sedilia cœli:
 Hoc poscit palma illa fores, quæ maxima nostras
 Denfat, & auratis ramorum frondibus vmbat:
 Namque recuruatur, pendētia scepra, coronasq;
 Haud tantas sufferre potest, nec tendere ramos,
 Quæis lapponum acies, victriciaq; agmina felix
 Ornabit, prius ante meos quam cernere vultus:
 Aut liceat sedem hâc claram, gemmisque nitētē
 Visere, & æternum templum immortale subire;
 Ne tamen in tanto lappon discrimine rerum
 Succumbat, pereatque fides, in regna pœccum
 Ire iterum magnum, populosque intrare iubebō:
 Cui si forte daret similem tibi Lysia tellus,
 Tunc Camij curæ exiguæ, non Xaqua timendus,
 Non Bonzi, nullusque labor Cubosama fuisset.
 Hunc tamen Ignatique acies, fortisque iuentus
 Dustorem accipiet, perque æquora vasta sequenti
 Fumantes lapponum vrbes, & regna reuisent.

Atq' iras Cubosamæ inter, rabidasq' catanas
 Oblitent validi, mitte hos è corde timores.

Hæc ait, ingeminat superû domus aurea plausus.

Dum sacra Iapponum Custos arcana Tonantis

Accipit, & celsa rebus bene consulit arce;

Iam Phæbe instanti reuolutos axe quaternos

Explerat menses, at non implere Paceci

Sina animû, comitû ve potest releuare dolores;

Omne graue officium est, atq' illætabile semper

Cor mæret, stimulat curæ, geminusq' perennat

Fons oculis, viuumq' hæret sub pectore vulnus.

Nulla tui Figen subiere obliuia: Ijendum

Ora sonant, Omurâ in clamât, Vosq' arua Firâdi

Sæpe vocant, oculusq. illas se vertit in oras,

Atq. illuc lachrymas mittit, suspiria cordis

Exci Quo tendunt, ventiq' ferunt, referuntq' dolores.

tatur Sæpe etiam in medijs se se Iapponia somnis,

a Iap Flammam inter, strictosq. enses, curuata catenis

ponia Objicit, infelix simulachrum, è fronte reuulsû

ut in Sordescit crinale aurum, sordescit amictus

sua re- Puluere, cæsaries squallet, ceruixq. recumbit

gna re Denudata ensi, facies semiuista, cicatrix

uertâ. Plurima, perq. humeros vulnus, per colla, per artus

tur. Quam mutata? abijt peregrini gratia vultus,

Vlla nec antiquæ remanent vestigia formæ.

Iamq. videbatur questus miseranda per vmbas

Fundere, desertam se, & defensore carentem

Corruere in peius, Christi dare terga phalanges,

Cum Bonzos caput irarum, succendere regem

Aspiciant, semperq. nouis, ducente Barathro,

Cædibus hanc belli molem crudescere in horas.

Cumq

Cumq. dei nullos videant superesse cohorti
 Ductores, sed cuncta graui submersa dolore
 Affligi, inq. dies retro deiecta labato;
 Dent dextram miseræ, pudeat perijsse virorum
 Tantorum, perijsse tuos dux magne labores
 Xauei, amissoq. omni rectore carinam
 Liaquere, luctantem pelago, cæliq. ruina;
 Nec non Thesalias Phæben, pallentiaq. astra
 E cælo quondam potuisse abducere vates,
 Et traxisse animos, arenatiaq. ossa sepulchris;
 Maius inesse sacris pondus, miramq. trahendî
 Virtutem precibus; Sinarum regna relinquunt,
 Iam placeat reuocare gradus, iterumq. reuer ti
 Iappõnem: petere hoc lachrymis è carcere fidum
 Christicolam, è flammis extrema voce puellam
 Hoc petere, hoc raptos pueros ex vberè ad ensè,
 Atq. senem, petere afflictam se, hoc poscere diuos.

*Reuer
 tuntur
 in lap
 ponia*

His curis incensi animi, depulsus & omnis
 Corde metus, non arua ausus neptunia tardât
 Iesuadum, non vlla horrent incendia, eamus
 Vna omnes, vox vna omnes conclamat, eamus;
 Nec mora, certatim dextra exultante videres
 Sacratos mutare habitus, insignia gentis,
 Aptare, & varias lapponum inducere formas.
 His pelagi placuere vices, variumq. marinæ
 gentis opus: legit iste manu tractare rudentes;
 Hic nautam, hic vigilem reddit, ratis induit ille
 Rectorem, dubiosq. Euros ediscit, & astra,
 Et premere; & fufas puppi demittere habenas.
 Has Xistufq., Senusq. artes, & candida Costæ
 Mens simulat, cuncti malos concedere in altos

*Nau-
 ticam
 simi
 lant.*

Excubijs, velique sinus expandere gaudent;
 Ergo noui Typhes auris felicibus Argo
 Ducite, & insultū iā nūc premat æquora numen.
 Multos castra ruuat, fictique horrenda Martis
 Arma sequi, ferroque artus armare rigentes;
 Hi galæa rutilant cristis, his purpura inundat
 Ex humeris, fuitatque super thoracas ahenos;
 Hunc magnas simulante in iras, hastamq; vibrare
 Aspiceres, ensemq; alios, & tela moentes
 Irroere, & fauos minitari cuspidis ictus;
 Mille modis pugnam, & belli simulachra ciebant.
 Quos inter Sôusa effulgens flagrantibus armis
 Irradiat, Saulusque nitet, Siculumque Ioannes
 Aere tegit pectus, torquensque hastæ superbit.
 Nec non Marte satus, ferroque infractor ipso,
 Elboreæ gentis notum decus, inclytus ibat
 Borgius, atque animo pugnas bellator obibat.
 Ite duces, Martesque sacri! Iapponia dextras
 Has petit, hæc Barathri formidant bella manipli.

*Alij
 mer
 catore
 a pro
 fiten
 tur.*

Ast alijs quæstum magnas simulare per vrbes
 Est animo, variasque foris exponere merces
 Sub pretio, Sic clarus Aues, Sic Florus, & Hebes,
 Sicque alijs gaudent commercia fingere latis
 Porticibus, mensuræ artes, numerosque requirunt.
 Hic ego diuinos cælo descendere ab alto
 Mercurios centum aspicio, dent sydera faustum
 Mercatum, & pretium felix vsura rependat.

*Mer
 cator
 em in
 sist.*

Horum inter primos ibat præstantior omnes
 Liniades, non ille genis, non vertice flauos
 Abradit crines, humeros Iapponica vestis
 Exornat, manicasque inter dat sibi collo

Auratum

Auratum pretiosa ensem, fidoque catana
 It lateri indiuisa comes, sandalia plantis
 Auro insperfa micant, vittisque rubentibus ardēt.
 Fert capiti vmbellā elatam, Phæbumq; retorquet
 Ardentem, remouetque auras hinc, inde flabello.
 It Lylius mente, atq; animis, at cætera Iappon.
 Multi etiam ex socijs geruli sub veste frequentēs
 Accedunt, dextraque illum, læuaque secuti
 Exportant onera, atque humeris venalia vestāt.
 Talibus Ignati proles ignota potentem
 Mercatorem opibus, quæstuque, & merce superbū
 Insimulat; (proh diues Amor!) sed cordis egestas
 Aurata sub veste later, pax læta sub ense,
 Subque vmbella ardens animus, crudele flabello
 Sub blando flagrum, roseo sub murice setis
 Horrida zona premit: vestis sic gratius omnes
 Virtutum gemmæ fuluo absconduntur in auro;
 Haud poterant aliter Iapponica regna Pacecum
 Cernere, sic hominum radiantia lumina Phæbi
 Cum nequeant perferre oculi, tegit ille nitentes
 Aurata sub nube faces, vultusque decoros
 Occulit, & nebulae circum diffundit amictus;
 Dumque oculi grato dubitant errore planetam
 An ne alium; Lunæ ve globum, solem ve nitētē
 Aspiciant, ignotus abit, conditque nitores,
 Et fugit ad nubes, & Sic cupit ipse videri.

Dum cuncti ad nauem læto molimine tendūt,
 Exit, & extemplo se se venientibus offert
 Dulcis Amor vitæ, quo nil mortalibus ægris
 Gratus esse solet; frontem diadema coronat
 Sæclorum variatum annis, lustrisque retextum.

*Paci-
cons.*

*Com-
para-
tio.*

*Amor
vita
Pacie*

*cum
Picta herba*

*cur ne
in Iap
poniā,
& mo
rtē ibi
para
tū re-
uertat
tur.*

Picta fluit vestis, circumq; supraq; virescit
 Flore amarantheo, medioq; in pectore fulget
 Auro inscripta salus, gemmisq; insculpta coruscat.
 Nec non & vitę Paradyfi ab cespite rorum,
 Arboris æternę fructus, simulataq; poma
 gestabat manibus, Parcę queis fila scuerę
 Extendi, falcesq; tuas Libitina, tuosq;
 Ferales infringi arcus, & tela ferebat.
 Viuaci ceruo inuehitur; per pectora, & armos
 Qui phialas, multoq; scyphos medicamine plenos
 Portat, Apollinę dependens cornibus herbę;
 Fert alas, pedibusq; Euros, per corpora totum
 Fert Argum, vitę quo magna pericula velox
 Effugiat, mortisq; arcus præuertat, & vngues.
 Accedunt famuli, longaq; in veste trecenti
 Circumstant medici, quibus est incōmoda vitę
 Obseruare datum, tristesq; expellere morbos
 Corporibus, membrisq; graues auertere pestes.
 Sic graditur vitalis eques, quem Nestor, & omnes
 Quotquot sollicitas vitam extendere per artes,
 Sartoresq; sui, regesq;, ducesq; potentes,
 Atq; senum curuatę acies, pro munere vitę
 Immensis æquant spatijs, cęciq; per omnes
 Delicias, plaususq; breues, & vana sequuntur
 Gaudia, cęlestum immemores, sortisq; futurę.
 Ille vbi Iesuadas properare ad littora vidit,
 Constitit, & tali remoratur voce Pæccum.

Quo Frācisce viam, quo tendis callide gressū?

Quam ve fugā meditaris? iter cōpescce, gradūq;

Atq; animi ardores, si qua est prudentia, fræna.

Non ne satis fuerat Iysiam iuuenilibus annis

Linquere?

Linquere? & Indorū tot vasta per æquora gentes,
 Sinarumq. intrare vrbes toto orbe repostas?
 Non ne satis quondā lapponum regna tot ānos,
 Atq; superba pati Bonzorum pectora, & iras
 Regnantum, semperq. animum, mētēq. referre
 Afflictam, fessamq. extrema per omnia vitam?
 Si te lapponum cæli clementia ab igne
 Incolumem eripuit, quis te furibunde per vadas
 Ire iterum cogit, sæuosq. accire caminos?
 Viuit adhuc Cubosama, rogiq; est en sibus idem,
 Est rigor, est carcer, vigilesq. & ferrea compes
 Nectit adhuc, manicæq. premūt, cędūtq. catanæ.
 Ergo verte gradus, melioremq. indue mentem:
 Vel tędet si tantum animæ, fastidia vitæ
 Site tanta tenent, comites crudelis in istos
 Quid furis? in talem? properas sæuire iuuentam?
 Hanc gentē? has acies æquū est deperdere? pēdes
 Ipse nefas, superisq. dabis pro crimine pēnas.
 Nil tibi dulce domi? nihil officiosa moratur
 Sina? nihil sedes toties habitata Machai?
 Pergis adhuc? vanis heu quid verba irrita ventis
 Effundo? scopulosq. rudes, & athena precando
 Flectere corda paro? furias simulauit Vlysses,
 AEacidesq. habitus quondam mutare viriles,
 Fæmineam gestare colum, nec ducere forti
 Pensa manu erubuit, Trojæ ne bella viderent,
 Mectoreosq. enses, Paridis nec tela subirent:
 Tu tamen ad bellum præceps, funusq. recurris,
 Diuinosq. habitus, & sacra insignia mutas?
 Heu mercator abis? vitæ diuendere florem
 An ne cupis? Mundus paruo mercabitur, Eheu?

Merces ipse tui? medio te finge laborum
 Mercata, quantum cerne hæc commercia lucri,
 Quid pretij referent, quantique liceberis ignes?
 Ne tunc pæniteat fas hinc conuertere gressum,
 Exue mentitos habitus, redeamus in urbem.

*Fides
 Pacie-
 cū ne
 hosti
 succū
 bat ho
 reatur*

Viderat alma Fides dura hæc certamina ab astris
 Utque ducem, gentemque suã seruaret, & hostẽ
 Frangeret audacem, radiantes impulit alas,
 Descēditque, equitemque graui sic voce repressit,
 Non ego te vitæ memorem, sed mortis Amorem,
 Vilis Amor? fragilis vita hęc promittitur, herbis
 Quæ fidūt, breuiter marcēt: medicamine nullus
 Sanus eget; ceruum aligerum, phialasq. scyphosq.,
 Nec non vitales Paradyfi quærere fructus
 Atque herbas semper, tristesque Machaonas ire
 Consultum, & celeres tanto mercarier annos
 Quis velit? haud tanti facienda est vita; recede
 Hinc procul, atque tuam tecum Galene fugacem
 Fer vitam: ille satis viuit, qui morte decorã
 Emoritur.

Tuque age, tu terris ingens, ingentior vndis
 Vir Limeæ, tuo qui nunquam pectore Amorem
 Hausisti, aut timidis reserasti vocibus aures;
 Te bello inuictum vicino in littore puppis
 Expectat, vocat Auster, aquæ infestnūtur, & õnis
 Lataturque, leuatque animos Iapponia tanto
 Aduentu, aræ Amidæ trepidāt, multusq. Varelis
 It pauor, atque metu desudant tempora Bonzis.
 Surge altis Paciece animis, cælo auspice cursus,
 Et cæptas molire vias, stimuletque fodales
 Francisci exemplum, cuncti non deside passu

Te duce per terras, pelagusq; , ignesque sequetur;
 Nec diuim pudeat sacrata in praelia vestes,
 Et solitos mutasse habitus, nam martia quondam
 Ingentes animos, vestesque induta viriles
 Per medios hostes regina Semiramis iuit,
 Et crines galea pressit, multosque cadentum
 Per strages turmale fremens deiecit in Orcum;
 His Ithacum factis, his saeuum damnat Achillem
 Vertice mitrato, mentitoque aspera Teucrum
 Bella habitu fugientem, & Trojae fata morantem,
 Audiit, & cerui calcaribus ilia pulsat
 Victus Amor, pennisque celer fugitiuus amenos
 Contendit campos, vbi Gaudia ficta, breuesque
 Deliciae, & pigri posuere cubilia Somni.
 Nec minus auratis caeli super aurea pennis
 Astra Fides, solemq; super formosa subibat;
 Quam bonus intratē clarum Paciecus Olympū
 Suspicit, & tali remorata est voce sequutus.

O superis dilecta Fides, summique Tonantis
 Maxima uatarum, tali pro nuuere grates
 Quis tibi persoluet? generoso pectore cuncti,
 Deuicto, vt cernis, vitæ pereuntis Amore,
 In quascunque velis mundi properabimus oras;
 Tu vel Hyperboreos tractus, vel quærere Nilum
 Ignotum, aut Lybiae gregibus cõcessa draconum
 Regna, vel Hircanos iubeas habitare recessus:
 Hic domus, hic patria est: quas nos modo mittis in vndas
 Imus, & in flammis, iussis paremus ouantes
 Dina tuis, foueas vota hæc ingentia, nostoque
 Assists operi; sacratoque omine firmes
 Hanc nauem, & tandem optata tellure reponas.

Hæc

Hæc ait, & puppem comitum stipante cohorte
 Intrat onans, fluctusq̄ salis rate fulcat eosdem,
 Iapponi proram intendens, impellit euntem.
 Æolus, & vasto pinus cita gurgite fertur.

Ast vbi conspexit tenebrarum ab sede profūda
 Rex Amida illusos astus, atq̄ irrita Amoris
 Tela, nihilq̄ sibi fraude hac prodesse, carinæ
 Bella timens, casusq̄ graues, cædemq̄ futuram,
 Cōqueritur, rabidusq̄. Euros, atq̄ æquora dānat.
 Inde pio questu, & precibus sub nocte rogales
 Vrgentem incudes, fulmenq̄, ignesq̄ trifulcos
 Tundentem, & rigidos stimulantē voce sodales,
 Vulcanum aggreditur, tristici. hæc voce precatur.
 Fabrorum decus Ignipotens, flāmæq̄ furentis
 Regnator, rerum afflictus, pressusq̄ ruinis
 Ad te confugio, & supplex tela ignea pesco.
 Ipse vides, Vulcane, vides quot vulnera, quotq̄
 Iesuadæ quondam strages Iapponæ sub alto
 Ediderint, quantoq̄ illos Cubosama labore
 Expulerit, nostrisq̄. ferox eiecerit oris.
 En iterum naue insultant, vastumq̄ per æquor
 Iapponem exquirunt, legem, ritusq̄ repulsos
 Important, Romæq̄. Deos inferre laborant.
 Discute fulminibus, submersamq̄. obrue puppē,
 Da lateri sæuos ignes, & redde Paceco
 Quos cupit, & pœcit medio in Iapponæ caminis.
 Vel rabiem, cunctosq̄ simul Vulcane furores
 In me verte ignis, peream, mea templa ruinis
 Subuerte, exure effigies, nomenq̄. superbum,
 Atq̄. Amidæ decus antiquum præcul exulet aris.

Finierat: lachrymis, præcibusq̄. accēsus amice

Annuit

Annuit Ignipotens : vilesq. è pectore dixit,
 Discedant questus, nã rex tibi magne quid optes
 Inculcare fatis, fatis est; rex annue, nutus
 Accipiam, faciamq. libens, nec iussa morabor.
 Dixerat, & fulmen nigris fornacibus atrum
 Abstulit, immanem quod nocte Pyracmona tota,
 Quodq. fatigarat Brontem, tot sulphuris ignes,
 Tot picis admistæ nexus, tot pondera nubis
 Addiderant, austrique animas, ferriq. rigores.
 Vtq. rubente manu, fabricatum Mulciber ignem
 Corripuit, rabidus sæda caligine cæcam
 Conscendit nubem, curritq. per aera magnum,
 Atq. vbi veliuolo sacratam gurgite nauem
 Conspexit, lætam velis, & flantibus austris,
 Constitit, inde serox agitato turbine fulmen,
 Terq. , quaterq. manu valido cum robore versas,
 Atq. metum, sonitumq. addens, atq. ætheris iras,
 Deiecit, insignemq. ratis seuo igne magilstrum
 Corripit Amonum, piceasq. exturbat in vndas.
 Vt clauo, & certo viduam rector carinam,
 Nutantemq. vadis, errantemq. æquore vidit;
 Cocyti ad sedem properat, casusq. gementi
 Fert Amidæ lætos, & tristia pectora mulcet,
 Nil metuat lysij nomen, nil bella Paceci,
 Non illam optatas puppem Iapponis ad oras
 Venturam, iam fluctu immergi; atq. ignibus vri.
 Talia iactantem Cocytius accipit heros,
 Inferni exultant proceres, & lætior vnus
 Ante alios Amida assurgit, Claudiq. retortos
 Ante pedes, sædam multa ferrugine dextram
 Excipit, atq. atris carbonibus oscula libat:

Nec non & Fabro Camij, vanique Fotoques,
 Et Chaos, & Phlegeton, latèque obscura profūdi
 Stagna lacus, circumque omnes plausere camini;
 Successuque operis tanti, cessare gementi
 Incudi, fessisque datum Cyclopibus octo
 Festiuos agitare dies, & parcere ferro.

Vana tamen miseros spes hæc delusit, in vndis
 Namque ignes periere, natatuque æquora vincēs,
 Post fociūm lachrymas, insperatamque salutem,
 Amonis sacram ad nauem sub nocte redibat,
 Clāmantem agnoscunt socij, puppique reducūt
 Demissum tractum per funem, animataque tātō
 Munere læta cohors grates perfoluit Olympo,
 Amissosque animos, & frigida membra natant i
 Amono reuocant victu, veterique Ilyæo;
 Atque ratem, atq̄ nouo clāuum de robore firmāt.
 Carbasa dissoluunt austris, atque æquora verrūt.
 Tunc Amaldus ouans, citharaque in signis eburna
 Cōcinit, & puppi felicia sata precatur.

I ratis! I Fidei nūquam expugnabile castrum!
 Quā timet Ignipotēs, cedūt cui spicula Amoris!
 I pelagi insolitum numen! tibi gurgite toto
 Ancillentur aquæ, choreas hinc, inde marinæ
 Intexant Nymphæ, hæc funes, atque illa rudētes
 Conuertat, soluantque sinus, & lintea preñdant;
 Ipse tibi abiciens, dextræ decus omne, tridentē
 Neptunus clauum inflectat, tibi lilia Tethys.
 Det circum, spargatque rosas, & temperet æquor;
 In puppim cælum adspiret, det phæbus eunti
 Ore dies, noctisque regat tibi lumina Cypri
 Diua potens, Helenæ veniant in carbasa fratres:
 Proh

Proh quas ducis opes? quas fers super æquora mæces?
 Non equidem Tharfis quondam locupletior ibat,
 Non Ophir pretiosa ratis, licet illa metallum
 Ad Solymam ferret, regum quo maximus aras
 Extrueret Salomon, templique attolleret ædes.
 I felix, expande alas? maiora Tonanti
 Tempa instaurabis, superisque altaria pones.
 Ergo celer portus, Iapponaque littora prende,
 Nam te iam stellis insertam grandibus æther
 Expectat, Superique polo clarescere in alto
 Tot radijs, facibusque iubent, quo lucida multum
 Inuideat, solitique ignis iubar occulat Argo.
 Sic canit, & festo propellit carmine nauem.

Iamque ad conspectum chari Iapponis, & oras
 Adnabat puppis, passim strata oppida vastas
 Cum cæpere oculis venientum ostendere clades;
 Christiadam desertæ ædes, habitator in vrbe
 Rarus adest, cultorque deest morientibus aruis.
 Nec non semirutis diuim fulgentia tectis
 Tempa iacent. grandesque tegunt altaria sylvæ,
 Graminaque: effolis errant armenta sepulchris:
 Non aliter rupto quam si pro fœdere reges
 Arma duo, magnasque acies, & regna tulissent
 Se se inter, geminusque furens exercitus armis
 Arua per, atque vrbesisset, latèque superbæ
 Cuncta iræ, ferroque ferox, flammæque dedisset;
 Tale solum, sic regna iacent tumulata ruinis.
 Aspectu in misero, tristi de pectore magnos
 Dant socij gemitus, ingens ferit æthera clamor,
 Nereidesque imo senserunt gurgite questus;
 Ipse caput quassans, yndantique ore Pæceus

*Cõpa.
 ratio*

Talia singultans suspiria fundit ab ore.

Merge caput roseū, Phæbe auree, merge sub ūdis,
 Lucētesque abscōde faces, pro luce tenebras,
 Proque die noctem obscuram fas reddere nostris
 Est oculis, ne tecta hominum, ne cernere magni
 Tempa Dei, & cladis magna hæc vestigia possint.
 Quem prius incuset nescit mens fessa dolore;
 Te solum hac in cæde querar Cubosama? Nerone
 Sæuior, & græcum doctus superare Sinonem?
 Hic Trojam, ille suam flammis incendere Romā
 Est ausus, tu regna, vrbes, fora, templa cremasti?
 Non sic ardentem memorant incendia taurum
 Eructasse, altoque agros, atque oppida Cretæ
 Incendisse rogo, & flammæ superasse Chimææ.
 In cælum quid bella moues Briaræ? trifulcum
 Fulmen adhuc superest? dextræ si facta perennē
 Nulla tibi famam spondent, si laurus honores
 Denegat, hac scelerum facie, nomenque furore
 Aeternare, & velle hominū nece viuere; turpe est.
 Si tamen hæc animum subijt dementia, famæ
 Sat minus irarum est: fatis olim Herostratus vnā
 Dianam temerare rogis sibi duxit, vt omnis
 Famam æui, æternūque darent incendia nomē.
 Sed tu mille Dei, superūque altaria mille
 Incendis, tu mille cruces, delubra que mille,
 Et quidquid pia turba colit das impie flammis.
 Quæque sacerdotes habitarunt limina sacri,
 Atque altas diuorum ædes, serpentibus atris
 In foveam, volucris in nidum, in præsepia tradis.
 Quadrupedi; proh caula feris datur aula Tonātis?
 Hæc conuerte manū? sat iā Cubosama laborū est;

Parce

Parce ire, ferroque, effuso parce cruori;
 Parce igni, & tantis Aethna exundare caminis;
 Dú queritur, vultusque fluit liquefactus in imbres
 Paulatim assurgens, terrasque inuenta, vocantes
 Nangasaqui oram zephyro adspirante, carina
 Conscendit, diuesque sacra stat merce tumentis
 Oceano, atque vndas late despectat, & urbem.
 Iam tunc descédens fessis sol fræna quadrigis
 Emoriens obscura dabat, de montibus vmbra
 Lapsa cadit, donec terras nox abstulit atra,
 Conticuitque vndis Tethys defessa diurno
 Excursu, & tacito requierunt marmore pisces
 Sopiti, totumque suus sopor occupat æquor.
 Non austri, non vlla hominû, non vlla volucrû,
 Non pecudum vox vlla sonat, iam sônus auris
 Sederat irrepens curis, & soluerat artus,
 Perque foros nautæ, socij per transtra quietem
 Captabant, solus somnos accire Paccus
 Abnegat, aut vasto caput adclinare rudenti;
 Atque vbi stelligeras conuersæ noctis habenas
 Conspexit, tacitamque urbem, ripasq; silentes,
 Exiguum è magna dissolvens naue phaselum,
 Remigat a pelago, propereque illabitur oris;
 Diffusam tergo rorem, & stilantia guttis
 Ora, comasque gerens, & frigora plurimâ noctis;
 Utque solum, & sacras tenuit iam victor arenas,
 Fusus humi, terramque pijs amplexibus arctans,
 Jam te, ait, o felix teneo lapponia? nunquam
 Demittam, tuque ipsa tuum suprema Paccum
 Accipias, viuum teneas, seruesque sepultum.
 Inde solo assurgit, lictusque explorat, & omne

Cōparatio.

Urbis iter, tutosque locos, & littora postquam
 Iam secura vider, nec quem superare, morari
 Qui possit, vel nosse suos sub nocte sodales;
 Ad nauem properat, sociosque è pontibus altis
 Lintribus acceptos op tata exponit in vluā.
 Emicat in littus sacratum è puppibus agmen,
 Lætanturque adeo reduces, vt roscida pinnis
 E cellis prodire suis examina credas
 Hyblæum raptura thymum; cū cerea dactor
 Castra mouet, luditque fanis egressa iuventus;
 Quos vbi lapponiel subeuntes littora vidit,
 Aduolat, & pandens pennata volumina cunctos
 Alarum in gremium, flammataque pectora cogit;
 Et fore se spondet comitemque, ducemq; periclis,
 Præsidiumque, aususq; ingens tutamen in omnes;
 Discessit, solisque instar dedit ore nitores.
 Illi exultantes, præsentique omine firmi,
 Hinc diuersa petunt, & littora nota relinquunt,
 Obscuri in nebulis, & peplo noctis amicti.

FINIS

LIBRI SECVNDI,

LIBRI TERTII

ARGUMENTVM.

Narrantur Pacieci munia apud Iappones: Emoritur Cubosama: eius filio Xoguno imperante Prouincialis creatur Paciecus, & loco Episcopi Valentij Ecclesie Iapponensi gubernator praficitur. A Chusamono apostata accusatione defertur ad Mondum regni Tacaci gubernatorem: proditor à Mondo lubenter excipitur, & de captando Pacieco ambo decernunt.

LIBER TERTIVS

OSTQVAM Littoribus cessit Lime-
ius heros,
Nocte sub obscura promissi ad rura
Tacaci
Contendit, gentesque sibi, parti-
taque regna

Intrat, & optata tandem hac in sede quieuit.

Nunc calamum solitæ vires in facta Pacieci

Deficiunt, moresq; timet manus ire per õnes,
Atque viri in gentes animos, studiumque, viasque,
Et quantos Iapponæ tulit memorare labores.

Ah quoties raptæ exesa, nemorumque cavernis

*Munia
que ap-
ud Iap-
pones
Pacie-
cus obi-
bat.*

*Compa
ratio.*

Ieiuno sedet ore dies, quotiesque per agros
 Pernoctat, regisque enses euadit, & ignes?
 Ceu cum exulta seges sitientibus æstuat aruis,
 Dat cultor fluium vndantem, riuoque sequenti
 Temperat, & latè morientes suscitât herbas;
 Sic urbem nocte ingressus, per tecta suorum
 It latitans, reuocatque vñdis cælestibus agros;
 Ille scelusque, dolosq' audit, soluitque fatantes;
 Ille & nocturnas imis penetralibus aras
 Excitat, effatusque sacrum dat fercula mensis,
 Diuinamque animis cererè, ploratque, doletque,
 Non solum nunci panis sub nube latere,
 sed tenebris, & nocte deum se absconderè; verus
 Quod solem effugiat sol, lux a met ipsa tenebras,
 Et vix arte feros queat hac vitare tyrannos.
 Hic pactam iuueni sponsam, tædasque iugales
 Consecrat, vndantem pueris nascentibus illi
 Dat fontem, sacroque artus insignit oliuo.
 Hinc fugit, inde alios, numis hos, vestibis illos
 Lætus adit, placatque iras, & iurgia, lites
 Dissipat, infomnis morituris assidet ægris.
 Nec non & multos Plutonia castra sequentum
 Edocuit reuocare gradum, atque errantia retro
 Vela dare, & rectas cælo conuerture proras.
 Non semel horrentes tenebroli carceris vmbra
 Inuisit, fædasque intrat sub nocte cauernas,
 Quis sacra pro lege senes, iuuenesque catastis
 Impositos, cippique alios sub pondere pressos
 Cernit, & implicitis validas pendere capillis
 Et trabibus matres, circumque, infraque puellos
 Reptare, & matrem, matrè iam uoce ciere
 Extrema. Conspicit

Conspicit immensam turbam squalore cubantē
 Obsceno, ferrumque inter, funesque iacentem.
 Hæc videt, atque fame cunctis fugisse colorem
 Ex vultu, fugisse oculos, mediaque natantes
 In morte aspiciens, manibus sua iam ferit ipse
 Pectora, iam lachrymat, iâq' oscula mille catenis
 Impendit, sociumque ardet se adiungere vinctis,
 Fertque dapes miseris, sōtemque, & vocibus ōnes
 Solatur, ceditque foras, iterumque latet ras,
 Mōtemque, foveasque petens absconditur vmbriis.

Sic alia ex alijs felix mercator obibat

Munia, sic animos gaza permutat Olympi;
 Vt tamen in plures facta hæc extenderet annos,
 Quærētumque manus fugeret, eademque paratā,
 Hanc Pietas illi, Circe ingeniosa, figuram
 Abstulit, atque alias, aliasque inducere formas
 Iussit, & ætherei Protheum formavit Amoris,
 Nulla Iouem toties ausa est mutare libido,
 Qnanuis ille aries niueo stet vellere pexus,
 Seu taurum referat, cygnum siue induat album,
 In que sinum Danaes cælo cadat aureus imber;
 Nec solum variat notos Paciecus amictus,
 Verba etiam, & socios, vrbesque, & tecta subinde
 Mutabat, cæli diuinitus transfuga, noctesque
 Antra per, & sylvas, perque inuia tesqua iacebat.
 Illū etiā, vt perhibent, te xit nox annua quondā,
 Cum pressus tenebrosa inter tabulata Sacai
 Delituit, donec bis sen os Delia menses
 Expleuit, faciemque polo duodena nouauit.
 Cumque inde exisset, soliti caligine palci
 Vix oculi perferre diem, solisque negatam

*In vr-
 be. Sa-
 cai per
 annū
 latuit
 inter.*

Vix lucem, radiosque pati didicere nitentes;
 Sic animi quondam infracti, fortisque, tenaxque
 Propositi, fideique adamas Athanasius enses
 Effugit, latuitque patris sub mole sepulchri
 Viuus adhuc; (cinerum felix habitator, & hospes
 Umbrarum?) puteiqu: alto sub fornice duxit
 Afflictus vitam in tenebris, dum saeuus Arii
 Sectator petit in caedes, militamque tiaris
 Fert plebem, totumque haurit Constantius orbem.
 Nec metus illud erat, quo te Paciece labores
 Crediderim metuisse: latens sic Maximus olim
 Distulit in tantem Pænum, pugnasque refugit,
 Scilicet vt magno tempusque, morasque trophæo
 Crescendi, spatiumque daret: discedite velox
 Consilium, rapidusque ruens in prælia ductor;
 Cunctando vicisse, genus sublime triumphi est,
 Atque mora fregisse hostem, & superasse sededo.

Interea plures cursu soligneus orbis

*Mors
Cubo
sama.*

Explerat, vitæque annos Cubosama supremos,
 Exiguam vitæ regnum est; quæ deinde sequatur
 Non taceam; tu quæ infandos sub nocte profunda
 Iuno deos, hominesque premis, vos Tartara pænis
 Fæcunda, ingentesque lacus memorate tyrannū
 Quo plausu excepit Pluton, quantoque locauit
 In folio, hospitijque huius celebrate dolores.
 Vix animam infandam nigri famulatus Auerni
 Multa reluctantem, nimiumque exire timentē
 Conspexere, atque artus tandem, & frigida mēbra
 Linquentem, miseræ nodos, tractusque catenæ
 Cum mille iniiciunt, impactisque vnguibus vrgēt;
 Hic terra ingentes aditus patefacta recludit,

Antraque

Antrâque, & obscuros in Tartara pandit hiatus;
 Descendunt infernæ acies, rapiuntq; per vmbas
 Plorantem Cubosamam, & iam sua facta gemētē.
 Cumq; propinquarēt piceî Phlagentôtis ad vnda,
 Iam Pluton, regesque alij, quos flamma coronat;
 Incenditque manus sceptrû, & saturata caminis
 Purpura circumdat, ripa vltiore sedebant.
 Hic Nero, Busirisque ferox, Phalarisque cruento
 Aspectu horribiles, fictisque applausibus omnes
 Te regem, miseram regem, Cubosama nefandas
 Intransentem ripas, & flumina rauca tuentem
 Irrident, cunctiq; alto clamore salutant.
 Interea regem vt tantum transferret ad ignes;
 Ferratis veterem contis, & remige cymbam
 Componens, dat vela Charon, sed lintea retrô
 Vertitur, monstrûq; horrens, & crimina, & ausus
 Territa cymba fugit, contis at nauita contra
 Impellitque, Amidamq; vocat, Xaquâq; retudât
 Vt remum, auxiliumq; ferant, & flumina vincât:
 Occurrût, subiguntque ratem, regemque tremētē
 Accepere suum, proramque ad cæcula vertût;
 Excedunt ripis, medio sed flumine tandem
 Impar cymba oneri, scelerum sub pondere pressâ
 Mergitur, immensûque ruens petit acta profundû,
 Quæ toties fontes animas, & facta nocentum
 Vexerat; infelix animi Cubosama? sub imo
 Aeternum iaceas fundo, sub gurgite nigro
 (Si te vndæ patiâtur) atrox det cymba sepulchrû:
 Te quoque terrarum ingens, & cômune Barathri
 Naufragium, magna testetur voce per vmbas
 Amisâ iam puppe Charon, clamatque bisformes,
 Quæ

Quæ scyllas, Hydræq. greges, quæ plurima mōstrā
 Excipiunt nigris inferna pālatia tectis,
 Te solum renuisse, tuas nam Cerberus ingens
 In pænas, Titij vultur, rupesque Promethei,
 Tres Furia, Harpyiæque forent, & Tartara egena.

*Patri
 Cubo-
 sama.
 succedat
 xo
 genus.*

Dum Iouis inferni regnum Cubo fama subibat;
 Iam patris diadema sui Xogonus habebat;
 Utque deum manes, infelicemque parentis
 Cædibus, & magnis effusi sanguinis ymbra
 Placaret pateris, regnique exordia lætis
 Sumeret auspicijs; sceptrique insigne superbum,
 Ardet, & indomita iubet implacabilis ira
 Seruentur mandata patris; tunc grandior igni,
 Bonzorūque odijs patuit locus; omnia latè
 Christiadam, gentesque piæ crudelia vestri
 O flammæ, durique enses in iura vocantur?
 Cum regis meliora noui, regnique vicissim
 Mutati sperare licet; tunc ferrea surgunt
 Tēpora, tunc grauiora manent; tūc prima tyrānus
 Efferus hæc sceptris dat fundamenta futuris.
 Nec pudet insanum quod se regnante la cessat
 Tēpestas tanta infantes; adiungere pænas
 Intentat, patrisque addit cruciatibus heres;
 Et quos non belli factis, non pace gerendis
 Impius æquabat, furijs agitated iniquis,
 Sic vititijs præstabat auos, feritate parentem.

*Muti
 usvita
 leschus
 genera
 lis soci
 etatis,*

Hæc videt ab Romæ septena Mutius arce,
 Mutius antiq. gentis Romana propago.
 Principe quo primum condens gens aurea seclū,
 Aeternum spondet lustris volentibus æuū;
 Nec mirum est, veterum nam quis felicior illo,

Iesuadum

Iesuadum imperium terris extendit, & astris?
 Hoc duce conscendit meritas Ignatius aras,
 Xauerique decus, Borgaque ingentiâ facta
 Templâ colunt, Gonsaga tibi solemnâ mittunt,
 Et Kostcæ æthereos Polonia soluit honores.
 Ille etiam extinctos lapponum in sinibus olim
 Ioannem, Didactumque astris, Paulumq' sacrauit,
 Et pia thura dedit, lacrisque insignibus auxit.
 Is modo Brasiliçæ palmas, & facta cohortis
 Clauigero memorat Patri, det poscit honorem
 Diuinum, & tandem meritis altaria ponat.
 Maeste Parens, diuûm nimium sæcunde? darêtur
 Si tibi, quæ petimus longissima sæcula? nostrum
 Quis foret Indigetum numerus! maiora paterent
 Templâ, locusque aris, simulachris ara deesset.
 Hæc astris: nec terræ vnquam te regna minorê
 Accepere; tuis vexillum Andradius heros
 Extulit auspicijs, perque inuia regna Tibeti
 Intrauit, cæloque vrbes cum rege subegit.
 Nec non & terræ steriles, atque arua Potentis
 Infæcunda olim, te nunc cultore feraces
 Promittunt messes, felix quas dextra Casellæ
 Mandauit sulcis, cęlestique amne Ioannes
 Irrigat, & falcem iam nunc supponit aristis.
 Te quoque Seltanum primo ductore reductum
 Vidimus, Ignatique acie, baculoque potentis
 Alfonsi, Almeidaæ verbis, & robore Rasci,
 Ethiopasque, Tigresq' suos, Gallasque rebelles
 Ad sacra Romani Patris mandata trahentem.
 Nec minus & Sinę te ditia regna parentem
 Agnouere, vident quales super æthera palmas
 Terrarû

Cuius
 in gu-
 bernâ-
 do feli-
 citas.

Diui
 qui eo
 regnâ-
 te con-
 secran-
 tur.

Studet
 gentiû
 cõuer-
 sioni.

Potē-
 tis ar-
 ua.

Aethi-
 opia

Terrarum victor pelagique remensor aquarum
 Palmerus referat, Sinamque attollat in astra?
 Sed qualis, quantusque pius Iapponis in oras
 Vittellefcus ades? Gallus, Germanus, Iberus,
 Lyfiadæque, Italique õnes, cūq; India, & orbis
 Cum totus sit cura tui, Iapponica nunquam
 Excidit ex animo clades, semperque videris
 Romæ inter plausus, tractas audire catenas,
 Flammarum ingentes crepitus, ictusque catanæ,
 Et fidci exitium regem furiale minantem.
 Tutari auxilio socios, vimque addere fessis
 Ut posses, columeque dates, in iura Paceci
 Iesuadas, quotquot magno in Iapponce laterēt,
 Ire iubes; effusa vt tempestate labantes
 Francisci suffulta humeris, Prouincia gressus
 Contineat, firmetque gradus; tenerūque parētis
 Ad pectus caput adclinat, respiret, & auras
 Fessā trahat, gremioque artus afflicta reponat.
 Ergo Patris huc verte animos Muti inclyte? blādos
 Huc etiam conuerte oculos, & conspice quantus
 Scepra regat, tractetque datas Paciecus habenas.

Fit Paciecus ab episcopo valentio Ecclesiæ Iapponen-
 Vix regni auguria, & primos attollere fasces
 Magnanimi Ignati decus ingēs, inclyta proles
 Cæperat, atque suos vix prima ad iara vocat;
 Quando oneri se iungit onus, maioraque fortes
 Fata humeros, grāde que petūt noua muniavires.
 Præsul ab Europa, Lyfiæque ex vrbe profectus,
 Oceano emenso, terraque Valentius oras
 Intrarat, Sinæque vrbes, & testa Machai.
 Nec mora, cum robur, validoq; è nomine fortes
 Ostentare animos, generosaque pectora capiti

Non

Non illum gladij, non vnda obiecta, minaces
 Non flammæ impediūt, cupit ire, aurasq; ratesq;
 Explorat, tentatque aditus, atq; inuia regna
 Iapponum superare, suumque ab cæde laporum
 Defensare gregem, pectusque opponere flammis.
 Sinæ stant contra felicia fata: morantur
 Hunc sibi pastorem, ventosque, piasque carinas
 In sua vota trahūt, contrariaque æquora tollūt;
 Ille instat, contraque notos, fluctusque morātes
 Sæpius ire parat, Iapponumq; ostia quærit,
 Insihitque vijs, semper tamen irrita votis,
 Semper inaccessos tentarunt linthea portus:
 Ergo optata diu cum iam via nulla pateret,
 Hanc tibi, iam cedens, Paciece Valentius omnem
 Dat curam, absentemq; gregē tibi mādāt, amoris
 Depositum, pignusque sui, reparare cruehtam
 Ut eadem, sparsumque volis componere ouile.
 Hæc te supremū expectāt, hoc te vocat ingens
 Curarū pelagus? pænarum sceptrā? laborum
 Imperium diues, rerum, & fulgoris egenum?
 Tu ne cede oneri, firmo sed pectore acerba
 Aggredere, atque animo dubijs ne defice rebus
 Magne parēs, suppone humeros, gāudeq; per õnes
 Ire noñe Alcide cæli super astra labores.

Ergo ingens subiit pondus, tenuitque ruentē
 Iapponem, Christi q; fidē, ceu maximus Atlas
 Sustinet cælum, & nutantia sidera firmet.
 Quid memorem fracti bello, pænisq; subacti
 Quod robur, quantosque nouo ductore manipli
 Concepere animos? qualis depressa malorum
 Pondere læta caput claro Iapponia cælo

Extulit

sis gra-
 bernæ
 cor.

Com-
 pra-
 tio.

Extulit, & quanto deterfit lumina fletu!
 Hoc duce quot palmis, quantisq̄ euecta trophæis
 Exultat, qualisq̄ enses contemnit, & ignes!
 India non vnquam tantum est elata Pacci
 Ense sui, magno quanuis Edoardus in orbe
 Fulguret, & lauros vitæ cum mensibus æquet.

Principio sedem stabilem, populisque regedis
 Opportunâ, hominesq̄ habilẽ seruare latebris,
 Limiades tot regna inter, totq̄ oppida, & vrbes
 Perquiri, placet ante alias fidiſſima semper
 Gens Cofinocæi, minus hîc furiosa tyranni
 Imperia, immanes gladij, flammæq̄ nocebant.
 Hîc sibi secretosque lares, habitandaque tecta
 Constituit, causisque locum delegit habendis,
 In dubijs vt certa daret responsa petenti,
 Audiret, regeretque suos, & iura doceret.
 Huc Bungi innumera gentes, quique arua Firandi
 Lata colunt; hûc Tamba, Figen, Faxima, Miacus
 Conueniunt, Omijque vrbes, populique Macusæ;
 Huc fontes qui Iaga tuos, qui flumina potant
 Oari, lataque habitant in valle Curames;
 Quique Omurâ, Fingûq̄ tenêt, quos Arima felix,
 Et quos Namgati læto tulit vbere tellus;
 Quique Amanguci montes, collesque supinos
 Ascendunt, quos bella diu, quosque arma Cerûgæ
 Dura tenent; toto descendit culmine Nara,
 Qua Xaquæ templum infanum, maiorq̄ Colosse
 Effigies, aræque gemit sub pondere tellus;
 Non desunt qui fida tuos Congoxuma campos
 Inuertunt raſtris, & te Saxuma superbis
 Qui populis, magnisq̄ auctâ centû vrbibus ornât
 Huc

Huc quoque regali properat Briffonus Ijendo,
 Obami fluxere acies; venit alta Fucunus
 Socamique, Gotique patres, & clara Fitides;
 Atque alios, aliosque omni ab Iappone videres
 Confluere, & populis sub noctem vndare penates
 Delphica non tantas olim cortina trahebat
 Commotas ab sede vrbes, nec certior vnquam
 Reddidit obscuris oracula Phæbus in antris.

Quattuor hic totos ductor Limeius annos

Impositum tractabat onus, contraque superbos
 Xoguni motus, irasque audentior ibat;
 Ac velut euerfæ puppis bonus arbiter, vndis
 Quam premit infolitis, & turbine versat Orion,
 Assurgit, tollitque animos, clauoque fideli
 Incumbens, vario flexu declinat aquarum
 Pondera, vela legit, tonitrusque, ignesq. trifalcos
 Despicit, & pelagi, cælique obnititur iræ;
 Sic pater aduersis cum fluctibus ira tyranni
 Vinceret, & Christi geminatis ictibus anceps
 Imperium pulsaret hyems, obsistit, & vrget
 Hinc clauū, ide manus validū premit altera remū;
 Vix quicquam pelagique minæ, ventique sedebāt,
 Christiadum cum fessa ratis, sub prælide tanto
 Ibat orans, fluctusque atros inuicta resectis
 Sulcabat velis, fideique potentibus armis;
 Inuenere viam tunc fata aduersa: Paccō
 Inuidet, & velis bellum mouet aura secundis.

Namque vbi fumantes Vngæi montis in auras
 Surgit apex, piccasque mouet torren tibus vndas,
 Infernasque aperit fauces; vocat omne Fotoquā
 Confusum, Camiosque Erēbi Xaqua excitat ātris.

Conueniant

Cōpa-
 ratio.

Inmō-
 te vn-
 gæo de
 Pacie
 co com

*prehē
dendo
Iappo
num
dij cō-
sultāt.*

Conueniunt vmbrae informes, Abagon, & Vllō;
 Chrifonos, primusque nigræ ferruginis author
 Ferrenus, Borcandus, Auon, Taricanta, Faredos;
 Roncharonque loquax, nasoq; immanis Abeno,
 Et Tiffon, fumique parens Fumafus, & Vftoa;
 Hūc quoque Curuaflus, gibbum qui tergoe mōtis
 Instar habet, mentoque solum propiore salutat;
 Hīc & Achamonus cui centum ingentia samāt
 Tempa aris, Chromiusq; fōcis, & thure superbus,
 Atque Oros, toruusq; Fenus, tristisque Nifranus,
 Crinibus hirsuti, furuisque in vestibis adsunt.
 Venit Onolinus, cui se Bonzaius addit,
 Nominis ille author Bonzani, & gentis origō,
 Tuque Varellaſi, cuius se dextra Varellas
 Prima solo fundasse sacras, & cantica iactat,
 Atque preces, ritusque deum docuisse priores.
 Huic comes horrenti concretus frigore corpus
 Hæret Achus, tristisque Monos, & pallidus Iro,
 Iro senex, longoque artus cōtactus amictu,
 Quo nidum, & centum posuere cubilia mures,
 Horribilesque alij properant; ornata colubris
 Colla, humerosq; gerūt, rigidis hirsuta Ceraſtis
 Barba riget, sulphurq; oculis, flāmæ ore relucēt.
 Sic postquam ignitis excepit sedibus omnes,
 Rex Xaqua, horrēdum sonuerunt gurgite fluctus
 Sulphurei, timuere orni, rupesque vetustæ
 Conuentum, & rigidi fugerunt valle Leones;
 Tunc nemorum dū cūcta silent, rex ipse tremēdo
 Sic ferus è folio miserandis vocibus inquit.

Heu Lyſiam in ſclam? & regnis cōtraria noſtris
 Regna Tagi: felix nimium Iapponia Luſi

Si nunquam

Si nunquam nostrum tetigissent carbasa littus.
 Quid tibi nobiscum est, nostri fax prima laboris
 Xauseri? nosque, o nunquam delebile semen
 Vellelae, Cosmique genus, tot lustra, tot annos
 Sic iuvat infectare? iuvat deperdere honores
 Valignane meos? atque hos è sede paterna
 Pellere, & externum templis superaddere numen?
 Sic factum: tumulis iam nunc requiescite, vobis
 In Xaquã scelus omne licet, miserosque fotoques;
 Nam postquam è busto, vestrisq. ex ossibus audax
 Est ortus Paciecus, cunct nostra omnia late
 In præceps, vastisque ruunt deiectaruinis.
 At vos o Camij? vos, numina pigra, Fotoques
 Ocia tanta iuuant? miseri non cernitis, vt iam
 Nil ritus patrij superest, nullusque Varelis
 Sacratís celebratur honos, non cæsa recumbit
 Hostia, nona festis altaria dia coronis
 Circundât, non vitta ædes, non frondibus ornât,
 Non epulæ, victusque manent, non gloria Bôzos;
 Quid nobis superi restat? lex vana triumphat;
 At nos indecores somno torpemus inertí,
 Omnibus eiecti templis, atque omnibus aris.
 Post regis Cubosamæ iras, atque aspera nati
 Xoguni imperia, & pænæ genus omne, Pæcecus
 Regnat, regnet quãdo hæc vos nil cura remordet.
 Lætus ego patriosque lares, nostrique Sionis
 Tempa adeã, nõ me, sed vos labor iste grauabit.
 Hæc ait, & montis ferit ardua culmina scepro
 Cum lachrymis, & triste gemês obmurmurat ore,
 Tunc vulgi motus, anceps sententia, ferueat,
 Dissensuque alitur rumor, sed grandior annis

Atque habitu, fumoque, sopori feroq. galero
 Horrendus, passuque grauis de sede Foroquus
 Roncharō, baculo assurgens, longūm excreat alta
 Cum tussi, ac regem sic tandem affatur amicū.
 Parce metu obscuri spes o fidissima regni,
 Umbrarumque decus Xaqua? obliuiscere gentes
 Antiquæ patriæ, obliuiscere templa Sionis,
 Noster eris, nec Xaqua tuos mutabis amores.
 Namq. tuo iactant si se regna alta Sionis,
 Ex ortu, celebratque aris gens patria honores,
 Iapponum tibi, rex superum, nō regna minores
 Persoluent, præsensque nefas deuota piabunt
 Christiadum tercentum animis; opponere cōtra
 Non se Xaueri dextra imperiosa, nec vllus
 Se Valignanus, non Organtinius vltra
 Audebit, non Cosmus habet tot corde furores,
 Cuncti umbræ exiles, & vitæ lumine casti.
 Quique alijs peior, cunctisque audacior vnus
 Nos regno, & patrijs tentat depellere templis
 Limaus, meritas soluet rex optime pænas.
 Namque ferox animi, & tales mihi natus ad vsus
 Est miles (Diuique precor seruate per annos)
 Chusamonus, Christo in sensus, mūdique profūdi
 Certus amor, fraudisq. potēs innectere quidquid
 Sive homines, seu magni audēt componere diui;
 Alecto nutrice dolos, artemque nocendi
 Edidicit, simulare fidem, technasque paratas
 Protegere, & læto mortem prætere vultu.
 Is Ly sium audacem, sociosque in vincula tandem
 Immittet, compefca animi rex magne dolores.
 Assensere omnes, cunctique hinc, inde profanas
Porrexere

Portexere manus, vultu rex Xaqua fluentes
 Deterfit lachrymas, læto & clamore Paccetum
 Chufamono mandamus, ait, sic curia Divum
 Hæc ingens, sanctusque iubet, sancitque senatus;
 Tuq' operâ da magne senex Roncharon, in hoste
 Ut tuus insurgat miles, ne tempora lentus
 Differat, in nostras Lylium, sociosq' carenas
 Detrudat, patriaque ingens tellure repellat
 Dedecus, & nostris accedat cladibus ultor.

Si faciat, laudes illum, & spolia ampla manebunt,
 Nâ bene apud memores curâ hæc, & facta reponet.
 Hæc postquam firmata manent, evanuit omnis

Nigra cohors; phæbo cum redeunte, recedit
 Montibus ex altis cornuorum exercitus ingens,
 Antiquum ad partem, lacereque cadauera prædæ

Hinc mille insidiæ, bellûque immane Paccet

Exortû, fraudisque õnes, quas monte Fotoquû

Vngæo iurata cohors prædixerat, artes.

Non ultra Lysio fas est latuisse tyrannos,

Non habitus, non sylvæ illum, solitæ ve domorû

Servarunt latebræ occultum, pax nulla Tacaci,

Non Cofinocæi fiducia texit amoris.

Hic Barathro stimulatæ fidem de pectore sacrâ

Exuerat fax illa hominum, fax impia Auerni

Chufamonus, turpesque deos, & vana priorum

Sacra iterum, multos iam detestata per annos,

Induerat, Iudamque imis conceperat omnem

Pectoribus, similesque viro fabricauerat astus.

Inter Christiadas is magno nomine quondam

Floruerat, (sed fati ah vis inimica?) Paccet

Qui toties fidum comitem se ostenderat, hostem

Præstitit,

*Cõpa-
ratio.*

*Chusa
monus
Pacie
ci pro.
ditor.*

Præstitit, abiciens vultuque, animoque pudorem;
 Cumque Fide, humanæ fidei ius perfidus omne
 Deposuit, non ille senis Röcharonis actus
It furtis; vls maior agit; calcatis auribus
 Chusamonū instimulat, magnæ sic prodidit arcis
 Vincta auro Tarpæia fores, sicque impius auro
 Threicius miserum Polydorum obtruncat; inausū
 Crimen auaritiæ nullum est: his excitus alis,
 Infanoque auri tandem compulsus amore
 Chusamonus testis egreditur, noctisque per umbras
 It tacitus, gressusque mouet, qua mænia, & vrbes
 Clara Ximabaræ cælo fa stigia surgunt.
 Hicque superba petens præfecti culmina Mōdi,
 Ingentes portarum aditus, atque intima lætus
 Ingreditur, solioque adstant sic incipit ore
 O decus, & nostræ præses, spes vnica gentis,
 Iesuadum exitium, Diuūmq; accerimus vltor;
 Sis felix, pronamque meis da vocibus aurem;
 Grande tibi, certumque fero dux Monde deorum
 Consilium, quo fama poli vltra sydera, & vltra
 Terrarum metas vigeat tua; persistet in æuum
 A Eternū, & nostros decorent tua nomina fastes.
 Si præses generose tuas peruenit ad aures
 Paceci Lyfij nomen, qui præsidet aris
 Christiadam, inter pres legis, summusq; sacrorū
 Antistes, gentem hanc nostras ditione per vrbes
 Qui regit, & tacitas populis dat rector habenas;
 Hunc modo si nostris faueas conatibus, aula
 Si facilis tanto nobis pro munere semper
 Hæc pateat, largusque inopem si iuueris auro,
 Ne dubita, prodam ipse lubens, per fædera sacri

Iurō Amidæ, iuroque mei per præsidis annōs,
 Per caput hoc, de xtramque; suis latet ille tenebris;
 Ad Cosinocæi turres, fraudisque, meique
 Securus, fugiet nusquam, namque ipse notavi
 Sæpe domum, comitesq' viri, nostrosq' penates
 Ille adiit, mense accubuit, notissimus ore,
 Atq' habitu, in laqueos veniet, fraudesq' paratas.
 Ergo age Iapponum dux o' fortissime gentis,
 Huc omnes conuerte iras, nec talia Monde
 Nostra ante ora feras, magno succurre pudori,
 Vre domos, absume artus, vasta omnia ferro,
 Atque istis scelus infandum tandē abijce regnis.

Audijt, & folio Præses descendit eburno,
 Amplectensque virum, læta sic voce profatur;
 Te ne ego narrantem accipio, te vera ferentem
 Chusamone? hæc nostras, hæc inquã lētus ad aures
 Verba refers? fauceam poscis conatibus? omne
 Præstabo auxilium, noctesque, diesque patebit
 Anla tibi, facilesque aditus; his in super aurum,
 Argentumque addam, patriam tibi de xtra redibit
 A Ere grauis, totum hoc, totum pro munere regnū,
 Hoc solium, sceptrumque darem, si dona fuisset
 Hæc propria, & nostris Iappon seruiret habenis;
 Sed te pro meritis spes non illudet inanis,
 Dona equidē te magna manēt, queis prodiga regis
 Xoguni, superūmq' manus tua facta rependent.
 At patriæ Indigetes? præsentia numina? Diui
 Antiquæ gentis? læta hæc mihi nuncia quantæ
 Lætitiæ, quantique simul sunt causa doloris?
 Cum vanum aspiciam vulgus, gentesq' profanas
 Post hominem ligno affixū, post dogma scelestū

Ire omnes, dare terga deis, contemnere regum
 Iussa: senem audacem nostras impunè per vrbes
 Iura viris, legesque dare, & ferre omnia diuos?
 Quæ regum est pietas? quæ tanta incuria Dairi?
 Cur Bonzi tacere? duces cur tela, viriles
 Cur acies torpere sinunt, & castra vagari?
 Cum diuos, lapsumque suo de culmine cernant
 Imperium, externosque viros regnare per vrbes
 Nostrorum ferro, & perisulo sanguine partas?
 Iuro deos scelerum ultores, patrumque meorum
 Adiuro cineres, nostris me talia nunquam
 Passurum regnis; rabidas super æquoris vndas
 Ibo, ibo hospes, erit sola hæc mihi cura, scelestos
 Perdere Lusiadas, nostrumque adiungere, quisquis
 Hos sequitur, scelus expendet; à cæde calentes
 Non patiar frigere rogos, ensesve coruscos,
 Nec desueta sinam ferrugine hebescere tela.
 Leraæam hanc Hydram sæcundo vulnere semper
 Crescentem, semperque animos in cæde nouatè,
 Alcidaæ in morem perstat dare pabula flammis.
 Sed tantum irarum non hæc sibi tempora poscunt,
 Tu potius noctem hanc mecum requiesce, paratæ
 Sunt epulæ; non Chaina aberunt, stratûq; ministri
 Consternent, quo membra viæ defessa labore
 Optatos capiant somnos, & crastina primùm
 Cum radijs Aurora suis detexerit orbem,
 Ipse legam iuuenes, fulgentiaque arma, parabo
 Ipse rates, ingens præda est, maria alta petemus;
 At modo languenti cælo cadit ore Diana,
 Iamque soporiferos distillant humida rores
 Astra, thorosque vocat, somnusq; irrepit ocellis
Sis

LIBER TERTIVS.

51

Sis felix, facilemque tibi dent sydera noctem.
 Dixerat, & famulis præeantibus ordine longo,
 Exijt, inque aliud se se penetrale recepit.

F I N I S.

LIBRI TERTII

LIBRI QVARTI

ARGVMENTVM.

*Mondus de Pacieco comprehendendo cogitabū-
 dus noctem ducit in somnem: luce prima cū
 duobus alijs gubernatoribus, armata acie, &
 proditore Chusamono nauigat Cosinocum:
 ibi Paciecum cum Gaspare Sadamathao E-
 iusdem Societatis Fratre, & Christianis plu-
 rimis, comprehendunt, ē quibus tres decolla-
 ri iubent, reliquos cum Pacieco deferūt Xi-
 mabaxam, & carceribus includunt.*

D 4

LIBER

IX. noctem, & primos libarant
 lumina somnos,
 Cum placidam extemplo cura
 importuna quietem
 submonet, & tacita Mondū sub
 nocte fatigat.

Ludit imaginibus mens ipsum illusa per umbras,
 Mille animo secum species effingit, adire
 Nunc cursu, veloxque putat clamare fugacem
 Post hostem; prensare manu, vinculisque tenere;
 Jam timet elapsū, cupidasque euadere prædā
 Possē manus, timet egregij euanescere facti
 Grande decus, posuisse moras iam pænitet, & se
 Inculcat, nunc vana hospes mendacia falsus
 Nunciet, insidijs ve pareat sibi damna veretur.
 Et modo Xogni spondet sibi præmia regis,
 Vel pænas, læthumque timet, nisi fata secundent
 Hoc iter, inque suas Lusus det colla catenas;
 Heu fugis? exclamat, fugis, an Paciece teneris?
 Talis ad auroram superest labor; impia somnos
 Lumina detrectant solitos, scelerisque parati
 Supplicium exercent curæ; conuertitur omnem
 In partem, leuat ora, caputque hinc, inde volutās
 Erigitur plenus rabie, suspirat, anhelat,
 Ac tandem fessos artus, & membra, resedit.
 Sic alio, atque alio curarum voluitur æstu,
 Sicque thoro variat, sic fluctuat ille, fæselo
 Ceu pelago in magno, vento surgentibus undis
 Iactetur, tristemque ferat sub remige noctem;
 Nam curæ vltices magnæ in penetralibus aulae

*Cōpa-
ratio.*

Nutritæ

Nutritæ associant dominos, interque superbum
 Lecti aurum, roseumque ostrum cōponere nidos.
 Nocte solent, circumque aures mussarè iacentum.

Ecce autem primæ Auroræ sub lumina, & ortus
 Sera Quies tandem redimita papauere multo

Et teneros dea blanda ferens in vincula funes;
 Aduenit, & fessum duro luctamine Mōdum
 Aspergens ramo, dat circum tempora Lethen;
 Atque artus prendit fessos, & lumina amica
 Nube tegit, curasque abigit, somnosque reducit.
 Iamque rotis clarum pulsabat Phæbus Olympum,
 Et pacem cum nocte datam, fædusque labori
 Ruperat, atque artes iterum, pensumque diurnū,
 Innumerasque operum curas indixerat orbi.

Iam cultor repetebat agros, piscator in vndas
 Ibat, oues pastor, lætique armenta bubulci
 Ducebant, iam plaustra sonant, iam ferreus vrget
 Aera faber, solitoque vijs vrbs ipsa tumultu
 Constrepat, & vario plateæ clamore resultant.

Ipse tamen stratis Mondus resupinus in hæret,
 Horrendo stertens somno, namque acrius illum *alecto*
 Presserat, afflictosque artus sopor altus habebat. *Mon*

Non tulit hanc faciem ternarum prima sororum *dææ*
 Alecto, ruit ignitis è sedibus, atramque *citæ*
 Intorquens tædam, lecto supe rassistit ardens;
 Inde caput quassans, & sibila multa frementem
 Canitiem, voci obstantes post terga colubros
 Reppulit, & Mondum rabidis sic vocibus vrget.

Siccine tranquillo, sic Monde ignaue sopore

Sæcla trahis? vigilat, miserā me in nostra Pacecus
 Damna, iacet Mondus, somnoq' indulget inertis?

Scilicet,

Scilicet, ista tibi retulit mandata Fotoquum
 Chufamo nus? proh Xaqua? tuis hē cladibus vltor
 Quantus adest? heu ductor iners? exurge, ne fādā
 Cur gentem hāc vltā pateris requiescere? sōnos
 Rūpe, morasq; thori, sume arma, adiūge cōhortes,
 Et celeres conscende rates, deperde Pacecum,
 Hoc debetur adhuc nobis caput; ite feroces,
 Tuq; duoque alij comites; nec plura, iacentem
 Percutit, & valida m quassat per tempora tādā;
 Olli somnum ingens rupit dōlor, ignea magnum
 Tāda rogam cordi affixit; fremit arma, repente
 Assurgit, testisque furit, tandemq; quiescit.
 Ut cessit rabies, testō interiore fideles
 Alloquitur famulos dictis, iubet arma parari
 Plurima, florentesque acies, ternasque carinas
 Remigio, ac velis aptent, cunctisque latenter
 Imperat hęc fiant; secreta silentia semper
 Prod:esse; insanumque nefas vulgare per auras,
 Quid tentes; creuisse vmbri, magnumq; latebris
 Consilium: Heu noctis quantū cupis impie? turpi
 Nil tutum sceleri est: tegitur, semperque latere
 Crimen amat: gaudet virtus formosa videri.
 Impia crudeles celerant dum iussa ministri,
 Nulla quies Mondo, currensque per ōnia præceps
 Nil putat esse actum, dum quid sibi restat agēdū;
 Egreditur testis, pelagique ad littora secum
 Fert geminos sceptri comites, nam regna Tacaci
 Tres æqua tunc forte duces ditione regebant,
 Pro rege absentī, Mondus, Misamonus, & Altes,
 Tres Batatiri furia, quorum præstantior auro
 Mondus erat, famulisque potēs, & crimine major.

Ventum

Ventū erat ad littus, toruo cū lumine Mondus
 Magna, ait, o socij vrget res, mora parua periclo
 Est grandi, celeres primi conscendite naues;
 Non vacat hīc nōstri cursus disquirere causas,
 Dicam alibi, comites facti non esse pigebit
 Vos tanti, properate gradum; vix dixit, vterque
 Conscendunt, iungitque idem vestigia lætus.
 Inde alij subeunt, ardet prior ire, per omnes
 Irruere, inque ratem saltu se se arduus infert
 Proditor, insultans que alta de puppe trophæum
 Victrici attollit dextra, subiere trecenti
 Experti bello Iuuenes, Sēsiphēnus, Iemon
 Atq̄ Siphō, Sezenus, Achō, Mathimonus, & astus
 Inuentor, scelerumque ingēs fabricator Afōdus,
 Nec se disparibus miscet Frontonius armis,
 Acroni veteris proles, quem Rosnus, & Ales
 Associant, pluma insignes, atque ære decori;
 Ponē ferox sequitur Franus, cui sæua cruore
 Dextra mader patrio, matrisque, & cæde sororis
 Exundat, fratrisque furit per colla Nugali;
 Grande domo exitium, & cognati sāguinis hostis.
 Nec non irradians clypeo, galeaque comanti
 Glaius egreditur ductor, cui robore dextra
 Insignis, magnæque artes in bella; feroces
 Incedunt Bronusque parens, natusque Timōdus
 Atq̄ Atto, atq̄ Senos, atq̄ ardēs cæde Triphinus.
 Currit & Hibales, iuuenum fortissimus vrbe
 Qui fuit in tanta, cui se non obuia ferret
 Armato generosa acies, tot vulnera lato
 Edidit ense ferox, tanto se funere iactat.
 It quoque Densamonus, clarū qui sanguine Mōdū
 Attingit

Attingit patrio, it Zonus, Granassus, & Imon,
 Brenusque, Sinifesque ambo, quantusq; per vrbe
 Riualis, & quantus adest sicarius, audaxque
 Impostor, mixtoque furit listore satelles,
 Hi ferro cuncti splendent, seu læthifer arcus,
 Sanguineæque humeris hastæ, seu fistula pendet
 Aerea, sulphureis flammis grauidata, liquatum
 Ingenti strepitu plumbum paritura per auras.
 Ast alijs sæuæ patrio de more catanæ
 Horrificant, rigidusque manus exasperat ensis.
 Proh viles animæ? nimiumque ignaua nocentū
 Concilia: o semper timidum scelus? armat in vnū
 Tot gētes, totq; arma caput dux Mōdus, in vrbes
 Ceu bellum inferret, vel castra in fensa subiret.
 Vt pelagus tenuere rates, nec conscius ire
 Nuncius ad Lysium poterat; quo sine moueret,
 Occultasque viæ causas cognoscere Mondus
 Dat tandem socijs; optata in vincla Pacecum,
 Christiadae gentis patrem, magnumque deorū,
 Exitium, regni pestem, furiamque, trahendum;
 Atque vt digna pijs aspirent omnia votis,
 Chusamono soluant grates, Camiosque precētur,
 Dent lætos ratibus ventos, atque æ quora placēt.
 Hæc vbi dicta hilares circūm dant cornua cantus,
 Dant litui, plausere acies, genuere carinæ
 Sub pedibus, plausumque ferūt ad littora fluctus,
 Duri etiam venti scelerata in carbasia blande
 Adspirant, nec duri vndas impellere remi
 Erubuere, silet mare, splendent sydera, puppes
 Rectam iater fluctus credas, celeremque sagittam
 Assimilare; fauet quid non tibi Monde? sed istud,
Non

Non fauor, ira est; qua citius te perdere ad vnū
 Conspirant venti, remi, mare, sydera, puppes.

At bonus interea curarum fluctuat vndis

Limiaes, secum tacita dum mente volutat,
 Quo se Chusamoni tandem hæc absentia vertat
 Quidnā iter hoc, cursuq; parēt? quid querat & vibē
 Quid ne Ximabaram contendat perfidus, an se,
 Iesuadaeque, gregēq; Dei Mōdo imprebus omnē
 Detulerit, latebrasque sero patefecerit hosti?
 Ergo artesque, dolosq; viri præsentit, & alta
 Sollicitat sub nocte Deum, magnamque Parētem
 Implorat, superosque, sināt neu perdere gentē
 Christadam; seruentq; fidē, vnū se hostibus, vnū
 Dent letho, reliquos supera tutentur ab arce.

Sic noctē vrgebat lachrymis, precibusq; trahebat.

Vix hæc, cum celeres tenuerūt littora puppes,

Expositæque acies pagum obsedere corona.

Tunc Mondus ruit ante alios truculentior omnes,

Impellitque aditus, tentat tabulata, domorum

Rimatur latebras, vestigatque intima tecta;

Sedulus vt multo cum legērit arua molosso

Venator, iam certa tenens vestigia cerui

Aereas inter rupes, & saxa latentis,

Insistit, foneasque intrat, rupisque meatus

Inspicit, & syluas indagine fessus oberrat.

Talis erat species Mondī, sic milite sæuo

Explorans tectum omne furit, prædamque petitā

At vidit, propere inuadens, defixus in heret

Colla super, Lyfijque artus; ceu toruus ab alta

Cum sylua, campisque fremens se totus in agrum

Fert lupus infontem, rabie; cui cæca furenti,

Atque

Cōpā.
ratio.

Cōpā.
ratio.

Atque fames rigidis exertant dentibus ora;
 Inde manu feriens, eadem mucrone minatur,
 Et faceret, ni alij accurrât, ictusque retardent.
 Ferrum abdit, sed voce ferit; clamatque scelestû
 O ductor? Barathrique imis è faucibus ortum
 Iapponi, Lyfiæque nefas, fæcunde repertor
 Technarum, totiesque habitus, totiesque locorû
 Mutator, iam nulla tui fallacia, nullæ
 Præstigiæ ve, doli ve, meas ars nulla catenas
 Illudet, cupis hanc Protheu variare figuram?
 Sic ne sub immotis præsepibus, vt mala tactu
 Vipera te abscondis? coluber consuetus in vmbra
 Pestem inferre gregi, bobusque aspergere virus?
 E latebris tandem extractus Paciece teneris
 Hac dextra, nunquam effugies, desiste moueri
 Mercator, quæ sita diu commercia reddam.
 Sed mihi quas superi grates? quæ dona repêdēt
 Vngæi proceres? tanto pro munere princeps
 Quæ nobis Xogune dabis? quæ digna sequentur
 Præmia? tam multos præda expectata per annos
 Decidit in casses, inque hæc tua retia venit.
 Expugnat sic cuncta labor; non irritus illi
 Conatus, vicere lacus, rabidumq; Barathri
 Cuostodem Herculei traxere in vincla labores.
 Nec minus accensi tanto Misamonus, & Altes
 Successu exultant; charisque amplexibus arctant
 Chufamonum, socialque acies, victricia cuncti
 Tempora circumdânt ramis, palmamque triumphî
 Dant Mondo, tu victor io? tu prima Fotoquum
 Gloria, proclamant, nostri tu maximus æui
 Ductor eris, spondet sacros tibi Dairus honores,
Mansurasque

Manfurasque tibi Iapponia confecrat aras.

Hinc iterū tentare domos, cunctasque latebras

Inspicere, obscurosque locos penetrare, latētē

Lyfiadæ comitem tūc Sadamathæa tenebris

Aspiciunt, feriuntque humeros, & cana iacentis

Ora senis, dantque inde manus, & colla catenis;

Rinxæumq; addūt, quo nunquam Doiucus alter,

Vel sermone fuit melior, vel clarior actis.

Inde hilares prædam ingentem deducere ad oras

Contendant, celeresq; mouēt ad littora gressus;

Tunc quoque Christiadū cōcurrūt vndiq; gētes,

Imbelles nuptæ, puerique, atque ægra senectus

Mista viris, passim effusi post terga sequuntur

Cum lachrymis, vincitq; pedes, atq; ora Magistri

Ante sui, magnos deducunt pectore questus;

Quos vbi captiuum circum deflere parentem

Tergemini videre duces, ingentibus ardent

Acti odijs, sæuosque animis hausere furores;

Nec mora, principibus circundant colla catenis,

Constringūt post terga manus, rabidæq; cohorti

Committunt, vigilique iubent custode teneri.

Nec vinclis vesana fames saturata nocendi

Placauit rabiem, læuo stat corde cruenta

Cardē feros satiare enses, respergere pagum

Sanguine, & horricos populis inferre timores.

Ergo suis, acuant scelerata in vulnera ferrum

Imperitant, dextrasque parent, Christiqliētes

Dēt ternos gladio, & numerū cū nauibus æquent;

Haud secus, ac iussi faciunt, totidemque sub ense

Compellant, magni teneant quod iura Paceci,

Obseruent, tradantque alijs, quod Dia Tonantis

Iussa

Iugis-

latur

Chris-

tiani;

tres

Iussa colant, nec vana Deum præcepta capessat.
 Ast ubi magnanimi Simeon, Quie monus, Aquita
 Insignes pietate viri, tria pectora celo
 Debita, cognorunt, se tanta in fata vocari,
 Se signari oculis, vultus non gaudia mutant;
 Non tardo venire gradu, non lumina fletu
 Dedecorant, humiles ve trahunt è corde querelas;
 In medium progressi alacres se quisquis ad aram
 Prouoluit, non tela timent, non damna catanæ;
 Quin & vinclosum depressas pondere Cælo
 Attollunt cum voce manus, traduntque paratam
 Cervicem, gladiumque, ictusque, & vulnera poscunt.
 Annuit, & rabido furibundus corde fatelles,
 Mucroni ingentes dissoluit feruidus iras,
 Vulnificam attollit dextram, truncataque ferre
 Ora solo, abscissi que artus luctantur arenâ.
 Accurrunt puerique orbi, viduæque maritis
 Vxores, gemituque polum, terramque mouentes;
 Colla loco, & tepidis cervicibus ora reponunt.
 Vix illæ extremam cæcorum in morte legebant
 Ore animâ, & tremulis claudebant lumina palmis;
 Cum miles, licitorque ipsas diuellere certant
 Coniugibus, longe exturbant, & corpora nodis
 Adstringunt, ducique iubent, vinculisque teneri.
 Hinc iterum in cæfos, defunctaque corpora diu
 Inuecti, lacerant artus, & sacra per oras
 Colla trahunt, raptimque maris super æquora mittunt;
 Heu! fluitant artus, it cælica gaza per vndas.
 Sensit, & elata Siren caput extulit vnda,
 Indignansque virum crudelia fata, scelestos
 Arguit, & tales lachrymans dedit ore querelas.

Sire-
 nis cæ-
 tus.

Impia

Impia gens? terris cur inuidiosa suorum
 Mēbra sinu excipere, ac tumulo mādare paterno,
 Et seruare decus, nomenque, atq' ossa negasti?
 Proh demens? quæ tanta animis infania? calū
 His aperis, terramque negas? pugnancia factis
 Cerno tuis, eadem nunc das, nunc tollis honores,
 An te sæua cohors cædis iam pænitet huius?
 Atque maris vasto credis sub gurgite crimen
 Abscondi, & multos præstare silentia pisces?
 Si tacitas tumuli voces horrescis in æuum
 Victuras, scriptumque nefas in marmore busti,
 Major inest pelago sonitus; fusosque cruores
 Nullæ undæ extinguet, scelus hoc nõ eluet õnis
 Oceanus, quin ipse reos vos criminis huius
 Arguet infectos testatus sanguine fluctus.
 Dumque dies æstu, noctesque ad nota recurret
 Iustora, præcisos artus, & pignora terris
 Ostendet patrijs, raucoque in murmure dicet:
 Prodigæ gens cædis, solius auaræ sepulchri.
 Hæc ait, & Thetidi, Nymphisq' sororibus omne
 Fert crimen, totoque ciet lamenta profundo.

Ast vbi Limæus conspexit funera ductor,

Crudelesque obitus, alienæ munera fortis
 Inuidit, lachrymasque inter sic ora resoluit.
 Fortunati omnes, non sic per tela, per enses,
 Tergeminos memorant generosi Martis alūnos
 Irrupisse animis, bullanti vt casside lymphas
 Exciperent, tantisque emerent pro cædibus vnū
 Regnatori haustum: (saperi, fit regia quanti
 Vna sitis?) vobis maior victoria? non vos
 Bethlemicos sarices, sed fido è corde cruores

66 PACIECIDOS.

Aethereo offertis regi, quos prodigus ille
 Non temnes effundet humi, sed prouidus auro
 Excipiet, stellisque vrna splendente recondet.
 Felix? ab nimium felix? modo fundere vitam
 Hoc ego si possem fatis, vobisque per astra
 Ire comes, tantoque simul gaudere triumpho?
 Dura acies, cur ista mihi, cur ianua laethi
 Non patuit? prohi Monde alijs solum effere? nobis
 Ignaue, imbellisque animi? destingue malignos
 In me enses, cur tela negas o caedis auare?
 Vos ego, vos socium fulgentia lumina, manes
 Teltor in occasu vestro: me vocibus vllis
 Non vnquam, lachrymis ve ista mernisse, nec astu
 Crudelem veniam, atque ingratae munera lucis;
 Ferrum oro, magnoque habeam pro munere ferrum.
 Sic ait, & lachrymis manantibus ora repressit.

Labentem in luctus tunc Sadamathæus amantem
 Excipit, & tantos solatur voce dolores;

Chare Deo, & superis iam nunc superaddita virtus,
 Quid gemitus, quid verba moues? atatosque profundis
 Incassum fletus: longi te vasta profundi
 Arua manent, vrbesque aliae, grauioraque bella
 Expectant, non fata Dei immutare precando
 Præsumas, mortem ve optes accire morantem.
 Parua, manu facili; turris generosa, ruina
 Non quacumque cadit; tantus non deficit vna
 Cæde animus: plures iam nunc Mors saeva pharetras,
 Atque novos arcus nostra hæc in pectora quærit.
 Mors grauior, quæ lenta venit: properantia nullos
 Fulmina dant ictus, feriunt, vbi tarda morantur.
 Hæc satis indultum ferro est; Deus impare gaudet
 In numero;

In numero; hinc ternū gladius dat magne Paece,
 Aque olim socijs, teque ipso ardente nouenum
 Nangasagū ignes, fecundaque flamma repēdet.
 Iamq̄ modo o Triados nunquā violabile nomen,
 Terna tibi hęc capita, & ternas rex maxime diuū
 Ecce tuas damus ante aras pro morte futura
 Primitias, tu rite sacrum cape sanguine fœdus.
 Hęc inter pelago ex alto dat buccina cantus,
 Disturbatque moras omnes, & classibus austrōs
 Nunciat in puppim latè aspirare vocatos.
 Tunc cuncti petiere rates; raptimque Pacecum
 Captiuas ductantem acies, nec dura catenæ
 Vinclo recusantem, sed fletu, & voce petentem
 Adduxerē; dolor nouus hinc, atque altā manentum
 Vox cælum, terrasque ferit, pelagusque remugit
 In longum, & toto fleuerant æquore Nymphæ.
 At furibunda cohors nūc hos, nunc increpat illos,
 Affixasque manus, atque oscula plurima, & arctos
 Dissipat amplexus, te horum de matre reuellit
 Infante m, e casta raptat consorte maritum,
 Atque alios magnoque duci, claroque magistro
 Hærentes, ferrum intendens clamoribus arcti,
 Non potuit perferro moras Paciecus, & ipsos
 Carnifices, Mondūque iurat; sacra agmina blādē
 Amouet a plantis, vultū, precibusque repellit
 Obstantes; nauem ascendit, vincloque sequitur
 Inde acies; pelagi magnis de fœta periculis
 It mater, fortesque viri, puerique, senesque,
 Sarcinā nequaquam grauis accessura carinæ.
 Iamque foros, remosq̄ inter per trāstra sedebāt
 Cum reliqua ad naues certatim turbā rēbat.

Christi adun, patriam exosi, campique relictis
 Immemores, simul ire placet, multisque querelis
 Ipsæ iam matres, faciès quibus horrida quondam
 Visa maris, puerique simul, pauidæque puellæ
 Orabant similes primi transmitters cursus,
 Tendebantque manus subeundæ puppis amore,
 Ast insana cohors armis procul arceat arena,
 Dissoluitque rates, plausuque, & voce frementi
 Exultant, dant vela notis, dant cæcula remis.

Tûc desiderio, & lachrymis Franciscus obortis

Salve, ait, o tellus semper mihi grata? fideles
 Vos latebræ, vosque afflictis firma anchora rebus,
 Gens Cosinocæi, grândis mihi cura valete?
 Dulces reliquix supero gratissimâ cælo
 Pignora: quos veluti nutritrix studiosa, labores
 Inter, & insidias, hostiliaque agmina foni
 Sedulus, optatoque sinu tuli, & vbera pressi
 Ad mea, supremum tandem mea cura valete.
 Corpore cedo, animo nostro vos defero, & õnes
 Vos mecû hac naui, flâmisque, & carcere habebõ;
 Quæq; ego sum firmum toties expertus amorem,
 Expendam, reddamque vicem, celebrabitur orbe
 Vestra fides, dum terra rosas certabit, Olympus
 Sydere, dum refugo Nerei circumdata ponto,
 Ostendet sublime caput Iapponia terris.

Sic illû memoratè oculisq; animisq; sequuntur

Discipuli è terris, hi solo in littore, fletus
 Ingeminant, superant alij fastigia rupis,
 Et quanuis caligo maris, cælumque refusum
 Impediant oculos, fugientia lintea visu
 Dulce sequi, patriisque moras ex poscere ventis

Non

NON cēssant, celsaque ratē de rupe salutant.
 Horum inter lachrymas, gemitus longæua Felinē,
 Illa caput pagi, templique acerri ma custos,
 Extulit; & tali remoratur voce carinas.

*Feli-
nes pij,
ques-
tus.*

O prædatrices naues? o lintea cordi
 Exoptata meo? o funes, animique catenæ?
 Hanc senio excelsam, carie, rugisque vetustam
 Cur fugistis anum? tot si rapuistis ad ignes,
 Hæc sunt apta rogis arentia membra; minusque
 Vos tenue hoc corpus, exanguia que ossa grauarēt.
 Ergo iterum remos, velamque aduertite naues,
 Atque horū, atque mei tandē miserescite, cūctos
 Hinc ferte, aut Monde vnum nobis redde Paccū,
 Redde, vel in lachrymas, tātosque effūdare æstus,
 Naufragium vt possim sicca hac in rupe vereri.
 Cui sacram dux magne aram, diuæque Parentis
 Effigiem linquis? nos quis commissa fatentes
 Audiet, & sacris pascet cerealibus? vndæ
 Vos ego per tenues Zephyros, per mollia posco
 Ocia, Sirenum per, vestra obliuia, cantus,
 Per quod dulce mari est; precibus cōcedite, vel iā
 Excipite hanc miseram, meque his exoluite dānis.
 Sic ait, atque niues capitis nudata verendas
 Aspergit lachrymis, & largo puluere sædat,
 Nec cessat magnos sociorum incendere luctus,
 Donec ab aspectu naues iam longius æquor
 Abtulit, & multum nebulae suffudit ocellis.
 Hic miseræ premit ora dolor, vix attrahit auras
 Pectus hiāns, fesso quærit suspiria corde,
 Deficiunt; quærit gemitus, vocesque; supersunt
 Iam nullæ; lachrymas quærit, non inuenit; ergo,

Heu quid miror, ait, maneat si nulla doloris
 Signa mei: nobis quod fata inuisa negarunt,
 Hoc lachrymæ, gemitusque mei, vocesque, dolorque,
 Promerueri, ratem simul ad sociare Pacei.

E contra plausum ingeminant, ternique triumphat
 Prætores, iuuenumque manus, & nautica læto
 Turba sono, choreisque vacant, nullique ferèdos
 Mille iocos miscent, caprisque illudere certant.
 Non adeo Heros Typhea naue per æquor
 Exultasse reor, pretiosum vestibus agnum
 Cùm traherent, flerètque inopes sua vellera Colchi,
 Non tam læta olim redijt super æquora puppis
 Thesea cum patrias reducem portauit Athenas,
 Denictis Cretæ insidijs, tauroque biformi.
 Nec minus æquoræ puppes crescentibus austris,
 Cærule profcindunt rotis, & plurima pandunt
 Lintea, pulsati feruent sub remige fluctus.
 Utque Ximabaræ tenuerunt littora terræ,
 Chriligenas septos armis, acieque tulerunt
 Ad sedem, tristesque umbras, queis illa solebat
 Vrbs fontes seruare reos, vinculisque tenere.
 Hæc tamen infano visa est custodia Mondo
 Apta fugæ, nec fida fatis, cui credat iniquum
 Lusiadem: non ista, inquit, pallatia tanto
 Hospite digna reor, turres, arcemque petamus,
 Centum ubi sunt vestes, æternaque robora ferri
 Ostia circumdât, non tot cecidisse labores
 Incassum patiar, vestros non sedibus istis
 O Camij: non Xaqua tuos committere honores
 Auderem; contende Senos, i Frane, petamus.
 Ergo illum, sociosque ambos, Petrumque, senèque.

Fert

Fert Sadamathæum, qua se fortissima tollit
 Arx muro, cæloque caput vicina recondit.
 Carcere tunc clausi, primaque in sede relicti
 Christigenæ, vt socios, discedentemque parentē
 Conspexere, trahunt gemitus, & pectore latē
 Suspirāt, replentque domos, plateamque querelis,
 Ceu teneri cum angusta agni intra septa reclusi,
 Balatu reuocant matres; quas lactis auarus
 Separat, inque aliud pastor deducit ouile,
 Ast illæ retro passim ceruice reflexa,
 Responsat gemitu natis, oculisque tenellos
 Respiciunt, gressumq̄ mouēt, qua lumine toruo,
 Latratuque canes, & contis rector adurget.

*Cōpa-
ratio.*

Arcē vbi peruenit, septus subit agmine Mōdus
 Sublimem ad turrē, sūmoq̄ in culmine ternos
 Abscondit, solemque arcet, cæcatque fenestras,
 Dat vigiles, datque arma loco, postesque reponit
 A Eratos; nullumque sinant contingere limen
 Christiadam de plebe iubet, sed cuncta teneri
 Imperat, & vinctes, figique repagula portis,
 Cernere ne quis eos, victum ve immittere possit.
 Inde ferox animi metuenda voce Taqueam
 Hortatur custodem arcis; iuuenilibus, inquit,
 Magne senex opus est animis, vigilantior ipso
 Esto Argo, Hesperidumq̄ astu devince draconē.
 Namque tua prædam ingentem fidissime custos
 Arce tenes, quæ iussa damus seruare memēto;
 Sint quanuis austeræ; piæ, placidumque putabis,
 Esse ista cum gēte ferum, non plectore magnum
 Crede nefas, sæuæque deis cum morte piandum.
 Idem Altes, seniorque iubet Misamon us, at albū

Ipse caputque, fidēque suam, Camiosq; Taquæ
 Adiurans, dextramque leuans furiosus, ahenas
 Has clauēs contestor, ait, ferrumque, magistris
 Me fore perfidiæ durum magis, ærea namque
 Corda, manusque mihi, non auxiliaribus istis
 Est opus, hand tantæ præses virtutis egemus;
 At maneat; iuuenumque licet sic tuta quiescāt
 Cuncta armis, non ipse tamen, non Mōde labori
 Concedam, cunctis adero; fidusque Taquæ
 Est lateri Oblodus, cuius tremefacta superbo
 Arx ipsa, & muri nutant cæmenta latrati;
 Nulli homines, se nulla acies opponere telis
 Ausa fero, subdetque illi tria Cerberus ora.
 Ite duces læti, vos hæc nil cura quietos
 Solliciter, seruabo hostes, arcemque tenebo.
 Atque illi responsa seni tam fida benigno
 Gratantur vultu, & meritis sua præmia ponunt.
 Ac tandem læti, perfecto munere, cuncti
 Optatas petiere domos, fessique labore,
 Dant epulis, somnoque artus, & corpora curant.
 Hos vbi successus rerum, Lysiumque sub alto
 Carcere ductorē, tenebrosa é nube Fotoques
 Consipexere, hilares saltus, cantusque dedere;
 Omnis io, clamant, discedat planctus, honores
 Ara ferat? lætisque vacet frons nulla coronis?
 Vicinus, O memori tandem exaudita piorum
 Vota polo? curatis adhuc pia sidera terras.
 Vngari quam dextra cadunt consolta senatus?
 Chusamono ingentem palmā, Stygiæq; paludis
 Intextam conchis, limoque, algaque palustri
 Dat Xaqua, & vallum nigranti ex ilice sertum;

Ipse

Ipse inter proceres barbæ, capitisque totondit
 Informem syluam, ipse habitus, & tristia liquit
 Pallia, festinoque humeros ornauit amictu
 Roncharon, baculum abiecit. sistroque sonanti
 Primus inie cantus, choreasque educit in orbem.
 Ast olli chlamyde oblonga, tarda que senecta
 Genua labant, trahiturq. solo cum pōdere vasto,
 Illum & labentem cuncti, & risere vocantem
 Auxilio socios, cænoque, fimoque iacentem
 Immundo, vestesque luto, barbamque trahētem,
 A miser, & saltu disce insultare Pacæco.

FINIS.

LIBRI QVARTI.

LIBRI QVINTI
ARGVMENTVM.

*Recluso in arce cum socijs Pacioco, in eandē
vinctus perducitur P. Ioannes Baptista, corū
Rector, qui de Societate in regno Tacaci ver-
sabatur. Rinxeus in Societatem adscribitur;
narrantur eorum facta, quibus custodes per-
moti fidei Christianæ audiunt documenta:
conuertitur vnus, alij & si fidem non audeāt
profiteri, Paciocum tamen, & socios officio-
se colunt.*

LIBER QVINTVS.

NVNC age deformes vmbas, atq̃
antra Sibyllæ
Qui quondam toties intrasti Del-
phice, mecum
Nunc precor horrentem hanc ar-
cem, nunc carceris huius
Angustos aditus, latebrosaque tecta parumper
Ingredere, & vanos è corde expelle timores.
Hic fidibus noua fama tuis, hic gloria plectro
Nunquã aliàs concessa datur, nunc prodigus õnes
Prome artis, citharæque modos, vocisque reflexæ
Da cantus, & pande orbi spectacula de nris
Parietibus, tectique huius de mersa tenebris;
Quæque

Quæque patent superis, & quæ miratur ab astris
 Defixo Deus obtutu, cognoscere Deli
 Da terris, ecquid non alta silentia rumpis?
 Audiat Eridanus facta hæc ingentia, cultor
 Miretur Rhodani, Miriusque agnoscat, & Indus,
 Corpora, non animos, vinciri: altamque Pacei
 Virtutem, medias inter regnare catenas.

Ergo Franciscum, cui non sua Lyfia, & omnis
 India, non Sinæ, cui non Iapponia, cuique
 Non tellus, non vnda maris, non sufficit orbis,
 Iam locus in media vallatum cratibus arce
 Detinet angustus, pænis satis amplus, & ipsi
 Grator, & Cyri longè spatiosior aula:

Vix ille obscurasque domos, metuendaq; cæta
 Intrarat, magnus cum tota clamor in vrbe
 Auditur, strepitusque sonant sub nocte profunda,
 Gens excita graues depellit pectore somnos,
 Accurrunt puerique leues, grauidique senecta
 Ante fores stant inde senes, atque inde capillis
 Incomptæ matres, cunctique cubile relinquunt,
 Visendi elati studio, turbaque sonanti,
 Vt venere, vident indigna sorte catenis

Oppressum, ferroque manus post terga reuinctu
 Baptistam, quem sæua cohors, Bonzique nefandi
 Arma inter, tristesque faces in vincla trahebant.
 Ille arcem ingressus tædarum in luce Pacecum
 Agnosceus, sociosque suos, pro talibus, inquit,
 Quas grates rex magne poli tibi soluere dignas
 Sufficiam: fallor: vel quæ me fata catenis
 Diue parens iunxere tuis: proh dulcia nobis
 Vincula: proh felix nimium lux illa, paternam

Quæ

Conij-
 citur
 in vin-
 cula.
 P. Ioa-
 annes
 Bap-
 tista

Qua fugi Italiam, Brixanaque rura reliqui,
 Illa etiam felix, dulces qua liquimus oras
 Lufiadum, ditemque Indum, felicior illa,
 Qua nos Iapponum venientes in sula quondam
 Excepit, felix hæc iam magis omnibus una,
 Qua nos vnus amor tandem coniunxit, & idem
 Carcer habet iunctos, atque yltimus ignis habebit;
 Limiades natum amplectens ter brachia circum
 Dat collo, sicque inde refert; hic ne in clyte nate,
 Hic te ego Baptistæ referentem vincla Ioannis
 Conspicio: venias felix, tanti hospitis ipse
 Aduentu, comitesque isti lætamur, & arces
 Exultant, iam nosce tuos, Rinæius ille est,
 Hic Sadamathæus, nostris Brixane periclis
 Accedis, tantæque feres commercia palmæ.

In so- Audijt, atque oculis lachrymas, atq; ore ruborẽ
ciera- Rinæus trahit ingentem, dum carcere, & isto
re ad Dum se humilem, indignũq; loco, mistũq; beatæ
mitti Iesuadum cernit genti, niuæque phalangi.
tur Protinus è superis lapsam penitusque receptam
Pe- Intus alit flammam, pectusque, caputq; decorũ
brus Telluri adfusus, Lysium sic voce precatur.
Rin Magne parens, cui scepra dedit Loiola per vrbes
xans Iapponum, Socijsque probos adiungere, fontes
 Abijcere, in reliquos ne se se aspergere virus
 Incipiat, sanumque pecus contagia lædant.
 Has ego per lachrymas, perq; immortalia magni
 Xaueri te membra rogo, da magne rivali
 Militiæ, adscribique tuis Paciæce maniplis;
 Loiola posco patrem, posco agmina Ieli;
 Non mihi degeneres animi, ne temæ paratas
 In flammæ

In flammis, bellumque ingens me ferre sodalem;
 Quod si tot latis quondam, rebusque secundis
 Addere me socium, tecumque afferre solebas,
 Cur modo me partem in inagnam, sortemque laborum
 Vna ire optantem, lethumque subire volentem
 Despicias? Franciscæ meis precor annue votis;
 Est etiam hic iuuenis lucis contemptor, & omni
 Sanguine qui, læthoque audet mercariæ istum,
 Et nec sic bene credat emi, quo tædis, Olympum.
 Talia Limiades memorantem, & digna petentem
 Eleuat, amplexuque tenet, numeransque fuorum
 Ordinibus, venias, inquit, fortissime miles,
 Exiguamque manum votis ingentibus imple.
 Non tales, non parui animos, non fortia pedam
 Pectora Rinxi, nostro te nomine signo,
 Iesuadamque sacro, nostrumque insignibus yltro,
 Militiæque addo signis, & fortibus armis.
 Dant circum socij amplexus, lætique sodalem
 Excipiunt, tacitumque agitant sub nocte triumphum.
 At ego nunc quales dura hac in sede labores
 Pertulerim, magnosque adfusus, & facta sub auras
 Efferrem, si tanta daret mihi fessus Apollo;
 Singula complecti nequeo; tot fulgurat aëtris
 Hoc cælum, & tantis laudum surgentibus vñdis
 Obruimur, factum ex tantis quodcumque relinquam
 Maius erit, sed summa legam, calamoque gementi
 Parcā: illa.

Ergo Ximabare crudelis in arce Taqnea

Exercet rabiem inuinctos, atque omne catenis
 Tormentum adhunc; minitās hinc, inde satellites
 Stat gladijs, furit ore famēs, clamoribus aures

Surdescunt

Pacifi-
 ci, & so-

ciom

facta

in car-

ceris.

Surdescunt, sunt nulla oculis cum nocte quietis
 Inducie, dat strata solum durissima membris,
 Et capiti inclemens dat pulvinaria robur.
 His tamen in pænis virtus pulcherrima vires,
 Occultosque animos haurit, ceu pondere palmæ
 Imposito cū saxa premūt, tunc pulchrior arbor
 Assurgit, ramosque hominum, Diūmq; triūphos
 Ornatura leuat, fructusque, & brachia tollit.
 Quid memorē qua sorte dies, quo ve ordine lunas
 Prætereunt: qua lege solent componere curas:
 Mane oculos cælo affigunt, latèque per horas
 Ante Deum effusi lachrymis, cum supplice quæstu
 Det cælum, faustamque suis vitam hostibus orant,
 Nil graue, nil durum verbis, non probrâ retorquēt
 Opprobrijs, sed mella flunt expressa labellis,
 Os placidum, suaves oculi, blandusque seueræ
 Frontis honos, & verba deum spirantia vanos
 Componunt iuuenes, atque ora procacia frænât.
 Est vna, atque eadem semper seruata, periculis
 Mens, mūdoque animus major; spes fixa, vereri
 Non hominem; non dāna, dei, sed, av (sa, tremēdi,
 Atque poli monitus solum consueta timere.
 Vix requiem tortor fessis dat, cum sua quisque
 Corpora sic flagris cædit, ceu cum hoste proterus
 Bella gerat, nec saua manus, nec verbera cessât,
 Extremus donec spirans fugit halitus ore,
 Dextris lora cadunt, & sanguine testa tubescunt.
 Præterea afflictis nulla est industria rerum,
 Non lecti, non vlla dapum, non veste tuendi
 Corpora, sola artus crucianda est cura, modosq;
 Mille sibi in panis mens est commenta laborum.

Vos quoque Francisci plante, vos scruped montis
 O rubri tot saxa pedes, totque aspera dumis
 Confraga, qui quondam fessi superastis? Olympo
 Qui toties gressum, & vestigia tanta sacrastis;
 Vt merito aeripedis vobis fama inclyta cedat
 Palladij, subdatq; ne fuis Cyllenius alas?
 Vos, inquam, has pœnas, atq; hæc inuêta tulistis,
 Et cum tempus erat fessis requiescere, vinciant
 Quando gradus, & tecta vias angusta negabant,
 Durior, & solum ferus in sua damna Paecus
 Vos nudat, sæuæque niui, cælique rigori
 Exponit, cum brumâ ferox exasperat annum
 Frigoribus; candentque albis tecta arua pruinis.
 His longè grauiora cupit, veniantque minacés
 Suspirat per membra enses, in colla bipennes
 Descendât, in corda hastæ, pectusque catanæ
 Diffindât, sitit vada immergi, atq; ignibus vrsis
 Pro fidei titulis, & libertate suorum.
 Hoc largo exposcit gemitu, fletusque profunde,
 Sed lachrymis crudescit amor, viresque resubbit
 Sopitas, vitreaæ cœu lymphæ aspergine crescit,
 Attolitque animos, æsusque irascitur ignis.
 Idem omnes simul ardor habet, seluosque furores
 Custodû, viuasque neces, & quidquid acerbû est,
 Exhaustere auidi, & læta sic fronte tulere,
 Aeger vt exultat post longa incendia febris,
 Cum videt impleri vitreis sibi pocula lymphis,
 Atque ori impatiens sitibundò apponere fontes
 Exardet, manibusque tenens se proluit ipsa
 Crytallo, donec flamma est extincta medullis.
 Hæc videt, & miseri frêdent regnator auerit
 Ductorem

Cōpa-
 ratio.

*Amor
Cupido
dineus*

Ductorem inuidtum, formidatamque Barathrō
Oppugnare arcem, noctesque, diesque fatigat,
Ut faciat, Venerem supplex exposcit, Amorem
Ut mittat, certum his telis, dextraque Pacecum
Deuinci, sociosque simul riderē cadentes;
Annuit, & magni charum Ignipotens alūmnam
Accelerat mater, pennasque, & tela ministrat
Ignea, fulgentesque habitus, atque ora decorat.
Protinus in somnis, media sub nocte iacenti
Se Lysio dat cæcus Amor, per tempora myrto
Crinitur Paphia, facie lasciuit, & ore
Dulce rubet, blandeque oculos deiectus honestos
Temperat inducto rosei velaminis auro.
Alba cadens humero, multisque incensa pyropis
It vestis, gemmisque linus irrugat Eois,
Flagrantes volitant alæ, niueumque pharetræ
Pendet ebur, fert læua arcus, fert dextra sagittas.
Utque propinquauit, salue dux optime, salue
Limiades, dixit, quid vincula dura? catenas
Quid pateris? lætosque annos sub carcere perdis?
Hæc potius cape dicta memor, nostrisque quiesce
Consilijs, Paphiæque audi præcepta parentis.
Te magnæ tædæ expectant, thalami que iugales,
Si vanam de corde fidem, Romanaque linquis
Iussa Patris, natam Mondus tibi seruat Helinam,
Quam sibi Egeus ductor, quam Thaca Firandi
Tonus amant, Omuraque petit formosus Afilles;
Namq; oculis Phæbū obscurat, natat ore venustas
Lactea, bella rosas dispergit gratia vultu;
Cæsariemque impexam inter corda aurea pēdet,
Atque oculi, vincitæq; manus, gaudentq; teneri.

Mille

Mille humeris flores, chlamydēq' nivalibus aptae
 Auro intertextam, mediumque, imasq' per oras
 Se diues late effundens micat India gemmis,
 Insuper, & generis decus immortale, vetustos,
 Lactat auos, proxuosq' ducū de sanguine cretos,
 Atq' Bonū, atq' Anidā, primaq' ab origine regū
 Innumeram sobolem, si vera est fama, recenset.
 Da victas Franciscæ manus, hac arte potenti
 Perdidit inuictos Sanson de vertice crines.
 Quique tuum Goliathe manu truncaſſe ſuperbie
 Grande caput, telo hoc cecidit, noſtraq' pharetra
 Vicinus Alcidem, quem non Iunonius anguis,
 Quem non mille fere, terni Geryonis arma,
 Antæusque ferox, non ſaxa immania Cæci,
 Non caſus domuere alij, non flamma Chimæra,
 His periit flammis; telo hoc, atque arte ſubgi
 Ipſe hominesq', Deosq', feras, & marmora, viacā
 Te quoque, & inuictō non ſic pugnabis Amore.
 Has poſtquam reſidēs Pacieci in pectore caſto
 Accepit voces, indignūmque auribus hauſit
 Mundities, cygnis, atque ipſis purior aſtris,
 Exiit, & turpem verbis caſtigat Amorem,
 Sæue Amor, & ſemper vanis Arge impie rebus
 Cæce Deo, & ſacris talparum maxime iuſſis?
 Proſice tela manu, penasque, atq' ora venuſta;
 Quæ mentiris adhuc, iam iam deponere, Barathro
 Te genitore ſatum, natumque a nocte profunda
 Nouimus, hos habitus, mentitosq' exue vultus.
 Non pudet effætamque ſenem, viresque labore
 Exhaustam, iuuenum obſcænis inuadere curis?
 Quem non florentis primæus corporis ardor,

Caſti-
 tas re-
 tundit
 Amo-
 rem
 pidine
 1110.

Nulla Vè nus, nullique thori flexere iuuentæ;
 Hunc, quando iam sanguis hebet, nimioq' rigore
 Membra iacēt, frigentq' effata in corpore vires,
 His curis commune malum præueterere tentas?
 Dumque times vigilam, sōno timidissime pressū
 Aggrederis? sic parua cohors Pvgmæa laceffit
 Sopitum Alcidem; sed non tibi Cypria lætos
 Cantabit reditus, victoque ex heste triumphos,
 Cum dormit Lysius, vigilat: mens cādida nunquā
 Est oblita sui: nunquam generosa niualis
 Castra pudicitia somnum agnouere: Pæceus
 Est somno maier, medioque sopore triumphat.
 Hæc ubi Mundities diuino ex ore resoluit,
 Lemiadæ albentes dat circum tempora flores,
 Atque super stratam manibus dat lilia plenis,
 Insternitque domum castique in corda Pæcei
 Labitur, atque sinns inter se Diua recondit.

Ast Amor in socios dextra indignante sagittas
 Conuertit, speratque sibi meliora supremo
 Incurfu, furit ille atrox, atque improbus ira
 Virtutum radios vitiorum inuoluere fumo,
 Atque auro sordes miscere, lutumque præina
 Intentat, castique animis immaniter instat.
 Illi autem contra plures in prælia vires,
 Maioresque animos, inuictaque pectora casti
 Sufficiant, turpique ferunt certamine palmas.
 Cæcus ut incassum vidit celsisse laborem,
 Utque remitti arcus sensit, penitusque sagittas
 Extingui, & viduam vix iam superesse pharetrā,
 Confugit ad plumas, pennata volamina pandit,
 Perque arcem victus, tectumq' per omne sonoro
 Cum

Cum strepitu reuolat, latebroſaq. limina Auerni
 Aduolat infrendens, ceu cū iam luce propinqua
 Triftis ad obſcuras fugiens it noctua ſedes.

*Cōpa-
ratio*

Illum vbi non palma inſignē, nō fronde decorū
 Laurigera, ſpolium non victo ex hoſte trahentē,
 Sed fluxum, fractumque arcū, pharetrāq. ſagittis
 Exhaustam vidit mater, lachrymantiaque ora,
 Victus ait, ni fallor, ades mi nate Cupido,
 Cede feris, lachrymasque puer depone, Cythèra
 Nunquam ego, non myrti lucos, Cyprū veſubibo,
 Hos mihi ni ſoluat caſus, & facta Pacecus;
 Ite ſenes, duri chalybes, & neſcij amorum.
 Dixit, & exacti natum in fortuna belli
 Narrantē auſcultat; lachrymasq. abſtergit ocellis.

Hęc dum victores diuino Marte gerebant,
 Egregij ſenſim tenebroſo in carcere mores,
 Atque animi patuere faces, & neſcius vmbrae
 Effulſit virtutis honos, rigor omnis, & omnes
 Conceſſere minæ, ſtudia in contraria vertit
 Se carcer, vigilesque animos poſuere feroces.
 Iamq. Taquea minax, Niemon, Sezenus, Amatō,
 Atque Siphon, toruusque Ollon, & ſæuus Iemon
 Eſſe pares ſuperis memorant, quos ante rebelles
 Xoguno, infidoſque deis, & monſtra vocabant
 Eumenidum partu Barathri formata reſeſſu.
 Non dictis parere negant, ſtant nutibus omnes
 Propenſi, imperioque agiles, nec dona, nec vllū
 Prætereunt genus officij, releuare dolentes,
 Quo poſſint, triſtemque viris lenire laborem.
 Sic homines mutare valent, ſic flectere ſenſus
 Humanos exempla ſolent Ciræa, rigentes

Non rupes, aut saxa cauant tam molliter vnda,
 Non chalybem indomitū duris fornacibus ignes
 Acrius expugnant, rigidum non viribus ullis
 Fortius hircini superant adamanta cruores,
 Non adeo in tenues electrum regnat aristas,
 Attrahit aut ferri pondus magnetica virtus;
 Imperiosa mouent animos plus facta: profundi
 Cede maris numen mulcens Delphinas Arion,
 Vocalesque abrumpe fides, tuque abijce plectrū
 Thebarum decus Amphion, ad mœnia cantu
 Saxa licet, scopulosque feras è monte reuulsos;
 Cede Orpheu, cithara quanuis te fama leones
 Indomitos domuisse ferat, cantuque canoro
 Extraxisse Erebi miserando è carcere manes;
 Namque operi vox maior inest, & longius ille
 Auditur sonus, hunc rupes, arbusta, feræque
 Nouere, huic Barathri informes patuere recessus,
 Vos ego, vos testor Rhodopœa è tigride natos,
 Vile satellitium, iræque, rabiesque Taqueæ,
 Vosque alij excubiæ, vos saxa immania, rupes,
 Non homines, vestrumq; manus, atq; effera testor
 Facta, reluctantesque olim sub corde furores.
 At nunc iam molles animos, & cerea corda
 Induti, Lysiumque senem, sociosque catena
 Pro veteri, proque ære graui religastis amore
 AËterno, & triplici viaxit Concordia nexu.

Hæc videt, & vigilum miratus facta Pæceus,
 Iamq; alios animos, mutataq; pectora cernēs,
 Vnà omnes vocat ad se se, dehinc talia fatur.
 Obsequio o socij vestro persoluerè grates
 Non opis est nostræ, quibus hac æde òniū egenis
 Solum

Solum pœnarum, & dites licet esse laborum.
 Gemma tamen fidei nobis manet vna: valore
 Attalicas quæ vincit opes, Cræsi que potentis
 Diuitias, damus hanc grati, ne temnite puris
 Accipere illam animis, consortia nulla Fotoquæ
 Hæc patitur, totūque animū sola occupat, omnes
 Illa domos, mentisque aras Diua inclyta poscit.
 Ergo loco cedant simulachra, è pectore Xaqua
 Exeat, atque Amidā saxi date, mergite in vndis;
 Vel mihi, si placeat, ferte hos, vt cæde futura
 Ipse rogo socios addam, nam gratior illa,
 Quæ dabit in cineres scelerata hæc mōstra, pyrarū est;
 His tædis ardere iuuat, concedat in ignes
 Fotoquum vesana cohors, qui fumea vobis
 Nubila, feruentique oleo spumantia seruant
 Tārtara, & æternos obscura in nocte caminos.
 Fessa iugum colla excutiant, Christumque Parēti
 AEquæum, sobolemque Dei, terræque iacentis
 Authorem, & clarum stellarum agnoscite regem.
 Qui genus humanum primæui labe parentis
 Infectum, patriamque ferens ab origine culpam
 Abluit, & crimen indigna morte redemit.
 Cui non tantum aræ, non aurea templa, nec vlla
 Thura placēt, homines quantū placere redēpti,
 Hos poscit, manuumq; animas, opera alta suarū.
 Huius ad imperium, solaque in voce Barathi
 Terga acies vertūt, iterumque it vita per artus
 Exanimés, morbi aufugiant, dat lingula voces
 Infantum, claudi imbelles vestigia firmant,
 Atque faces extinctæ oculos, auresque reuisit
 Auditus, magnasque implent miracula terras;

Magna quidē hæc, vigiles, vobis sed facta superflue
 Nota magis, quæque ipsi oculis læpone sub ipso
 Vidistis, moueant animos, mentemque iacentem
 Attollant, magnum iam nunc vulgata per orbem
 Mille alis, famæque oculis exempla, cruores
 Cum gens vestra suos, claraque in cæde superbas
 Projecere animas? hæc vos precor ora, figuras
 Has Diuum aspiciat, & medio sub corde locate.
 Dixerat, & geminas aperit de veste tabellas,
 Ingenium, pictoris honos, queis edere Zeuxis,
 Parrhasi, que manus possenti harum vna virorū,
 Altera femineas miro dabat ordine formas,

*Leo ig-
ne cre-
maus*

Prima Arimananse flamma splendente Leonem
 Ardentē o-tētat, turbæ hinc, atq; inde satelles,
 Incumbunt plures operi, trahit ille recuruus
 Ligna humeris, alit iste rogos, hic foliibus auras
 Excitat, obscuro cælo furit igneus ardor,
 It fumus, viæque volant super astra fauillæ.

*Ioachi-
mus
Cruci-
fixus,*

En ligno parte, aduersa Ioachimus ab alto
 Dependet, cæsumque latus demonstrat hiatus
 Intormi, & medijs hærens rubet officios hasta
 Hos inter primo similis, non crimine, Adamo,

*Ada-
mus de
colla-
tus.*

Pronas Adamus adest, cui iam, iam ferrea collo
 Imminet, inque iētās districta catanna minatur.
 Has ceræ effigies dat prima tabella, secunda
 Tres aperit, talique oculis sub imagine Diuas
 Obiecit, & tanta radiorum læce coruscas,
 Dardanus vt Pastor, certum non proferat vlli
 Iudiciam, & dubio maneat sub iudice lites.

*Mag-
dalis
virgo.*

Prima inter flammæ, flammæ formosa nitores
 Magdalis obscurat; talis nitet ore venustas,

Tale

Tale caput, crinesque aurum succédit honestos; *igne as-*
 Illa, velut teneros legeret per gramina flores, *sa, è*
 Accipere ignitas, capitique imponere prunas *prunis*
 Ausa manu, fertum intexit, Flóra ignea, vernat *coronã*
 Igne caput, gemmisque simul; nã fronte decora *texit.*
 Est rogos ipse roka, est carbo carbunculus, omnẽ
 Chrysolithum, & rubros superans ardore pyropos.
 Proxima se se Agnes flagranti in veste ferebat, *Agnes*
 Ingentem complexa crucem, quantũq̃ venustã *Cruci*
 Tyndarida aspectu, tantum simulabat ouante m *affixa*
 Signo Helenam, è Solymis referẽtẽ signa salutis.
 Vltima picturæ Maxencia vincit honores,
 Exhaustiq̃ue artem; ceruix violata recumbit *Ma-*
 Ense sub infando, veros imitata cruores *xen-*
 Gutta rubet, niueosque humeros perfusa decorat. *cia in*
 Ore rosæ pallent, marcescunt lilia vultu, *gala-*
 Fæminæ cecidere manus, fugit halitus ore, *ta.*
 Instar & occidui moriuntur lumina solis.
 Ignescit, flauosque manu prensante capillos
 Stat miles, viuantque minæ, gladiusque timetur;
 Rarũ opus, egregiæ magnus, mihi crede, Timãtes
 Ipse suæ occasus absconderet Iphigeniæ,
 Quodque patri velum iniecit, superadderet õni
 Picturæ, si clara tuam Maxencia nosset
 Effigiem, & quales fers ipsa in morte colores.

Aspectu hoc vigiles pictis hæserẽ tabellis,

Nec vidisse satis, nec mentem explere tuendo

Quisque sui est compos, vestrũ tunc Lyfius heros

Nostis, ait, vultus? sunt notã hæc ora? vigorem

Iapponum spirant tabulæ, stat viuida vultu

Forma suo, tales edit Iapponia natos?

Hic ne leo est? est ne illa Agnes? sit Magdalis ista
 Testantur flammæ, quæ tempora læta coronant?
 Vos ergo effigies moueant; vos sanguinis huius
 Molliat aspectus; flectant hæc saxea corda
 Mille aliæ lapponum acies, hominesque, puellæq.
 Et pueri, imbellesque senes, tot dira ferentes
 Exilia, & Christi toties pro numine passi

*Cōuer-
 titur
 nus ex
 carce-
 ris cas-
 todibus.*

Verbera, tela, cruces, incendia, vinclo, catannas:
 Dicentem Iuuenis (tacito quis pectore amorē
 abscondat, seruetque sinu quibus ardeat ignes?)
 Excipit, & lachrymans sic vocibus interrumpit.
 Hæc satis o genitor, sequimur quocunque vocabis;
 Seu tu vir, seu numen eris, corda impia tandem
 Vicisti; sub nocte meæ te dulce carinæ
 Ostendit deus ipse astrum, quod victa procellis
 Aspiceret, facilisque daret velamina retro.
 Vicisti Franciscæ, tuis quis vocibus aures
 Deneget, ætherejs iam me regnator ab astris
 Conspexit, superique vocant: è faucibus Orci
 En redeo, & cæli videor conscendere in arcem;
 Ite procul patriæ leges, procul ite Fotoques,
 Quam nunc præteriti tædet? quam pænitet actæ
 Me vitæ, quos Xaqua tibi male soluimus, annos
 Perdidi; libet hæc animâ quoq. perdere: talē
 A nobis Cæli o numen procul abijce mentem?
 Nil Daurum, Bonzosque, nihil mandata tyranni
 Xoguni, nil Monde tuos insane furores
 Horresco, venio in pænas, & sæua paratus
 Funera, supremaque Dei pro lege caminos
 Passurus, non vlla dabo vestigia retro.
 Tu potius, tu magne parens, si tanta mereri

Fas mihi, da sacros latices, mentique lauacrum
 Diuinum, & tantas scelerum pius abluere sordes.
 Hanc vocem Paciecus ouans, lætusque Ioānes
 Exceperunt animis, Rinxæusque audiit heros,
 Et Sadamathæus senior, nec tardior annis,
 It properans, fontemque trahit, sacrosq; paratus,
 Atque salem, atque olei flauentia munera sacri
 Accelerat; lymphas signauit ritè Pacecus,
 Lustrauitque virum, & dixit solemnia verba.
 Fit plausus, cunctique Deo pro munere lætas
 Persolūt lachrymas, iuuenēq; hinc, inde benigno
 Amplexu excipiunt, fertisque recentibus ornāt.
 Expugnant animum voces; in corda Pacecus
 Vox tua, mortalesque aures, & pectora magnū
 Imperium exercet, felix hortatibus; ergo
 Prende alios, atque ore sacras effunde catenas,
 Herculis vt fileat vocales Gallia nexus,
 Mille hominum turmas, & corda aurita trahētes.
 Tuque etiam o felix, si quid mea pleetra, fidesque
 Adspirant vitæ, frænantque obliuia: felix
 Ante alios iuuenis, cuius non appuht aures
 Nomen adhuc nostras, restant pro nomine facta.
 Si titulos tamen ipse tibi, nomenque dedissem
 Dignum actis, animisque tuis, & fonte sacrato,
 Te meliore nouum Narcissum sorte vocarem;
 Namque suis mortem quōdā Narcissus in vndis,
 Tu vitam hausisti, Sicque isto è fonte venustus
 Surgis, & hæc tantos præstat tibi lymphæ nitores,
 Narcissum vt pigeat, te si modo cerneret, oris
 Antiqui, & vanos formæ contemnat honores.
 Flos esto, viridesque inter Narcisse colores

Tolle

Tolle caput roseum, folijsque inscribe Pacëcum,
Fundentem sacras teneris radicibus vndas.

Has modo Narcissus cæli super æthera frondes
Explicat, & sacro nimium sub fonte virefcit,
Flos superum, Lyfioque decus, certumque futurū.
Idem alios subijisset amor, similisque voluptas
Attraheret vigiles cunctos, & corda moueret,
Tuque Taquea manus, & tu Sezene dedisses,
Nec solus Narcisse fores; sed in astra volantem
Vos tandem o remoræ nauem, vos vela dolosæ
Sirenes, cursumque viris tardastis inanes
Diuitiæ, mortisque metus, & lucis amores?
Proh superū, Rectorq' hominū? quā cæca volutas
Consilia? & casus quanta in caligine voluis?
Tu quondam, abiectis fratrum præstantibus, vnum
E baculo ad sceptrum, tenuique è vellere ad ostrū
Regale assumis Dauidem, licet ille minores,
Ore animos, & nullum ostentet corpore robur.
Tuque etiam è geminis materno è viscere Iacob
Eligis, at frater tenebris demittitur Orbi
E saū, virtute potens, & grandior æuo;
Sic modo Narcissum trahis in tua vota, volentē
Accipis, ast alios longè post terga relinquis,
Seruitium sceleri, spoliūque immane Barathri.
Heu metus? heu male suada animis vecordia? pulchrū
Nil vnquam, nil grande tibi, vel nomine dignū
Actum olim? tu forte soles formidine peccus
Vertere, & in timidos lepores transferre leones.
Sic custodum animos, plantasq' in dura timoris
Vincla ferens, gressum vltterius proferre vetasti
Ad Cælum, inque Erebum ventos, & vela dedisti,
Quam

Quam modo contemnaūt animi nouisse salutem
 Quam vellēt quantū facta hæc ignaua dolebūt,
 Cum fera supremum capiti Pro serpina crinem
 Auferet, atque lacus, & Tartara nigra subibat.

FINIS

LIBRI QUINTI

LIBRI SEXTI

ARGVMENTVM.

FAMA Mundum facit certiozem de rebus,
 quæ in arce agebantur. Ille consanguineum
Densamonum Christianis infestissimum mit-
 tit, ut custodes puniat, arci deinceps imperet,
 deuinctos male vexet. obtemperat *Densamo-*
nus, & iussa crudelissime exequitur, sed tan-
 dem magni *Pacici*, & sociorum exemplis
edomitus, ad Christum conuertitur.

LIBER

Def-
criptio
Fama

NCELADI interea soror impo-
tuna reliquens
Cocytis sedem infandam, super
ætheris auras
Centum oculis, centumque alis
instructa, subibat;

Illam turba nocens, dextrâ, læuaque frequentes
Obscuri in nebulis, variaque in veste sequuntur
Rumores, circumque flunt Mendacia pennis;
Hæc faciem aspectu fædam, visusque retortos;
Dentata: que acies, & linguæ fulmina multo
Crine tegunt, iactoque super velaminis auro,
Occultant natale malum, latèq; nitentes
Expandunt alas, fictisque coloribus errant.

Cõpa-
ratio.

Ceu Barathro obscuro veniēs metuenda Celæno
Nocturnas inter volucres, strepitumque sonantē
Horrendūm crocitat, rostroque immanis adanco
Cuncta ferit, raptatque solo, pulcherrima quæque
Vnguibus immundis, contactuq; improba fædās.
Haud aliter currit, magnisque volatibus arces
Fama subit, latèque sonos, atque auribus haulit
Lætitiâ, comitesque videns, & facta Pæccī,
Continuò insperis implet rumoribus urbem;
Parua foro reptat, celeres quatit inde volatus,
Se tollit, perque alta volat pallatia, Mondumque
Aggreditur dictis tecto interiore sedentem.

Monde quid aurati latè teris ocia testis
Immemor officij rebus iam prospice, & omnē
Conspice delusam Francisci vocibus arcem.
Omne satellitium diuorum pectore le sum
Accepisse hostem, vinctos dominarier arce

In tota, semperque nouos augere sodales,
 Multaque præterea, quæ non vacat addere, gressû
 Ni properes, te dira hominum, teque aspera diuû
 Fata manent, conscende arces, interfice cunctos,
 Surge celer, properaque; quies proh dira? nouerca
 Prima operû, & remora egregijs vecordia factis.

Ille ubi penniferum monstrû, toruosq. volucrê
 Intorquentem oculos, centûq. per ora sonatê
 Conspexit, caperet ne fugam, veniam ve loquêtê
 Posceret addubitans, tandem sic ore gelato,
 Atq. tremês, tu quidquid eris, Dea sæua, precatur,
 Esto fauens, nostrisque veni iam prospera rebus;
 Accipio tua iussa libens, mandata faceffam,
 Non vnquam officij oblitum me Diua fatebor.
 O Lusi caput in sanum? quas improbe pænas,
 Quas nobis Paciece dabis? compescere vanum
 Nô possût hunc vincla senem? mihi perfidus iras,
 Et rabiem, quæ nostra ardêt modo pectora, solues.
 Nî faciam, me me ante annos, & fata repentê
 Te Celina ferant, nati crudelibus vmbriis
 Occumbât, nostræque cadant ante ora puellæ.

Fama ubi sic Mondum flammato corde furêtê,
 Incensûque odijs, atque omnia sæua minâtê
 Aspexit, Barathri fauces horrenda petiuit.
 Ast ille in frendens cognato ê sanguine cretum
 Denfamonomum accersit, iubet ire, vt carcere toto
 Sæuiat, insanos vigiles detrudat, & armet
 Ipse alios, acieque aditus, atque atria firmet;
 Ante omnes ferroque grauet, pænisque Pacecum
 Custodum euertentem animos, Chriitoq. trahêtê
 Vexet in expletum, reliquosque deinde sodales

Confici. t

Conficiat, sic velle homines, sic poscere diuós.

Sæuus vbi irati mandata in fensa recepit

Densamonus, furiasque ducis, festinus ad arcē

Contendit, Pænumque gerens sub corde leonē,

Ingreditur; tremuere fores, visoque tyranno

Cuncti adsunt trepidi, nimiusq; per ora, per artus

It pauor, exanimisque silent; ceu forte columbis

In caua testâ ferox, falcatisque vnguibus intret

Accipiter, teneatque fores, glomerantur, & ipsū

Attonitæ cernunt hostem, expectantque feroci

Quam primū rostro sacrat, quā destinat vnguī;

Sic cuncti circum auscultant; ferus ille tremēdū

In tonat, excubijsque ferox hac voce minatur.

Hæc ne viri imbelles, muliebria pectora, Mondus

Cum vobis seruare arcem, gentemque rebellem

Commisit, mandata dedit? sic iussit iniquos

Tot scelerum authores vexari? hos reddere cultus

Annuat, an miseros extrema sorte per omne

Supplicium, ac pænas torqueri? Eheu quibus ille

Curam arcis, quibus has clauces cōmisit? aniles

Sic vos fabellæ: sic vos deliria? vanis

Sic vos ille senex potuit deludere verbis?

Terrarum vt pestē hâc, Europæ, Asiæq; remōtis

Finibus expulsam, & toto sub sole vagantem,

Delapsam è cælo gentem, Diuisque putetis

Aequalem, & rosea superiorum in sede locandâ?

Vtque meos odisse Deos, & sacra parentum

Iam placeat: cecidisse alios infide Taquea

Haud miror, te vnum certè, canosque, tuumque

Consilium, non victum vnquâ, lapsū ve putarēs;

Hinc procul o miseri? longe hinc discedite, fidos

Sufficiam,

*Copa
ratio.*

Sufficiam, vigil ipse fores, & limina custos
 Defendam, vanumq; senem, sceleruq; magistrũ
 Pro meritis flagro accipiam, crebroq; retundam
 Fuste latus, ni sacra Deũm præcepta capessat.
 Huc ades o caput insanum? sic vane catenis
 Oppressus, senioque iacens, & morte propinqua,
 Dementare animos, hominumq; inuerrere sensus
 Persistis, vetitamque audes exponere legem?
 Adũ Amidæ, & Xaquæ, Camiũq; acerrimus vltor,
 Iam sapiens, serosque ori dabis improbe frænos.
 Vos quoque dementes animæ, vos hospitis huius
 O socij, quæ sæua mihi, quæ digna luetis
 Supplicia? o quales miserorum è corpore pænas?
 Quas cædes? quãtosq; metus hæc dextera poscet?
 Sic reboat, piceoque faces iaculatur ab ore.
 Non secus ignitum magnam cum fulmen in arcẽ
 Irruit, igne oculos, tonitru diuerberat aures,
 Atque homines visu exanimat, vicina ruinaam
 Tecta timent, plateis consiltit turba fragore
 Territa, perque forum gens demirata tumultus,
 Aut videt, aut vidisse putat de culmine summo
 Ire arcem, & muros, imaque ab sede reuolui.
 Iamque diu insano conceptos corde furores
 Densamonus, cunctasque ferox effuderat iras
 Ignati in gentem, sceleramque exhausterat artes,
 Cum sacra Lyfiadæ, sociorumque acta per ipsos
 Intromissa oculos penetrant in corda, sinusque
 Pectoris euoluunt, versantque hinc, inde rigetẽ
 Duritiem, scopulosque animi perfringere certat.
 Ac veluti ingentem terris, cæloque minantem,
 Cum rupem ferro accisam deuoluere tentat

Cõpã
 r. a. 100

Cõpã
 Turba r. a. 100

Turba fræquês, feriensq' super stat malleus icu.
 Nec tacet, extremum donec tremefacta superbū
 Voluitur in caput, & terris prostrata recumbit.
 Haud minus effracta tandem ceruice superbe
 Iesuadam te exempla trahūt, voluuntque ruētē
 Desamone ad terram; cecidit Marpesia cautes,
 Ingemuitque, deditque manus, tandēq' iacentis
 Francisci ad plantas, pronusque in pectora totā
 Flet noctem, monitisque aures diuina docentis
 Tradidit, atque animi latē commisit habenas.
 Nil cælo inuictum est: rabidi cecidere Nerones,
 Si blandum aspirent Superi.

Illū ubi submittētē iras, terraque iacentem,
 Et scelerata pijs mundatē fletibus ora,

Conspexit, dextram adiungens Limeius heros
 Alleuat, & festis surgentem amplectitur vlnis,
 Inde hilaris, letoque rigans pia lumina fletu,
 Salue, ait, o cæli decus ingens? carceris huius
 Qui muros, arcemque tuo sub numine seruas,
 Algerum formose comes? tu viribus, ala
 Tu melior cunctis, Arcel viue inclyte, custos
 Vire huius, Genusque loci, dux optime, cuius
 Sub dextra haud vnquā magnū cecidisse pigebit
 Narcissum, victusque iacet teterrimus olim
 Desamonus, tu Diue tuum ne desere, at illum,
 Quo pede capisti, gradientem impelle, meisque
 Da pondus, flammæque tuas, & lumina verbis,
 Ardeat vt tandem nostro subcensus ab igne
 Desamonus, firmoque fidē sub pectore seruet.

Tu quoque lapponum salæ lux vnica, & illis
 Desamone egregiū columēque, decusq' futurū

*Allo-
quitur
Ange-
lū car-
ceris
Custo-
dem.*

Sis felix, salueque iterum vir maxime, cuius
 Sēper honos, animusq̄ ardens. & lumina mentis
 Promisere mihi (nec me spes ista fefellit)
 Te Caminum infandos ritus, vanasque Fotoquum
 Deserturum aras, cælestem vt pectore legem
 Acciperes, superumque ires in regna beatus.
 Sic fore sperabant focij, sic ipse futurum
 Mecum animo rebar, diuo: que in vota vocabam;
 Profecere precesque meæ, comitantq̄ meorum
 Tot lachrymæ, venias felix, nec longiùs vltra
 Jam tempus differre para, da vocibus aurem
 Intentam, referam paucis, christumque parenti
 A Eterno æqualem factis, & sede docebo.

Sic memorat, Christũq̄ refert ab origine, magnũ
 Vt quondam ætherejs descendit Numen ab astris
 Virgineum in gremium, nullo de semine corpus
 Vt traheret, tenerosque Deo superadderet artus.
 Vt stabulũ, in formẽq̄ casã, & mala frígora primæ
 Noctis, & horrendos brumæ intractabilis imbres
 Pertulerit, primisque pati consueuerit annis.
 Quis oculis pecudum vigiles, Regesque bearit
 A Ethiopas, natusque dies non amplius octo
 Prodigus imbuerit cultros, eunasque cruore.
 Vtque aris S olymæ se se magna hostia patri
 Turturibus geminis, argentatisque columbis
 Obtulerit, Phariasque ierit tener exul in oras.
 Vt puer, & medios adolescens integer annos
 Matris ad imperium transmisserit, vtque iuuentæ
 Triginta magnos reuolutis mensibus orbes
 Implerit, patriosque lares, atque ora parentum
 Liquerit, & nemorum deserta habitauerit antra;

*Christi D.
 vita.*

Ore famem, Barathrique hostes expertus iniquos;
 Utque Palestinas ierit peregrinus in vrbes,
 Et factis, & voce tonans, cælestia turbas
 Iura docens, claudisque pedes, & lumina cæcis
 Reddiderit, tactuque animos, atq' ægra lenarit
 Corpora, deerrantemq' humeris aduexerit agnã.
 Utque triam annorum exacto per taha cursu,
 Bissenosque addens socios, ac proditus vni,
 Post ignominias, & verbera mille, nefanda
 Magnanimus tulerit tormenta, crucemq', necēq',
 Et tandem letho major, rediuius in auras
 Fulserit, ac multo conscenderit astra paratu.
 Tandē addit Paciecus; ouans Deus iste per æthrã
 Sicut iter quondam arripuit regnator, & ampla
 Maiestate potens, sceptrum, & diadema cornuscãs,
 Sic veniet, post emeriti voluentia mundi
 Sæcula, & elata iudex in nube sedebit;
 Tunc genus humanum, spoliata sede sepulchri,
 Corpore in átiquo, atq' animis in mēbra reductis,
 Horrenda excitum voce, & clangore tubarum
 Iudicis ad solium stabit, cum rege superbo
 Vulgus inops, mistique duces cum milite, nullū
 Tunc generis discrimen erit, nil purpura, mitra
 Nil profant; iudex sublimi ad sede nocentes
 Damnabit, cogetque atos descendere in ignes,
 Tartareasque domos, superest vbi dentibus ingēs
 Stridor, inexhaustique manent in sæcula fletus.
 Ast alios, quos sacra fides, quosque ætheris alti
 Relligio, quos fidus amor, quos pectoris ornat
 Mundities, secum excipiet in regna, potitos
 Egregiæ mortis pretio, & sine fine be: ros.

Di. erat,

Dixerat, at mira stupefactus imagine rerum,
 Talia Denfamonus reddit responsa docenti;
 Magna equidem Paciece refers, estq. ōnibus vna
 Danda fides, distorquet adhuc tamē vnica nostrū
 Cura animum, dubiamque trahit res ardaa mētē;
 Ecquid ego exanimis credam sine lumine vitæ,
 Depastosque feris, seuisque volucris artus,
 Quos flamma in cineres egit, quos vnda marinis
 Apposuit monstris, quos terra effossa sepulchris
 Dat vermi pasto, putrefacta nec ossa relinquit,
 Hos ne, inquā, formā antiquam, primūq. vigorē
 Indutos, animas in se se accersere inanes
 Posse iterum? totque vltra annos, & sæcla putabo
 Ex letho ad nitidas reuocandos luminis auras?
 Mens hæret, sensusque aliam post vltima vitam
 Fata negant; vanis memoras insomnia verbis
 O genitor? an vera canens mihi fida resoluist?
 Hæc vbi, sic grauiter Limeius addidit ore.

Abscedant dux magne tuo de pectore curæ
 Degeneres, similesq. animo deponere timores,
 Heu genus humanū? misero quid cādida virtus,
 Quid ve pij mores, atque expers criminæ vita
 Prodesse homini? pecorum si more iaceret,
 Aeternosque obitus, oblitaque fata subiret?
 Ecquid diua ferox nostrum Libitina recisum
 Si corpus, vitæque simul melioris eodem
 Spem tumulo inferret? nobis felicius ipsam
 Saxum esset, ferrumque, illis nam terminus æui
 Longior, infractæ vires, & aeneæ membra.
 Infelix Paciece fores, infausta fuissent
 Membra, manusque istæ, post vincula dura catenæ

*Dispu-
tāt de
futu-
ra re-
surrec-
tione.*

Postque tot exhaustos terraque, marique labores,
 Post cinerem extremū, post tanta incēdia in æuū
 Præmia si misero superessent nulla Paceco.
 Non ita, non socij æternū moriemur: in istos
 Arentes artus, atque ossa perusta redibit
 Spiritus, æternamque dabit per sæcula vitam.
 Non ne maris postquam Luna exequiale feretrū
 Dat Phæbo, & fratri nocturno rore parentat,
 Fulchrior ille redit, victorque è funere surgit,
 Perque polos iterum, perque aurea signa rubescit?
 Vosque etiam edoctæ toties renouare iuuentam
 Vos auim reginæ & aquilæ: tuque aurea phœnix,
 Naturæ immortale decus, volucrisque fidelem
 Post flammā, & vitæ sæcunda incendia pulchrū
 Flaua caput, nitidis assueta resurgere pennis?
 Vos fidei documentum ingens, postq̄ vltima fata
 Possē Deum humanum resolutō è puluere corpus
 Condere, & has animas reuocare in mēbra docetis,
 Hoc etiam tu terra parens mirata fateris,
 Cum glacialis hiems, niueo ceu præfica amictu,
 Te senio extinctos artus, & membra trahentem
 Componit tumulo, & pluuijs lachrymātibus effert;
 Namque rubescenteis anno redeunte corollas,
 Atque nouas induta comas, per rura, per hortos,
 Perque nemus multis variata coloribus exis,
 Flore genas, pomisq̄ manus, humerosq̄ racemis
 Ornaris, victoque venis rediuiua sepulchro.
 Hæc ergo humanis maiori fænore membris,
 Hæc hominū tādē speranda est forma sepultis
 Corporibus; reuocante Deo, placata reponet
 Flamma suos, dabit vnda suos, tellusque remittet
 Quotquot

Quotquot habet, venient, queis viscera lata ferarū
 Dant tumulum, viuēt equidē Dēfamone, viuent.
 Atq' arcus Mors cæca vltra, nigramque pharetrā
 Franget, & abiectis aget ocia longa sagittis.

Hæc vbi Lysides cunctis mirantibus edit,

Densamonus sacro tandem certamine victus,
 Dat geminas cum corde manus, magniq' Tonātis
 Accipit insolitos ritus, nec iussa seuera,
 Nec leges, nec fræna pati desueta recusat.
 Stat constans, restique tenax, generosus ab isto
 Non ille incepto lachrymis, non destitit vilo
 Coniugis, aut charo natorum euictus amore.
 Non Cōsanguinei Mundi inclementia, legis
 Non Xogunæ minit ata incendia, honores
 Non illum, non gentis opes, non munera lucis
 Perdendæ tenuere: horum contemptor, avarus
 Solum animi, solumque Dei seruator, & æqui,
 Seque indè admirans, sua nec iam noscere facta,
 Hæc secum: lux clara polo quæ tanta repente
 Effullit? quis carcer habet? quæ terra? quis orbis
 Me capit? aut vbi sum? hic est, hic est ille Fetequū
 Assertor? Christique gregis lupus acer: abiui
 Ex me, nec veterem licet agnouisse figuram.
 Fortior ergo age, abi nunc, cassem, & retia tende
 Ipse alijs ductor, ride generose priores
 Nunc vigiles, illumque senem, deliria, aniles
 Fabellas nunc sperne: Deo alternante, Libyæ
 In teneros agnos se mutauere leones.
 Tuque age laurigeros de me Paciece triumphos,
 Meque tuis nūmera palmis, tibi mentis habenas
 Committo, cordisque sinus, ad sydera gressus

Tu rege, tu melior, iubeas quocunque sequemur,
 Hic coniux tunc forte aderat Cismena Taqueæ
 Grandis anus, tuleratque dapes studiosa marito;
 Hæc Amidæ deuota aris, hæc prima Fotoquum
 Nympha, potēs rugarū, oculisq; atq; ore retorto,
 Hanc Xaquæ dare thura igni, affuetamq; Varelas
 Verrere, & hic natā olim, atq; hic senuisse ferebāt,
 Illa ubi Denfamoni casus, vocesque recepit,
 Irruit, ac tali castigat voce Taqueam.

Quis te præcipitat coniux miserande? quis istas
 In furias agitatus deus? heu cerne improbe quales
 In pœnas, mortemque ibis, si talia Mundus
 Agnoscat? nihil est gladios patiamur, & ignes;
 Carceris ah Custos? potius populator, & ingens
 Cunctorum euersor, scelus hoc permittis, & ista
 Relligio est diuū? mediaque in voce canistrum,
 Exigua:que dapes, paruum & mantile relinquens,
 Egreditur, linquens arcem, petit aurea Mondi
 Limina, & admissa tecto interiore venustam
 Celinam famulas inter, calathosque Mineræ
 Alloquitur, strato in magno, spondaque sedentē,
 Heu pia tu vestes aræ, ornamentaque Diuis
 Cum famulis pretiosa paras, in carcere sæuus.
 Denfamonus tenuit Camios, clarosq; Fotoques,
 Lyfiadum legem insanam, documentaq; pronus
 Accipit, & Christi confessus numen adorat.
 Hæc tibi fida meus iussit narrare maritus,
 Tuque viro Celina tuo dabis omnia Mondo,
 Vt sciat, impediaturque dolos, & criminis vnum
 Arce sub infanda, solum superesse Taqueam
 Infontem agnoscat; palmis, & pectore supplex
 Quem

Quem nunc, te Celina precor, tuq' optima Mōdū
 Posce, illa eripiat, tandemque expellat ab arce,
 Ante illum, quam vana fides, falsusque Pæceus
 Illaqueet, captumque dolis inuertat; aniles
 Has ego per rugas, lachrymasq', per alta Fotoquū
 Limina, perque annos, & Mondī gaudia posco.
 Heu Lyfiam? timeo Lylios, & vincla tenentes.

Audijt, & velox retulit Celina marito;

Ferbuit his Mondus, magnisque furoribus actus,
 Vera ne fida mihi, dixit, Celina recenses?
 Hic rigidus fuit ille adamas? hic ferreus ille
 Denfamonus, bello vinci non conscius vnquam?
 Ergo ipsum iubet acciri, cumque adfuit, ira
 Excandens, rabie infrendet; clamatque Barathri
 O genus? haud sanguis meus: o infide? tuorum
 Progenies indigna? istud miserande putabas
 Abscondi mihi posse nefas? patet impie, Luso
 Das aurem, vetitamque tenes sub pectore legem.
 Extinxi te, meque: meus labor omnis, & error,
 Qui misero, infanoque dedi male prouidus arcē
 Perdendam, heu felix esse m, si perfide nunquam
 Murorum postes, arcis nec tecta subires.

Ecquid Xogunus si factum agnoscat? in ignes
 Ibo? parum est: conuerte gradus, deponc furorē,
 Turpe viro cecidisse, dia iacuisse pudendum est.

Denfamono interea constanti in pectore sacri
 Exarsere ignes, nec vocibus ille pepercit.

Ecquis, ait, tantas Præles dolor excitat iras?
 Quid trepidas? quid dāna times? nil crimina nostra
 Officient: proprio expēdam scelus omne cruore,
 Hoc caput, hoc dādū est; hoc vnū agnosce, Pæcei

Quisquis facta, oculosque videt, qui verba, sodales
 Qui nouit, Xaquam temnat, Camiosque nefados
 Est opus; ex illo tantas se cordibus infert
 Christi amor aspectu, radij tot luminis alti
 Mittuntur; tuque illam vtinam constantior arcē
 Monde iatres, breuiter tu te ipse fatebere captū.
 At Mondus contra: legis procul ito paternæ
 Desertor, leuior ventis, & littoris vnda
 Mobilior, non inde meos nouisse penates
 Præsumas, insane, isthæc temerarius audes
 Me coram proferre? tace, nostrisque recede
 Ex oculis, peream, & Camiū me numina perdāt;
 Te miserum vinclis, & fædi carceris vmbriis,
 Ni tradam; da vincla Lifer, da vincla Mesalle,
 Alifum, sociosque voca; sit turba, frementem
 Andijt, & calathos velox Celina relinquens,
 Quis te dulcis, ait, coniux conturbat? amanti
 Hanc veniam concede tuæ, mihi parce furentē
 Denfamonum, furit ille modo, sibi consulet, ista
 Cum rabies mentem, præfēsque reliquerit ardor.
 Parce tuo generi; precibus concessit, & iræ
 Iniecit frænos, ipsumque abscedere iussit.

Exijt & gressum properans festinat in arcem

Denfamonus, Lylioque ardens fert cuncta parētī.

Victorem socij tanto è certamine lætis

Excipiunt redeuntem animis, seniorque Pacecus

Denfamoni spondet felicibus omnia captis

Responsurā, virique humeris, & pectori inhæret.

Ast ille adstrictosque pedes, funesque iacentis

Amplectens, sic orsus, ait, vos vincla? Paceci

Vos teneri funes, blandumque ligamen amoris,

Tu compes vincitara animo: , & corda? magistro
 Docta catenatos vigilēs adnectere? prende
 Me quoque lætitia exundans, & fertile ferrum,
 O mihi tam lætūm si quis daret, o mihi torquem?
 Te mihi nulla dies animo, non vlla voluptas
 Eriperet, Mondus ve minis, licet omne dolorum,
 Pænarumque genus, tormenti fertilis author
 Adderet, hęc gratam mille inter gaudia tecum
 Duxissem vitam, hęc ipso consumerer æuo.

Dixerat, & lachrymis manantibus ore catenas
 Emollit rigidas, atque oscula plurima libans,
 Amplexu funes, plantasque, & vincula tenebat.

Protinus aereos tractus dea vana reliquit,

Sydereosque habitus, atque ora nitentia fingēs,

Obiecit Lyſio se Gloriana parentis;

Illā caput vacuum plumis redimitur, & alas

Fert mille, ascensus semper, semperque volatus

Icaros meditans, p̄dibus contingere terras

Dedignata humiles, geminis pavonibus acta,

Plumarum radios inter, cristasque superbit.

Vtque animi Siren citharam percurrit eburnam

Concinat, atque aures fictis sic vocibus implet.

Quis tibi nūc animus præclara hæc facta tuēci

Magne Ignatiade? metuendam viribus hostē

Cam dormitum aspicias, submittentemq; superba

Colla tibi, & fidei subeuntem vincula magnam

Densamonum, toties ravidus, qui ferrea plantis

Vincula tuis, manibusque dabat, colloque catenas?

Non ne satis fuerat Narcissi gloria? ductor

Ipsc cadit, spoliūque venit tibi victor opimum.

Ergo age victrices extolle ad sydera lauros

Aggre
ditur
Pacie
cū Glo
riava.
na.

Non

Non palmis Franciscæ tuis generosa Philippi
 Progenies, si miles meruit celebrare triumphos,
 Non Cæsar, Priami ve genus, nō sævus Achilles,
 Non Cossi mens alta, tuus non inclyta Roma
 Conditor, aut rerum reparator Brutus, & author.
 Denictos licet ire duces, excisaque ferro
 Mænia vincenti, fractumque potentibus armis
 Oceanum, captosque hostes, atque vltima regna
 Quisque suo exculptos clypeorum ostêtet in auro.
 Nam ferri, turmæque equitum, sonitusque tubarū
 Hoc decus est; emptūque viris, & sanguine partū
 Multorum, venit ille super truncata iacentum
 Membra, cruêtatasq' manus, atque ora triūphus;
 At tua Limiades nulli victoria lethum,
 Nil mortale sonat! vitæ dux magne salutem
 Das victis, Orcique ipsos é faucibus effers;
 Nullienses, non arma sonant, nō classica, nullus
 Hic miles; cunctis virtus satis vna, superque,
 Non ferri, non ensis egens, non indiga Martis
 Est Franciscæ tibi, moresque, atque inclyta facta,
 Quæ plures lituo sonitus, & fortius armis
 Robur habent, hostesque tuis vixere catenis.
 Nec solum humani cedunt Limæ triumpho,
 Te quoque terrarum decus immortale fatetur
 Victorem facto hoc Saulus, ceditque Paceco,
 Nec se diunctum tenebroso in carcere iactat
 Vincla inter, pena que suam genuisse Tonanti
 Onocimum; tibi nomen erit Franciscæ per orbem
 Grandius; ipse Deo sacundo in carcere plures,
 Inque tuis vinclis genuisti Diue coronam
 Maiorem, & plures petit hæc victoria lauros.

Nil vltra expectandum, exi de carcere victor,
 Non ferro, aut vinculis, non iam Limæ catanna,
 Non opus est vndis, flagrante vel igne camino;
 Hoc factū, æternūque decus, nomenque repēdet
 Egregium, hoc vno pulsabis sydera factō;
 Linque solum, cælique arces conscende? beatū
 Conde caput stellas inter, tibi protinus alas
 Sufficiam, certosque regam per inane volatus.

Hæc vbi dicta, manu citharam deponit eburnā,
 Fumantemque trahit rosea sub veste latentem
 Carbonem, quo cuncta virum facta inclita sæ dat
 Laudando, radiosque animi, & virtutis honores
 Denigrat, ac multum fumi superaddit Auerni;
 At non incautum Lysium Dea sæua parentem
 Excepit, monstrum agnouit, longæque precatur
 I fallax hominum Siren, procul esto bonorum
 Scylla operum, depone habitus, frōtisque decorē,
 Tende alas, atque arce procul Dea vana recede;
 Non ea vis misero, non hæc fiducia restat,
 Vt mihi Densamoni palmas, versamque Tonanti
 Narcissi mentem placeat rapuisse, manebit
 Me decus hinc nullum, belli nec adorea, laudis
 Nil opere ex tanto accrescit: victoria Iesum
 Authorem nostra agnoscit, non ille phalanges,
 Non classes, non arma mouet, certamina nutu
 Hæc constāt, placidaque sedens ab sede triūphat.
 Ergo illi euicta cedat Densamonus arce,
 Atque rosas, floremque suum, laurumque comantē
 Intexat, fertique ferat Narcissus honores.
 Nec cælum petere est animo Dea vana, latebræ
 Sat mihi, sat locus hic misero est, Barathriq' profūdi
 Sedibus

Sedibus, obscuroque lacu sub nocte iacerem,
Præmia pro factis modo si mihi digna darentur,
Dixerat; illa ferox, citharamque, fidesq' refringit,
Carbones procul abijciens, petit inde tenebras,
Indignata manus sic euasisse Peccum.

F I N I S

LIBRI SEXTI

LIBRI

LIBRI SEPTIMI

ARGVMENTVM.

*Paciecus Rinxæo postulante, & socijs audi-
entibus, a primis natalibus vitæ suæ cursum
exponit, ad eam vsque ætatem, quam in Lu-
sitania degit, antequam in Indiam solueret.*

LIBER SEPTIMVS.

VM mens Lyfiadæ casu sublimi-
or omni
In fractasque animus, celsa lenat
arce trophæum
Successu tantorum operû, iam
corpus inerme,

Prostratum, & multo plenum squalore iacebat;
Iamq; hyemê, atq; æstus dura hæc in sede calores
Pertulerat, cum forte comes Iapponicus illum
Sic prior, alloquitur, verbis Rinxæus amicis.

En pater exortos astrorum nunciat ignes

Clara Venus, iam nocte orbis tristatur, opacat
Vmbra solum, curæque animos; da magne Pacæce,
Da verbis mærentem animum, da fallere noctê,
Atque tuo lenire meos sermone labores.

Dic age quod sydus, quæ te fortuna secundo

Numine

Numine, tot nostris referentē comoda rēgnis,
 Impulit has sine sole domos, & ferrea adire
 Vincula? qui casus hūc te vexere per vndas?
 Quæ patria? & talem qui te genuere? per ora
 Namque tibi fortuna patrum, clarusque nitescit
 Sanguis, & extincto viuit reuerentia vultu.
 Audijt, atque alto Paciecus pectore secum
 Multa gemit, nutatque, & mēbra absūpta rigore
 In partem aduersam voluens, deponit in vlnis
 Imtonsum caput, & colla incuruata catenis
 Inclinat, truncoque hæret responsa petenti,
 Ut daret, & socios casusque, & fata doceret.

Conuenere omnes obliti vincula, & atram

Carceris obscuri noctem, tristesque querelas
 Seruantum, dederantque viri iam vocibus aures;
 Cum Pater inuito tandem sic pectore fatur.
 Si tibi tantus amor, tanta & Rinxæ cupido
 Est animo, vobisque placet, dum nocte sodales
 Sydera voluntur, me nostræ euoluere fata
 Fortunæ, vultisque meos, casusque meorum
 Audire, expediam dictis, si forte recorder.

Pacie Ver vbi perpetuum; æternos vbi Limia flores
divita Irrigat, & campos crystalli interfecat vndis,
Patria Turribus, & muro surgit Ponslimius alto,
 Ingentesque aspectu vrbes, atque oppida credas
 Vincere, si gentem, Spartam; si gramina, Tybur;
 Siuè arma aspicias, fas est hanc dicere Romam.
Parentes. Hic tener in palmis Mariæ genitricis, & inter
 Pectora gestabar; Pater hanc Paciecus amantem
 Duxerat, & sacrum fædas, thalamumque iugale
 Sexuabant, erat vnus amor, mens vna duobus.

Me charam, sobolemque illis Lucina priorem
 Concessit, primæuus amor, & cura parentum
 Grandis erā, reliquosq; inter spes maxima natos.
 Vix mihi bisse nos ætas impleuerat annos,
 Cum me Lymæis abduxit auunculus aruis
 Ioannes, patriaque domo, gremioque parentis
 Abstulit, & longum lachrymantem duxit in urbē,
 Quam maris, ac terræ domipam, cæloque secūdā,
 Montibus imponens Graiorum ductor Vlysses,
 Nomine Vlyssiæam proprio de nomine dixit,

Hic Barathri metus ille ingens, primæuus eremi
 Indomitæ cultor, custosque Antonius ædes
 Musarum insignes, ingentiaque atria iactat;
 Surgit opus cælo elatum, regumque duorum
 Setollunt fundata manu tecta ampla, Sebastii,
 Henricique opus æternum, queis tertia largas
 Iungit opes, templumque astris generosa Philippa
 Attollit, Diana tuos Ephesina labores

Victurum, Latiasque alti Pantheonis arces,
 Atque olim Ammoni phanū Garamantes arenis
 Quod Libycis posuere sacrum, tot molibus ingens
 Machina subuehitur, tanto subit astra paratu.

Sedibus his nostri pueros de more lycaeo
 Instituunt, Musisque habitat sacrata iuuentus;
 Huc me deducit felix fortuna, meusque

Vetus agit, nec tantū animos ars docta magistri,
 Quantū oculi, vultusq; grauis, frontisq; modestæ
 Me quantum laquei, moresque, & vita mouebant,
 Ergo militiæ huic sacrae, cui ductor Iesus
 Arma regit, castæque niues vexilla decorant,
 Do nomen, latusque illa digressus ab urbe

Duci-
 tur U-
 lyssip-
 nem.

Socie-
 tatis
 Colle-
 gium
 vlyssi
 ponē-
 se.

Ingre-
 ditur
 societa-
 tē, &
 Conim-
 bricam

Mittor bricam

mitti. Mittor in Herculeos tractus, qua Monda per agrōs
tur. Influit argento fugituo, olcaque feraci
 Cincta caput, cælo doctrix Collimbria surgit;
 Colle superbifico se se hinc domus ardua tesu
Colle- Extollit, spectatque agros, atq' imminet vrbis
gium Hanc Loiola parens cunctis præ sedibus vnam;
Conim Maiorem natu, titulisque, & tempore primam
bricen Esse dedit, semperque nouis dabit incrementis.
se. Vix nostra est magnis Romæ sub mænibus orta
 Relligio, nobis cum Rex hæc tecta Ioannes,
 Tertius ille annis, nulli pietate secundus,
 Et fama, & titulis primus fundauit; ab ipsis
 Cæmentis examen apum, cum murmure læto
 Erupit, liquidasque volans euasit in auras;
 Augurium, auspicijsque omen felicibus, illinc
 Per mare, per terras sociorum examina læto
 Applausu, legem ætheream allatura per orbem.
 I procul armisonæ si quod Carthaginis arces
 Bellatoris equi, si quod Capitolia iactant
 Humanæ gentis caput; hæc non se omina possunt
 Tollere humo, it cæli superas examen ad auras.
 Diuitijs, animisque altæ regalibus ædes
 Confurgunt, magnæque vrbis se molibus instar
 Attollunt; radiat celsa de parte lycæum
 Palladiæ genti sacrum, longæque patescunt
 Atria marmoreis tercentum effulta columnis;
 Quo migrasse ferunt Pindi de vertice Musas,
 Mercuriusque lares, & lætè Pallas Athenas
 Transtulit & sedes olearum in monte locauit.
 Facundo quales hinc cum Cicerone Marones?
 Quot Taciti calamo insignes? quantusque sophia
 Florer

Floret Aristoteles? memorem quid sacra loquētes
 Ambrosios? quantosque ferat domus Augustinos?
 Parua quidē hæc, animi referā si lumina, arenas
 Littoris, & cæli superant virtutibus, astra.

Hinc orbem domituræ acies, contraque Barathrū
 Proh quantos domus ista duces, fortesque phalāges
 Troianus seu victor equus patefactus ad auras
 Emittit? latē splendent incendia in orbe
 Fumanti, apparet Troiæ iam maior imago.

Longū cūcta sequi; sed quæ flāma excitat? ardor
 Quis rapit? in nubes feror, & præsaga futuri
 Mens bibit æthereos haustus, patiorque furorē
 Sydereos, leges supra mihi temporis ire
 Iam videor, templique auctus præscire futuros.

Molibus erigitur superūm domus alta superbis

Fornice sub magno, veterē celebrare Corinthū

Hic artis vetuere manus, proli Dædala surgunt

Marmora? Apelleos vincit pictura labores.

Non vsquam templi faciēs operosior, ardent

Tergemini portarum aditus, maiorque nitenti

Marmore inauratum sustentat nomen Iesus.

Elatae apparent conchæ, subterque Britanno

Plurima sub vitro pellucet in uua, pulchræ

Ne desit speculum domui; circumque, supraque

Et rami, & teretes viuunt in marmore flores.

Nostrorum claræ effigies, Cantabrius altè

Elucet genitor, nixet hinc Xauertius, illi ne

Reginæ lathum ostentans dux inelytus adstat

Gandiæ, pedibusque terit Gonsaga coronam.

Aera per vacuum paries confurgit, vtrinque

Stant arces cælo elatae, stant arcibus æqui

Collegij
 scriptum

Clave Petrus, Paulusque ardēs mucrone coruscō;
 Pyramidum labor in sanus, laruæque bifformes.
 Omne opus hoc regū Lusorum stemmata magni
 Colla super Seraphim, plumasque elata coronāt.
 Hic tandem, extremos crux, vltima meta, labores
 Magna beat, cælique caput super astra recondēs,
 Vicinos superos, totumque effatur Olympum.

Sub

vasco

Pyre-

siopo-

nitty-

rocini

imo.

Hic Vasce egregios mores, & facta docentis
 Florebat nomen; iuuenes per mille labores
 Non olim sic Sparta ferox, non martia Roma
 Acris exercens ad fortia facta probauit,
 Magna Deum genitrix, morūq' acerrima nutrix.
 Hoc ducente domos, tyronumque arcta subiui
 Limina, Olympiacis diuūm fatis æmula tectis.
 Tunc veterem cum veste animū, moresq' priores
 Deposui, primisque puer mirabar ab annis
 Facta viri, magnique ducis documenta; magistrū
 Maiorem nemo inueniet, Nero sæuus Iberum
 Vel Senecam, aut clarū soboles generosa Philippi
 Iactet Aristotelem, seu tollat Honorius astra
 Arsenium, tu maior eras, vasce inclyte, maior?
 Quos monitus mihi sancte senex? quātusq' nouello
 Iurā dabas? certè memorantem talia, nunc te
 Credo etiam audire, & natum sic ore docentem.

Hi tui erunt mores, hæc corde immotā Paceo

Lex erit; obseruare Deum, finemque tenere
 Præclatum factis, maiorum iussa vereri;
 Nec venerem libare oculis, non temnere sacram
 Pauperiem; vicisse famem, sint fercula; tectum,
 Sub paleis arcere nyemem; sitque optima vestis,
 Asper, & antiquo senio longæuus amictus;

Ante

Ante alias, vnam hanc firmo sub pectore curam
 Conde puer, seruesq; precor; cōtēde per Indos,
 Perque Arabum, sinēq; vrbes, perq; vltima regna
 Aethiopum, & vastos, Iapponum inuise recessus.
 Non patriæ, aut Lyliæ genitum te crede, Pacecū
 Sed mundo deberi omni, mundumque Paceco.
 Nam rapido qualis natos Iouis armiger vngue
 Eripiens nido, solis conuertit in ortus,
 Quique faces oculis, phæbeaque lumina rectis
 Aspiciunt, hæc certa manet, clarique parentis
 Progenies, cælique vagos seruat in vsus;
 Qui cessere igni, & tremulis nictantur ocellis,
 Præcipites nido volucris disturbat ab alto;
 Non aliter prolemque suam; gentisque futuræ
 Loiola explorat visus, animumque latentem,
 Ex oculis, patriumque decus meditatatur ab vngue.
 Vt tādē hæc animo maneant immota, manebit
 Corde etiam effigies semper tibi Virginis alinæ,
 Quam Lucæ pinxere manus, huic casta pudicas
 Corda niues, huic labra preces, huic pectus amores,
 Huic soluant oculi lachrymas, & dextera flores.
 Sic memorans mī data dabat, natosq; monebat.

Postquam virtutū geminos elementa per rānos
 Edidici, & graue gentis opus, læta hostia veni
 Ante aras, superis coram, diuaque Parente,
 Ritē Deo primū immortalia vota sacraui.
 Hinc iterum studijs, Phæbique sororibus omnem
 Tendo animū, mētemq; libris, viresq; repono.
 Liuius hinc, Florusque placent, primusque latino
 Tullius eloquio, nec non tua, Mantua, Siren
 Me cantu, sensusque rates, & vela tenebat.

Cōpa-
ratioVota
religi-
onis
Deo
nūcu-
pat.

Studet

Interea litteris

*humani-
niori-
bus.* Interea Phæbus radijs feruentibus orbem
 Hauserat, & torrens sitientes Sirius agros
 Ardebat cælo; fessis quo tempore clausæ.
 Palladiæ portæ dant longa silentia libris,
 Aera tacent, laxatque arcum defessus Apollo,
*In va-
catio-
nibus
ad D.
Iacobi
pere-
gri-
natur.* Et solita ab studijs agit ocia læta iuuentur;
 Tunc socio comitatus iter, perq̃ oppida, & vrbes
 Ferre viam iubeor, peregrino pendula collo
 It pera, & tereti baculo vestigia firmo.
 Est fanū extremis Gallæcum in finibus ingēs,
 Regnantum donis opulentum, & numine diui
 Conspicuum; veteres illud posuere Iacobo
 Hispani, seruantque æqua pietate minores.
 Hoc primūm Alfonso dextra imperiosa locauit,
 Atque inde ingenti Maurorum è cæde Ramirus
 Adueniens, auroque auctus, spolijsq̃ triūphi
 Dona ferens, templo votum immortale, superbos
*Teplū
Cōpos.
tellanū* Atque hostes, captosque enses, & signa dicauit.
 Inde poli vt ferreat superos delubra sub axes
 Conspirasse alios reges, & munere largo
 Ditauisse ferunt; horum de nomine sacras
 Ante aras, tercentum ignes, laquearibus altis
 Argento inclusi pendent, vix lampada funes
 Sultentare queunt: magnæ vix cymbala turres
 Accipiunt, decisa iacent, nam pulsa cerebro
 Sæpe dabant furias, conceptis fætibus ortus
 Ante diem, domibusque graues traxere ruinas.
 Huc Lybie properant vrbes, huc gentis Iberæ
 Turbæ adeunt, Gallique omnes, & Flandria cantu
 Insignis, populique Itali, Rhenuque bicornis
 Confluit, & donis altaria sacra frequentant;
 Namque

Namque ferant viui qui non hæc templa petêtes
 Inuisant, post fata illuc, & funeris vmbas
 Venturos, munusque istud præstare beatis
 Lacte viam, stellisque albam, quæ nocte serena
 Fulgurat, & longo designat tramite cælum.
 Ingens sub templo fornix, & claustra per vmbas
 Magna iacêt, cæcæq; domus, queis magna Iacobi
 Ossa sepulchrali fama est in sede latere;
 Nulli fas hominum sacratum insistere limen,
 Est vidisse nefas, nec cundi peruius vsus:
 E longè veniam exorant, atque oscula figunt
 Liminibus, redeuntque domos, variasque galeris
 Iacobi effigies addunt, humerosque bacillis
 Circundant, conchisque super fulgentibus ornât.
 Huc nostrum te adebat iter, cum venimus agros
 Ad patrios, iterumque tuas Ponsimie turres
 Ingressi, tenuem properè per limina victum
 Quærimus, & notis celeres discedimus aruis,
 Instamusque viæ; montesque ascendimus altos.
 Ecce mihi iuuenis cõsanguinitate propinquus,
 Venator canibus sylvas, montesque pererrans
 Descêdit nemore ex alto, & iuga cõfraga linquês,
 Iam caput ad sacrum fontis per gramina frigus.
 Perque visis quercum immistâ, platanûq; comatê
 Captabat, solisque æstus sub fronde leuabat.
 Retia iacta solo, laqueique plagæque trilices
 Stant circum, leporesque alto de robore pendent,
 Et nemorû tremor ille ingens, notûq; profûdis
 Excidium foueis, cratis sub vimine pressus
 Conqueritur, vexatque audax viuerra canistros
 Moribus, increpitant latratibus astra Molossi.

*Temples
 inferi.
 us.*

*Venator
 torem
 offêdit
 consan
 guineu*

Meque vbi venator venientem aspexit, & ora
 Cognouit, dextram adiungēs mihi brachia collo
 Implicat, & propter salientem sedimus vndam.
 Utque illi responsa dedi, causasque viarum,
 Dic precor Amorine (viro sic nomen auitæ
 Gens erat) si fortè meus suprema subiuit
 Fata pater, solamque domum, matremque reliquit?
 Nam modo cum patriæ peterē per limina victu
 Exiguam cererem, patrum iam oblita meorum
 Tecta adij, miseroque stipem dent ore poposci;
 Agnouit vocem mater, curritque, figuram
 Consultit, & veteris sentit vestigia formæ;
 Multa hæret, natasque vocans, est ne iste, puellæ
 Dicite, Franciscus? falluntur lumina? natum
 An ne meū aspicio? patrisquantū instar in illo est?
 Concordant visusque graues, humeriq', manusq;
 At fallor: non iste habitus, non illa galeri
 Forma adeo vilis, non turpis mantica nostrum
 Ornaret natum, non illi insana cupido
 Hæc vnquam, vitæque genus deforme placeret;
 Hæc inter retro ipse pedem, cum voce repressi;
 Discessique domo, totaque aufugimus vrbe;
 Non tamen aufugiunt curæ, tristesque voluto
 Euentus animo mecum; namque ipse parentem,
 Heu? viduæ similem, vultuque referre dolorem
 Conspexi, atque alios habitus, oblongaque sensi
 Linthea, funerei non signa obscura doloris.

Audijt, & magno percussus pectora motu,

O sæuum? o immanē i te crudelibus, inquit,
 Progenitum, natumque feris? non limina patrū
 Intrasti? sic dure tuam, sic Caucasæ matrem

Ludis imaginibus falsis? quæ tanta Pacèce
 Durities? non ista de um, non ferre putandum
 Est homines? iterum passus conuertere retro
 Ne dubita, & viduam solari voce parentem.
 Illa nec in teneros artus tibi Prognis iniquæ
 Iniecit ferrum, non te Medea cruentis
 Ausa fuit patris laceraandum apponere mensis;
 Verte gradum, & viduam iam nunc solare parētē.
 Ast ego: militiæ huic sacrae non perfidæ dixi
 Sacramenta, iterū vt patriam, matremq̃, domūq̃
 Inuisam; tu si quid habes da noscere, patrem
 Quod tulerit funus? quæ matrē indigna sequatur
 Fata meam, quæ sæua domum fortuna fatiget?
 Vt precibus, lachrymisq̃ deū, cūctosq̃ trahamus
 In melius superos, cælumque in vota precemur.
 Ille mihi: o Cæli solum memor: immemor ingens
 Terrarum: sedet hæc quando sententia menti,
 Atque iterum ad patrios renuis remeare penates,
 Cuncta equidem nunc vera tibi Paciece fatebor;
 Quinquā animus eadem infadā, casusq̃ tremēdos
 Horreat, atque afri fugiant audire leones.

*discor-
 dia in-
 ter Frā
 cif-
 cipā-
 trem,
 & a-
 nuncia-
 lum.*

Coniugij, vitæque tui Franciscæ parentes
 Primeuos annos tranquilla in pace gerebant;
 Casta domum, puerosq̃ parēs, genitorq̃ Pacecus
 Curabant, erat vna fides, animusque duobus;
 Tecta tamen proauum matris germanus habebat
 Paulus aus, famalisque potens, & ditior agris.
 Hos inter medius furor arsit, auunculus ira
 Mente amens, tacitusque suo cum corde parenti
 Mille tuo, insidias, eadēq̃ innectere tentat;
 (Sit mihi fas audita loqui, hæcque o Paulè dolori

Mane Da veniam, ni vera cano, dictum omne refello.
D. Iohannis Vix aurora polo nascenti sacra Iohanni
facro Exierat, cum Phæbus equos maturat, olentes
occidi- Quâdo herbæ, fluuijque placet, quâdoq' per agros
tur Pa- Plebs ludit redimita rosis, cum fædere certo
ciicipa Ifacides, cum Turca fetox, & cultor Iesu
ser i Sublimes equites inter vexilla per auras
Pano Ventilat, alipedemque premit, cursuque fatigat.
Pauli Hunc auro insignis, roseisque umbrata corollis
maei- Gens procerum fluuij plausum celebrabat ad oras.
pio. Dant circum pueri cantus, lætasque choreas
 Impediunt, flores spargunt, & ferta puellæ,
 Vndique festiuis resonat clamoribus æther.
 Hic tuus exultans ibat pater, arduus illum
 Portabat sonipes, tanto & sessor superbus
 Perque forum glomerare pedes, toruusq' minar
 Cæperat, & rapidos cursu deluserat Euros.
 Occupat incautum Penus, dehinc cominus hasta
 Transadigit costas, vitamque ferocior hausit.
 Fit clamor, Maurum populus circumstat, & armis
 Impediunt, religantque manus, subiguntq' fateri
 Quo iassu scelus infandum, cuius ve peregit
 Auspicijs? ni vera ferat mucronibus instat.
 Ille inter gladios pallefcens morte futura,
 Ter caput inclinat cælo, terque aurea lunæ
 Cornua testatus, fædi Mahometis honores
 Adiurat, patrijsque vocanster vocibus Hala,
 Hala, ait, æternamque fidem, numeq' tremédâ
 Ipse tuum obtestor, rapido tu fulminis ictu
 Sub terras caput hoc miserum, sub Tartara mitte;
 Lima is ni vera feram, ni certa resoluam.

Nec plura, abstergit lachrymas, & pectore firmo,
Sic verbis populo adstanti scelus omne retextit.

Me fortuna dedit famulum, fecitque superbo
Captiuum Paulo, nec vos latet: ille Paceco
Inensusque, grauisque fait, sub corde fluebat
Fons iræ, creuitque odijs amor ille nocendi;
Hoc tandem mihi grande nefas, curamq; nefandi
Exitij mandauit herus, mortemque minatur
Ni celerem præcepta libens, & iussa faceffam;
Ille mihi hanc hastam cognato sanguine, dixit,
Imbue, & hoc satia Pacieci in pectore ferrum;
Quid facerem, aut misero quid iã restabat? herilis
Est noxa, est scelus õne, fugã date, soluite dextrã
Limenses, tuque o miserum terra hospita solue
Captiuũ, non vlla hominẽ, non gloria lætho est
Tradere, nec quicquã famæ hinc sperare potestis.

At tua (quid deceat nũquam nouistis amãtes?)

Aduolat interea mater, perque arma, per enses,
It flauas effusa comas, lachrymantiaque ora
Vngue premens, cõplexa virũ, manibusq; cruores
Accipiens, cælo ostendit, suspirat, & astra
Summa ferit gemitu, fratremq; incusat iniquum;
Ah? frater, non frater, ait, sed proditor, hostisq;
Inensus? placuit ne tuam viduare sororem
Primæuo sic flore? placet rationis egentes
Orbari pueros? durum ah cur non mihi ferrum
Mandasti? vel redde virum, vel pectora mucro
Hæc tuus, hanc animam nobis tuus auferat ensis.
Si nostri miserere, & facti pænitet, oro
Hoc vnum, hanc viduam, & natos vt funeret idẽ
Pænus hic, & raptõ liceat comes ire marito.

Non

Non Dido iam sola virum deserta dolebis
 Cum similem, ab nimium similem? me fecerit iste
 Pygmalion, scelere ante alios immanior omnes.
 Inde tui ludo fratres venere relicto,
 Tresque illam pueri, totidemq; hinc, inde puellæ
 Incendentem iras, atque omnia sæua vocantem
 Associant lachrymis, interfectumque parentem
 Ignari aspiciunt, fuerit quæ causa malorum;
 Sedant luctus currens Leonora, iacentemque
 Abduxit natam, charosque in- testa nepotes.
 Hinc iterum Mariæ fletus, cunctosque recludit
 Iræ aditus, nuptæ luxus, atque aurea longæ
 Ornamenta iacit, primique insignia amoris.
 Inde animum vt similent vestes, obnubilat ora,
 Funereoque accincta habitu, peploque fluenti
 Verrit humû, orborûq; ferês secû agmina, Portû
 Ingreditur, questuque domos, repletque forenses
 Conuentus lachrymis, & femineis lamentis;
 Dumque dei vindex tarda est sententia, regi
 Fert crimen, vitamque sibi cum Coniuge adëptâ
 Instat inhumani fratris cum morte rependant.

*Ioan-
 nes al-
 ter Pa-
 cieciæ
 unctu-
 lûs.*

Aduenit interea, rebus spes vna, Ioannes,
 Ille odio, & lachrymis, rixisq; iræq; supremâ
 Imposuit metam, ille egrum mollire sororis
 Mille modis animum tentat, crimineque laborat
 Demittat fratri, natosque, & testa serenet;
 Perque insigne sacrû Christi, quod pectore gestat
 Adiarans se vera loqui, deuoluit in ipsum
 Omne scelus Pænum: rabiemque, dolumq; fuisse,
 Vt dominum insõtem saltem hac impelleret arte
 Barbarus, vt pænas, & serui facta piaret;

Quod

Quod dulcē in patriā reditus, tristisque negaret
 Seruitij libertatem, nec spem daret vllam
 Captiuo, patrem, natosque, & chara videndi.
 Sic memorat, molitque animos, ac sedulus orat,
 Ne fratrem scelere indigno, ne crimine tanto
 Egregias proauum laudes, famamque priorem
 Dedecoret, ne probra sibi, natisque nepotum
 Imponat, falsumque genus ne prædicet orbe
 Esse suum, infidoque omnes è sanguine cretos;
 Inde alias causas, alijs superaddidit heros,
 Nec cessat, precibus donec deuicta creatrix
 Indulset; tunc ille Deus pro munere grates
 Perfoluat germana tibi, meque inde maritum
 Nosce tuum, puerisque fore his me crede parētē.
 Solum defuerit Pacieci nomen, amorem
 AEquabo, faciamque putes superesse Pacecum.
 Inde sacros Marti pueros tres misit in Indos,
 (Indos, nobiliū grande, & cōmune sepulchrū?)
 Germanas etiam proprijs decorare hymenæis
 Promisit, soluetque fidem, si fata secundant
 Digna virum, & vitæ meritos expleuerit annos.

Ipse vbi crudelesque obitus, triste mq. parentis
 Audiui casum, geminas ad sydera palmas,
 Vndantesque oculos voluens, tibi perfide, dixi,
 Ignosco, quicumque necis, & funeris huius
 Es reus, infandumque scelus vos parcite cæli
 O superi? & magnas iam nunc demittite pænas.
 Si quoque sublatum non condonata parentem
 Noxa grauat, seuoque animū sub pondere pressū,
 Crimen adhuc mistam purgantū detinet vmbriis,
 Tenareisque rogis, longū quibus omne per ignē

Excoquitur

Excoquitur vitium, terræque è fæce nouantur
 Victuræ mentes, cælique ad limen ituræ:
 Vos illum, vt placidus post funera tanta quiescat,
 Vulcani, o superi, rigidis dissoluite vinculis,
 Ereptumque rogis, cæli super astra locate.
 Vos quoque nunc viduæ fas est iam parcere matri,
 Natarumque audire preces, domique iacenti
 Fortunam antiquam, & titulos augere priores;
 Quod tamen exposco rebus magis omnibus vnũ.
 Fraudibus his animum, fædisque exoluite curis,
 Ne patris, casus ve queam meminisse meorum;
 Grande animi calcar memorata iniuria: cursus
 Precipitat, turbasque hominum distulbat in Orcũ.

Hæc inter nemore ex denso, syluisque repente
 Inscia dama canũ, venâtisque in scia, in hostes
 Incidit, albentes trepidant circum vbera nati:
 Par lætum, nemorũque decus, queis parceret ipse
 Actæon, Phæbique manus, certęque sororis
 Tela, nec vilius temeraret Oreadis arcus.
 Insiliit vis dura canum, miserescimus vltro,
 Atque ipsam è nobis gemituque, oculisque parētũ
 Humanum sperantem aliquid, latēque tenentis
 Poscentem auxilium; proiecto regmine vestis
 Excipimus, sobolemque sinu tuta nuru inermem.
 Vtque iræ cessere canum, pressique quierunt,
 Prole sua illasam pecudem demittimus, illa
 Effusa in montes celerat vestigia, qua dat
 Sylua locum, natique pars se cursibus equant.
 At non inmemores facti, de vertice rupis
 Respiciunt, nosque inde oculis & voce salutant:
 Bruca, serosque animos emollit gratia: Pyrrhæ

O lapides

O lapides? cælo genus intractabile? disce
 Gratarum, superum disce hinc mitescere donis.
 Tunc Iuvenem extremam effati, cõtedimur ultro
 Ire viam, donec se Compostella superbis
 Molibus elatam, temploque, & manibus altis
 Turrigerum caput ostendit, metamque supremam
 Læta dedit, ceptosque viæ finire labores.
 Illa dies solemnis erat, quam Roma quotannis
 Iacobo sacram dixit, propriamque dicauit.
 Dumq; forum, templiq; aditus, & claustra subimus,
 Iam baculo insignis, mitraque, & veste verendus
 Antistes sacro adstabat, septemque tiaris
 Purpurei circum patres, & maxima centum
 Turba ministrantum, sacraque in sede canonum
 Cuncti auro, gemmisque graues, pallaque decori
 Ingens argentum manibus; clauasque tenebant
 Thura alij incendunt, arasque, & sacra vaporant,
 Mille ignes, & mille sonant per grandia cantus
 Atria, festiuo resonant organa plausu,
 Ingeminant citharæ, sonitus curuatur æthenus
 Ad numerum, letos dant tympana pulsa boatus,
 Extremumque altis respondent turribus æra.
 Nos tamen, interea delubra ingentia circum
 Submissi imploramus opem, precibusque citamus
 Ductorem Hispanum, bellatoremque Iacobam,
 Det miseris hastam vitiorum in bella, fidelium
 Det clypeum, galeamque suis, ensēq; ministræ
 Fulmineum, totamque inspirent corda Iacobum
 Quosq; olim Hispanis victo è Mahomete triumphos,
 Hos nobis Sygio det tandem è rege, tropicæ
 Accumulet, palmasque ferat melioribus ausis.

Hac prece diuinos haustus, afflataque cælo
 Pectora, & æthereos sensim sub corde fauores
 Experti, nec cuncta licet monstrata profari,
 Vos o cælicolæ solum numerare potestis,
 Quas ibi relliquiæ, diuinique ossa Iacobi
 Inspirare animis venientum, atque addere mēti
 Delicias, quantasque solent incendere flammæ?
 Hinc ego digrediens arces quibus altus Idumes
 Præsidet, atque sacrâ lachrymis sic alloquor urbē.

O felix vna ante alias Gallæcia terras?

Non equidē antiquos ad te quod sâguinis ortus.
 Hispani referant proceres, seu diuitis arui
 Pingue solum teneas, vel quod te piscibus æquor
 Reginam agnoscens placidis circumfluat undis;
 Magna quidē hæc; surgit maior sed gloria, Maior
 Quod te Iacobus, terris magis omnibus vnam,
 Post habitis Solymæ templis, claræque Sionis
 Arce superbifica, Romæque, & quidquid in orbe
 Est magnū, incoluit, celebrēq; hac sede sepulchri
 Esse dedit, semperque novos acquirit honores.
 Hic saxo Isacides longa iam nocte vetusto
 Obdormit, Scallamque poli testâ aurea reddunt,
 Cui nunquam media vidit quam nocte Iacobus
 Rupe super gelida, atq; horrentibus vndiq; dumis
 Ante licet posuisse: leues ea machina cæli
 Descendentum acies, ascendentumque tueri
 Si valuit, nunquam superi vestigia regis
 Sustinuit; Scallæ accliuâ de culmine summo
 Constitit, opperiens humanæ examina gentis;
 Hæc Deus, hæc homines subeunt, hæc iugit Olimpo
 Terrasque, humanumque genus, verè locus iste
 Terribilis

Terribilis, non ille aliud, nisi candida cæli,
 Porta, domusque Dei. lapides, perfusaque Lusæ
 Saxa oleo: præsentæ deo, via mollis ad astra,
 Fit saxum.

Sic prior ipse, meus flenti simul ore sodalis
 Multa addit, sacrasque domos, urbemque salutât,
 Et tandem ante aras perfecto munere diui,
 Vertimur ad Mondæ salicetta sonantia riuis,
 Alcidæque iterum campos, urbemque subimus.

F. I. N. I. S.

LIBRI SEPTIMI.

LIBRI OCTAVI

ARGVMENTVM.

*Narrat Paciecus qua ratione cum philoso-
 phia studeret, egerit de expeditione Indica,
 navigationis successus, bellum cum Olandis, &
 suam ad urbem Goam appulsionem.*

LIBER

LIBER OCTAVVS.

*Studet
Pacien-
tus phi-
loso-
phia.*

OSTQVAM prima quies animis
concessa viarum
Dat se se studijs mens ardua, sus-
citatur omnes
Ingenij vires, sophiæ penetrantia
tento

Noscere, & arcânos aditus, longèquè recessus
Naturæ positos, quos mentis acumine rerum
Magnus odorator, scrutatorque impiger orbis
Pandit Aristoteles, montesque hausere Lycæi.
Scire iuuat qua sede ignes præcordia mundi,
Qua generent in parte aurum? quo sydere pontus
Intumeat? queis terra parens animalia signis
Procreet? & quantosælum se effundat in imbres?
Quid solis, lunæque labor?, quæ funera regum,
Quas acies, quæ fata rubens sub nocte cometes
Nunciet? exiguas quando cultoribus agri
Dent segetes? quantoque orbis libretur in axe?
His ego bisgeminos tradebam sedulus annos
Palladios inter iuuenes, & castra Mineræ,
Cum dilapsa polo, noctesque, diesque recursans.
Mens animo, fati iâ tunc bene præscia ad Indos
Pergere, & immensis vitam obiectare periculis
Me iubet, Eoisque fidem diffundere campis.
Illa grauem sophiæ studijs, Latiusque Camænis
Miscet amaritiem, subito fugere parentum
Illecebræ, notique omnes è pectore, dulcis

*Agit
de trā-
sūdo
in In-
diam.*

Et patria, & quidquid gressus retineret, in vnda
 It Lethes, similesque ferūt obliuia curas.
 Obuia sola oculis, cordi sola obuia surgit
 India, sola meos prædata est India amores.
 Ah quoties? quoties, sera mihi nocte carinam
 Indulgens animo fingebat somnus, & vnda
 Consterni, velum expandi, retinacula scindi,
 Aspirare austros, & me simulabat euntem?
 Non me Ceilani flagranti luce pyropus,
 Non ve suis pretiosa vadis Piscaria, diues
 Non quæstus Malaca tuus, non concha benigno
 Sole grauis, gemmasque orbi paritura ferebat;
 Non merces Bacaine tuas, aurum ve Sofallæ
 Optabam, roseis mihi non variata tapetis
 Ormusia, aut toto florentes orbe Malucæ
 Hanc properare viam, fluctusque secare iubebant.
 Sed ne parua quidem diuini gutta cruoris
 Incaſsum flueret, Solymæque vt fusa plateis
 Tempeſtas pretioſa orbis ſuper vltima regna
 Vndaret. ferretque Indis, Sinisque ſalutem
 Optatam, & largi fluerent Iaponibus imbres.
 Hæc vis intus agens, ſtimulos ſub pectore verſat,
 Incenditque, trahitque animos. & corda volentis
 Exilium hoc dulce, & patria mihi charius ipſa
 Vt peterê, precibusq; patres, lachrymiſq; mouerê;
 At qui tunc ſociæ tractabat gentis habenas
 Stat rector contrâ, precibus nec flectitur vllis,
 Nec lachrymis, redditque mihi reſponſa petetî,
 Eſſe alios ætate pares, virtute Pæccum
 Qui ſuperant, multisque annis tranſire priores
 Qui mare contédât, Phæbique aſcendere in ortus,

Et ventos, primasque rates cum fletibus orant,
 Non maria aufugere, in syluis superesse carinis
 Robora adhuc, veteresq. ornos nec vela, nec aulces
 Deficere, expectem reliquos mittendus in annos.
 Ast ego responsis non vnquam talibus aures
 Admoui, venio ad superos, dum terra precantē
 Abijcit, & lachrymis, precibusque immota resistit;
 Obtinui tandem, victique in vota, precesque
 Rectores venero: timent obfistere, quando

*Soluit
 in In-
 diam
 Pacie-
 cus.*

Astra vocant, patriaque iubent discedere terra,
 Ergo vbi prima fides ventis, pelagusque serenā
 Dat faciem, ē Lyfio tandem retinacula portu
 Soluimus, & terras nautæ clamore salutant,
 Jāq. arcis magnæ instar equus mare ligneus altū
 Paulatim exuperans lenta se mole ferebat;
 Ast vbi clauigeras demisit rector habenas,
 Velorum tunc ille alis, ceu Pegafus Euros
 Præuertit, cursuque ferox despumat in vndas.
 Inde vrbes fugiunt patriæ, sensimque superbi
 Decrescunt montes, donec terra vltima fessum
 Aspectum, nebulaque oculos frustrantur inanes.
 Dat lachrymans de corde nouus suspiria miles,
 Dant pueri, & matres patria fleuere relicta.

*Senex
 naviga-
 tione
 detes-
 tans.*

Proh natale solum? compes in fracta: parentem
 Vix primum cænoque suo, campoque Damasci
 Abstraxit numen, cum fortunata vocaret
 Sylua, & vitali Paradisi ex arbore poma.
 Tūc celsa stans puppe senex Rosēdus honestā
 Canitiem diffusam humeris, barbamq. cadētē
 In pectus, faciem rugis, frontemque rigentem
 Ostendens, has testor, ait, Neptune fugacis

Temporis

Temporis exuias, puerum me rura profandi
 Intraſſe, atque iſtã iam terque, quat erque tremã
 Conſeciſſe viam, & vaſtum ſenſiſſe per equor.
 Sed ſi viſa licet, totieſque experta referre,
 Ex chalybe, & ferro, viuo ex admante reuſus
 Ille fuit, cæcum primis ſuper æquora lignum
 Qui poſuit, docuitque vndaſ proſcindere ferro.
 Carnibus ille greges voluit ſaturare marinos,
 Atq; homini ceto in magno fabricare ſepulchrũ.
 Is precor æternũ Barathri ſub nocte, potit uſ
 Arte ſua, piceoſ amnes, Stigiamque paludem
 Nauiget infamiſ vector, feſſoque Charonti
 Succedat, ſubigatque ratem, veliſque miniſtret.
 Non ne foret ſatiuſ, confidentiſſime Tiphys,
 Tellure in ſolida, iuuenemque, ſenemque quieta
 Pauperiem perferre domoſ ſeu vinitor, agri
 Seu Cultor, glaucæ ve foret frondator oliuæ?
 Quam vita venale aurum, vanumque nitorem
 Gemmarum mare per medium, fluctuſque voraceſ
 Quæreret? ventorum pendere a flamine? & horreſ
 Cernere vix tabulæ diſtans diſcrimine læthum?
 Non ne ſatiſ fluiuoſ tranſcendere pontibuſ altos,
 Et Minium, breuiſque Tagum tranſire faſceliſ?
 Quid præmiſ inſanum ventis ſurgentibuſ æquor
 Gens humana? domoſ ſtabileſ armenta per agroſ
 Et pecudeſ habitant foueas, ramoſque volucriſ.
 In noctem ſecura tenet, ſed noſtra ſodaleſ
 Teſta vndaſ fundata volant, nocteſque, dieſque.
 Sunt venti, pelagique rateſ, non vlla per vndaſ
 Conſenuit, portuſ latet inſidioſa charybdiſ;
 Anchora ſæpe fidẽ ſecuro in lectore rumpit,

Alligat illa rates, non te sequē Aëole prendit.
 Heu quantæ nobis clades? quæ funera restant?
 Vos maris immensi proles, genus omne natantū,
 Te ratis, obtestor, casus visura marinos?
 Quot tunc vota, precesq' pias soluemus? aruspex
 Sim mendax, fundamq' utinā verba irrita vētis.
 Dent superi meliora, ratesque, & vela secudent.

Dixerat ille: Deus dicto non abfuit, omen
 Firmavit, nam dextri errant, cum certa sinistri
 Dent vates, semperque malus diuinet aruspex.
 Prætor Vlyssæo Mellus de littore quinque
 Nauibus oceano ingenti florentibus ibat;
 Non alijs antè ire datum, sed fædere certo
 Associare ducem, circumque, aut ponè sequentes
 Currere, & æquatis pelagus proscindere velis.
 Sed vix Materix montes, & littora visus
 Effugère aciem, reliquæ sub nocte carinæ
 Cum nostram velis, & vasto corpore tardam
 Quattuor anteuolant, ventisque rapacibus actæ,
 Ductorem classis Mellum, puppemque relinquūt;
 Nec posthac nobis longo maris æquore visæ.
 Exin quid referam cursus mala funera nostri?
 Quid memorè scopulos? tamidi quidve æquoris ūdas,
 Et quantos sine sole dies, sine lydere noctes
 Iactamur pelago, quantasque aspeximus oras?
 Et quales hominum facies, quot seua ferarum
 Millia, littoribus vastis errantia vidi?
 Proh quantæ inter se cornu? quæ bella gerebant?
 Qui gemitus? quantæque iræ? quo puluere? arena
 Qua turbare diem, noctemque inferre solebant?
 Quid referā oceano quot monstra natantia succis

Non

Non licuit spectare oculis? quid nare pluentem
Balænam, faciesq. hominû, volucrûq., canûq.,
Ingentesque boum formas, colubrosque marinos
Adnare, & latas nimium sæuire per vndas?

Non ego crediderim tantum Troiane laborum
Te quondam pelago expertum, talesque furentis
Fortunæ casus Ithacum subiisse per vndas.

Nec tot monstra duci, non tanta pericula Gamæ
Occurrafse reor, primus qui rumpere campos
Inculti oceani, & rostro temerare profundum
Ausus, & Eois inferre penatibus arma.

Quauis horribilem referentem damna Gigatē,
Inque rates æquor, cælumque, & littora, & auras,
Et totum in Lysios iuratum viderit orbem.

Hæc mare: sed nobis hominum dementia maius
Bellum infert, quid non prædantû pectora cogis
Auri dura sitis?

*Bellū
cū Olā
dis.*

Qua Libyæ extremi fines, & feruida tellus
Sustinet ignitos Phæbo incendente calores,
Laurenti titulo insignis, & nomine sacra

*Insula
D. Laurentij.*

Frondescit, vastoque ingens iacet Insula ponto;
Hæc maris hospitium in medio bene prouida nautis
Constituit natura parens; huc tendere fessi

Optamus, nauem vt quassam reparare recisis
Arboribus, falsosque artus, & tabida membra
In roseis passim liceat distendere ripis,

Et temere errantes mensis inducere ceruos,
Atque acrem saliente sitim restinguere fontē.

Iam procul optatas cernebat puppis arenas,
Ac reasque polo cedros, & culmina montis
Viderat intonsi, terrasiam vela tenebant.

Gratamur cælo aduentum, puppique coronam
 Dant nautæ, festis implentur vocibus auræ,
 Et iuuat antiquitiam nunc meminisse laboris.
 Cum vigil explorans mali de vertice summo,
 Hostis adest, cōclamat, adest, dux maxime Oládos
 En septem aspicio, puppes, inimicaque nosco
 Vela vident malos post montem, & saxa latentes,
 Infidæ; heu! ferte arma citi, vocat hostis in arma.
 Hic subito concussi animi, versique repente
 Tot cantus, tot læta silent, sed maximus armis
 Audijt hæc ductor constanti pectore Mellus,
 Mellus amor Martis, notusque per æquora terror;
 Colligere arma iubet, properèque aduertere nauẽ
 Ad terras, firmumque latus opponere in æquor.
 Nec mora, concilio nautas de more vocatos
 Admonet, officijque iubet meminisse; peritos
 Inde duces, iuuenesque hostem, bellũq̃ timètes
 Excitat, & forti placidus sic pectore fatur.

Ducis Lusiadæ virtutis honos, gens nata sub armis
ad mi Hic Barathri furia, terrarum tædia, & omnis
lites ex Scylla maris, regi infidus, superoque Tonanti,
horta- Infidijs septem sinuos in littore naues
tio. Occultat, prædamque insignem expectat OláduS,
 scilicet en superi tota quod mente petistis,
 His dextris tradunt hostes, magnamque triũphũ
 Materiem, laurosque dabit Laurentia fertis
 Insula victrices, belli sudore coronæ
 Florebunt: marcent arenti in vertice frondes.
 Vos cælum spectat iuuenes, ponitque litandam
 Perfidiam, vt largo soluant cum sanguine pænas.
 Has etiam è longe prospectat patria dextras,
 E quibus

E quibus antequam robur, memora ndaque facta
 Maiorum que animos, certataque bella reposcit,
 Omnis in hac puppi uestatur Lyfia, nomen
 Hic vehitur proauorum ingens, hic gloria terris,
 Atque mari toties nostrorum elata triumphis;
 Si superamus, erunt cuncta hæc inuicta, iacebunt,
 Si cadimus; vincens, veteri cunabula famæ
 Est ratis, hæc eadem famæ est diuicta, sepulchrû.
 Vos quoque sollicitus regali ab sede Philippus
 Aspicit, vltioresque iubet dare puppibus ignes,
 Communemque hostem, & gentes abolere rebelles.
 Sed quid ego externos oculos bellantibus addo
 Vincendi stimulos: satis o, satis incluta pubes,
 Quod vos bellantes ipsi modo cernitis, ingens
 Quisque sibi spectator adest: sunt fortibus ipsi,
 Sunt oculi calcar, stimulisque ingentibus vrgent.
 Hanc igitur quassatam Euris, pelagique ruinis
 Absumptam, & multo viduatam milite nauem
 Seruemus, flammisque hostem, ferroque petamus.
 Pro rate decisa, vel pro compage soluta,
 Quisque latus, corpusque armis opponat, & ipso
 Obiectu medias hostem detrudat in vndas.
 Quo magis effractus vires, & corpus inermum
 Ostentat puppis, vobis hinc gloria maior
 Lu liadæ accrescit, quorum non indiget vllis
 Defendi tabulis virtus, nec robore naus.

Dum sic incensis animos hortatibus implet;
 Iam rabida hostiles inimicant classica naues,
 Iamque ferox Lyfias, facibus de puppe leuatis,
 Impulerat Bellona tubas; tunc nostra iuuentus
 Martem animo, Alcidemque bibunt, hostemque morantem

Ductorem circum expectant ingentibus ausis,
 Elatosque altè gladios, dextramque potentem
 Promisere duci, pectusque in bella paratum.
 Dant capiti galeas, humeris thoracas ahenos
 Imponunt, fortesque manus mucronibus armãt.
 Iamque propinquabant naues, sed fictus Olandus,
 More latrocinij solito, non clara mouendis
 Signa dedit velis, nobis non prodidit arma
 Illius clangore tubæ, diuinaque summis
 Lusiam affigens simulauit stemmata malis.
 Nil prodest simulata fides; nam Lyfia puppis
 Aethæe instar magnis tormëta explora cauernis,
 Ingentesque globos, plumbūque euoluit, & ignes,
 Neptuni horrendos tonitrus, fumosque refusos
 Regia pertimuit, totoque ex æquore pisces
 Aufugiunt, Nymphæq; maris reuoluta relinquūt
 Pensa manu, latebras, obscuraque saxa requirūt.
 Fulminat, infestosque ignes ratis Indica puppes
 Mittit in aduersas, quarum quæ maxima, primi
 Belli omen, traicëta globis furialibus, vndis
 Hausta perit; reliquæ absce dūt atq; inde reductæ
 Circundant, plumbique rogis fumantibus instāt.
 Lusiam contra turrata mole resistens
 Stat puppis, celeresque videns despectat Olãdos,
 Fæta armis, animisque potens, ceu magna leonū
 Intendit canibus mater latrantibus vngues,
 Et vix exerto fugientes territat ore.

Talia Neptuni feruent dum prælia campis,
 Impia se se ipsam discerpens Hæresis antro,
 Vipere asque effussa comas, & veste recisa,
 Inferni sedem obscuram clamoribus implet.

Accurrunt

Accurrant famulæ, Rabiesque, atque Ira trilinguis,
Ambitio, & sæua Impietas, humilesque Rapinæ
Circunstât, dominamque alta de sede labantem
Accipiunt manibus celeres, tristesque requirunt,
Quid ploret? tantas quis nam dolor excitet iras?
Illa; mei percunt pelagi sub gurgite Olandi,
Insultant Lysij, & quid plorem quæritis? Eheu?
Tu potius, dum tempus adest, velocior ito
Impietas, mihi fida comes, Lysixque carinæ
Da flammam, tacitosque infer victoribus ignes,
Vix hæc: infrendens currit dea sæua, facemque
Tartareis furiosa rogis, atque ignibus atris
Abripit, & terras, pelagique euecta sub vndas,
Exijt, atque oculis bella omnia circumspexit.
Hinc fumos armorum inter, nebulamque refusâ,
Tecta subit nauem, nostrisque furentibus ignem
Implicat, inde suis Dea se bellantibus addit,
Inspiratque iras, animosque, & bella, rubenti
Effulget clypeo, gladioque rotante superbit,
Ignis at instanter pini sub fragmine tectus,
Concepit robur, malosque elapsus in altos,
Ingentem cælo sonitum dedit, inde secutus
Per funes victor, perque ardua carbasa regnat,
Et totam innoluit nauem: nec tardior hostis,
Successu exultans, ausis ingentibus vrget
Omne latus, Lysiosque premit fumante carinæ;
Inuadunt, classisque omnis spumantia flammis
Ora fremit, vastisque eructat hiatibus ignes;
Adstantesque aliquot sublimi in culmine prore
Disturbant, franguntque artus, & tempora plûbo.
Tunc nostris horrere comæ, sanguisque gelari
Incepit

Incepit, non tanta putant sibi bella parari.
 Atque inter flammæ cæli conuexa tuentes;
 Sic magnum afflictæ Laurentum voce precamur.
 O Diue hæc sacro cuius sub numine terra est?
 Cui nimium placere ignes, cui ferrea crate s,
 Atque rogi, atque faces, atque alta incendia cordi,
 Da dextrâ nauî incensæ, da fræna furenti
 Vulcano, sædosque rogos, atque omen in ipsos
 Verte hostes, Lysijsque animos, & tela ministra.
 Hæc inter nauæ insistent occurrere flammæ
 Grassanti, breuiterq; ignes, cælo auspice, & aurâ
 Extingunt, Vulcanus, aqua superante, resedit.

Hinc iterum Lysijs redit in præcordia virtus,
 Arma animis, arma ore fremunt, cælum intonat igês,
 Atque æquor, gemitumq; altè caua littora reddunt;
 Grandinat igne ratis, feruetque volatile ferrum;
 Excrescunt animi Lysijs, geminasque carinas
 Bellorum euentu vario, post multa cadentum
 Funera, cum sonitu vasto immerfere profundo.
 Iamque hostes, & tela natant, it parta rapinis
 Præda mari, itque Indi merces, & gaza per vndas.
 Ipsi inter fluctus piratæ haud fata timentes,
 Immemoresque sui, prædis fluitantibus ambas
 Iniecere manus, prædæque, latroque vicissim
 Complexi apparent vndis, iterumque voluti,
 Impetunt, tandemque sua Neptunus auarum
 Prædonem Stygio fratri cum merce remittit.
 Sic geminæ periere maris sub gurgite puppes.

At alia armatis melior, quæ gentis Olandæ
 Ductorem Orlandum, bellatoresque gerebat,
 Incurfat, propiorque ruens, decernere ferro

Aggreditur

Aggreditur, gladiosque rotat, sed Lyfia pubes
 Ictibus expellunt ictus, atque ensibus enses
 Obtundunt paribus, medio certamine Mellus
 Fulminat, insultansq' hosti, magni agminis instar
 Incendit Martem, nec non Menesius heros,
 Almeidæque duo, fatali Castrius ense
 Velindum obruncat, quo non prestantior alter
 Gentis Olandinæ Mauortius induit arma.

Centum alios gladio cædit, cunctosque reposcit
 Ad meritam Pereira necem, Mauritius ictu
 Soufa tuo, Bembusque iacēt, Siphphenus, & vffers;
 Vnda rubet, mistoq' augentur sanguine fluctus.

Tunc vero Orlandina acies, deuotaque morti
 Pectora, ne cuncti ru erent impunè, laceffunt
 Bella acres, spirantque oculis flagrantibus ignem,
 Zelandus clypei velox se totus in orbe

Abfcondens, iterum crebros effusus in ictus,
 Improuisus adest cunctis, Limamque retundens
 Vulnere deiecit magno, Lixonus Amadam
 Disturbat, Tanoramque petit, fortemq' Rebellū;

Nec minus Vuiclenus ouat, dextramque Marino
 Amputat, at Lyfio manus est satis vna: superbum
 Impetijt, latoque enses sub pectore condit,
 Dextræ vltix, factisque negans, se læua sinistra.

Iamque ferox animi, sed nunquam viribus æquis,
 Corpore in angusto, verbisque procacibus audax,
 Crine ruber, longisque minor Stafortius armis,
 Occurritque, ardetque furens, insultat, & vrget,

Lufiadum vocale malum, Lopesius vsque
 Obseruans oculis, se se Iacobus in ipsum
 Inijcit, & Barathri socijs ferus immolat vmbriis,
 Atque

Atque haste caput affixum de puppe lenauit,
 Auulsamque manu linguam proiecit in æquor,
 I, memorans, i lingua procaz, teque eluc in vndis.

Hæc videt Impietas, magnisq' furoribus, inquit,

Quò tâdê? vsq' iuuat naues timidissima pubes
 Tradere Lyfiadis? heu! quò, quò gentis Olandæ

Excessere animi? virtus quo maxima cessit

Orlandi? Crenique senis notissimus ensis?

Discedam, dominæque petâ lachrymabilis antrû

Hærescos, talem præsens heu cernere casum

Haud possû? hæc memorâs fugit indignata sub ūdas.

Audijt, & supplex Zelandæ gloria Crenus,

Grande tuos o numen, ait, ne desere Olandos,

Verte gradum, rege Diua tuos, hanc aspice gêtê,

Quò diuersa fugis? nec plura locutus, honestam

Canitiem, bellis natam, assuetamque triumphis

Diuellit, dextraque genas percussus, inertes

O socij, vecorsque genus, conclamat, Olandi?

Digna deæ aspectu, & veteris facta æmula famæ

Edite, maiorumque animos reuocate; loquenti

Infligit vulnus, fixumque in vulnere telum

Linqvit Asebedus, gladiumque ex hoste reuellit,

At gladii tunc Crenus inops, de vulnere telum

Extraxit, latèque hostis in corpus adegit;

Ambo cadunt, teloque viri moriuntur eodem.

Iam rauci resonât litui, festusque tubarum

Auditur sonitus, rabidi tamen acrius enses

Crudescunt, altaque acies in cæde rubentes

Insistunt pariter, donec cum vulnere tardus

Orlandus se ductor agens, clademque suorum

Conspiciens, gladio ciccto, dare vela iubebat

Victa fugæ, & fractas pelago conuertere proras.

Aufugiunt, Lyſij feſtis clamoribus auras

Impellunt, rident miſeros: i turpis Olande,

I vecors, ſocijs fida hæc reſponſa referto;

His dextris ferrum premitur, non caſcus, iro

Perſide, molle pecus mulge, compone butyrum,

Dum ferrum Liſij tractant, pelagoque triumphât.

Sic clamant, nimiumque dolêt, quod Lyſia puppis

Tardior, atque mari, belloque effæta ſurenti,

Non poſſit magnos pelagi tranſcurrere fluctus,

Imbellesque ſequi, totoque arcere profundo.

Interea obſcuris terras nox obruit alis,

Vtque iterum lætos Auroræ vidimus ortus,

Grande tibi ſacrû, atq' ingens cadit hoſtia magne

Laurenti, malique alto de vertice pendent

Signa ducum, captique enſes, galeęque comantes.

Exuuiæ belli ingentis, teque auſpice captæ.

Nec mora, Pęonias medicamina multa per artes,

Vulneribusq' paramus opẽ; dehinc naue virêtes

Egreſſi in ripas, primum dare tempus humanis

Cura fuit, tumulique animis celebramus honores.

Nam ſeptem Bellona viros certamine nobis

Abſtulit, & cæſis pro millibus obtulit hoſti,

Inferiasque, hoſtesque dedit, qui gentis iniquæ

Exanguis agerent telis victricibus vmbraſ

In barathrum, & portis clauſis adamâte, ſub auras

Euecti, ad ſuperos, atque aurea tecta volarent.

Hos poſtquam, gaudente ſolo, terra alma recepit,

Nos fluuios petere irriguos, atque arboris altæ

Cæpere poma manu, ramosque imponere frõti

Cæpimus, omne nemus ſertis ſpoliatur, & arbor

Tu quoque decisa dux o fortissime lauro
 Tempora circumdas, tibi dū parat India gēmis
 Prodigā, rostratam nauali ē cæde coronam.
 Hīnc varijs cælum aucupijs, venatibus agros
 Expoliant iuuenes, viridique in gramine mensas
 Construimus, puerique dapes, & pocula ponunt.
 Glandiuorum trahit ille suem, verubusque re fixū
 Hic leporem, pingues satiant conuiuia cerui,
 Quadrupesque aliæ decorant, cæliq̄ volucres
 Hæc inter magnis nostri crateribus hostes
 Inuitant, nauesque vocant fugientis Olandi
 In partem, fortemque dapis, mitisque Lyçi.

Sic postquam victu reuocant in corpora vires,

Vnā omnes superant collem, cedrosque recisas,

Atque trabes humeris, & nunquam peruia ferro

Ligna ferunt, quassamque ratem frondēte Diana

Instaurant, renouant malos, & vela reponunt.

Hæc inter sonitum, ingētem strepitūq̄ sonātū

Audimus nemorum, cunctis expalluit vndis

Insula, grande caput motabant frondibus orni;

Per littus, per saxa fragor, perque antra resultat;

Nec mora, cum magnum voluentē corpore toto

Confertum tegmen squamis properare draconē

Cernimus, ardentemque oculis, flatuq̄ veneno

Turbantem solis radios, herbisque vomentem

Ore necem, pecorique luem, gentique pauorem;

Colla super, geminosque armos secundus inhorret

Grex capitum, maius reliquis tamen ōnibus vnū

It nimum cælo elatum, terno agminae dentunt

Armatum, cristæ exurgunt, grandisque per amplā

Frōtē oculus, pēnæq̄ humeris, sub pectore voluit

Centum

Centum vngues, caudāque trahit per iugera cētū.
 Grandior inde metus, monstrum cū voce locutū
 Humana audimus; cur vos mea regna subistis
 Iniussī, Lisi; audaces? commissa luetis
 O viles animā, dentumque indigna meorum
 Esca? meum cunctos os primo absomet hiatu,
 Et latas ventre hoc tumuli sacrabimus aras.
 Dixit & horrendo tremuit nemus omne boatu.
 Tunc nobis cecidere animi, nam ferrea longe
 Arma viris, non saxa fero, non cuncta resistit
 Gens sudibus, spes nulla fugā; tunc auspice cælo,
 Occurrit, sociisque fauens pereuntibus, hastam
 Ingentem souasa intorsit, volat illa per auras,
 Præfigitque oculum, turpique immissa cerebro
 Constitit, immensūque hausit tepefacta venenū,
 Et media tandem monstrum resupinat arena;
 At ne grande decus, certāq; in vulnere dextram,
 Ne comitum plausus, palmasque impunē videres,
 Invidit fortuna tibi souasa in clyte factum?
 Namque animis confise tuis, diuellere telum
 Dum propereras, furiale malum, virusq; per hastā
 Transit, & validam nativo frigore dextram
 Corripuit, læthumque ferens in pectora adegit;
 Inque latus dextrum dum se se bellua voluit,
 Te super incumbit moriens, iterumque reluctans,
 Eri gitur, vastoque cadens sub corpore pressit,
 Nos pauīdi si miles casus, tactumque veneni
 Morrentes, misera sublatum morte sodalem
 Linquimus, & tristi supremū voce ciemus,
 Mellus at in fausti casum miseratus amici,
 Corde trahit gemitum ductor, galeamque solutis
 Humectat

Humectat lachrymis, pulsant suspiria fortem
 Thoracem, ac tãdem inuenem sic plorat adẽptũ.
 Heu mihi quale decus perdis modo Lysia? qualem
 India ductorem præsentis funere perdis?
 Proh terra exigua, & tumulo sitientis arenæ
 Indigus? ignarus, monstris data præda, ferisque
 Sousa manes? sed grande tibi tua facta sepulchrũ
 Instaurant, hostisque iacens sub mole, triumpho
 Ingenti, victorque tuo tumulatus honore es.
 Talia iactabat lachrymans; cum montibus altis
 Mille aliæ pestes, atque agmina sæua draconum
 Longæuo inferias proauo, gemitusque daturi
 Descendunt; raptim nauem cõscendimus omnes,
 Atque iterum longos, vecti uada feruida, cursus
 Instamus, donec magnum conspeximus Indum
 Ire superbifico amne, insultantemque recuruis
 Littoribus, tandemque vadis, campoque patentĩ
 In mare pacatos voluentem gurgite fluctus.

Goa.

Insula tunc felix se se venientibus offert,
 Quã, veluti gẽmã insignẽ, tenet annulus orbis
 Crystallo insertam, Tethysque argentea circum
 Ambient, & alternis præbetque, petitque nitores.
 Hic Goa, nascentis cunabula rosida solis,
 Mænibus elatis, domibusque euecta superbis
 Consurgit, cæloque altum diadema recondit.
 Hanc olim validam gente, & florentibus armis
 Munitam euicit, vastaque in cæde cruentam
 Terribilis Lysio dedit Albuquerqueius ensi
 Captiuam, iussitque tibi dare colla potenti,
 Emmanuel, pedibusque tuis offerre coronam;
 Atque iterum attollentẽ animos, belloq; superbe
 Elatam,

Elatam, & Lysia reuēntem fræna subegit,
 Vt foret Eoi sublimis regia sceptri,
 Proregique domus, portusque, & meta carinis,
 Quæ Lysia ex magnalōginqua per æquora dities
 Auroræ populos, Orientisq; arua subirent.
 Hæc modo iactatam statio fidissima puppem
 Excepit, fessisque dedit pia littora nautis.
 Vrbe domus media, tollit se se ardua Pauli,
 Nostrorum antiquæ sedes, hæc limina ab vndis
 Me fessum, errantemque octo superæquora menses
 Excipiant; non ipse tuos domus hospita honores,
 Ore feram, satis est Pauli quod nomina serues,
 Atque animos, titulosque geras, vt maxima cūctas
 Iesuadum tu sola domos ingentibus actis
 Exuperes, aliasque tuis virtutibus æques;
 Hæc cum Xauerij dextra imperiosa locauit,
 Vt foret indigenis, Lysioque ex orbe profectis
 Hospitium sublime dedit, decus inclyta tantum
 Seruat adhuc, cunctosque domus seruabit in ænos.
 Hic finis cursus, & meta optata viarum.

Collegi
 um So-
 cietatis

FINIS

LIBRI OCTAVI.

LIBER

LIBRI NONI

ARGVMENTVM.

Prosequitur Paciecus vita sua narrationem: qua in India gessit, navigationes in Sinas, & Iapponiam, gesta que in his locis, ad illud vsque tempus, quo a Cubosama in Sinas relegatus est.

LIBER NONVS.

*Gastra
presu-
os Pa-
ciecus
casu in-
uenit,*

IX pelago Phæbus capitis ter
lauerat aurum,
Cum superû lustrare domos pro
fospite nauî,
Proque via incolumi persoluere
plurima ad aras
Vota, precesque ibam; gemini tunc fortè platez
Lusiaci iuuenes, præstanti corpore, & armis
Conueniunt, comitesq; viæ se adiungere gaudēt;
Multa super Lyfia rogitant, de Principe multa,
Quid bello, quid pace gerat? quem maxima Patrē
Roma colat? qui bella duces: qui magna potētes
Europa in tota moderentur scepra tyranni?
Expono, plura inde rogant, passimque requirūt.
Dumque salutatis Diuorum altaribus, ædes

Ad nostras conuerto gradus, i, dixit vterque
 Discedens, i chare Pater, nosque inde subesse
 Imperijs agnosce tuis, nec gratius vnquam
 Esse aliquid nobis, quam sint tua iussa, futurum.
 His reddo: officiis haud vos certasse priores
 Pæniteat, rectum me siquid Numen ab aëtris
 Auscultat, precibusque meis accommodat aures,
 Vos ego pro meritis, & tanti gratia amoris,
 Militiæ claræ ventura in prælia cernam
 Ductores, magnaue Gœ plaudentis in aula
 Proreges, Asiæque feris dare iura tyrannis.
 Sed Lyfia in magna vobis quæ patria quondam,
 Quod gentis fuerit nomen, quis sanguinis author
 Dicit? nam tales non vos inhonora parentum
 Obscuros proavis, aut priscae lucis egentes
 Plebs humili de gente tulit, vos gloria formæ
 Prodit, & egregio producti è sanguine mores.

Tunc natu maior referens è pectore vocem,

Dura, iquit, renouare iubet pater optime nobis;
 Germani sumus, & fluuij Limensis ad oras
 Progeniti, inque Indos missi puerilibus annis,
 Nequondam robur, fortesque ætate virili
 Nactæ animos dextræ hæ, patrio pro sanguine penas
 Expeterent, lueretque nefas, & crimina Paulus;
 Nam (scelus infandum?) matris ante ora Pacecū
 Vidimus indigna sublatum morte parentem,
 Vidimus, & patrio respersum sanguine Pænum.
 Hic faciem subito casu mutatus, vtrumque
 Amplexu teneo, nobisque est omnibus idem
 Est, dixi, pater, o iuuenes, est patria, & idem
 Nos Pænus, matremque vnâ cum patre peremit.

Illi vbi res animis nunquam præuisa quietem
 Restituit, vocique locum corda ægra dederunt;
 Tu ne ille, exclamant, qui nos ætate puellus
 Liquisti, patriamque domum? tu ne ille parentum
 Deliciæ, Franciscus ades? quo numine ad istam
 Te sortem, similesque habitus, & munia vitæ
 Seruarunt Superi? nos vt post tanta videres
 Funera, & amissum fratrem sub Marte cruento?
 Sic memorât, saluusque rogât, senioq. superstes
 Extet auus? germanæ omnes? superet ne requirût
 Omne genus nostrû? & fletu læta ora madescût.
 His responsa damus, passimq. exposcimus vltro
 Quæ fortuna viris fuerit? quæ prælia? quales
 Exuiciæ mancant? quæ primo in flore iuuentæ
 Mors alium fratrem, quæ tristia bella tulerût?
 Queis tandem ille ferox Antonius occidit armis?
 Enarrant, fratrisque inuicti in cæde morantur;
 Non illum, non, Gaspar ait, Bellona pudendis
 Vulneribus, non illum hostes impunè tulerunt.
 Postquam Mars Lylius classe Azebedus, & armis
 Ceilani populos, inuictaque regna subegit,
 Ingentes murorum arces, & tecta Columbi
 Construere, & vallo circum obfirmare iubebat.
 Incubant omnes operi, lucoque virentum
 Obscuro nemorum ramis, ligna aspera septem
 Cædebant validi iuuenes, sociosque securi
 Ante alios melior, dextraque Antonius ibat;
 Cum nemore ex denso hostili de gente repente
 Se fundit glomerata cohors, fugère sodales,
 Atque alas pedibus celeres, Eurosque dedere,
 Sed tali nunquam fortis se Antonius arte

Tutari didicit; pedibus stat fixus; in ipsis
 Spem vitæ manibus ponit, longeque bipennem
 Abijcit, & validum denu dat viribus ensẽ.
 Iamque duos, ternosque Orci mãdauerat vmbriis,
 Atque manus alijs, naresque, atque ora furenti
 Truncarat gladio, tandem pharetratus Efinus
 Iam super vnus erat, supremo hunc ille duello
 Bellator, gladijque potens petit arduus, ictum
 Declinat, celere inque manu crudelior hostis
 Expedit intendens arcum, volat acta sagitta,
 Et fratri inuictum pectus transmissa recludit;
 Dextra iacet, victorque ensis, corpusque theatrũ
 Magæ animæ, illustri projectum cæde recumbit,
 Victores tamen ore oculi, similisque minanti
 Majestas, iræque graues in pectore viuunt.
 Audiit, & lachrymis casum Azebedus iniquam
 Defleuit, tumulumque viro, titulumque dicauit,
 Arma super, gladiũq̃, altumque insignẽ, bipennẽ
 Addidit, & maguos tumuli celebrauit honores.
 Corpore non moritur virtus; facta in clyta seruat
 Indus adhuc, Gangesque; æui non legibus vllis
 Facta, nec obliuio concedunt victa sepulchro.
 Sic memorant, noctemque polo referẽte, recedũt.

Hic postquam extremos studijs maioribus años
 Impendi, præcepta dabam Latialia turmis,
 Flectebamque pios animos, & corda iuuentę
 Cereæ formabam dictis, nam fixa sub alta
 Mente manent, pueri, quæ discimus; acrius anni
 Virtutem hi seruant memores, morũque tenaces.
 Sæpe etiam agrestum, deserta per auia, pagos
 Ingressus, latam esse viam, facilemque Barathri

*In In-
 dia ab
 soluta
 Theo-
 gia, do
 cet lati
 nitatẽ
 cõcio-
 natur.*

Descensum, innumerasque illuc noctesq', diesq'
 Ire hominum turmas, ignesque intrare docebam.
 E contra ad superos, vitreisque ad culmina cæli
 Callibus angustis, & paruo tramite solos
 Ire pios, meritoque polo regnare per ævum.
 Nec non & solita decoratus arundine dextram

Docet Per plateas, vrbisque foram, sedesque sacratas
doctri Insigni pompa, & sacris præeuntibus ibam
nam Vexillis, cantuque pio, fidibusque canoris;
christi Atque ad conuentum populis de more vocatis;
nam. Prima Dei, Fideique docens elementa canebam:
 Multa petens, puerosque rogans respōsa, vocatus
 Quisque dabat, ni certa tenet, meliora daturus
 Alter adest, faciliq'ue manu cum pectore frontem
 Designat, dehinc iussa refert, & præmia poscit.

Interea vestra rediens ab sede Iacobus
 Aduenit, illustres cui tunc Iapponia reges
 Quattuor addiderat, longinqua per æquora secū
 Ut ferret, peterentque Indos, Lyfiæq' superbās,
 Atque alias Europæ vrbes, & scepra viderent.
 Nec non septenas arces cum grandibus irent
 Muneribus, colerētque pedes, dextramq' potētis
 Clauigeri, munusque darent, & verba referrent.
 Utque ipsum adstantem aris, maiestate suprema
 Aspicerent, Tyrioque Patres in murice, & vrbem,
 Terrarum tēplum augustū, atque ingētia quæq'
 Sole sub occiduo Romana palatia seruant.

Is fuerat nobis materna ab stirpe propinquus,
 Et mecum transire dies, & regna, locosque
 Sæpe istos, hominumque habitus, moresq', deosq'
 Iapponum, longam in noctem narrare solebat;

Hæc

Hæc audita ferunt animos, sensimque volentem
 Incendant, subiit sparfos super æquora fines
 Iapponum penetrare, Deiq; ad scepra tyrânos
 Purpureos, turbam immensam, Bonosq; vocare,
 Imperiumque istud Christi supponere plantis,
 Sexaginta ultra regnis, totidemque coronis
 Magnificum, sed fama orbi: tot sæcula, & annos
 Ignotum, falsaque deùm ditione subactum.

Mens ergo durare nequit, pectusque laborum
 Explorator amat per inhospita saxa, pervndæ *In Iap*
 Ire iterum, magnasque vrbes, terrasque repostis *poniã*
 Iapponum superare: tenent vada falsa carinæ, *velisic*
 Conscendo, dant vela notis, atque æquora vertūt. *cat.*
 Multa per vndiagos experti incõmoda tractus
 Sinarum colles, atque alta cacumina tandem
 Cernimus, & lætas paulatim abradimus oras. *Insula*

Obuia Sâsacni vix se dedit insula nobis, *Sâsac*
 Prodigium, casusque ratæ cum terruit ingens, *ni.*
 Regnator nam rupe sedens Neptunus in alta,
 Nos dextra, missoque vocat Tritone per vndas
 Utque propinquamus, regem graultate verendū
 Cernimus, effultum folio, vitreoque tapeti
 Ornantem ripas, rupemque, & saxa tegentem,
 Læua vnam gemmis variam, dextraque tridētē
 Coralij nitidum rubris, auroq; micantem
 Gestat ouâs, quo regna maristremefactaque scūt,
 Hispida barba riget, limosos vertice crines
 Conchatum diadema premit, per colla retextæ
 Argentosquamæ radiant, per corpora vestis
 Crystallo ex nitida, flauaque effulget arena.
 Tritones læua adstabant, dextraque uenustæ

Cymothoe

Cymothoe, & Glauce, nec non Panopea sedebāt,
Cunctorū auro insignes, iunctisque virentibus apte.

Tunc ille: & mundi qua vos regione profecti?

Aut quæ barbaries, vos qui miser angulus orbe
Progenit? non facta vnquā, facta in clyta magni

Xauerij audistis? terræ, igiturque locorum
An ne huc accessit? compefcite vela, tenctis

Sanfacni lætas oras, patet insula, magni
Xauerij hospitium extremum, primūq; sepulchrū.

Nam postquam Europam fatis ingentibus actus
Deseruit, Gangisque oras, Indique potentes

Inuilit populos, lapponumque arua subiuit,
Hanc tenuit tandem, primis altaribus ritos

Sacravit montes, Christi que insignibus auxit;
Hinc claros peteret Sinas, vicinæque regna

Tartaridum, nigrosque Afros, Arabasq; Sabæosq;
Intraret, Nilumque suo sub fonte videret,

Iret ad occasus solis, gelidasque per Arctos,
Terrarum commune bonum: quod si nihil vltra

Terra daret, angustam incusans iret in astra.
Ipsa sed ab ætheris tantum inuidere morantem

▲ tra virum: lachrymās hinc tandē Parca recidit
Maiores hoc mūdo animos, vixq; omnis Olympus

Exciperet, ni se, angusto iam limite, dignum
Concessura locum, itiparent lumina celo.

Ergo procellosos quoties hos tangere fluctus
Sorte datum, seruate locum, dominumq; profūdi

Xauerium, terræque huius, de puppe vocate
Suppliciter cuncti, votumque his soluite laxis.

Nos pauidi terram, montesque a puppe beatos
Oramus precibus, Numenque in vota vocamus

Xauerij,

Xauerij, Regique maris sua iussa, suosque
 Gratamur monitus, atque omnia læta precamur.
 Vix hæc, argentum genitor descendit in altum,
 Tritonesq' leues, Nymphæq' hinc, inde sequuntur
 Per medios regem fluctus, humerisque profundi
 Sūma tenent, pinnisque natant, & vitrea pulsas
 Nablia, festiuo resonant caua littora cantu,
 Victor iō Xauer? clamat chorus omnis, & omnes
 Conclamant vnda, nobis tua nomina dulce
 Carmen erunt, pascet pecudes dū terra, volucres
 Dum cælum, & muti fulcabunt æquora pisces.
 Sic fidibus, choreisque vacant, & carmina dicunt.
 At nos inuiti tandem diuellimur oris,
 Atque vndis Sansacne tuis, dat rector habenas,
 Collectasque Euro velorum expandimus alas.

Inde Amachai latè supereminet vndis
 Insula, qua Lysij Sinarum rector habere
 Hospitium, sedesque dedit, sædusque recepit
 In patriū, haud regno indecores, gētiq' futuros.
 In magnūm leuat ima Deus: magalia primum
 Parua inopes posuere solo, queis nomina tantum
 Urbis erant, ratibusque aptus cum littore portus;
 Inde opibus creuere animi, passimque superbam
 Erexit gens illa caput; vix fortior vlla
 Vrbs pelagi magnis tutatur mænibus vnda.
 Hic Lysius modō Prætor adest, clarusque tiare
 Antites, delubra auro splendente refulgent.
 Primum Amachai paruo discrimine nomen
 Seruat adhuc, minuit Lysij, dicuntque Machaū?
 Haec cum defessi quondam peruenimus oras,
 Iam tunc diuisis, atqueque vrbis illa potenti es

Amachai
 Insula

Machai

AEquabat

At quabat populos, iamque illuc Sina, Malucis,
 Aethiopesque, & diues Arabs, cū Perfide, & Indo
 Cōtulerant merces varias, locuplesq; frequēter
 Iuppibus adueniens dederat commercia Iappō.
 Hic quoque se nostræ tollit domus in clyta gētis
 Ara vobis, Fideique altum florentis asylum,
 Quo tua se tandem sacrae redimicula mitra
 Melchior abscondunt tumulo, cæloque verendi
 Seruantur cineres, hoc nō data regna, nec vrbes
 Aethiopū meruere, hoc non Iaponia votis
 Promeruit, cui sacra tuos celebrare Hymēnos
 Roma dedit, rarasque thori seruare secundas.
 Hac Iustrū, inuitus, sacra in sede moratus,
 Sublimi ē folio diuinæ Palladis artes
 Expono, Numenque vnum, ternumq; vicissim
 Gignentem, Genitumque Deo, flāmāq; profectā
 Pectore ab utroque, & dotes, & quidquid in alta
 Mēte Deus, quid corde gerat, quid dextera possit,
 Qua terras ratione regat, qua luce beatos
 Persendat, que iure reū in facta in pia damnet;
 His ego diuini semper monumenta Suarū
 Pōtē se uer calamo, & vestigia semper adoro.
 Hinc iter incaptū perago, & cælo auspice trade
 Hunc iterum Neptuno amurā, ventoq; furētū
 Ludibrium, vt tandem Iaponica regna tenerē,
 Vel I pelago, & mor sis irem data præda manūis;
 Indulsi precibus Numen, facilisque per equos
 Me vexit, vestrisque faciens Deus appulit oris;
 Sed quid ego enumerē casus, qui uicinde squātus
 Fruentus, referam socij? fastigia rerū
 Summa sequar, nā filia huius nox humida telæ

Ma-
 chas
 Pacie-
 cus Tho-
 locia
 docet.

A Siō-
 nis in
 Iappo-
 niā sal-
 uit.

Iam legere, & somno cōponere membra iubebat.

Hic mihi lapponum voces formare labellis

Cura fuit, didicique iterum puerafcere, cum iā

Et canos capiti, & rugas inspererat ori

Grandior, atque alijs curis iam dignior ætas.

Atque vbi sermonū varios lingua aspera flexit

Ore sonos, tenuitque harum discrimina vocum,

Vltima regna Cami Quisani naue profectus,

Contendo, iam vela auris impleuerat Eurus,

Et propē iam portum fluctus emensa tenebat;

Cum grauis, & multa veniēs cum grandine cælo

Densatur, naue mque super se se horrida nubes

Extendit, variat pelagus, cælique serena

Vndique mutatur facies, nitor omnis, & omnis

Lux moritur, miscentque mari fera prælia venti;

Vorticibus fracti recidunt in Tartara fluctus,

Atque inde elati celsas aspergine nubes

Irrorant, vocesque polus vicinior audit

Poscentum, durusque preces furdescit in omnes;

Inde fragor, tonitrusque aures, & fulgura visum

Impediunt, iam sæua ratem vorat æquore Tethys,

Iamq' iterū emergēs auras tenet humida puppis.

Deriguit sanguis, nautas timor occupat, ipse

Ore gubernator pallens contraria versat

Consilia, inculsatque ratem, clauumque rebellem

Imperijs, solumque vndas, austrosque sequentē.

Sic iactata salo, rapidis ludibria ventis

It nauis, fluctusque atros superare laborat;

Donec victa mari, malosque effracta, profundo

Dat latus, inque caput versos cum vortice magno

Me miserum, atque alios piccas exturbat in vndas.

Tunc

*Nauigans ad
Cami
populos
nausfragatur.*

Tunc ego dum fluctus tendo superare natatu,
 Cerne tuum, dixi, lapponia chara Leandrum,
 Cerne faces, animique ignes, queis vnda tepescit
 Frigida, serque manum, flāmasq' attolle natanti.
 Talia dum memoro, iam brachia ferre laborem
 Fessa negant, viresque cadunt, nec tendere cōtra
 Neptunum, rabidosque valent obsistere ventos;
 Tunc dextra prensantē æquor, salfosque vomētē
 Nequicquam fluctus, iam sūma, atq' ima petētē,
 Et tandem extrema Superos in morte vocantem,
 Me sæuo eripuit letho Deus; ille camino
 Me seruans, pelagi medijs de traxit ab vndis,
 Meque tibi incolumem Vulcane optate reliquit.

Fluctibus emergens desertam littoris oram
 Veste grauis, multāq' ferēs per corpora Tethym
 Percurri, atque alta socios ē rupe vocauī,
 Quæsiui, inueni tandem, fleuique repertos.
 Namque mari expulsos miserando in littore vidi
 Tonisum, exanimisque alios, puppisq' magistrū
 Quisānum, limo informes, vluaque iacentes;
 Perq' pedes, geminasq' manus, perq' ora cruētis
 Vulneribus fædos; magna namque improbus ira
 Saxa inter, cautesque vrgens eliserat Eurus;
 Non visu cecidere animi, non horruit hirtum
 Crine caput, licet atra oculis necis erret imago,
 Quin ipsos, precibus circūm de more solutis,
 Condidī, & effossē mandauī solus arenæ;
 Ingentemque loco ramum, signumq', crucemq'
 In casus miseri famam, gentisque sepultæ
 Constitui, iussique pios requiescere manes.

Tunc mihi se medijs virgo dedit obuia arenis,
 Funereos

*Pietas
erga
mortuos,*

Funerēds accincta habitus, & fronde cupressi
 Auricomum redimita caput, quæ tristia fronte
 Signa dabat, deiecto oculos, dextraque sepulchrū
 Exiguum, l'eva que faces, atque ossa ferebat.
 Obstupui, vocemque trahens, qualem ne Deārum
 Te memorē Nympha? an tāto se se æquora iactāt
 Numine? frondentis ne huius te vallis honores?
 Promeruerē? poli vel te plaga lucida terris
 Demissam expectat, & spem redeuntis adorat?
 Quæ te cunque tenēt orbis loca, prodidit ipse
 Aspectusque, habitusque altum genus esse Deorū.
 Illa: adsum Pietas, cælum mihi patria, origoque
 AEterno deducta Deo, mihi mortua cordi
 Corpora, & exangues artus mandare sepulchris,
 Atque face, & præcibus miserorum facta pi re.
 Utque tibi factum egregium, cinerique solitas
 Ingrato lachrymas, tumuliq; hos ductor honores
 Gratarer venio; nunquam moritura sub imo
 Corde mihi tua facta manēt; pro munere magnū
 Iam nūc Oceano in medio tibi magne sepulchrū
 Limiades, socijsque paro; sed quæ petit vsus
 Nunc præsto, teque ignota regione viarum
 Errantem, dubiumque locis, in certa reducam
 Compita; dexter abi, montē hac cōtēde, sub illis
 Rupibus, & lato montis sub vertice ditis
 Agricolaæ stant recta domus, vbi naufragus omne
 Auxilium inuenies: cælum non defuit olli,
 Qui terram indulget miseris, tumuloque recōdit.
 Hæc ait, & subito tenues euasit in auras;
 Ipse Deæ pedibus terram, passuque notatam
 Perfundo lachrymis, venerorq; & pectora pronus
 Osculor

Osculor, ac Divæ dictis montana capessô,
 Paulatim euincens, donec fumantia longè
 Montibus elatis pastorum culmina lætus
 Conspexi, ac tandem fessus magalia prendi.
 Cornigeras tunc forte senex, cui nomen Alosus,
 Traxerat ad mulctram depressas lacte capellas,
 Circumstant lætæque nurus, charique nepotes,
 Ille niuis cogit fluiuos, hi vasa ministrant,
 Atque impleta domum coniux longæva ferebat.
 Meque vbi progressû, madidaq; in veste grauatû
 Conspiciunt, properè accedût, capreisq; relictis,
 Me cuncti accipiunt hilares, dant vestibus ignes
 Siccandis, bubulamque, suis cum tergo, coctâ
 Apponunt, mensamque fabis agrestibus ornant;
 Pocula feruenti fumant spumantia lacte.
 Hinc veni Cami ad fines, terrisque Sacai
 Confedi; hic Fidei cæpit florere propago,
 Atque Deo innumeræ passim se adiungere gêtês;
 His monitus, & iura dabam, rectasque docebam
 Ad Cælum affectare viâs, & demere cæcam
 Ex oculis nubem, tenebras ex mente, nefandos
 Ex animo ritus, & iussa beata Tonantis
 Accipere, æthereamque Fidem sub corde locare.
 Has quoque deserui sedes, iterumque per altum
 Fluctiuagus mittor Sinarum ad regna, Machai
 Ut regerem imperio socios, clauoque federem
 Tractando, succedo oneri, Camum que relinquo.
 Tertia vix rapido cursu se voluerat æstas,
 Horrentemque gelu laxarat tertius annum
 Phæbus, & in terras radiorû inspererat aurû,
 Cum me iam ventî, & maiorum iussa vocabant

*Recto-
 re actû
 rus na-
 uigat
 ad Ma-
 chaum.*

HAS

Has iterum in terras; tunc Sinæ é littore funem
 Deripiunt, proramque damus lapponis ad oras.
 Non me præteriti casus, non humida ponti
 Gens toties nostros exertis dentibus artus
 Expectans, non vnda ferox, non terruit austris
 AEolus, aut passim mors intentata profundo,
 Ne cursus iterum, fluctusque remensus eisdem,
 Hos tandem portus, atque ostia lata subirem.

*Redit
 in Iap-
 onia.*

*Episco-
 po Cer-
 quero
 comes
 datur.*

Vix nani egredior, me cum Cerquerius aula
 Inuitat, precibusque pijs impellit, vt urbem
 Nangasaqui habitem, atque ipsi sub limine eodẽ
 Me comitem præstare velim, partemque laboris
 Accipiam, socioque feram cum præfule curas,
 Hæc iubet antistes, nec fas obfistere contra,
 Cedo lubens, magnoque iuvat seruire parati.

*Prodi-
 giis Per-
 secutio
 denūci-
 atur.*

Iamque annos aliquot fida statione manebã,
 Inuigilans Fidei sacris, operumque labori,
 Cum se se nobis nullum monstrata per æuum
 Irati portenta Dei, visusque tremendi
 Obijciunt, gentesque alta formidine terrent.
 Namque agris Obama tuis bonus arboris altæ
 Agricola, ærata dum findit lingua securi,
 Inque rogos aptat, tædasque accommodat igni,
 Sub ferro scidente cruces, passimque recisis
 Incisæ apparent truncis, & robore secto.

*Appa-
 rêt cru-
 ces.*

Scilicet haud dubijs ostendunt omnia signis,
 Sic Fidei, ferro, darisque bipennibus omnem
 Arboris ornatum, truncosque, & robora in ignes
 Venturos, superesse cruces, sauosque tyannos
 Christicolis, petere effusos hæc signa cruores.
 Idem alij sensere omen, Corique recisis

Arboribus

*Episco
pus Cer
queri.
us cru
cē sem
plis lo-
cat.*

Arboribus videre cruces, videre superbis
 Qui Nangasaqui resident sub menibus vrbis;
 Hęc vbi Pontificis casus præfaga futuri
 Mens vidit, signumque manu vitale salutis;
 Incisum ligno accepit, bellantibus, inquit,
 Dextra veni, signisque adsis crux fida secundis?
 An ne tuis claros venturo in Marte triumphos
 Concessura venis? quales ostensa per auras
 Constantino olim, duro in certamine palmas;
 Deuictosque hostes, captiuæque signa dedisti?
 Seu te sydereos quondam Albuquerque axes
 Cum super expressam vidit, classisque notarunt
 Lusitæ gentes, armis dum maximus heros
 Bella maris rubri ad portas inuicta gerebat?
 An ne omen sublime enses, flammæque furētes
 Promittis: lethumque affers, fusosque cruores,
 Quos Anglis quōdam, Galloque inspecta per aras,
 Pontificumque manus inter expressa notasti?
 Tunc quoque victrices palmas, & læta trophæū
 Portendis; falsum nil hęc mens augurat, ensis
 Est palma, & magnum pro te perisse trophæū est:
 Chara Deo sedes, quam nō manus vlla, nec vllus
 Arte labor finxit, fabri non protulit usus,
 Non ferri incidere acies, sed rector Olympi
 Ostēdit populis, miseris da, poscimus, omen
 Nosse tuum, quæ iussa feras ostende, sequemur
 Vnā omnes, monitisque tuis paremus ouantes,
 Hęc ait, & ligni sacris altaribus omen
 Imponit, supplexque aras, & numen adorans;
 Vrit odoratum thuris subeuntis honorem.

Hęc nimium pauidam visu præfagia plebem

Terruerant;

Terruerant, cum grande maiũ, gētiq; paratur
 Christiadam suprema lues, & fædus omen;
 Nam se monstriferi subitò furialibus Orci
 Faucibus effundens tenebrarum maximus hostis,
 Insiliens, iuuenem oppressit, fususque per artus
 Exagitat, miserũ intorquens, nec pectori anhelò
 Dat requiẽ; fera corda tument, hirtusq; capillum
 Bacchatur, voluitque oculos; atque in sua morsu
 Membra furit, sæuũ infrédens, atq; ore remagit.
 Attonitæ circum turbæ mirantur. Auerni
 Infideat quantus misero Deus? inde sacerdos
 Rore sacro aspergens, Genium solennibus arcẽs
 Tartareum verbis, luctantem impellit, & vrget.
 Dic age Tænaridum peior mens omnibus vna,
 Quid iuuenem vexas? quo vis animosa recedit?
 Quo virtus antiqua? throno detrudere ab alto
 Cum regẽ astrorum, superisque expellere regnis
 Optasti: proh quantus ades: quæ roboras? quales
 Ostendis vires? nullum memorabile factum
 Humana in pœna est, nec habet victoria palmam.
 Ergo age, & hinc cogente Deo vel cede, iacētisq;
 Egredere, aduentus ve tui redde improbe causas.
 Tũc ille intorquere oculos, rabidosq; per artus
 Ire reluctando, (miserum?) prostratus in ipsã
 Se terram voluitque, trahitque, atque ore retorto
 Spumasque, sanieque vomit, de pectore donec
 Concessere minæ, corpusque, atque ora quierũt.
 Tunc, ait, en adsum Plutonis grandior hæres,
 Tænaríos inter cines mihi palma nocendi est:
 Hac dextra, hac miseros, nostrorũq; artibus Angles
 E cælo euerti, Fidei te nota Charybdis,

Bollena obtestor, Furiarum quarta, Bara: lro
 Quæ solium regina tenes, subterque ministrat
 Henriqus flammis, nec non tua pronuba quodã
 Volseus, vicijs partum tibi grande colubris,
 Incensumque rogis sceptrum per tempora quassat
 Ictibus, inque aures, faucesque immittere tentat,
 Ut tibi regnandi satierar dira libido,
 Inferretque oculis, cæcus quibus arte Cupido
 Abdidit ignitas spectantium in corda pharetras;
 Attamen hos liquit, quò te Bollena videres,
 Supplicium infandum, pænarûque vltima pæna;
 Teque etiam huic matri, patriq; simillima proles
 Elisabeth testor, tot funera seua, tumultus,
 Præliaque, & casus pateris quos Angliã nostrã
 Facta manus: non vlla tui Romane sacerdos
 Cura manet, non vlla sacris reuerentia iussis;
 Cum templis euerse aræ; iam, iam Angliã tandẽ
 Victa iaces, vestrisque Fides procul exulat oris.
 Nunc artem, atque omnes in te conuertimus iras
 O lappon? bellum horrendum, Plutonia castra,
 Effusasque Erebo gentes, atque arma minamur:
 Quanta viris, & quanta aris incendia? quantus
 Sanguis? io quantum crudele rubebitis omnes
 Christigenæ? iam cuncta fero, iam sedera rûpo.
 Talia Tartareo vates demissus ab Orco
 Augurijs responsa dabat, miserique reficens
 Ora solo, exanimis artus, & membra reliquit.
 Hinc fera tempestas passim se effûdere Auerno
 Incepit, sæuosque dolos, fraudesque videre:
 Intendi, scelerum cumulos, & criminis omnem
 In nos inuidiam Bonzos inuertere, vulgusque
Intensû,

Inensum, cæloque ingens indicere bellum.
 Donec paulatim furijs stimulantibus ardens,
 Nos duro exilio expulsos Cubosama per orbem
 Eiecit, Sinamque rates tenuere: reuersus
 Inde iterû huc ad vos, inq; hæc vincla aurea veni.

Sic Pater intentis tacita sub nocte suorum
 Fata refert, sortemque suâ, nec plura locutus,
 Vela legit, clauditque suos hoc littore cursus;
 Mirantur socij casus, secumque frequenti
 Tantarum ambages rerum sermone volutant;
 Gratanturque viro tot vasta per æquora vita m,
 Totque per ignotos populos seruassee, virilem
 Ostentasse animum, atque omnem vicisse ferendo
 Fortunam, & duros terraque, marique labores;
 Post hyemem vt tantam, tempestatemq. decorus
 Ad cæli morte egregia conscenderet astra,
 Ornaretque nonas titulis ingentibus aras.

FINIS

LIBRI NONI.

LIBRI DECIMI
ARGVMENTVM.

Deum cum socijs orat Paciecus, ne mortem differat: accedit Satellitium, eosque ad Mōdum perducit: illuc etiam conveniunt alio ex carcere Christiani tres, qui pro fide tuenda in vinculis cum essent, a Pacieco in societatem admissi fuerant: eos Mondus ad urbem Nāgasaguum deferri iubet: ubi ab urbis Praefecto Midsuno Canachio ad supplicium expectantur: pernoctant in itinere apud agricolā Christianum.

LIBER DECIMVS.

OSTERA vix noctis cæcas di-
mouerat vmbas
Indifereta dies, cum iam lā-
chrymantia cælo
Ora Pater, geminasque manus,
& corda leuarat

Cum socijs, precibusque dabat flagrantibus horas;
Utque alas concessit Amor, super ætheris auras
Mête subit, Superúmque domos meditatur, & arces
Intrat Olympiacas, murosque, urbemque Sionis
Extractam solido ex agrò, gemmantia cuius

Tecta

Testanec ìmber edax, rapidi nec ahenæa venti
 Prælia, non æui poterit mutare vetustas.
 Nullus vbi est carcer, non ferrea vincula, Mondus
 Nullus adest: nullasque vigil, custos ve procellas
 Excitat, aut rerum marè fluctuat humanarum,
 Sed diuina sacri celebrant encomia ciues,
 Et læti venientum animos ad regna choreis
 Excipiunt, vbi regnat amor, semperque perennât
 Gaudia, deliciæque, immortalisque voluptas.
 Hinc iterum ad terras presso per inane volatu,
 Descendit, memoransque huius fastidia vitæ,
 Humanasque vices, atque harum incômoda rerû,
 Quando, ait, o quando veniet lux illa dierum
 Frima mihi? primùmque albo signanda lapillo?
 Cum rex magne tuû tenebrosa ab sede Iosephû,
 Eripies, torquemque dabis pro compede, amiectû
 Pro vili insignè chlamydè, pro carcere, & vmbri
 Fulgentes super astra domos, atque aurea tecta?
 Sat terris, vitæque datum: quid nostra moraris
 Gaudia? tot lachrymis emptam, votisque petità
 Cur mortem differre paras hæc illa Paceco
 Est promissa fides: corpus rex magne furèti
 Da tandem flammæ, meque his exolve catenis;
 Hæc quoque da socijs, notam precor aspice gētē,
 Iesuadasque tuos, votis ardentibus ignes
 Iunge alios, animique rogis incendia misce.
 Talia flammato voluebat corde Pacecus,
 Cum pulchrâ, & roseo radiâtém cernit amiectû
 Mille inter Plausus inter comitántia mille
 Gaudia Lætitiam, sinuosum sacra Voluptas
 Syrma manu cogit, lætq; post terga Choreæ

*Latitia
 Pacie-
 co, & so
 Eijs: or
 t e propi
 quã de-
 nñciat.*

Associant dominam, Risus, Cantusque sequuntur
 Ambo auro, & gemmis, vestiti floribus ambo.
 Utque graui accessit passu pulcherrima virgo,
 En tibi, ductor, ait, socijsque adspirat Olympus,
 Venit summa dies, tantis meta vltima votis;
 Iamque rogis nudatur Auon, nudantur & omnes
 Vicini colles, iam machina sœua pyrarum
 Cōstruitur, iam vincla parant, procul ite querelæ,
 Et lachrymæ, & mæror, longé dolor exulet ònis;
 Hac poscet vos luce ferox in prælia Mondus.
 Ne tamen horrendos, vanis Circæa figuris,
 Effingat Mors sœua metus, vi: ina caminos
 Cum vastos dabit ante oculos, ne fortia mæror
 Nube tegat, tristisque inuoluat pectora luctu;
 Audite hæc hilares, cunctique ediscite magnam
 Fortunam, palmasque pati; dum Mondus in arcē
 Hanc iubet appoperēt acies, dūq' arma requirit,
 Carnificesque, rogosque parat, fortissima vestris
 Militibus collecta manus se effundit Olympo,
 Victoresque inter lituos, & classica vobis
 Currit in auxilium, comitumque in prælia tendit,
 Præteritos spectate duces, aciesque priores
 Conspicite, auratos clypeos, fulgentiaque ora,
 Ora notis belli nimium, decorata? manipuli
 Quo sacri incedunt passu? quanto ordine? quali
 Maiestate nitent? alben? niue pectora, flagrant
 Tela auro, plumasque inter, galeasque nitentes.
 Omnibus in fronte inscriptum stat nomen Iesus.
 Primam aciem decus Italicū, gens nata triūphis
 Sustinet, hîc Genouæ te ductor Spinola turmas
 Ductantem aspicio, Sociosque ad bella vocantē,
 Vera

*Patres
 Societa
 tis an
 te Pacie
 cū profi
 de Inlap
 ponia
 passi*

Itali.

P.

*Carolus
 Spinola.*

P. Na
uarrus

P.

Hierony-
mus de
Angelis

P.

Camil-
lus Cōf-
tātius.Iapones
P.Sebasti-
anus.Alios vi-
de in no-
tationi-
bus.Lysij
P.Ioannes
Bapt. Ma-
chado.
Fr.Ambrosi-
us fernad.

P.

Nor Michael

Vera ducum soboles, Caroliq' haud nomen inane.

Hic & bellipotens, quem læta Calabria cælo

Attollit, Nauarrus adest; micat aureus armis

Hieronymus, niueisque animis, & moribus æquat

Algeros, vultuque ipsos, & nomine reddit.

Te quoque Constanti factis constantibus vltro

Aspicio incendentes acies, clarumque Tonantis

Signiferum, & veteris renouâtem signa Camilli.

Hic prope prima animis, medijs Iapponicæ virtus

Consistit, numero plures, non ense minores.

Hinc Fufius ouat, bellum mouet inde Sebastus,

Et Michael, Thomasque ferox, Antonius, Ota,

Iacobique ambo, geminique in bella Ioannes

Exultant, Petrusque ruit, Dionysius hastam

Euibrat, inde pares telisque, animisque sequuntur

Zampo, Cauaratus, Michius, Sandaius, Hempo;

Flos Superum, virtusque virum, Martesque tremedi.

Tertia belligerat, fortisque triaria campo

Lusitana phalanx se læta immittit a perto;

A tergo socios seruans, victricia cogit

Agmina, & Herculeos factis obscurat honores.

Primus init pugnas, quo Fortunata superble

Insula, Ioannes, patriaque Acheronta securi

Bellator petit in cædes, in fracta tyrânis

Ambrosius iam vincla parat, queis erutus olim,

Clarus Olympiacas conscendit victor ad arces.

Vos tandem o sacri geminos duo fulmina belli

Carualios, qua laude feram? fluuijalibus vndis

Hic alget, rigusque viret, flauescit ab igne

Ille alius, pietate pares, & nomine: mortis

Est quoque causa eadem, pæna est diuersa: duobus

Carthaginius. Non foret vna satis, non hos ardoribus ambos
 Vinceret Ignipotēs, nō vnda immergeret ambos,
 Quin etiam si sponte sua horum cuique liceret,
P. Iacobus. Tormentum, mortisque genus componere, vtrique
 Quattuor in p̄nas sat non elementa fuissent;
Carthaginius. Hęc ollis dum fata negant, sibi f̄dere certo
 Hic ignem rapit, ille vndam, variare triumphos
 Sic placuit, rubet hic flammis, ille albicat vndis.
 Dissimiles p̄næ, similes stant fronte coronæ,
 Ambo gerunt v̄brata suas per tempora quercus.
 Has ergo gens sacra acies, hanc aspice gentem
 Astra per, æthereosque polos descēdere ternis
 Ordinibus, certare p̄res, & iungere vestris
 Arma armis, animisque animos: ductoribus istis
 Quas mihi non liceat vobis promittere lauros?
 Vos ergo Choreæque leues, Cantusque sonori,
 Vosque hilares Plausus, Rirusque, & Gaudia lætū
 Concelebrate diem; vosque o Cantabria proles,
 Magni Ignatiadæ: lætum P̄ana canentes,
 Surgite victores, palmisque accingite dextrās,
 Plaudit, & ad vestros currit cælū omne triumphos,
 Sic effata viros, tēnes discessit in auras,
 Gaudiaque, & læti cecinerunt æthere Cantus,
 Immisti Choreis, Rirusque, & sacra Voluptas,
 Cum plausu feriunt citharas, & nablia tentant.
Perduntur ad Mōdum. Vix Dea le suadas lætos iam, & multa volentes
 Dicere deseruit, subitō cum Lysius heros
 Obscurum agnoscens compleri milite testum,
 Atque armis feruere arcem, conuertit honestos
 Ad turbam cum voce oculos, frontemque serenus
 Exposcit, quæ iussa ferant: quid ferrea circum

Tempestas

Tempeſtas? quæ tela perât? quis in arce tumultus?
 At ferrum armati intentant, vox omnibus vna,
 Te præſes, ſociosque ſimul ſub luce maligna
 Imperat acciri Mondus, dum clauſa domorum
 Tecta ſilent, ſtratisque iacet gens feſſa per urbē.
 Sed nos (proh Superi?) ſomnus deluſit, Eous
 Clareſcit, tenebræ cedunt, Solique propinquo
 Vndique criſtatae reſponſant ore volucres.
 Non mora ſit, magno ne plebs effuſa tumultu
 Fluctuet, actutûm faciles conſurgite, eamus
 Vnâ omnes, forſan veſtro fortuna labori
 Nunc finem, primamque ſeret via noſtra ſalutē.
 Hæc Ignatiadæ felicia iuſſa tyranni
 Exceperè alacres, plauſuque, & vocibus omnes
 Exultant, Lyſiusque pater ſic ora reſoluit.

Nil equidem, o iuuenes, nobis felicius vnquam

Accidit aduentu veſtro, non milite, & armis
 Eſt opus, hinc faciles cuncti, lætique ſequemur;
 Sint quanuis deſueta viæ torpentia membra,
 Viuit adhuc animis robur, pænisque reſurgens
 Dat vires ſenio, celeresque aſſurgit in alas;
 Si tamen adſtriſtos placet hinc abducere, ferrû
 Colla petût, dextræque optât, date vincula, eamus.
 Vix hæc: cum rigidis conſtringunt corpora nodis
 Carnifices, tacitaque viros ſub nocte per urbem
 Exagitant, ſequique ferunt ſub limina Mundi;
 Hic quoque de veſtro veniſtis carcere rapti
 Grande decus ſinſuque orbis, tu magne Qui face,
 Tuque exhauſte malis, ſed non ſuperate Caune?
 Omnes leſuadæ, & Loiolę digna propago;
 Quos ſibi magnanimus poſt vincula, & bella Pacecus

Addu
 cūtur
 ex alio
 carcere
 re tres
 ſocieta
 tis fra

Post tres.

Post mille exhaustos Mondo torquente labores,
 Addiderat comites, non inferiora sequutos,
 Gloria Iapponum, & regni noua palma Tacaci;
 Queis similes Sinicæ matres, atque Indica multû
 Gauderet peperisse nurus, quibus inuida tellus
 Lûstadium, Latiumque decus, vrbs Brixa, fuisset,
 Ni quæque hîc magnos etiam iactaret alumnos.

postquam sublimes Mondî intrauere penates,
 Inuictum non ille ducem iubet ire Pacecum
 Se coram, ad soliumque negat perducere ciuem
 Brixanum; timet hos animos, nec clara petenti
 Tot sibi iam responsa darent, vt cederet vltro
 Deuictus, tantisque foret congressibus impar.
 Sic Lyfium, Latiumque timens, te magne Caune
 Aduocat, in te omnes conuertit turbidus iras;
 Cumque olim inuictum pænis, & nominis alti
 Vincētis dignum toties te agnouerit, audet
 Nunc iterum conferre manus, & promere vires,
 Atque sibi extremo promittit puluere lauros.
 Tu contrâ titulosque tuos, nomenque tuere
 Vincentis, Mondum nihil est vicisse, trecentos
 Ipse vel aspectu poteris superare tyrannos.

Ergo vbi magnificum patuit penetrale Cauno,
 Dumq; adstat, vultusq; solo defigit honestos,
 Efferus è folio Præses sic incipit alto.
 Est ne eadem o demens animi sententia? mente
 Regnat adhuc furor antiquus? an carcer, & omnis
 Tormenti genus innumerum potuere rebellem,
 Indomitamque deis ceruicem infringere? cedis,
 An ne iterum exoptas metuendæ forcipis ictum
 Stringētē malas, atque ossa ab sedē trahentem,

Et

Et morsu pascentem artus, miserisque lacertos? *Can-*
 An ne cupis tantas iterum dare faucibus vndas, *nus for-*
 Naribus vt fontes saliant, geminisque fluenta *cipe, &*
 Auribus, & largos effundant lumina riuos? *aqua*
 Non tortor, non ira deest, ad vulnera vulnus, *fuerat*
 Tormentis tormenta addam, simul enlibus enses *crucia*
 Adiugã, atque vndas vndis, atque ignibus ignes. *us.*
 Abijcis infandos deluso è pectore ritus?
 Ligniferique Dei mutas iura impia? mutant
 Hæc socij? mentemque aliam melioribus vsi
 Con silijs, fretique Amidæ pietate, meaque,
 Concipiunt? potius ne rogos, & funeris optant
 Quidquid inhumani quondã est cõmẽtaveustas?
 Quid Lylius parat ille senex? cui mentis ege ni
 Christicolæ, Ignatique genus paretis ouantes?
 Carceris an ne iterum vigiles pervertere tentat,
 Dẽsamonnũq; meum complere furoribus audet?
 Densamonũ, quem ferrũ ipsũ, cũctasq; minores
 Duritie, rupes victurum, & saxa putabam.
 An ne horum scelerum Paciecum pænitet? ausus
 An ne istos, socijque dolent? infide Caune,
 Fare age, & in melius ni iam commissa retractes,
 Te vocat in pœnas, comitesque vt debita soluãt,
 Ille hominum terror, Christi que acerrimus hostis,
 Midsunus rerum vindex, cõlumenque deorum,
 Qui modo regali digressus Prætor Ijendo,
 Nangasaqui altam frænãt sub legibus vrbem.

Audijt hæc magnus constanti corde Caunus,
 Non aliter, quam duras flex, cum fortior Austris
 Atq; mari vndiseno, erecto stat vertice ad auras
 Neptuni rabiẽm contra, contraque sonantum

AEolias

*Cõpa-
ratio*

AEolias ventorum animas, & fulmini iras;
 Inde hilaris, vocēque trahens, tantū ne putabas
 Præses, ait, me posse nefas? desiste minari,
 Mens eadem est, idēq̄ animus; mihi fortius omni
 Est pectus terrore: hæretque in corde refixus
 Christi amor, & Fidei nimium creūere sub alto
 Pectore radices, non sole, aut frigore, nulla
 iam possunt flāma exuri, non ense secari.
 Hæc eadem Lysio sententia firmā Paceco est,
 Hoc Italo, socijsque sedet, deponere furores;
 Namque metus omnes, & inexorable fatum
 Despiciunt; vitæ parua est iactura; caducæ
 Sunt vrbes, & regna obeunt, consumitur æuo
 Ferri acies, rigidę rupes, & saxa iacebunt;
 Amittenda damus: quod si nunc grandior ætas,
 Si Babylonis opes, auri si pondera nobis,
 Indorumque, Arabumq̄ omnes Cressiq̄ darētur
 Diuitiæ, socij hæc temnēt pro munere flammæ
 Extremæ, vinclisque tuis, & sorte catannæ.
 Idē omnes nos ardor habet, mēs omnibus vna est,
 Nosq̄ etiā va animes mors auferet vna, sepulchrūq̄
 Excipiet, tumulique neget si miles honorem,
 Seu pelago eiectos piscis, seu monte volucris,
 Seu fera dilaceret, casu iactabimur vno;
 Coniunctos nos vna dies, flamma hauriet vna;
 Me tandem factis Vincentem, & nomine disce.
 Qualis inardescens congestis vndique saxis
 Erigitur serpens, ignescunt colla, tumescit,
 Sibilat, insultat, nigrumque è pectore virus
 Exhalat, morsuque auras flagrante venenat;
 Haud aliter Diui percussus pectora verbis

Barbarus

Barbarus intumuit, spumant fæda ora, feroci
 Scintillat sermone, ardescunt intima, cunctos
 Ire, rapique, uterique iubet; prohi ducite pestem;
 Dixit, cant magnos vbram Canachus ignes,
 Exiguus sceleri, incendit; discedite, quando
 Extremam hanc nobis laudem Fortuna negavit;
 Nec mihi Xoguni permittunt iussa, Fotoquum
 Vlscisci causas, atque hos inferre caminis,
 Et totum in miseros reuocare ab sede Barathrum;
 Brachia si centum Briareu, totidemque mouēda
 Arma dares, sique Arge meo modo lumina cētū.
 Aptares capiti, nullos lappone rebelles
 Viuere, non villas pateret superesse latebras;
 Sub terras, subque antra vigil, visuque per omne
 Tectum irem, cunctosque rogis, ensique litarem
 Christiadas, posseque iras satiare Deorum.
 Sed quando non tanta mihi clementia diuūm
 Annuit, hos saltem nostro rex optimus ensū
 Cur negat? extorquetque tibi Ximabara caminos
 Instruere, & legis vanæ incendisse ministros?
 Inuidit palmamque mihi, titulosque pyrarum
 Midfunus, labor hos primūm inuenisse, catenisque
 Includisse meus, terras, pelagusque cucurri,
 Tercentum armaui iuuenes, puppesque parauī
 Sedulus, extremūm nostros Midfunus honores
 Occupat, & præda, nostroque labore triumphat.
 Ast ego quid dolco, vel quid queror, optime grates
 Iam tibi regnantum princeps, Camiūq; sacerdos
 Persoluo Xogune? mea qui ex vrbe nefandam
 Ire iubes pestem; ceseres discedite, Diui
 Ne caput in nostrum vertant tot crimina, & vrbe

Hanc

Hanc tali illuue infectam subvertere fundo
 Intentent, properate viam, descendere cælum,
 Atque polos ruere ignitos, & fulmina ferri
 Me super aspicio, procul hinc, procul ite profani.

Dixerat, ex oculis rabidi rapuere manipuli

Infantes, vi non opuse est: non vlla moratur
 Segnities ignaua pedes, vestigia quisque
 Ante tulit, celeres plantis amor addidit alas.
 Sed ne forte viris fastidia longa viarum
 Vitam adimant, prædâque sibi, flammæq' futuræ
 Materiem; ne magne tuis Midsunc cupitam
 Eriperet scenam mors intempesta theatris,
 Iam pia nunc, rebus duri inclementia Mundi
 Prouidet, & socios tali iubet ordine duci,
 Quinque recuruatos vinclorum pondere vili
 Clitellæ super imponunt, sed fortibus ardor
 Magnus inest equitum turmis? nõ Castor habenis
 Pulchrior ad Cælum graditur, non fortior olim
 Alipedem frænauit equum, subiitque tementem
 Bellerophon, rabidæ aggressurus bella Chimæaræ?
 Lætior haud quorãdam sonipes bellator adibat,
 Cum tulit alato sublimem Persea gressu,
 Pallados armisonæ meditantem prælia, & atrôs
 Deiecturum oculos, crinesque, & colla Medusæ,
 Tales se se animis, tales se se ore ferebant
 Loiolæi equites, tales gradiuntur in arma.

Dum sic Iappones ad bellâ vocantia ductor
 Sublimes in equos iussit conscendere Mondus,
 Baptistam multorum humeris, sellaque curuli
 Vectari, atque alia ferri te magne Pacece
 Imperat, & longos circum diffundit amictus,

Cortinæque

Cortinæque sinu claudit, totumque recondit;
 Scilicet ille tuos oculos cognouit, & omnem
 Conuertiaspectu credit, si videris, orbem.
 Vel quia de vinculis, pænisque, & carcere tali
 Is facie tantumque malis exhaustus, vt ipsum
 Iam pudeat, populisque neget ostendere quâtas
 In te vno licuit Mondo desumere pænas;
 Ipse vel humanas tenuis iam cernere terras,
 Dum cæli contendis iter, ratione Pacece
 Qua te cunque ferat clausum lectica, beatos
 Macte poli ciues, titulosque auctore sacrato
 Iâ feretro, atque humeris hominû cõsuesce: beati
 Agnosco augurium felix, sortisque futuræ
 Grande omen, Superùm cum iam signatus honorẽ
 Solemni pompa elatus, plausuque frequenti
 Ibis in aurata carpenti sede per vrbes;
 Proque acie armata, qua nunc is septus vtrinque,
 Tunc plebis, procerûque graues de more coronæ
 Accedent cantu, & choreis fumantia circum
 Thura dabunt, spargentque rosis, & floribus antas
 Iamque dies aberat totus dum iussa parantur,
 Et tectum ad magnum, sæuique palatia Mõdi
 Conueniunt equites, peditesque nitèribus armis,
 Quo Nangasiqui vincetos ad mania ducant.
 Hic gladio incedit melior, præstantior ille
 It pharetra, hic longa reliquos supereminet hasta;
 Complentur portarû aditus, fremit altus equorû
 Hinnitus, turbæque sonant, vocesque resultant.
 Ipse grauis, foribusque sedès dat plurima Mõdus
 Iussa viris, curamque viæ committit Afondo,
 Cui rabies, tristesque iræ, sæuumque nefando
Corde

Corde odium, & rixæ, furiosoque ore querelæ.
 I ductor, blandusque, inquit, se uisusque vicissim
 Hæc moderare acies, celeres fac tendere tota
 Nocte gradus, Phimum solis prope lumina cernât,
 Huncque illic consume diem, noctisque sequētis
 Iunge moras; atque inde agros, & culmina mōtis
 Summa petant celeres, quorum de vertice sūmo
 Cum Nangasaqui muros conspexeris, vmbra
 Falle horas, lucoque sedens consiste parumper;
 Cum calor abscedet, tunc demūm intraueris urbē,
 Atque hos Midsuno trades; non fercula, stratum,
 Nil horum tibi sit curæ, scis ipse, Fotoquum
 Quos referas. Amidæq; hostes, scis quale merētur
 Hospitium, scis quale daret, si Mondus adesset.
 Hæc ubi iussit herus, supplexque accepit Afōdus,
 Cuncti vrbe egressi per amica silentia lunæ
 Contendunt, roseusque diem cum Lucifer almū
 Extulit, instantes Phimi læta arua subibant,
 Queis Mondis seruanda diem, noctemque sequētē
 Iesuadum turmas consistere iussa monebant.

*Charybdis
 dis fa-
 mē mi-
 litibus
 inspi-
 rat.*

Tūcpelago egrediēs, terrasq; inuecta Charybdis
 Intorquet furibunda oculos, & deuorat artus
 Ipsa suos, sorbetque auras, & proxima morsu
 Saxa petit, iacit ora herbis, & frondibus vnguēs.
 Inde aciem inuadens impasto è pectore sæuam
 Dat vesana famem, rabiemque inspirat edendī
 Militibus, rapiant hortos, non parcere pomis,
 Non chaino, Cereri ve sinant, de cortice rupto
 Mella ferāt, non mōte greges, non buccula cāpo,
 Non quis herbiferis secura in vallibus erret;
 Quidquid honesta domi coniux nutrire volucrū
 Affolet,

Assolet, in prunas veniat, veribusque refixum
 Exerret mensas, epulasque, & fercula ditet.

Dixit, & angustum redit in defessa Pelorum.

His custodum acies furij agitata, coloros

Ad dites properare viam, gressumque referre.

Contendit, cultuque domos potiore requirit

Qui sique sibi, pinguesque epulas, & pocula poscunt

Indicunt pecudi bellum, volucrique ruinam

Extremam: non arma sciunt servare tenorem;

Dat ratioque, pudorque locum: ferioque loquente

Iura tacent: servant innita silentia leges.

Dum sibi sternebant lectos, cunctasque parabant

Delicias epuli, victis tormenta, novosque

Exquirunt, & nocte parant veniente labores;

Efferus, ante alios, scelerumque inventor Afodus

Limiadem, sociosque domi cultoris egeni

Occludit, quem vani Amida, ritusque paterni

Vltorem credit, Christi que cohortibus hostem

Crudelem, & patria venerantem lege Foroques;

Huic precibus, monitisque iubet male vexet iniquum

Iesuadam, sociosque fame, nec præbeat vndam

Communem, terris iaceant, non corpora fæni

Stramine, non paleis defessi, membra reponant.

Hic modo te nostris celebrabunt plestra Camanis

Omne decus pagi, sylvarum gloria, Phimi

Magne hospes? gaza socios qui lætus agresti

Excipere hospitio meruisti, & parua tenere

Tecta inter, pomis pastos, fænoque iacentes?

Si contra iubeant Superi, cecidere nocentum

Consilia: in signem Camium, quæ sæua ministrum

Crediderat sine mente cohors, is parvus ab ipso

Hospi

tatur

Pacie

cus, &

socij

pro

christi

anum

agrico

lato.

Lacte puer, cæli monitus, sacrataque iura
 Christiadum de fonte bibens seruata tenebat;
 Atque vbi resuadas parua inter tecta receptos
 Cognouit, proiectus humi, complexibus vrget
 Vincula, & attritis certatim dulcia plantis
 Oscula cum pueris, & casta coniuge soluit.
 Inde graues capiti canos, barbæque decorem
 Diuellens, pectusque manu percussus honestum,
 Midsuni, Mondique iras, & sæua Tyranni
 Xoguni mandata dolens, extrema suorum
 Fata pio questu, scelerataque funera damnat.

Alit illum fletus renouantem, & multa dolentem

Cum senior, lassusque vijs, ægraque senecta,
 Non solita posset solari voce Pacecus,
 Baptista affatur, blandoque hæc addidit ore.
 Iam certè quas ferro acies, & funere acerbo
 Immersit, rapuitque ferox cum cæde tyrannus
 Nosti hospes, totus ruit alto è culmine Iappon:
 Quis velit insanus mundum spectare cadentem,
 Atque polos, cælumque alto de vertice lapsum,
 Expers ipse necis? communi in cæde, virili
 Est animo vixisse, mori: deponere querelas,
 Vndantesque absterge oculos, non questibus vllis
 Est locus; o vtinam damnatū exponere cūctos
 Hoc caput in gladios, atq' omnespectus in hastas
 Mittere, & innumeros hoc tradere corpus in ignes
 Annuerent Superi? facilis iactura; beatam
 Si patriam, cælique habitus, lætasque choreas,
 Atque aciē, atq' choros, atq' ōnis gaudia Olympi,
 Tormentis conferre paro; breuis vna, labores,
 Guttula inexhausto Oceano collata, videntur.

Hæc

Hæc tua (prob cælū ?) iã nos domus vltima, caula
 Hæc aulis Superum iunget, super astra locabit
 Nos ventura dies, cælum Phinane coronas
 Dat capiti, manibus palmas; procul abijce questus.
 Audijt hæc hospes, nubemque è corde doloris
 Deponit, mensasque parat componere agrestes,
 Dat paleas, fænumque thoris, mistumq' ligustis
 Serpillum, violasque domo dispergit cientes
 O felix nimium cultor florentis agelli ?

Non tibi quadratis surgunt pallatia gemmis,
 Non rigido stant ære trabes, non lucidus ostro
 Stat lectus, paries ve nite t conspectus in auro;
 Sed tua diuinis virtutibus aucta supellex
 Irradiat, tibi prisca Fides, summique Tonantis
 Relligio, & Pietas, Grauitasque, vigilque pudorit
 Candor, & infani semper Pax nescia ferri,
 Mille modis animos ornant, & mille penates.
 Nec non vrbanos fugiens Astræa tumultus,
 Atque hominum indignata lares, te Diua supremũ
 Inuisit, conseruat adhuc vestigia tectum.
 Quod si frugalis cerno tua sercula mensæ,
 Iam mihi Pompei cedant conuiuia magni,
 Cede epulis Cleopatra tuis, cum plurimus aula
 Calcabatur onyx, manibus pretiosa hyacinthis
 Fundebat cry stallus aquas, niueamque videres
 Hinc Cereré, hinc fuso rubuisse adamanta Lyæo,
 Aeraque aspiceres, terræque, atque æquora tãtos
 Sudare in luxus, gemmisque hinc, inde liquatis
 Crateres magnos, paterasque vndare nitentes,
 Cedite, queis auro cura est ditare palatum,
 Permistisque cibo gemmis, qui vertere pænas

Agnouere tuas Pater Apennine, tuasque
 Delicium fecere niues, & frigora luxum,
 His ego pro dapibus nunquam tua fercula vellem
 Hospes inops mutare; tuæ pro fragmine mensæ
 Ambrosiam abijcerem, solum remanentia vinctis
 Frustra piæ cereris colerem, terraque cadentes
 Reliquias animo seruarem, & corde tenerem;
 Ergo cui tantos cælum concessit honores,
 Viue hospes Phimane? Deus pro munere postes
 Ampliet, & tuguri celebrentur in orbe penates;
 Quæcis non Luliam sœui Busiridis aras,
 Nec falsi Diomedis equos, sed criminis insons
 Hospitium, vacuumque doli inuenisse fatemur.
 Tolle caput victura domus, pulcherrima cuius
 Ante fores platanus frondentes explicet umbræ,
 Blanda sedens ramo longam Philomela querelis
 Seu noctem imminuat, teneat seu carmine soles.
 Hinc tibi fons saliat, lymphaque vndate per hortos
 Riuus eat, decantet apis, tibi retia turdos
 Illaqueent, per rura Pales tibi rideat agnis,
 Fruge Ceres, Bacchusque vuis, & Pallas oliua.
 Rex esto agricolis, aruū tibi pareat omne,
 Inque tuos maneat decus hoc, & fama nepotēs.
 Hæc inter vicinæ ædes, & tecta sonabant
 Cuncta latrocinijs, prædisque epularibus ardēs
 Instabat glomerata cohors, armisque per omnem
 Infanti vicum furia ta mente ruebant.
 Non audet vis vlla virum se opponere contra,
 Namque iras Mondi, & nunquam placabile regū
 Irritate timent odium, quos impia gentis
 Belligeræ non facta grauant, mulctantque seuerè

Si populi tentet acies cohibere furentes.
 Non tamen hos patitur pectus muliebri timores,
 Prædantesque videns acies Nea Cressida pagi
 Grandis anus, contra geminas in prælia turmas
 Fæminæ ducit gentis, ruit illa per omnes
 Bellatrix, miscetque manus, proh? fustibus illæ.
 Hæ verubus, petit illa colo, iamque agnific facta
 Fusi omnes, & pensa volant, dolor arma ministrat.
 Tu quoque Amazonidû, si quod Iappone remâsis,
 O genus Agrimene, caput alte elata, sorores
 Fortior ante alias, raptim a fornace calentem
 Contorqnês manibus palâ, hinc, atq' inde repellis
 Armatos, iuuenesque premens caua tēpora pulsas;
 Fit clamor, sanguisque, fugit cum milite Asondus,
 Et prædam abripiunt captam, plagisque medetur,
 Utque satis mensæ indultum, sub nocte profunda
 Inflatidapibus crudis, potuque soluti,
 Agricolæ ad sedes, & tecta angusta redibant,
 Queis Ignatiadæ, præda obseruanda, manebant.
 Hic dum longa ædes circum obsidione coronant,
 Seque inter passim conuitia multa retorquent,
 Et tua commemorant felix o Cressida facta,
 Agrimeneque tuæ celebrant fera vulnera palæ,
 Tecti armis, tardo dissoluunt pectora somno.

FINIS

LIBRI DECIMI.

LIBRI VNDECIMI

ARGVMENTVM.

*Dum Phimi cum socijs pernoctat Paciecus,
pro ipso liberando Iapponia Deum precatur,
nontamen exorat: ab hospitio egressis Chris-
tianus agricola exit obuiam, cum munuscu-
lo rusticano: Prope Nangasaquum P. Bal-
thasarem de Torres, & fratrem Michaelem
ex eadem societate, & ab Omura in eandē ad-
ductos panam inueniunt: cuncti Nangasa-
quum ingrediuntur.*

LIBER VNDECIMVS.

*Iappo-
niaques
tus pro
Pacit
co.*

INTEREA flauos effundens ver-
tice crines,
Lugubresque induta habitus, &
fronde cupressi
Tecta caput, grauidosque ocu-
los, Iapponia sacras
Ante aras, Numenque Dei, prostrata iacebat.
Atque graui feriēs cæli pia sydera lactu,
Noctē inter, tenebrasq; gemens, cū supplicē questu
Talia de rauco suspiria corde trahebat.

Hcu

Heu cælum crudele mihi? prohsaxea semper
 Sydera? Diuorumque meis mens ænea votis?
 Non Superi, non vestra ferit præcordia poster
 Aspectus, lachrymæque iste? sic vocibus aures
 Clauditis? æquoreis fundo verba irrita ventis.
 Tu saltem, tu Virgo Parens, spes vnica gentis
 Afflicta, si Diua tuis libauimus aris,
 Hos questus, hanc vocē audi Regina, benignam
 Fer dextram, lætosque oculos aduerte iacenti.
 Tuque etiam collo affixum, gremioque pncellum
 Iapponum oblitum, nec iam meminisse volentē,
 Flecte tuum, nostrisque iube det lumina rebus.
 Sed tu o sponse, mei cur obliuisceris? aut cur
 Sum despecta tibi, nec quæ sim quæris Iesus?
 Non ne acies, totumque vides confurgere Auernū
 In me vnā? mi dux vbi, vbi es? non horrida bella
 Conspicis, aut quorsum Iapponum cura recessit?
 Vix mihi demissus veniens Xauerius astris
 Prima rudimenta, & Fidei sacra vbera labris
 Impressit, cum Gangem iterū, tractusque Goanos
 Imperijs Rex magnæ tuis compulsus adiuit;
 Quid memorē Heroas, quāsque inclyta Roma tiaras
 Pontificesque sacros quondam mihi sedula milit,
 Quos mihi, littoribusque meis tua fata negarunt
 Incolumes? sic regna meus Iapponica nunquam
 Melchior aspexit, sic inuidiose Sebastum
 Mocambique tenes, tumuloque superbe recondis,
 Vix Petrum baculo insignem, magnumque Loylū
 Pastores, ouiumque greges tractare regendo
 Conspexi: retinet clarum mihi sina valentum,
 Nec transire datur, portusque attingere velis;

Episco-
 pi Iap-
 ponenses

1.
 2.
 3.
 4.
 5.

Quique eius rex magne vices, fortemque laborū
 Sustainabat adhuc Lyſia virtute Paccēti;
 Heu? Phini ad caulas, feno male fultus agreſti,
 Cui ſibi ſe iſſi inter, durasque catenas
 Inuigilat, (ſeis ipſe) ſuo nec pectore noſtem
 Accipit, extremo; prima cum luce caminos
 Expeſtans: vel ſerua illius pater optimus, flāmis
 Vel red ſaris, baſtoque ſin ſiſ con ſumar eodem.
 Non ne olim obſcuro Solymorū in carcere poſtes
 Aſeratos, ſernasque ſores, rigidasque catenas
 Aliger eluſis fregit cuſtodibus arcis?
 Ductorem vt nauis Petrum, cælique potentem
 Clauigerum eriperet, tataque in ſede locaret?
 Hunc modis cæleſtem Superiorum è ſedibus altis
 Mitte dūcem, inſtanti Bonzorū ab cæde Paccēti
 Qui ſeruet, reddatque ſuis, tutumque reponat.
 Tu quoque, ſublato quondam Daniele, leonum
 Ora, ſeris que vngues frænasti, heu cerne ferarū
 Quot rictus, quotque ora nodum ſub nocte Paccēti
 Circuſtant, exarata vngues rex maxime, & ora
 Conclude, incolumemque mihi concede parētē.
 Ni facias, ſeruesque virum, cui præda relinquitur?
 Cui me iam Lyſio propugnatore carentem,
 Deſertanque ſinis? tecum Paciece caminos
 Intrabo, veniet felix mors vna duobus;
 Non ultra hanc animā, non hinc producere vitā
 Fas mihi: pænarum ſatis eſt, ſatis optime ductor
 Exhauſtum; in flammis tecum lux noſtra peribo.
 Nec plura his; tristes vox cum peruenit ad aures,
 Pone modam tantis lapponia ſeſſa querelis,
 Tergeminum te numen amat, tibi ductor Ieſus
Inuigilat,

Inuigilat, tibi Virgo Parens bene consulit astris,
 Aliferumque acies. cælum tibi militat omne,
 Ductores mittent alios, atq; agmina semper
 Lictore ab occiduo, Lythioque ex orbe per undas
 Magna ferent, aliosque dabunt in bella maniplos,
 Mortales inter vitam perferre sub autas
 Francisco sua facta negant; iam non capit ipsam
 Terra, poli Superis debetur, poscitur astris;
 Indigetemque illum felix Iapponia quondam
 Accipies, multis nec iam labentibus annis,
 Tempa per, atque aras ibi conspectas in auro.
 Sic audit, reprimitque graues Iapponia questas.

At pelagi nubes iam tunc pulcherrima ab undis
 Exurgens roseo carru, nec atque per agros
 Dispergens, Aurora polum, lucemque veniebat;
 Iamque dies aderat Parcarum pensa supremam.
 Quem dederat facie tibi, quem secula prima
 Aeterna, in signemque dabant hac caede futurum,
 Is te multa animo meditantem fata tuorum,
 Et socijs cladem extremam, cunctisque timentem
 Inuenit, solamque tui te maxime ductor
 Securum, oblitumque rogos, & funera vidit.
 Ergo vbi candenti cælo clarescere lucem
 Limiades passim rimoso in culmine sensit,
 Ipse ducesque, pigraque acies, somnoque iacêres
 Increpat, Ecquid, ait, flammaram gaudia nobis,
 Optatamque viam iuuenes differtis? carnis,
 Non pudet, heu? noctem sic totâ stertere? & altu
 Usque diem ignauo corpus damnare sopori?
 Vnam præ cunctis miror te ductor? Afondi
 Quo furor, antiquusque ardor? quo viuida cessat

Cura animi? instamus ne vijs? an sede sequentem
 Hac noctem expectare licet? iam discute somnos?
 Desidiam hanc Mōdus? curā hāc præcepit? in igne
 Hic propere, haud timidus nos flāma expectat, eamus.
 Sic aciem vrgebat senior, corpusque leuabat
 Agresti ex palea, focijque hinc, inde sequuntur
 Ductorem impauidi, lictorque, & miles amictus
 Accelerant, trepidi dant vestibus ocyus artus.

Hinc iter inceptum properant, Phimiq; beato

Egressi hospitio, nemorosis vallibus ibant,

Iamque alto ascensu montes, & saxa tenebant,

Agricola excitus fama de paupere tecto,

Lætus in occursum cum se venientibus offert.

Non timet iratos vigiles, non arma, nec hostes

Cōsertos, turmasq; equitū, perq; agmina inermis

Ingreditur, fert dextra pedum, fert læua canistrū,

Quo pyra, quo cerasum, malūq; & ætea pruna

Fronde super, floresque inter cōmista gerebat;

Subtus bina nouo spumantia pocula lacte,

Cascolosque breues donis Cerealibus addit.

Atque vbi conspectus venientum vidit, & ora,

Ingemuit, paulūque oculis, & mente moratus,

Substitit, amplexusque pedes, sic inde profatur,

Loiolarum genus inuictum, deuotaque flammis

Pectora, lapponum columenq; decusq; supremū;

Este boni, miseroque oculos conuertite, munusq;

Accipite exiguum, me ne contemnite, arator

Sim licet, vsque Dei vestri, legemque Tonantis

Obseruo, nullos non seruaturus in annos.

Dant aurum, messesque Arabū, dāt thura potētes

Multa Deis, inopi satis est, si paupere Diuis

Farre

Chris-
 tiani a
 gricola
 occur-
 sus.

Farrè suis, aut lacte pio, vel floribus horti,
 Supplicet, atque aras pomis agrestibus ornet.
 Olli exultantes leto sermone colonum
 Excipiunt, gratesque pio pro munere reddunt:
 Atque tuum Pomona decus, lætasque canistri
 Dinitias vigili adstanti, rabidæque cohorti
 Dona ferunt, proq̃ acceptis dant munera plagis.
 Cumque feri soleant donis mansuescere tigres,
 Altricemque pati dextram, gens effera agrestes
 Consumpsere dapes, pugnisque, hastisque colonum
 Longè arcet, scissum reuolat mantile per auras,
 Inque orbem cuncti vacuo lusere canistro.

Illinc digressi saxosa cacumina linguunt,

Iamque humilem vallè luco frondète subibât,

Cum iuuenum fulgere aciem, geminosq̃ sodales
 Ante urbem septos armis, vinctosque catenis

Conspexere, grauem releuantes frondibus ætæ:

Scilicet Ignati decus ingens, prima Paccæ

Gloria, Iapponum lux, spesque, & clarus Iberæ

Gëtis honos, hic Torres erat, quæ magna creatrix

Illa hominum genuit, Granattî vrbs inclÿta, famâ

Vt veterem, & proauum titulos in luce nepotis

Incensi, propriosque etiam clararet honores.

Se se illi addiderat comitem, patremque fidelis

Associat Michael, laterique affixus adhæret;

Ac veluti ingenti variat connexa carinæ

Cymba minor, cum sæuit hyems, nûc alta retûdit;

Nunc humilis sustentat aquas, ventosq̃ parenti

Communes perfert, æstuque laborat eodem;

Sic graditur, sequiturque patrè, nec fluctibus vllis

Concedit Michael, Xoguni despiciit altos

P. Bal

thasar

de Tor-

res, &

frater

Micha

el eius

socius.

Cõpara

rio.

Irarum cumulos, Midsunique æquora temnit.
 Hos Omra accitos similis pro crimine eodem
 Pæna trahit, similesque vocat Midsunus ad ignes.
 Cumque Ximabaræ lucum tenuere cohortes,
 Limiades, sociique alij, iam Phæbus Olympo
 Ardebat medio, cælique incenderat axes;
 Næc prius expectantem urbem, populisque refertã
 Præfetti insani monitus intrare sinebant,
 Quam Phæbi e medio cursu descenderet ardor,
 Flagrantesque faces vesper componeret umbris;
 Cuncti ergo emensa fessi regione viarum,
 Consistunt, lucisque altis, & valle quiescunt,
 Quis Omuræ socij turba stipante sedebant.

Hic ubi Lysiadem, sociorumq' agmina Torres
 Conspexit, vultusque fame, longoque labore
 Exhaustos dubius tandem cognouit, amicum
 Ductorem perit antè alios, sellæque propinquat,
 Perque humeros, perq' ora viri, per colla moratus,
 Saluæ, ait, o cæli decus ingens, magne Pæcæ?
 Vosque etiam o nimium fidi salucte sodales?
 Iesuadam illustres animæ, magnique Tonantis
 Conuiuæ? quos æstra vocant, læstique beatum
 Puluinar poscit, cænaque inuitat Olympus?
 Lux etiam mihi læta, diesque extrema labori
 Illuxit positura modum, spes vna senectani
 Qua grauidam, latèque annos, Parcasque trahebã.
 Hac ego ponè sequens, vestra & vestigia adorã
 Ni mihi fortunam, & titulos fata impla tantos
 Inuideant, potiar flammis, incendia dextra
 Hac prenam, & toties iam, iam fugitiua tenebo;
 Quod mihi si parcant ignes, ferus ipse laceßam

Ligna dabo, truncosque pyræ, veniantq̃ vocabo
 Flamina in auxilium, flatuque incendia tollant;
 Imbellesque rogos in me sœuire monebo.

Sique tibi pietas vlla est, miseretque precantis,
 Quotquot habes Vulcanæ mihi concede rigores,
 In me vnum Æthnæos apices, cunctasque Vescaui
 Verte iras, verte incudes, atque antra Cyclopum;
 Dum mihi flâmæ absunt, flâmis grauioribus vrer,
 Igne cremor maiore: dabis cum Mulciber ignes,
 Blandus eris, maiora tuis incendia flammis

Extingues; da sœue rogos, da Mulciber ignes.
 Tuque etiam adspirans, cûctis precor Æole vêtis
 Extructos succende rogos, tunc plena moranti
 Vela dabis, flammisque ferar, ventisque sub astra.
 Hæc, ait, Heroique suo defixus inhæret:

Nec minus interea clarum Paciecus Iberum

Detinet, affatuque ambit, ac talia reddit.

Quæ te magnæ Parens Omuræ de finibus egit
 Consortem fortuna mihi? tu ne ille sepulchri
 Hic felix habitator ades? non funere habebis,
 Quem tumulum viuis toties habitare solebas;
 E cinere, in cineres alios Hispanic vocamur
 Sed iam flammaramq̃ globos, sœuosq̃ caminos
 Te socio superare licet; tu maxime Torres,
 Tu socijs, totique orbi, læto omine flammam
 Ostendes, propriamq̃ Phærum Iapponia habebit.
 Non equidè iactet posthac Ægyptia tellus
 Molibus insignem turrem, cælique sub astra
 Eductam, & toto fugientem vertice terras,
 Vnde mari nocturna Pharus, ratibusque sequendâ
 Ostentare facem, & flammam præbere solebas

Ductrices,

Ductrices, notasque oras ostendere velis;
 Tū maior, meliorque orbi dabis inclyte Torres
 Diuinās sub nocte faces, nullæque sequuntæ
 Hos ignes, pelagi vasto sub gurgite puppes
 Errabunt, scopulos ve truces, Scyllæ ve timebūt
 Naufragium, euadent, cælique virentia tandem
 Littora, & innocuis intrabunt ostia velis,
 Næc solum tu sacra Pharus, tibi nomina mille
 Concessere arces, felix Tarpeia? iacentis
 Arx Fidci, Romæque decus, tu grande Damascum
 Præsidium contra, tremor ingens, inclyta turris,
 Quæ Libani suprema tenes, tuque illa potenti
 Arx Dauidis fundata manu, quam mænibus altis
 Mille ornant clypei, pendentiaque arma coronāt.
 Ergo tuos tutare: potes namque, omina turris
 Nec Deus incassum, aut titulos, & nomen inanè
 Concessit, terretque hostes hæc nominis vmbra.

Dum Loiolæi memorantes talia fantur,
 Custodes, alij multo per gramina somno
 Funduntur, demittit equis pars maxima frenos,
 Ut lucos tondere queant, hi quærere fontes
 Intendant, alij colles transcendere saltu,
 Aut disco certare parant, arcuque per altum
 Ire nensus, volucrumque vltimos viduare sagittis,
 Nec non & socios opera inter talia Afondus
 Insequitur, primusque agros, atque auia lustrans
 Tela gerit manibus, laterique accommodat ensē,
 Sic cuncti sylua ingenti spatiantur, & aruis.
 Non custodis egent vltro deuota caminis
 Pectora; discedunt vigiles, solamque relinquunt
 Gentem Ignatiadam, quam fixus corde fatelles
Excubijs

Excubijs antiodit Amor, vincitque catenis.

Exemplò nemore ex denso Constantia curru

Flata, & magnis subuecta Leonibus exit.

It ferro redimita comas, palamque virentem

Fert dextra, clypeumque auro, signisque micatè

Sustentat læna, caput inclinata columnæ

Marmoreæ, solidoque humeros adamante nitescit.

Sub pede diffractos enses, decisaque tela,

Extinctosque ignes, & lethum inuicta premebat.

Est Robur felix auriga, hinc, inde Triumphi

Criniti lauro incedunt, & posthuma Fama

Prosequitur currum, dominamq. acclamat ouatè.

Sic ubi conuentum ad mediũ peruenit, honestos

Attollens oculos, gentemque ad busta paratam

Aspiciens, tali venerantes voce salutat.

Iesuadæ magni? genus insuperabile bello?

Illustres obitus, palmæque insignia tantæ

Vt memorem, verbisque ferès super astra reponã,

Adsum vna è cæli Nymphis Constantia, fortes

Estè viri, atque metus expellite corde (timori

Si tantum ascendisse datũ, aut tètasse putadũ est)

Et primos reuocate animos; pignantibus vnquã

Non famæ, decoris ve fuit data copia tanti,

Non campo maiore vnquam victoria palmam

Proposuit, similes ve dedit mors inclyta honores.

Tuque xui decus o nostri? qui Limia, cuique

Durius, atque Tagus, Miniusq. & Monda superbas

Attollent aras, cælumque indicet honores,

Hunc cape bellorum comitem, palmæque futuræ

Grande omen, clypeum, & læta sub imagine rerũ,

Cerne Ignatiadum, quæ te dux magne sequatur

inuictæ

Constã
tia Pa
siecum
& soci
os ad
mortè
clypeo
obar
mat.

*Clypei
calatus
ra.*

Iniustæ gentes, venturaque prælia, quantique
Egregium passi lethum super astra vocantur.

*Mor-
tui in
carce-
re.*

Ecce sub infandis Cosuræ Dionysius umbris,
Carceribusque trahit vallis ingentia ferri
Põdera; magnanimus qualis sub cõpede Thomas
Emicat aurata? rigidas Aloyse catenas
Veris in argentum, gemmisque nitentibus ardes?
Non paries, non æra premunt, non vlla catenat
Hos animos compes, forti sub carcere virtus
Libera, contemnit ferrum, chalybisque rigores.

*Com-
busti.
P.*

Hæc Pinti forma insignis, iuxtaque nitescit
Baptistæ effigies, late queis sulphura, montesque
Vngarî feruent humeris; hîc Ximus liendo
Igne flagrat, fortesque inter incendia Nici,
Iacobique micant vultus, lateque rubescunt
Calati gemmis, auroque nitente camini.

*Pintus
& alii
Iap.*

Attoniti circum populi, flâmisque ministri
Dant ventos, tædasque addût, dant ignibus ornos;
Efferaque impositam consumit flamma Dianam;
Adde rogo crepitus, viuunt incendia: at ipsi
Iesuadæ exultant, lætoque aspirat Olympus
In vultu; temnit flammæ, cui pectora amorès
Diuini, cælique ardens est flâma medullas.

*Fovea-
rû tor-
mētum*

Hæc lauæ de parte nouum dux optime cernit
Quod gês nulla modo, veterû non audiit ætas;
Tormenti genus: offossæ tellure sub alta
Horribiles foueæ, Cæli bellantis arena,

*P.
Paulus
Iap.*

Puluis, Olympiaci longè victurus honores.
Hic rigido sub fune pedes suspensus iniqua
Ex trabe, sacratumque caput, pectusque per altâ
Deiectus foueam, Paulus sine crimine septem

Pendebig

Pendebit soles, totidemque ex ordine lunas,
Ora madent, taboque oculi, flumenque cruoris
Corpore descēdit toto, atque animā intercludit.

Tuque poli securus amor, frondosa coronas
Cui primū dat Borba, sacras cui marmor ad aras

Omne suum, templumque parat Stremotia rupes,

Hic fulges Benedicte? tibi per tempora sertum

Floret Apollineum, textum medicantibus herbis.

Scilicet hunc media moribundum ab cæde tyāni

Eripient, tantum seu quod miserebitur hostis

Extinxisse virum, multo medicamine, & herbis

Antiquas vires, primumque accersere robur

Intendent, solitæque artus reuocare salutis:

Seu lentæ spatium morti. pænisque parabunt

Inducias, corpusque iterum renouare dolori

Vngæo, aut rabidis firmare in prælia monstros.

Ast illi cum blanda forent tormenta, leuesque

Tot pænarū artes, grauis est medicina: superstes,

Qui vixit pænis, vna hac solum occidit, olim

Sic te Vincenti lecto perijisse rosarum,

Tormentis vixisse ferunt: non viuere fortes

Delicijs nouere.

Nec non deijcitur, pendetque Ignatius, ille

Vera patris soboles, felix Adrianus? ardor

In natos venit patrius, fortesque columbam

Non aquilæ imbellem generant, timidūq; leones

Non visum proferre agnum: præclara parentis

Hic facta euicit factis, & funere funus

AEquauit patrium, magnis cruciatibus hæres

Succesit, licque esse suum nouere parentes;

Olli se pænis, paribusque in cædibus addit

N

Se comitem

P.

Bene-
dictus

Ferua
des.

Lusit.

Fr.

Ignati
us mag

ni A-
driani

filius

Galij
Iap.

Se comitem Xistus, radiant florentibus ambo
 Ornati fert's, gemmisque micantibus ambo.
 His simili stant cæde pares, dextraq; Iosephus,
 Gindonusque, rosasque sacra Damianus odoras
 Fronte gerens; teque o socijs Mathæe triumpho
 AEquali iungis, similique ex arbore pendes.

- P.* Nec procul insignem factis, & nomine Soufana
 Conspice demissum souea, plantisque supernè
Anio. Extantem, & cælo vestigia recta tenentem,
nus de Cui modò lanificas linquens Couilania telas,
Soufa Auro intertextis, multoque rubentibus ostro
Lusit. Vestibus infudat, Soufa queis latior aras
Fr. Induat, & natum donis felicibus ornet.
Nicola Hic trabe deponunt Nicolai corpus, & igni
us, & Victrices animi exuias, stadiumque trophæis
Petrus Inijciunt, arsere tuum dux optime Petre
Jap. Grande caput, sectæque manus, & frigida membra.
P. Hunc ne vides multis religatum funibus, ingès
 Supplicium, heu decus Italicû, primusq; Bitôtæ
Anio. Urbis amor? trahitur Camium per templa Iacobus
nus la Impia, perque domos Amide, per tecta Fotoquum
cobus Raptatur, veterem superat Iapponicus Hector.
Ital. En segetes, latosque inter Mauortia campos
 Elbora confurgit; qualis de vertice claro
P. Infula? que radiant gemmæ? nitet India, & õnis
Emma Vnda sagi, Gangisque fluunt per tempora venæ.
nucl Aspiciate, vt clarum muros deiecta vetustos,
Borges Mille inter voces populi plaudentis alûnum
Lusit. Excipit, & pronas inclinat ad oscula turres
 Magnanimi Borgi, geminisque, auroque coronâ

Dat venerans, flauisque super contextit aristis,
Magna Ceres, latè que arui regina patentis?

Hic quoq' (proli superi?) tu, què septena superbis
Roma olim venientè excepit collibus, & quem
Europæ, atque Asiæ iurato fœdere magni
Suspexere duces, cui surrexere potentes
Tot reges, Nacaurus ades? verissima regum
Progenies, patriumque auges hac cæde decorem
Non Arimandoni facta hæc ingentia lapsus
Pollacet, ipse tua satis o, satis in clyte ductor
Grande scelus, sociique fidem cum morte piassi.

At tibi Sicelidæ gentis, regni que Ioannes
Triacrii supremus apex, quam læta supersunt
Templa mari medio? prospectat abusq' Pachyno
Insula, & ingenti nato capit ire triumpho;
Iamque preces, & sacra parat, tantumque Sabæi
Thuris, vt Aethæos merito putet esse minore
In tot sacra ignes.

Non Costa indictū, non te sine nomine gémæ
Liquerunt clypei, cuius si latior orbis
Orbe foret toto, tantis se crederet ille
Angustum factis, sonat Azeitania vallis,
Auerij domus alta Ducum, tua nomina, Costam
Respondent latè pelagica caua littora, Costam
Rupibus elatis Arrabida læta resultant.

Ecquis erit tanta, qui maiestate superbit.
Ille procul viuus oculis, & fronte serena
Qui surgit, lætosque gerit per tempora canos
Hic certè, hic ille est, terræ que, marisque subacti
Legatus Romæ insignis, Vierius heros;
Cui salit, & patria iam nunc formosus vtraque

P.

Iulianus

Nacaurus

ra vnus

è quatuor

or præcibus

laponicis.

P.

Ioannes

Mathæus

Sicili

anus.

P.

Ioannes

da Costa

Lusi.

P.

Ioannes

da Costa

Lusi.

P.

Sebasti

anus

Vierius

Lusi.

Durius it ripa, cui Castrodairus odores
 Incendit, lymphæque niues, floremque Lyæi
 Accelerat, sacrumque parat, cui Lyfia tandem,
 Illa viri quondam, & fatorum ignara, negatos
 lam facilisque, volensque aris persoluet honores.

P.
 Mar-
 cellus
 Neapo-
 litanus

Vltimus accedas cælo labor? inclyta Diæ
 Materies arti, gemmisque, auroque nitenti
 Marcelle argumentū ingens? quo magna superbit
 Parthenope; illudens rediuuio funere Parcas,
 Xaueri imperio Iapponem ascendet; at istis
 Ostendent terris hunc tantū fata, nec illum
 Xoguni sedem ad magnam, populandaque regna
 Ire sinent, merito, nam si tua facta, tuumque
 Os cælo afflatum, capitisque in signe videret,
 Pro laticè iniecto, & foueis, timidaque catanna,
 Supremos Marcelle daret Xogunus honores.
 Et foret hoc cūctis tormentum maius: honoris
 Tunc breuius, grauiusque manu Marcelle perires.

Inde alij, atque alij fatis felicibus vltro
 Occumbunt; lentas quos contemplabere, cūctos
 Non tempus memorare: loco sedet vltimus alto
 Cantaber, hæcque videns flores Ignatius astris
 Implicat, & texens lauro frondente smaragdos,
 Felices natorum acies, gentemque coronat
 Inuictam, & dextras palmis victricibus ornat.

Hæc pater omnipotens venturi præsciis æui
 Electo, gemmisque dedit facta inclyta, & auro
 Excussit formans, clypei que sub orbe notauit.
 Quem tibi vir Limæ tuæ virtutis honorem,
 Atque decus, palmæque damus felicibus omnia
 Auspicijs, defende acies, teque omnia contra

Tela

Tels, rogi que iras, clypeus intabitur omnes.
Dixit, & ad Superos curru sublata nitenti
Inuehitur, nitidosque polos, & nubila fulcat.
Iesuadeq; lachrymis perfusi suauibus ora,
Adstabant taciti, præsentia terruit omnes
Clara Deæ, abcessu voces, & verba remisit.
Tunc sic Iyfiades nubes, aurasque secantem
Insequitur Diuam, clarisque hæc vocibus addit:
I decus, i Superum? pugnantium gloria? palmæ
I genitrix? sacrosque iterum conscende penates,
Digna Deo facies, claroque effulgere Diuum
Concilio, tanti ne animis cælestibus ignes?
Si c radiant oculi, talis nitet ore venustas?
Si tamen humanasque preces, lachrymasq; beata
Aure bibis, placidumque intrât suspiria cælum,
Verte iterum fugitiua vagum Constantia currû,
Siste parum, geruli sellas aptare curules
Incipiunt, tortorque suos per rura vagantes
Frænat equos, iâ flâmæ adsunt, absiste, sequemur.
Vosque octo o fidei comites, Torresque, Ioânesq;
Atque aliæ illustes animæ, vos prodiga vitæ
Pectora? Xinsuqui, Rinxæ, Quisæe, Caune,
Tuque Omuræ custos Michael, tu noster Achates
Sadamathæe, comes vitæque, necisque, vocanti
Vnâ oculos, letique animos defigite cælo,
Muneribusque Deæ meritas persoluite grates;
Atque ancile sacrum cuncti veneremur ouantes,
Miremurque, necesq; iterum numeremus, & arma,
Quis olim socij, vestra hæc exempla secuti
Occumbent, claraque animas pro corde repédēt.
O clypeum è cælo lapsum: quem martia Pallas

Non quondā armavit colubris, & Gorgone sœuâ;
 Quæ Thetis haud lachrymis, quæ nō Ithonia fletu
 Extalit, aut natis exorauere parentes;

Quem non Idaliæ precibus faber horridus olim
 Præuigno effinxit Lemni fornacibus altis.

Hunc Superûque, Deiq; manus cælauit: honores
 Quot radiât? quæ signa micant? quantosq; futuri
 Post annos uiuunt casus, & quale per artem

In lapidem, inq; aurum deducitur argumētum?
 Quem non hæc cædes, in sculptaque funera tādē
 Incendent? magnas reuocate in pectora vires.

Hoc clypeo umbrati Dairum, rabiemque tyrāni
 Midsuni, Mondique acies, cunctosque Fotoques
 Possumus, & Stygios in prælia poscere manes.

His dictis incēsi omnes, quid valle moramur?
 Acclamant, tardamq; necē, segnesq; tyrānos
 Incusant, fierique horas in sæcula, donec

Adueniatiustum pugnæ tempus, pia flammæ
 Cum fessos tandem excipiat, tantoque labore
 Absoluat, cæloque animas, corpusque supremo
 Det cineri nimium grato, blandæque fauillæ.

Mors
Asōdi Vix hæc; frondenti montis de vertice Asōdū
 Cum Zenus, tristisque Vllon, & flebilis Hizō,

Cuitodesque alij, vasta cum cæde cruentum,
 Impositūq; humeris, magnō clamore trahebāt.
 Namq; Erymanthēi non immemor ille triūphi,
 Grandæusm dum telo aprum, cursuque fatigat
 Errantem campis, sociorumque agmine cingit,
 Bellua versa retro, fremituque, & murmure vasto
 Consistit, toruisque oculis, & dentibus ipsam,
 Atque suo telum perfusum sanguine quærens,

Ut videt inuehitur ventis, certa que sagittæ
 Ocyor, & misero disrumpit dentibus aluum,
 Perque pedes, & crura ruit, perque ora, per artus
 Funditur; è contra gladio moribundus Afondus
 Urget aprum, crebroque ictu, crudisque lacessit
 Vulneribus, morte mque hostis cum morte repedit;
 Ambo ferè, similique ambo cum cæde recumbunt.
 Illum ubi sublatusque humeris, sociosque trahentes
 In lectu videre patres, sædataque tabo
 Ora, cruentatosque pedes, & viscera morsu
 Conspexere, viro lachrymas, gemitusque dedere
 Nequaquam meritos: hostili in funere gaudet,
 Viuere qui nescit.

At Zonus, Resolenus, Hion, tristisque Subonos,
 Et Zenus, circumque alij, de more cadaver,
 Frigentisque animam deflent, ritumque parentant
 Bonzano, effossa corpus tellure recondunt,
 Terque, quaterque solum percusso vertice quasiat
 Cum gemitu fientes, atque horrifono ululatu
 Implorant Camiosque deos, Amidæque scelestos
 Absoluentem animos, morientumque acta dolent.

Dum sic lugentes hæc impia sacra morantur,
 Iesuadæ, ut magnos animis in gentibus ignes.
 Atque pyram tardam, passu properante lacessat,
 Custodes reuocant tristes, fixamque sepulchro
 Militiamque, ducesque monent imponere frenos
 Quadrupedi iubeant, sellasque aptare curules;
 Namque senescentem iam, iam descendere ab alto,
 Ardentesque faces sensim demittere Phæbum;
 Iam tempus properare vias, & tendere in urbem,
 Concurrunt, & cuncta parant, feruetque satellites,

Lictori immistus, clamorque per aera magnus;
 Armorumque ingens strepitus sub valle resultat.
 Ergo iter instaurat focijs Paciecius heros,
 Sicque urbem ascendunt auidi, ceu valle reducta
Com. Cum ceruum errantem fixit venantis arondo,
para. Ille fugit, fixamque trahens sub corde sagittam,
sio. Perque agros, saltusque volans, pertransit amœna
 Prata rosis, herbasque terit, nec sistit amato
 Douec fonte sitim, & defessos irrigat artus,
 Iam moriens, fixoque animam subvulnere ponit,
 Sic instant, breniterq. domos, murosque superbos
 Nangasique adeunt, septique cohortibus intrât.

F I N I S

LIBRI VNDECIMI

LIBRI DVODECIMI

ARGVMENTVM.

Vrbem Paciecus cum socijs ingressus, deferretur ad supplicium: moriturus Christianos alloquitur, & cum socijs omnibus vivus concrematur. Cineres in mare diffunduntur: & fluvius Lymia Neptunum ut exequias celebret, inuitat.

LIBER DVODECIMVS.

VM propèrant, tēstis veniens Mid-
 sunus ab altis
 Fræna ferox immittit equo, lar-
 goque frementum
 Quadrupedam sonitu plateas pre-
 mit, excitat urbem.

Vtque expectatos nimium stipante cohorte
 Excepit medios, sæuoque satellite cinxit,
 Ad loca supplicij recto molimine tendit;
 Ipse grauis gemmis, & pictis clarus in armis,
 Licetorumque inter fasces, sæuasque securas,
 Insultās, regit ore acies; hinc, inde ministros

Ire iubet, mortemque oculis inspirat, & ignes.
 Midsuno comes egregius Feizois hasta
 Ibat ouans, gemmisque ardens fulgebat Eois;
 Frænat equum maculis varium, variabilis ipse,
 Inconstansque animi, nam seruantissimus olim
 Cum recti, Christi que Dei, legisque fuisset,
 Nunc hominum, atque Dei desertor perfidus ibat
 Christi adum ante alios crudelis sanguinis hostis.
 Mistra virum, matrumque manus, discrimine nullo
 Tendit in occursum, atque ætas effuditur omnis
 Visendi studio, labor est irrumperere turbæ
 Per medium, vix fuste ferox, armisque satelles
 Submouet, aut ferrû intentans venientibus obstat;
 Pulueream attollunt nubem, cælumque serenum
 Obscurant, multisque aures clamoribus implêt.

Locus
пуганъ

Deuenero locos, quæ sensim cliuis in auras
 Assurgit, latè que æquor despeçtat, & urbem;
 Hic syluam ingentem, & ramis fera machina cæsû
 Ostentat nemus; hic sedes, atque alta ferarum
 Testa iugis conuulsa iacent, voluerûque penates
 Ardorei, Satyrûmque domus frondosa recumbit.
 Proiectæ apparent multo cum subere quercus
 Annosæ, ingentes fagi, cumque ilice mista
 Populus, & pinus flammaram auctura furores.
 Nunquam alias tantum visû est decrescere lucos;
 Nec senij antiquam tantum posuisse Dianam.
 Ligna inter tredecim surgût super astra columnæ,
 Terribiles visu formæ, quas plurima circu in
 Stat sepes, nimiumque subit metuenda sub auras.
 Frangite nunc cicharasque dex, cætasque profusas
 In lachrymas, gemitusque abeât, in flumina visus
 Deficiant

Deficiant; nunc frōte decet deponere Daphnim
 Phæbe tuam, nigraque caput damnare cupressū,
 Quattuor euelli sacratio ē inōte columnas
 Cum videam, totaque foras ab sede repellī;
 Scilicet imbellis fugit has sua victima, cū iam
 Vltima promeritas sponderent prælia palmas.
 Nā falsi, vt perhibēt (piguit describere, dextrāq.
 Et calamum padet?) Europæi quattuor villos
 Cum iam vincla annos constanti corde tulissēt,
 Perperis que essēt Christi pro lege laborum,
 Pænarumque satis, deuicti nocte suprema
 Vicinos timere rogos, Vestamque paratam.
 Ergo iura Dei, Christumque è corde futuri
 Regnatorem orbis, legemque, fidemque paternā
 Abijciunt, Amidamque vocant in fædera, dulcē
 Vt vitam, atque suos possint seruare, domumque
 Desertam, & flammis arte hac vitare furentes.
 Proh superi? quantum mortalia pectora cæcæ
 Noctis habēt? quātis hominū mens acta tenebris
 In Barathri exertos se se disturbat hiatus?
 Quattuor ite procul, palma, parmaque relicta
 Non bene, vecordes animæ? vestrique, Deique
 Obliti, memores thalami, lachrymisque coacti
 Natorum, lucisque huius communis amantes?
 Ite ergo in pænas, ite hinc in Tartara; solum
 Istatibi, sociisque tuis victoria magne
 Debetur Franciscæ? hæc vos, hæc arca totis
 Expectat spatij, vestris putat esse trophæis
 Angustam, longèque alios exterminat omnes;
 Hisque nouem cōtenta, nouē quos in clyta cæliū
 Fama super, terrasque tulit, iam despicit, & vos
 Maiores

Quattuor
 tuor
 Chris-
 tiani a
 fide de-
 ficiunt

Maiores fama, ac titulis expectat ouantes.

Nunc iterum Cælestis Amor descende beatam

Ad montem, vitrei seu te plaga lucida regni,

CrySTALLI VE DOMUS TENEANT, siue alta Tonantis

Regia, vbi Superos, & corda beata laceffis;

Succumbit iam dextra oneri, calamique priores

Attriti suprema negant in carmina vires.

Ergo age diuinas iterum nunc exere pennas,

Atque alant impexam gemmas, varijsque decorâ

Syderibus, calamumque tuo concede poetæ,

Et pennam præbe ex alis, qua fata, pyrasque

Expediam, primosque æquent extrema labores.

Antè fores ergo, ramosiq' ostia Circi

Addabant læti, præsens non sæua minatur

Mors oculis, nihil illa animos, nil fortia turbat

Pectora; consistant, alacresque in limine primo

Officijs certant varijs, magnoq' Paceco

Dant primos aditus, intrat prior ille, sequuntur

Inde alij, totumque oculis hausere theatrum;

Feraleque inter frondes, syluamque timendam

Læti adeo exultant, intrent cœca Theßala Tempe,

Alcinoi ve hortos subeant, aut Tybur anaxnum.

Lætior ante altos se se Limæus inumbrat

Syluam inter; truncosque super sic fortis adibat,

Cœca nemus auricomum, & pomaria flaua fororū

Irrueret nouus Alcides, poma aurea dextra

Vt caperet, vigilemque oculis, astuque tremédū

Falleret, & vaita superaret eade draconem.

Postquam introgressi, cælo extendere supinas

Cam læti clamore manus, terraque voluti,

Quisq' suas amplexus, atq' oscula mille colunt e

*Cōpa-
ratio.*

Dit lachrymās; ferus inde manus, & brachia circū
 Tutorquet, duroque ligat cum stipite miles.

Tunc Paciecus ouans, tantoque elatus honore,
 Cura turbam immensam latis efferrere campis
 Aspiceret, Bonzumque suis vndare Varellis
 Emisum, intentos oculos, atque ora tenentem
 Midsunum, & cunctos sacrum spectare theatrum;
 Ceu fato vicinus olor, trahit ore canorem
 Extremum, circumque auræ, fluuiusque repressis
 Fluctibus, & lucus taciturnis frondibus audit;
 Haud aliter Lysius cygnea voce tumultus
 Frænat olor, populosq; & non quâ flumine Limæ;
 Sed qua se riguis fundunt incendia flammis,
 Concinit & moriens, & carmine prouocat ignes.

O Pyra, & o votis meta exoptata? moraque

Affligens animū hunc, affligens pectora? tādē
 Venisti, venias felix, quo purius ignis
 Excoquat, immistisq; expurget fæcibus aurum;
 Accipite in cineres hæc membra senilia flammæ,
 Quas studia, & lachrymæ nostræ meruere, fretaq;
 Sulcatum toties, & mille pericula in vndis,
 Felix ille, datum tantos cui posse per ignes,
 Perq; vndas transire: vnda hinc conspirat, & inde
 Ignis, vterque meos in cælum attollit honores.

Hæc igni: inde urbem lachrymis, & voce parētis
 Plorantem occasus, nec iam superesse volentem,
 Solatur, sicque inde animos hortatibus implet;

Vos etiam grex ille meus (si forte catannas

Euasisse aliquē, aut flāmas vitasse putādū est)
 Vos mecum hanc festis velati frondibus omnes
 Concelebrate diem, dextrisque attollite palmas.
 Siq; meus sudor, si quid gens sacra tot annis

Com-
 partia

Membra, tuosque manu cineres, atq' ossa legētē
 Mira fides, hæc facta inter te, dulcis Iesu,
 Sæpe vocat, tibi labra mouet, teq' optima Virgo,
 Inuocat emoriens, & te iam voce cadente
 Murmurat, in te oculos, in te suspiria mittit
 Vltima, & astri feris animum tibi soluit in vinis.
 Ah phœnix, quam lætus abis? quam despicias iras
 Vulcani, gaudesque tuis pubescere flammis?
 Quam flammis, quantoque volas formosior? ipsam
 Lunam vltra, solemque subis, iamque aurea pēnis
 Sydera, iam vitreos axes transcendis, & ipsi
 Non te acie possunt oculi seruare sequentum,
 I felix, partoque diu lætare triumpho.

Natorum interea flammis chorus arserat *ōnis*. *Cælo*
 Atque poli per inane Patrē iā passibus æquis *excipi*
 Applausu insignem, & pōpa comitabat ouantē. *untur.*
 Quos ante it veste in niuea pulcherrimus ales
 Iaponiel, primusque vias longo ordine mōstrat;
 Hunc sequitur captiua cohors, it vinc̄ta deorum
 Vana Superstitio, grauidas ceruice catenas
 Excutere Impietas, nexuque abrumperē tentat,
 Nec valet, æratosque gerit per corpora nodōs.
 Pectora Sæuities, faciemque infecta cruore,
 Effracto incedit gladio, cui proxima latis
 Passibus Ambitio graditur, sequiturque Voluptas
 Idalia nutrita domo, flammisque Libido
 Extinctis, scissaque furens Discordia palla.
 Accedit toruo fastosa Superbia vultu,
 Vinc̄lorum in pondus surgens, iterumque relabi
 E cælo metuens: manibus Fraus impia, colloque
 Ipsa suos perfert laqueos, & licia telæ.

Tunc se Figrities manibus post terga reuinctis
 Lenta mouet, tractoque solum cum pectore verrit:
 Nec non Inuidia incedit, furiosaque rodit
 Vincula, ne tandem careant ora in improba morsu.
 Hanc aciem multo ære graues, vinculisque sequitur
 Lugentes Camium turmæ, procerisque Fotoquum,
 Ferrenus, grauidusque annis Fumafus, & Vllon;
 It quoque tercentum nodis, totidemque catenis
 Colla, manusque ambas, & trilitia pectora vincit
 Roncharon, patiturque nefas, namque ipse latet
 Prodidit arte sua, traxitque in vincula Pacem,
 Inde alij, tunc Xaqua ferox, Amidæque superba
 Colla gemunt ferro, picto pro murice, regis
 Pro sceptro, & solito nunc pro diademate, honorum
 Est fatis, est magni Lysij seruire catenis,
 Sic victæ properant gentes, turmisque secundis
 Aligeri magni incedunt, & quisque priores
 Exiit, ac longè meliores induit alas,
 Stellantesque habitus, sparsisque nitentia gemis
 Pallia, cælestesque togas, humerosque fluentes
 Stella sinus formosa ligat, nodoque coerces,
 Ibat & auratis virtutum exercitus alis,
 Quam ducit galeata Fides, clarumque per auras
 Vexillum attollit, totoque effulget Olympo.
 Se quoque cygneis tollit super æthera plumis
 Calla Pudicitia, albentes è fronte pruinas
 Dispergit, manibusque rosas fert Diua niuales,
 Haud mortale micans, non illi splendida Phæbe
 Certaret radijs, toto licet orbe micaret,
 Plenaque deuictæ contemneret astra Diones.
 Hanc prope iam læto gradiens Patientia vultu,

Incisum multis, sed non penetrabile telis,
 Gestabat clypeum, palinamque inuicta ferebat.
 Innumeræque aliæ flagranti in veste sequuntur.
 Addit se comitem, solemque, & sydera vultu
 Obscurat cælestis Amor, latusque coruscas
 Fert dextra flammæ, victorum in signe, facemque.
 Attollit, niueeque polo se se aureus insert.

Protinus æthereo nubes præluce Olympo
 Candida, lesuadumque sacros imitata caminos
 Innocuis splendet flammis, pronasque rubetes
 Incendit, simulatque rubris variata pyropis.
 Non olim incensis tibi, magne Elia, quadrigis
 Clarius ire datum, tales se lucida nubes
 In flamas voluit, tantoque accenditur auro.
 Ut propius venire, globus tunc nubis ab alto
 Scinditur in partes geminas, iatusque refulget
 Syderibus, palmaeque nouem, totidèque coronas
 Ostendit, Lysiumque ducem, clarosque sodales
 Sedibus exceptit niueis, ostroque locauit.
 Tum circum Aligeri proceres, gentesque peritæ
 Concentus variare modos, flexusque ciere,
 Et digitis pulsare lyras, & pestine chordas,
 Aera mulce dāt citharis, & sydera cantu;
 Nec non alternis plaudit chorus alter, ouantes
 Mille agitant pedibus plausus, & nablia tentant
 Ad numerum; festisque sonat clamoribus æther;
 Iesuadæ læti ascendunt, oculisque choreas,
 Diuinosque probant numeros, & carmina laudāt,
 Enadunt celeres, cælique palatia vecti,
 Adstabant portis, gentis cum maximus author
 Loiola effulgens auro, stellisque decorus

O

Egreditur,

Egreditur, signumque manu radiantis Iesu
 Deponens, patrijs venientes excipit vlnis.
 Hunc prope gemmarum radijs Xauerius ardens,
 Atque Tago, atque Indo, totoque Oriëte coruscus
 Adproperat, claro radiantem pectore solem
 Gestabat, se vno radijs, atque igne minorem.
 His alia, atque alia magnis Heroibus ortæ,
 Illustres venere animæ, cunctique sodales
 Floribus aspergunt varijs, ter brachia collo
 Dant cunëti, & lata gradientes voce salutât.

Nec morâ, um primùm fandi Xauerius, inquit,
 Da veniam, Loiola parens, namque omnia nosti

*Pari-
 sis vo-
 ta sol-
 uit Ig-
 natius
 cum so-
 cijs in
 AEdæ
 Virgi-
 nis, qua
 dicitur
 mons
 Marty-
 rum.*

I apponunt mihi forte dari, proh qualia cerno
 Funera? quam nitidis resplendent agmina flâmis?
 Hoc Pater, illud erat, Socijs cum primus ad aras
 Monteque Martyribus sacro pia vota Tonâti
 Soluisti, non omen abest; iam maior Olympo
 Mons, tua Relligio est: quæ frondibus vndiq' latè
 Martyrij decorant palmæ, pendentia truncis
 Tela nitent, nudique enses, diræque catannæ;
 Quin etiam elato montis de vertice fontes
 Sanguinei, riuque fluunt, submïtte liquores
 Pinde tuos, cedatque rubro crystallus honori.
 Ignuomus flammatur apex, vestroque sodales
 Igne flagrat, tantisque rogis mons igneus ardet,
 Flammam uni vt nûquam tantum eructasse Vescuû
 Crediderim, subdatq' suos Aethna alta caminos.
 Cedite Terrigenæ conuoluere Pelion Ossa,
 Atq. Ossa Atlantê, Atlantique imponere Olympû:
 Hoc vno ad cælum graditur monte; iste sub astra
 Vos duxit comites, & te Limæ, tot annos,

Quis

Quis placuit seruare meos, & morte labores
 Obsignare? manu quorum, tot prælia, & inter
 Torcædes mansisse meo Iapponæ Tonantis
 Imperium, Christique fidem superesse fatebor.
 Ergo agite, vos digna manent, iustumq; coronæ
 Tempus adest: non dicta moror, concedite tectis.

Sic ait, & socij latibipatientibus omnes
 Accipiunt portis, iuuat ire, & patria regna,
 Promissasque videre domos, vbi Numine Numen
 Tergemino stat sede pari, pueroque beatos
 Diua Parens, cælique acies, & tecta serenat,
 A Eternosq; animis oculis inspirat honores.

Hic te magne Parês niueis pulcherrimus astris,
 Atq; auro, atque rosis, atq; inclytus argumêto
 Exceptit Pacieeæ thorus; quo Lybia, & omnis
 India, Iapponumque vrbes, & Sina superbo
 A Ere micât, viuuntque suis animata figuris;
 Oppidaque, & casus, vitæque, necisque labores
 Cælantur Pacieeæ tuæ, totusque per aurum
 Incedis, gemmisque nitens fulgentibus ardes.
 Nec non, & ferro informes, subterque gementes
 Ingentis solij basem, crudelia monstra,
 Midfunus, Mondusque iacent, & colla recurui
 Infrendunt, rabieque ardent, tristesque trilingui
 Ore gemût, oculisq; trahût lachrymâtibus vndas;
 Pectoreque, & patulis effundunt naribus ignes.
 Idem alios exæquat honor, similique sodales
 Maiestate sedent, cunctisque æterna sequuntur
 Gaudia, perpetuoque exultant astra triumpho.

Dum sic æthereos animi subiere penates,
 Ligna cadunt, posuere rogi, vix fumus in auras

*Solium
 Pacieeæ*

*Cineres
 Ibat in mare*

*diffun-
duntur*

*P. Al
marus
Seme-
dus.*

Ibat iners, vix scintillabant busta fauillis
 Frigida, iamque ardor, iam flāma quieuerat ōnis,
 Non tamen ira feri potuit frigere tyranni,
 Non ardor, non flamma cadit, crudelior ille
 Sequit adhuc, cinere s que pios super æquoris vnda
 De ferri, Thetidisque i vbet diffundier aruis;
 Inscius ille vndis felicia semina mandat,
 Iesuadum vt segetem, Neptunia rura quotannis
 Læta ferant, reddantque tibi cum fænore Iappō.
 Aspice ab Europæ venientes littore classes,
 Quot socios quantasq; ferant tibi, cōspice, messes,
 Fertilis vndarum seges est: nec semen inanes
 Spes alit, & votis tunc respondebit auaris;
 Cum tibi Romulida redeuntem ex vrbe Catonē
 Iam tonsam, cultoque habitu, vultuque Seme dū
 Excipies, Latia numerosum prole per oras
 Intrātem, & Ly s iam commotam ab sede trahētē.

Sed vos æquoreis notī, assuetique periclis,

Ite pij cineres, indiscretique supremis
 Fluctibus? hæc tanti commercia rumpere lethi
 Non carcer, non flamma ferox, nō vnda valebit,
 Nil vos o socij, nil vos post funera pæna
 Hæc tangit, nos, nos petit hæc iniuria, pænas
 Nos istas Midsune damus, qui pulueris huius
 Pignioribus, flāmæ exuuiis, magnisque caremus
 Diuitijs, tantaque inopes in cæde manemus.
 Non totus rapiere tamen Paciee? Ioannes
 Non totus, pars magna tui Rinxæ? tuique
 Dux Torres, comitumq; hæreat sub pectore nobis
 Expressi niuei mores, & plurima vestrum
 Effigies animo semper victura manebit.

Sed cunctis commune solum, terræque patentis
 Dum negat exiguum munus mans cæca tyranni,
 Dat tumulo totum Oceanum, vestroque tenetur
 Vnda omnis, quocumque iacet sub sole sepulchro,
 Dumq' adimit tumulos, notis nec viuere in æuū
 Concedit titulis, & vestro nomine saxum;
 Proderit hæc olim forsan iactura sepulchri,
 Nam cædem hanc, clarosq' ignes, & facta minorū
 Cum tandem sacris altaribus audicet ætas,
 Cum tumuli nusquam fuerint, & nulla supersint
 Tam sacræ argumenta necis, rapuisse putabunt
 Vos claro Aligeros cælo, vestraque benigno
 Ex nauis gremio exceptas super æstra locasse.

Hæc vbi suspensa ventis referentibus aure,
 Crudelesque obitus, & fata extrema Paceci
 Limia percepit. vitreo lachrymosus ab antro
 Exiit, atque rosas, floresque è cornibus altis
 Deiecit, lentumque humeris detraxit acanthum,
 Et fluidam viridi viduauit arundine dextram;
 Utque animo gemitus, oculisque fluentibus vllū
 Et dolor, & lachrymæ, & nunquā deflenda dedere
 Damna locum, proprijs sic turbidus imperat vndis
 Ite vndæ hinc celeres orasque recurrite ad illas,
 Quæ cineres fluitant magni, luctuque remoto,
 Talia Neptuno verbis memorate patienti.

Magne parēs, cunctarū ingens regnator aquarū
 Neptune, humentes nostris da vocibus aures;
 En tibi noster amor, nostri pars magna Pacecus,
 Et toties commissa tibi, totiesque fluentis
 Præda tuis crepta, redit mansura, supremum
 Te quærit, notosque petit tuus incola fluctus;

*Fluuius
 Limia
 Neptu-
 nū inui-
 rat vq
 Pacieci
 & socio
 rū exe-
 quias ce-
 lebret*

Ille tibi, terræque, fuit dum vita, solebat
 A Equales partire dies, nunc viuere in vndis,
 Degere nunc terris, nauēque, domūque vicissim
 Incolere, & vestras arte hac componere lites;
 Hec viuis: nunc morte venit tibi totus, iniquæ
 Non partem exiguam terræ, non ossa reliquit.
 Tamque cadit titulis maior, iam morte decora
 Pulchrior, & magno natorum examine septus;
 Nos tua progenies, Tethysque argentea proles,
 Hos nimium Pater alme tibi gratamur honores.
 Ergo animi rex magne sinus expande, nouenuq;
 Excipe depositum, cui non placuere superbæ
 Pyramidum moles, non ditis clara sepulchri
 Saxa Semiramidi, non sidera Mausoleum
 Obscurans vicina sibi, nec quidquid inanis
 Gloria per tumulos victuri exquirat honoris.
 Non capit hos cineres tellus angusta: decusque
 Vix tantum oceano capies, licet omnibus vndis,
 Crystalloque omni componas sedulus vnam;
 Hanc tamen, vsq; licet, dum fas est, pone, rubentes
 Mille addant Nymphæ conchas, circumq; retexant
 Coralijs, gemmisque super fulgentibus ornat.
 Hic mores, & facta virum, claroque figuras
 Inferrent au ro, tantoque emblemate cælent,
 Vt Tagus inuideat, vitreo sub gurgite quantis
 Virginos thalamos, venerandisque ossibus aras
 Irenæ extulerit; nec iam se Pontica iactent
 A Equora, Clemēti, sibi quod memorabile quoddam
 Extraxisse datum, cælo ædificante, sacellum.
 Nuac superest tibi manus opus Neptunæ parandū
 Pluribus hospitium est, plura, que in fluctibus aræ.

Officio careat Glaucarum nulla fororum;
 Hæc Arabû lachrymas, thura hæc incēdat, odoret
 Hæc tumulum, notûq; mari cremet ambara circû,
 Ter caput inflectens, ter flexo poplite adorans.
 Has Thetys superet donis; & sedula quondam
 Si tumulum, famamque sui decorauit Achilles
 Flore amarâtheo, nunc facta æterna, sepulchrûq;
 Immortale decent immortales amaranthi.
 Ipsa rosas cineres Doris conspergat, arundo
 Umbret humû folijs, yluæque, atq; alga palustris.
 Vos quoque Delphini celebrê longo ordine pöpâ
 Ducite, vos Nereu, Protheuque, & Glauce, marini
 Vos proceres, cælo maius feretrum, ossaque tanta
 Ferte humeris, non vlla tamen sit præfica, nulli
 Hic fletus resonent; obijt non flebilis ille,
 Cui decus immortale manet, nomenq; superstes
 Post obitum, & fato nihil est, nisi corpus adëptû,
 Atque vltra non posse mori.
 Pro gemitu, & lachrymis, teneris cōcētibus auras
 Suspendat, frænetque vndas, & carmina plectri
 Crystallum pulsans canat exequialia Siren.
 Sic nunc funereos ritus, sic iusta supremo
 Det cineri, & claris sic ossibus ille parētet.
 Vosque vbi longeuum affatæ, nōstrique Paceci
 Ossa vbi complexu multo, longoque precatu,
 Atque vrnâ labris, cineresque vrgebitis, Vndæ
 Huc iterum celeres cursum properate, meique
 Limiadx partem, si fas est, ducite lymphæ.
 Limia sic magnos verbis illudit amores,
 Vrgentemque animo tendit lenire dolorem,
 Atque Vndæ mandata parant, pelagique per alta

Regna intrant alacres, & littora iussa requirunt:
 At tu, quæ lachrymâs iâ nunc, Frâcisce, suprêmû
 Alloquor, & vastis cerno tumularier vndis?
 Hospitio concede tuo, gaude omine tanto;
 Tu Deus Oceani, tumidarum Numen aquarum
 Semper eris, tibi sacra dabunt libamina cymbæ
 Victrices, nautæque tuo sub nomine cursus,
 Felicesque rati ventos, atque astra vocabunt.
 Hæc cinis: ast animû Superû residere putadû est
 Concilio, & terræ iam fastidire recessus.
 Si tamen humanusque dolor, questusque per âplû
 It cælum, Paciece meis da vocibus aurem:
 Te, quæcunque tenent cæli bona, nulla beatos
 Immemores fecere; tibi non pocula Lethes
 Vlla, nec Elysi; placuere obliuia campi.

Ergo memor conuerte oculos, & respice festû
 Iapponem, afflictis iam fas est parcere: multum
 Iam ferroque, igniq. datû est, iam fræna tyrânis
 Inijce, & effusas igni pater optime habenas
 Compesce, iratosque enes vagina recondat.
 Diluuiò exacto, ramum frondentis oliuæ
 Læta ferat rostro, cælo applaudente, columba,
 Iapponi pacem indicens; Saturnia surgant
 Tempora, & infans claudantur limina Belli.
 Da pateant Limæ tuis régna inuia, portus
 Pande viam, placidosq. aditus, quo lætiôr intret
 Pastor, & ipse suæ tandem hac in cede Iacobus
 Natorum occasus, & funera sæua Racheli
 Ploranti abstergat lachrymas, fideique per vrbès
 Signa ferat, templisque sacros instauret honores;
 Utque rogos, ipsasque altum Xoguna catannas

Auerſantem

Iaco-
bus A-
loysi-
us Epis-
copus
Iappo-

Auersantem aniuo, transactaque facta dolentem
 Iamque Dei conuersum aris, Daurumq;, Tonosq; *nensis*
 Vnâ omnes baculo insignis, mitraque verendus *modo*
 Rore sacro aspergat, clarosque nivalibus vndis *electus*
 Poscat in amplexus, æternaque fœdera iungat:

Qualis sedata cum tempestatæ serenus,
 Nubibus ostendens se versicoloribus arcus,
 Detergit cælo fletus, solemque nitentem
 Aurata cum pace ferens, componit Olympo
 Has terras, hominesque Deo placatus amicat.

Nunc quoq; (si iâ famæ aliquid, vel nominis ūbrâ
 Lusiaci si restat adhuc) Franciscæ fluentes

In te fessa oculos figit tua Lysia, nosce
 Seruiles habitus; hæc est, quam sæpe sedentem
 Sceptra super, regumque super diademata, & õnes
 Frænantem imperio terras, mare puppe te gentem
 Suspexit, dominamque videns obmutuit orbis.
 Da Lysiæ antiquam Lysiam, fessæque priores
 Da titulos, Lysiamque sibi Pater optime redde.

Tuq; etiâ (Superis si fas meminisse suorû est)

Da Pacicæ tuis dextram, & vestigia amoris
 Siqua manent veteris, cognataque pectora, cerne
 Grande tuû Franciscæ decus, cerne arma, carinas *Gasp-*
 Aspice victrices, queis te germanus ab Indo *parPa*
 AEquore iam supplex fraternum sydus adorat, *ciacus*
 Gaspar amor Martis, magnusq; per æquora ductor. *Fran-*
 Is modo nauali metuendus classe per vndas *cisci*
 Expertos pelagi duro certamine Olandos
 Expugnat, victorque rates sub gargite voluit. *Fra-*
 Ille etiam immani nostrum pro cæde Mogorem *ter.*
 Cædit ouans, Lysiiisque armis, & classe flagellat;

Atque

Atque iterum euerso iam pro Bandele superbam
 Ipsius ante oculos attollet mænibus arcem.
 Tu tamen o Cæli decus ingens? iniice classi
 Felices austros, funesque, & vela ministra;
 Militibus concede animos, roburque virile;
 Nec non & gladium cæli de parte rubenti
 Ignitum, parmamque astris fulgentibus aptam
 Da fratri Paciece tuo, queis fræna Mogori
 Imponat, queis Maurus Arabs, & Turca superbum
 Submittat collum, munus quod sæuus Olandus
 Horrescat secum referens, quo tuta quiescant
 AEquora, & Indani tanto sub Marte triumphet.
 Nulla mei tandem capiant te obliuia: nostri
 Sis memor, atque animû, calamûq' agnosc, cancti
 Da veniam, da magne Parens, temerarius istos
 Non vltro flores, non triui hæc sydera, iustus
 Huc veni, & trepidi factorum è gurgite tanto,
 Carmine degeneri modicos libauimus haustus.

FINIS

TOTIVS OPERIS.

I N D E X

Aliquorum nominum priorū cum
notationibus ad poeseos intelli-
gentiam. Numerus indicat
paginam.

A

- ADAMVS** . Christianus Iappon, pro fide decol-
latus apud Xiqui oppidum. 86.
- AGNES** . Iappona, simonis coniux, pro fide
Crucifixa, in regno Fingi. 87.
- ALEXVS** . Iappon legatus ad Cubosamam.
- ALBVERTIVS** . Alfonso Albuquerque, Lu-
sitanus dux, qui primus Goam subegit, & prope ma-
re, quod vulgo Roxo appellant, crucem vidit cælo
expressam in victoriæ signum. 144, & 160.
- ALFONSVS** . Doctor Alfonso Mendes, Lusita-
nus, societatis Iesu, Patriarcha Aethiopiæ. 43.
Item Alfonso Castus rex Castellæ, qui Ecclesiã
Compostelanam auxit. 116.
- ALMEIDA** . Doctor Apollinarius de Almeida,
Lusitanus, Societatis Iesu, Episcopus Aethiopiæ,
pro fide occisus. 43.
- ALOYSIVS** . Aloysius Casae Iappon, frater Socie-
tatis Iesu, pro fide obiit Cosuræ in Carcere. 192.
- AMBROSIVS** . Ambrosius Ferdinãdus Lusitanus,
frater societatis Iesu, pro fide obiit in carcere. 167.
- ANDRADIVS** . P. Antonius de Andrade; Lu-
sitanus,

INDEX.

- sitanus, societatis Iesu, Goanę prouincię Prouincialis, qui primus Tibeti regnum inuenit. 43.
- ANTONIUS.** Antonius Quiuni, Iappon, frater societatis Iesu, pro fide uiuus igne afflus. 167. Item D. Antonius Abbas, Collegij Vlyssiponenfis societatis Iesu Patronus. 111. Tandem Antonius Paciecus. P. Francisci Frater, qui in oppugnatione Ceilani gloriose occubuit. 148.
- AQVITA.** Mathiamon Aquita Ludouicus, Iappo nobilissimus, pro fide occisus Cofinocęi. 64.
- ARCEL.** Angelus custos arcis in qua Paciecus uinctus seruabatur. 96.
- ARIMA.** Iapponię regnum.
- ARIMANDONVS.** Dominus Michael, oriundus a regibus Arimę, & vnus ę Principibus, qui Romę uenere, postea societate ingressus, deseruit. 195.
- ARIMANENSIS,** Arimanęse. adiectiuum deductum ab Arima.
- ARRABIDA.** Montes Lusitanię prope mare Azeitanicum, patria. P. Costę, qui pro fide gloriose occubuit. 195.
- ASONDVS.** pęfectus militum, qui Paciecum a Ximabara ad Nangasaquum duxit. 59. & 175.
- AVRELIVS.** D. Aurelius, Augustinus, unde eius Eremitę Aurelios dicimus. 5.
- AZEITANIVS,** adiectiuum ab Azeitanio oppide, ubi sedes Ducis Aueroensis, patria. P. Costę. 195.
- B**
- BANDEL.** vrbs Lusitanorum in terris magni Mogoris ab eodem euei sa.
- BAPTISTA.** P. Ioannes Baptista Zola, Societatis Iesu,

INDEX

- fu, Rector Tacaci, Italus, Brixianus vnacum Pa-
cico viuis crematur. 75. & 178.
- BENEDICTVS. P. Benedictus Fernandes, Lusi-
tanicus, Borbensis, Societatis Iesu, pro fide in foue-
is suspensus, inde ereptus, dū medicinis curatur, in
ipsis moritur. 193.
- BOLENA. Anna Bolena pellex regis Henrici, &
Angliæ excidium. 162.
- BONZVS, Bonzi sacerdotes sunt Iapponum, quī
religiosorum more in cœnobijs habitant
- BORGIA. B. P. Franciscus de Borgia, dux Gandiæ,
& tertius Generalis Societatis. 113.
- BORGIVS. P. Emmanuel Borges, Lusitanus, Ebo-
rensis, societatis Iesu, pro Christi fide exulatum
iuit, in Iapponiam redijt, ibiq̃ concrematur post
foueæ tormentum. 194.
- BRIXANVS. adiectiuum a Brixa P. Ioannis Bap-
tistæ patria.
- BVNGVS. Iapponiæ regnum.

C

- CHAINVM. potus Iapponum, vini loco 54. & 176.
- CAMII. dij Iapponum, vulgo, Camis.
- CONSTANTIVS. Imperator Cōstātini magni fi-
lius. 40 Item. P. Camillus Constantius, Ita-
lus, pro fide igne viuis concrematur. 167.
- CARVALIVS. P. Iacobus Carnalius Conimbri-
censis, Societatis Iesu, pro fide stagno gelato de-
mersus perijt. 168.
- Item P. Michael Carualius, Lusitanus Bracharen-
sis, Societatis Iesu, pro fide viuis crematur. 167.
- CASELLA. P. Stephanus Casella, Lusitanus, soci-
etatis

I N D E X

- etatis Iesu, qui vnâ cum P. Ioanne Caprali reg-
 num Potentis primus intravit. 43.
CASTRODAIRVS. Oppidum Lusitaniz P. Sebas-
 tiani Vieira nobilis patria. 11.
CATANNA. genus gladij apud Iappones.
CAVARATVS. Frater Cauarata Ludouicus Iap-
 pon, societatis Iesu, pro fide viuus crematur. 167.
CAVNVS. Frater Vincentius, Caunus, Iappon,
 pro fide vincus a Pacieco in societatem admissus,
 & cum eodem igne crematus. passim,
CEILANVM. Regnum in India Orientali, pyro-
 pis nobile.
CERQVERIVS. Ludouicus Cerquerius, Lusita-
 nus, societatis Iesu. Episcopus Iapponesis. passim.
CHVSA MONVS. Christianus Iappon, qui a fide
 deficiens, Paciecum prodit. vulgo Chufaimon.
COMORINVS. Tractus Orientalis Indiz, merci
 um ditissimus.
COLVMBVM. arx Lusitanorû in regno Ceilani.
COSTA. P. Ioannes a Costa, Lusitanus, Azèita-
 nesis, societatis Iesu, in foueis pro fide moritur.
COSMVS. P. Cosmus de Torres Castellanus, ex
 primis Iapponiz Apostolis.
COVILANIA. Oppidum Lusitaniz, patria mag-
 ni Patris Antonij de Soufa.
COSINOCEVM. Oppidum Iapponiz, in regno
 Tacaci, vulgo Cuchinocu.

D

- DAIRVS.** Summus Sacerdos Iapponum, vulgè
 Dairi.
DAMIANS. Iappon, Frater socie-
ratis

INDEX

tatis Iesu, in foueis moritur.

DENSAMONVS. Mundi confanguineus, qui Paciecum, & socios in carcere afflixit, & ab iisdem conuersus est. Iapponice Denfaemon.

DIONYSIVS. Iappon, Frater societatis Iesu, viuis igne affus. 167. Item alter Dionysius, Iappon, Frater societatis Iesu, pro fide in carcere obiit Cosuræ. 192

DOIVCVS. Doiuci appellantur catechistæ, quibus in Iapponia Patres Societatis vtuntur in prædicatione Euangelij.

E

EDOARDVS. Edoardus Paciecus, Lusitanus, dux strenuissimus apud Indiam. 46.

ELBORA. Vrbs Lusitaniæ, sedes magni Præfulis, campique Transagani ditissima.

EMMANVEL. Lusitanorum rex felicissimus. 144

F

FECVNDIA. Oppidum maritimum prope Nangasauum.

FAXIMA. Regnum Iapponiæ.

FEIXOIVS. Nobilis Iappon, a fide christiana apostata.

FIGEN. Regnum in Iapponia.

FIRADVM. Oppidum Iapponicum in regno Figesû.

FOTOQVES. Iapponum dij.

FOVEA. genus tormenti, in quo Iappones tyranni, Christianos ne morientes populum hortarentur ad fidem, in præaltam foueam è capite cruravæ que demittebant, cumque obibant in frustra dissecti coniciebantur in ignes.

FRE.

INDEX

- FRENOXIMA. Mons celebris apud Iapponem.
 FROES. P. Ioduuicus Froes, Lusitanus, societatis Iesu ex primis Iapponiæ Apostolis. 20.
 FVCVNVM. Vrbs metropolis in regno Serungæ, Iapponice Fucuno.
 FVSAIVS. Gondifalus Fufai, frater societatis Iesu, pro fide lento igne affatus. 167,

G

- GALLAE. Populi Aethiopiæ.
 GASPAR. Gaspar Paciecus a Mesquitta P. Francisci germanus, ductor oceani in India. 217.
 GOA. Vrbs clarissima, caput imperij Lusitani in India.
 GONZAGA. B. Ioduuicus Gonfaga, Marchio Castellonis, societatis Iesu. 43. & 113.
 GUSMANVS. S. Dominicus de Gusman,
 GYRONVS. P. Ioannes Rodericus Gyrão, Lusitanus, societatis Iesu. 16.
 GYNDONVS. Gyndonus Ioannes, Iappon, Frater societatis Iesu, obiit in foueis pro tuenda fide

194

H

- HALA. Nomen, quo Deum nuncupant Mauritanî.
 HEMPO. Simon Hempo, Iappon, Frater societatis Iesu, viuus crematur pro tuenda fide. 167.
 HENRICVS. Hêricus Cardinalis, Lusitaniæ rex; qui Vlyssiponense Collegium societatis simul cū rege Sebastiano fundauit. 111
 Item Henricus Octauus Angliæ rex, qui eiecta regi na pellicem Bolenam duxit. 162
 HIERONYMVS. P. Hieronymus de Angelis, Italus, societatis Iesu, in Iapponia pro fide viuus crematur.

INDEX

crematur.

167.

I

IACOBVS. P. Iacobus a Mesquit ta auunculus Pa-
cieci, eiectus a Cubosama, obiit exul. Is Romam
duxerat Principes Iappones. 14. & 150.

P. Iacobus Quisai, Iappo, frater societatis Iesu, pro
fide crucifixus. 43. & 167.

Item Iacobus Fuixima, Iappon, frater societatis
Iesu, pro fide igne viuus incenditur. 167.

P. Iacobus Ludouicus, Episcopus Iapponensis
Ecclesiæ nuper electus. 216.

P. ANTONI VS Iacobus, Italus Bitontentis, so-
cietatis Iesu, in Inpponia raptatur pro fide, & in
foueis moritur. 194.

Tandem Iacobus, Iappon, frater societatis Iesu,
igne affus pro Christi fide, 192.

IAGA. fluius apud Iappones celebris.

IAPPON. Regio, seu incola ipsius regionis.

IAPPONIA. Regio trium insularum sexaginta
sex regna complectens.

IAPPONJEL. Angelus custos Iapponiæ. 10. 36.

IAPPONVS. Iaponicus Nomē adiectiuū a Iapponē.

IDUMES. nomen patronimi cum ab Idumæa pro-
pe Iudæam, vnde. D. Iacobus, Idumes appellatur.

IGNATI ADES. Nomen patronimicum ab Ig-
natio.

IGNATI VS. Ignatius, Iappon, filius Adriani
martyris, fater Societatis Iesu, in foueis moritur.
193.

IOACHIMVS, Iappon fide crucifixus in vrbe
Nangasaquo, 86.

IOAN.

I N D E X

- IOANNES. B. Ioannes Goto, Iappon, frater Societatis Iesu, pro fide crucifixus. 43. & 167.
- IOANNES. Cachoco, Iappon, frater Societatis Iesu, pro fide viuis crematur. 167.
- IOANNES Fernandes, Lusitanus, frater Societatis Iesu, socius Xauerij & ex primis Iapponiæ Apostolis. 20.
- IOANNES. Rex Lusitaniæ, fundator Conimbricensis Collegij. 112.
- P. Ioannes Mathæus Sicelianus, Societatis Iesu, eiectus in exilium, redit in Iapponiam, & ibi in foueis moritur pro fide. 195
- P. IOANNES. Baptista. Italus, Brixianus. Societatis Iesu, vnâ cū Pacieco meritur pro fide. passim
- P. IOANNES Capralis, Lusitanus. Societatis Iesu, qui simul cum P. Stephano Casella regnum Potentis inuenit. 43.
- P. IOANNES. Baptista Machado, Lusitanus, ex Insulis, Societatis Iesu, pro fide in Iapponia decolatus. 167.
- IOANNES. Pereira de Mesquitta. P. Francisci avunculus, & poetæ parens. 111. & 122.
- IOSEPHVS. Iosephus, Iappon, frater Societatis Iesu. pro fide in foueis moritur. 193
- ISACIDES. nomen patronimicum ab Isaac, quo Iudæi appellantur.

L

- LFO. Suquiemon Leão, Iappon, Arimæ pro fide igne assus. 86.
- LAIOLEVS. Nomen deductum a Loiola. LEO.

INDEX

LEONORA. Leonora de Aluarenga Paciēci ſc̄
uia. 122.

LIMAEVS. nomen deductum a Limia flouio.

LIMIADES. ita appellatur Paciēcus nomine pa-
tronimico a Limia deducto.

LUSIADAE. Lusitani a Luso Vlyſſis filio.

LYSIA. Lusitania mutato. v. in. y.

LYSIADES. Nomen patronimicum a Lysia, quod
idem est, atque vir Lusitanus.

M

MACHAVM. vrbs maritima Lusitanorū in Sina.

MACVSA. Oppidum Iapponicum in regno Fingi.

MAGDALIS. Virgo Iappona, igne viuens creme-
atur Arimæ. 87.

MAHOMETES. Maurorum falsus propheta, vul-
go Maſoma.

MALVCAE. insulae in mari Indico.

MANILLA. Magna Insula in mari Indico occide-
tali. Castellanae ditionis.

MARCELLVS. P. Marcellus Franciscus Maltrili,
Italus apud Iapponiam gloriose obiit. 196.

MARIA. Paciēci Mater. 110.

MATHAEVS. Mathæus, Iappon, frater societatis
Iesu pro Christi fide in foveis moritur. 193.

MAXENCIA. Iappona pro Christi fide dea
collata. 87.

MELCHIOR. P. melchior Carneiro, Lusitanus,
è Societate Iesu, Episcopus Ethioپیæ, quam ingre-
di cum non posset, arsus est Iapponiæ primus Epil-
opus, & in Iapponiam velificans, obiit Machai,

INDEX

- sepultus est in Collegio Machaensi. 154. & 183.
- MELLVS.** Franciscus de Mello, Lusitanus, prætor
nauis Indicæ. qua Paciecus in Indiã vectus est. 132.
- MIA CVS.** vrbs præcipua apud Iappones.
- MICHAEL.** Michael Sato, Iappon, frater Societa
tis Iesu. pro fide igne affatus. 167.
- Michael Toio, Iappon, frater Societatis Iesu, qui
simul cum Pacieco igne affus est. 187.
- MIDSVNVS.** Midsunus Cavachius, præfectus Nã
gasaqui, qui Paciecum, & socios, Imperatoris iussu
a carceribus auocatos occidit.
- MIQVIVS.** B. Paulus Miqui, Iappon, frater Socie
tatis Iesu, pro fide crucifixus. 43. & 167.
- MISAMONVS.** Gubernator Tacaci.
- MOCAMBIQVVS,** vrbs maritima Lusitanorum
in vltima Africa.
- MOGOR.** Rex in Asia, vulgo magnus Mogor.
- MONDVS.** vnus e tribus gubernatoribus Tacaci,
qui Paciecum comprehendit, & ad vrbera Nan
gasaquum Midsuno remisit.
- MVTIVS.** P. Mutius. vitalleschi. b. Generalis So
cietatis Iesu, qui Paciecum Prouincialem creauit
Iapponiæ. 42.

N

- NACAVRVS.** P. Iulianus Nacaura, Iappon, v
nus e. 4. principibus, qui Romam cû legatione regia
venerunt, postea ingressus est Societatem Iesu,
& pro fide in focis moritur. 195.
- NANGASAQVVM.** vrbs maritima in Iapponia,
Episcopi sedes

NAN-

INDEX

- NANGATVM. Regnum Iapponicum.
 NAVARR /S. P. Paulus Nauarrus, Italus Calabrē
 sis, e Societate Iesu, pro fide igne crematus. 167.
 NARCISSVS. miles in carcere ad fidem conuersus
 NICIVS. Thomas Nic ius Iappon, frater Societa-
 tis Iesu, pro fide igne affus. 192.
 NICOLAVS. Nicolaus, Iappon, frater S octeta-
 tis Iesu, in foueis moritur, & in ignes cōijcitur. 194:

O

- OMIVM. Oppidum Iapponicum.
 OMVRA. Regnum Iapponicum.
 ORMVSI A. vrbs maritima Lusitanorum in insu-
 la Persica.
 OTA. Augustinus Ota, Iappon, frater Societatis
 Iesu, pro fide igne viuus incenditur. 167.

P

- PALMERVS. P. Andreas Palmeiro, Lusitanus,
 Societatis Iesu, Prouinciaram Indię, & Sinę vi-
 sitator. 43.
 PAVLVS. Paulus Pereira a Mesquitta, Patris Fran-
 cisci auunculus 119. & 121. Item. P. Paulus, Iap-
 pon. Societatis Iesu, in foueis emoritur. 192
 PETRV S. P. Petrus Martins, Lusitanus, e Socie-
 tate Iesu, tertius Episcopus Iaponensis. 183.
 PETRVS. Iappon, frater Societatis Iesu, pro fide
 in foueis moritur. 194 Item Petrus Iappon Frater
 Societatis Iesu, igne viuus crematur. 167.
 PHILIPPA. Domina Philippa de Saa, Cometissa
 de Linhates, quæ Collegij Vlisiponensis Societa-
 tis Iesu Ecclesiam magnifice extuxit: 111.

I N D E

PHIMVM. Oppidum inter Ximabaram, & Nangafiqui, Iapponice Phimi

PHIMANVS. agricola qui Paciecum, & socios in oppido Phimi hospitio excepit. 177.

PISCARIA. Ora maritima apud Indos vnicorum feracissima

POLONIA. Regio in Europa celeberrima, patria B. Stanislai.

PONSLIMIVS. Oppidum in Lusitania satis nobile, patria Pacieci, vulgo Põte de lima. 110.

Q

QUIEMONVS. Xiqui, Quiemon Pedro, Iappon, pro fide capite truncatus in oppido Cosinocæo. 64.

QVISANVS. Puppis Magister.

QVISACVS. Quisacus Ioannes, Iappon, qui cum esset vinculus pro fide, a Pacieco in Societatem Iesu est admittus, & cum eodem interfectus. 169

R

RAMIRVS. Rex Castellæ, & Leonis, qui deuictis Mauris templo Cõpostelano magnos reditus vouit.

RASCVS. Rasalachristos, germanus Imperatoris Aethiopiæ, Romanæ fidei propugnator inuictus. 43.

RINXAEVS, Petrus Rinxæus Iappon, Doiucus, pro fide cum Pacieco vinculus, in carcere in Societate admittitur, & cum eodem igne crematus triumphauit. passim.

S

SACAIVM. vrbs clarissima Iapponum in regnis Cami, vulgo Sacai.

Sadamae

INDEX

SADAMATHAEVS. Gaspar Sadamathæus, Iappõ, frater Societatis Iesu, comes Prouincialis Paciæ, cum eodem vinctus ob Christi fidem, & morte affectus, passim.

SALTANVS. Saltanfagued, Imperator Aethiopiae. 43.

SAFIOGIUS. Gubernator Nangasaqui, Christianis infestissimus

SANDAIUS. Petrus Sandaio, Iappon, frater Societatis Iesu, viuis pro fide assus. 167.

SEBASTVS. P. Sebastianus Quimura, Iappon, Societatis Iesu, pro fide flammis crematur. 167.

Rex Sebastianus Lusitaniæ, qui Collegium Vlyssiponense Societatis Iesu erexit. 111.

P. Sebastianus de Moraës, Lusitanus, è Societate Iesu, secundus Episcopus Iapponensis, obiit Mocambiqui. 183.

SEMEDVS. P. Aluarus Semedus, Societatis Iesu, Romæ legatus, qui primus Sinico more, intõsa, ad pectus barba ad nos venit, & multis cù socijs ad Sinã & Iapponem rediturum expectamus. 212.

SERAPHINVS. D. Franciscus Seraphicus.

SIMEON. Cundaican Simon, Iappon, pro fide capite multatus in oppido Cosinocxo. 64.

SINA. Regiõ Sinarum, l, accola ipsius regionis.

SION. regnum in Asia, in quo natus est Xaqus, postea Iapponum rex, & deus.

SOVSA. P. Antonius de Soufa, Lusitanus, Societatis Iesu, in foueis pro fide moritur. 194.

SOFALLA. vrbs ditissima Lusitanorum in Orientali

INDEX

entali India

SPINOLA. P. Carolus Spinola, Italus, Genovæ natus, Societatis Iesu, pro fide viuis crematur. 166.

STREMOTIVS. adiectivum deductum ab *Stremotio* oppido Lusitano, marmoribus insigni.

T

TACA CVM. Regnum Iapponicū, vulgo Tacaco.

TAQVEA. Custos carceris, in quo Paciecus, & socij Ximabaræ servabantur.

THOMAS. Thomas Acafuxi, Iappon, frater Societatis Iesu, pro fide viuis crematur. 167.

Thomas, Iappon, frater Societatis Iesu pro fide obiit in carcere. 192

TIGRES. Populi Aethiopiæ.

TIPHONES. venti prævinciales in mari Sinico.

TONVS. nomen, quo Iapponum reguli supremo Imperatori subiecti nuncupantur.

TORRES. P. Balthasar de Torres, Hispanus, Granatensis, Societatis Iesu, qui persecutionis tempore in tumulis latebat; comprehensus Omuræ pro Christi fide, & simul cum Pacieco Nangasa, qui viuis concrematur. passim.

V

VALENTIVS. P. Iacobus valentius, Lusitanus, Societatis Iesu, Iapponiæ Episcopus, qui cum nō posset persecutionis causa ad Iapponem accedere, curam Episcopalem commisit Pacieco, ipse Sinenlis Episcopatus curam gessit. 44.

VALIGNANVS. P. Alexāder Valignanus, Italus, Societatis Iesu, Indiæ, & Iapponiæ vīsitator. 20. & 49.

INDEX

- VARRELLA.** Templum, seu Monasterium Bonzorum.
- VASCVS.** P. Vascus Piresius, Lusitanus, Societatis Iesu, Magister nouitiorum, sub quo Pacificus posuit tyrocinium. 114.
- VILELLA.** P. Gaspar villella, Lusitanus, Societatis Iesu, ex primis Iaponiæ Apostolis. 20. & 49.
- VOLSEVS.** Cardinalis Velseus, Anglus, qui Henrici regis, & Bolenæ inconcessos himæncos procurauit.
- VNGEVS.** Mons celeberrimus in Iaponia, in quo lacus scaturiant sulphure, & igne feruentes, ubi Christiani cruciantur.
- VRBANVS.** Romanus Pontifex, Urbanus. Octauus, cui opus dicatur, vates clarissimus, & qui primos Iaponiæ martyres sancti adscripsit. 2.

X

- XAQVA.** Rex Iaponiam, quem inter diuos principuos ipsi venerantur.
- XIMABARA.** vrbs Iaponica, in regno Tacaci.
- XIMVS.** Ximus Ioannes, Iappon, frater Societatis Iesu pro fide igne crematur 192.
- XINSVQVIVS.** Paulus Xinsuquius, Iappon, qui cum esset in carcere pro Christi fide, a Pacifico in societate admissus, cum eodem gloriose obiit. passim.
- XISTVS.** P. Xistus. Iappon, Societatis Iesu pro tuenda fide exultatum iuit in Sinas; redijt, comprehensus, & in foueis interfectus 194.
- XOQVNVVS.** Nomen commune Iapponum imperatoribus, quo præ omnibus titulis, vtitur is, qui modo

INDEX

modo regnat Cubosammæ filius.

Y

YENDVM. Vrbis præcipua in Iaponia, Imperatorum sedes.

Z

ZAMPO. Paulus Zampo, Iapon, frater Societatis Iesu, qui pro fide viuis crematur. 167.

K

KOSCA. B. Stanislaus Kosca, Polonus societatis Iesu. 435.

CONIMBRICAE

SUPERIORUM PERMISSU

Apud Emmanuelem de Carvalho Vniuersitatis Typographum Anno Domini

1640.

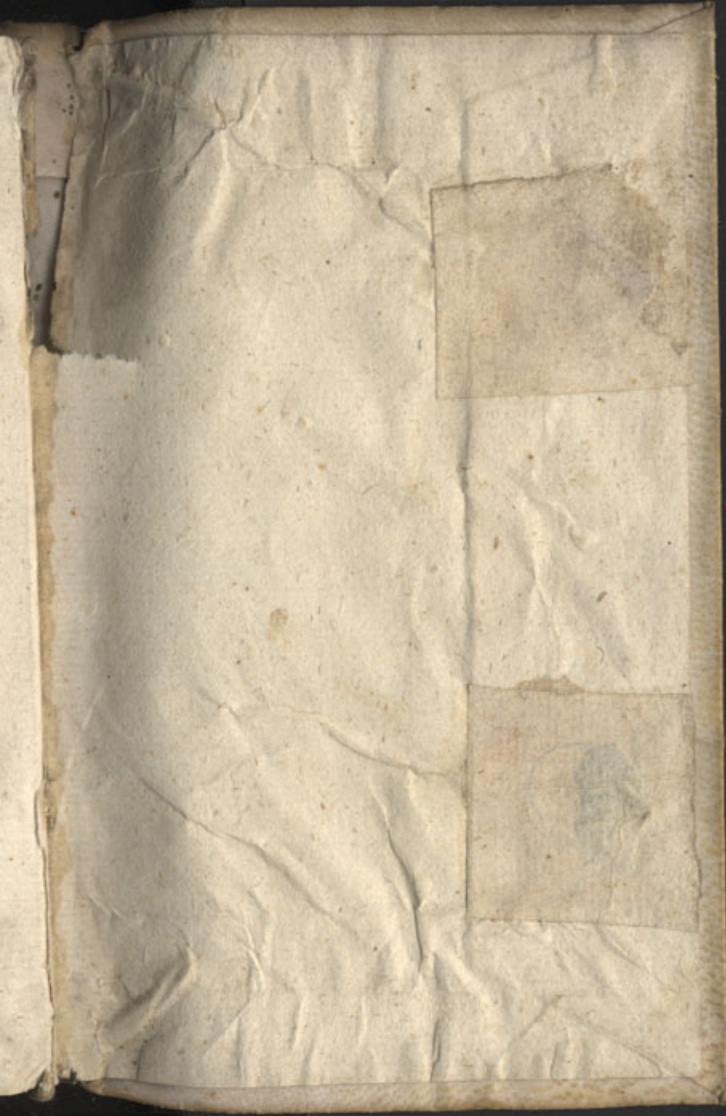
ERRATA.

Pagina. 42. vititijs. leg. vitijs. pag.
 90. certum. leg. fertum. pag. 128. il-
 cebræ. leg. illecebræ. pag. 131. ad m̄ā-
 te. leg. adamante. pag. 143. propere-
 ras. leg. properas. pag. 155. numen. leg.
 nomen. pag. 166. appoperēt. leg. ap-
 properēt. pag. 169. resoluuit. leg. resol-
 uit. pag. 179. pudorit. leg. pudoris.
 pag. 208. humeros; leg. humero. Omit-
 tuntur aliqua, quæ sensum non immu-
 tant.

THE FIRST PART
OF THE HISTORY OF THE
LIFE OF KING CHARLES THE FIRST
BY JOHN BURNET
M.D.C.LXXII

Printed by J. Sturges, at the
Sign of the Gun, in St. Dunstons
Church-yard, near the North-
gate, in the City of London.
M.D.C.LXXII

C
C
E
T
N

Sala

Gab.

Est.

Tab. 3

N.º 26